SFÂNTUL EFREM SIRIANUL

Imnele Păresimilor, Azimelor, Răstignirii și Învierii

Ediția a II-a

Studiu introductiv și traducere
diac. Ioan I. Ică jr

DEISIS
Sibiu 2010

Exprimăm pe această cale recunoștința noastră deplină profesorului Sebastian Brock (Oxford), a cărui exemplară generozitate a încurajat și făcut posibilă această apariție care-i datorează practic totul.

Lector și coperta: Maria-Cornelia Ică jr
DTP: Paul Morar

Coperta: *Mielul mistic*, mozaic (sec. VI), absida bazilicii San Vitale, Ravenna

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
EFREM SIRUL, sfânt
Imnele Păresimilor, Azimelor, Răstignirii și Învierii / Sfântul Efrem Sirul; studiu introd. și trad.: diac. Ioan I. Ică jr. – Ed. a 2-a. – Sibiu: Deisis, 2010
ISBN 978-973-7859-56-3

I. Ică, Ioan I., jr (trad.)

2

© DEISIS

O teologie poetică a misterului pascal

Prin intermediul remarcabilei introduceri în viziunea spirituală asupra lumii a Sfântului Efrem Sirianul, semnată de renumitul profesor siriacist de la Oxford Sebastian Brock, precum și printr-o primă traducere a celor cincisprezece „Imne despre Paradis"[1], cititorul român a avut posibilitatea de a se întâlni cu universul spiritual și creația autentică a Sfântului Efrem, probabil cel mai mare poet al epocii patristice. Volumul restituia adevărata imagine a „Efremului siriac", prilejuind un dublu contact cu gândirea sa teologico-simbolică. Până în acel moment, cititorul român obișnuit nu știa eventual despre Sfântul Efrem Sirianul decât cele câteva date ale unei hagiografii legendare din sinaxarul zilei sale de prăznuire (28 ianuarie), precum și faptul că este autorul faimoasei rugăciuni de umilință ce-i poartă numele rostită mai intens în Postul Mare („Doamne și Stăpânul vieții mele..."). Același spirit ascetic de umilință, lacrimi și jale, cu un puternic accent penitențial și eshatologic pe frica de Dumnezeu și gândul la Judecata de Apoi, respiră din operele transmise în număr considerabil în

[1] SEBASTIAN BROCK, *Efrem Sirul. I. Ochiul luminos. Viziunea spirituală a lumii la Sfântul Efrem Sirul* [1985], trad.: pr. M. Ielciu; *II. Imnele despre Paradis*, trad.: diac. Ioan I. Ică jr; Deisis, Sibiu, 1998; a se vedea aici și studiul meu introductiv: „Sfântul Efrem, creștinismul siriac și cealaltă teologie" (p. 5–20).

limba greacă sub numele Sfântului Efrem. Acestea s-au bucurat de o largă circulație în lumea bizantină înainte de a fi editate la Roma în trei tomuri groase de către faimosul erudit maronit J.S. Assemani (1732, 1736, 1746). Acest corpus pseudo-efremian grec a fost tradus integral la sfârșitul secolului XVIII în limba română de dascălul paisian de la Neamț, schimonahul Isaac, fiind publicat tot aici sub îngrijirea schimonahului Iosif în trei tomuri masive în anii 1818, 1819, 1823 (ele au fost reeditate și în secolul nostru, o ultimă ediție transliterată și „diortosită" a traducerii paisiene a Corpusului grec fiind publicată foarte recent: 1996–1998).

Paradoxal, nici una din piesele componente ale masivului Corpus al scrierilor transmise în limba greacă și atribuite Sfântului Efrem Sirianul nu se regăsește sub nici o formă în operele păstrate în originalul siriac. Acestea din urmă au fost publicate din inițiativa aceluiași Assemani de către Petru Mubarak, în alte trei volume apărute tot la Roma între anii 1732–1746 într-o primă ediție, ce-i drept extrem de confuză și defectuoasă, departe de a satisface exigențele eticii filologice, și de a oferi un text sigur și autentic. Restituirea textului stabilit științific al operelor siriace autentice ale Sfântului Efrem s-a realizat abia în secolul nostru, grație eforturilor de o viață ale lui Dom Edmund Beck, monah la abația benedictină germană Metten, care între 1955–1979 a editat critic în 38 de volume din seria „Corpus Scriptorum Christianorum Orientalium" întreaga operă poetică siriacă a Sfântului Efrem, inclusiv piesele îndoielnice și apocrife. Total diferită de imaginea unui creștinism dominat de lacrimi și jale vehiculată de corpusul pseudo-efremian grec, adevărata operă a Sfântului Efrem Sirianul — veritabil produs al creștinismului poetic și simbolic siro-aramaic — ne pune în contact cu o gândire creștină total diferită de cea greacă sau latină, în care paradoxurile fundamentale ale credinței își găsesc o rezolvare poetico-simbolică extrem de actuală și generoasă, oferind o posibilă alternativă și o paradigmă integratoare pentru creștinismul viitorului.

În orice caz, prin profunzimea gândirii sale teologico-simbolice, Sfântul Efrem Sirianul se dovedește a anticipa, în opera sa siriacă autentică, gândirea teologică a Sfinților Dionisie Areopagitul și Maxim Mărturisitorul[2].

La mijlocul secolului IV, Sfântul Efrem Sirianul (306–373) a compus în calitate de diacon imnograf al comunității creștine ortodoxe (niceene) din Nisibis, iar din 363 în Edessa, o serie de comentarii scripturistice și opere omiletice (*memre*) în proză, precum și un mare număr de compoziții poetice (*madrashe*)[3]. Destinate uzului liturgic, aceste din urmă imne au fost grupate în cicluri dogmatice (despre credință, împotriva ereziilor) ascetice (despre post, despre feciorie) sau liturgico-teologice (despre Paște, despre Naștere și Arătare, despre Biserică, despre Paradis). Dar aceste titluri nu trebuie înțelese într-un sens foarte strict, întrucât într-una și aceeași colecție se observă necontenite schimbări de tonalitate, astfel încât cele trei registre fuzionează aproape constant. Toate aceste poeme au fost scrise în limba siriacă constituind corpusul efremian autentic, chiar dacă deja unele texte par să fi suferit interpolări sau retușări ulterioare. Un manuscris din secolul VII (*Sinai syriacus 10*) ne oferă o clasificare a tuturor imnelor efremiene inventariind o colecție alcătuită din 598 de imne grupate în nouă tomuri. Din acestea ni s-au păstrat circa 400 de imne care ne-au parvenit grupate în cicluri în doar câteva manuscrise, ce-i drept foarte vechi, datate în secolele VI–VII.

Cele două genuri principale ale corpusului poetic efremian sunt discursul în versuri (*memra*) și imnul (*madrasha*). *Memra* în versuri constă dintr-o compoziție uneori

[2] Cf. HIEROMONK ALEXANDER GOLITZIN, *Et introibo ad altare Dei. The Mystagogy of Dionysius Areopagita with special reference to its predecessors in the Eastern Christian Tradition* (Analekta Vlatadon 59), Thesaloniki, 1994, p. 359 sq.

[3] Detalii despre viața, opera și edițiile scrierilor efremiene la S. BROCK, *op. cit.* nota 1, p. 27–44, 261–284 (A. de Halleux).

extrem de întinsă, dar fără diviziuni strofice, compusă din heptasilabe duble. Ea reprezenta un gen de omilie liturgică în metri, executată probabil în recitativ. (*Memre*-le ulterioare ale lui Iacob din Serug — secolul VI — alcătuite din două cvadrisilabe triple vor elimina ulterior *memre*-le Sfântului Efrem din Bisericile de limbă siriacă, succesului lor datorându-se probabil pierderii a numeroase *memre* efremiene.) Majoritatea *memre*-lor conservate sub numele lui Efrem Sirianul reprezintă se pare doar imitații sau remanieri posterioare. Geniul poetic efremian își va da întreaga măsură în genul metric al imnelor (*madrashe*). Imnele sunt scrise în versuri, în general inegale, după un principiu care nu mai e pur și simplu silabic, și a căror accentuare ritmică ne scapă. Poemul se compune din strofe egale, uneori legate între ele prin acrostih, în general alfabetic. Imnele erau cântate de un cor sau un solist pe melodii ale căror idiomele (*rish-quala*) sunt indicate în manuscrise. După fiecare strofă întreaga comunitate intona un refren. Din nefericire, nu mai cunoaștem astăzi modurile muzicale ale epocii Sfântului Efrem (se poate ca unele tradiții liturgice siriace să mai păstreze câte ceva din ele). În schimb, sunt ușor de reperat structurile prozodice urmate de imne. Întotdeauna textul menționează „idiomela" după care trebuie executat (amintind indicațiile ce figurează în titlul ebraic al unor psalmi biblici). Or aceste idiomele determină în realitate un ritm — numărul și lungimea versurilor fiecărei strofe — precis recognoscibil. Desigur că același „irmos" putea servi mai multor imne, astfel că, de exemplu, cele 32 de imne la Paște sunt compuse pe doar nouă ritmuri diferite.

În ce privește stilul, imnele efremiene utilizează în special paralelismul (sinonimic, antitetic sau sintetic) specific poeziei biblice, iar înlănțuirea temelor în sânul aceluiași imn corespunde unei logici mai degrabă asociative, și mai puțin demonstrative (ceea ce nu exclude caracterul construit al structurii unora dintre imne). La aceasta se adaugă faptul că

„limbile semitice favorizează concizia: câteva cuvinte sunt de ajuns pentru a spune multe. Absența articolelor, raritatea particulelor, caracterul aglutinant al prepozițiilor întăresc în siriacă acest aspect lapidar pe care Efrem îl împinge uneori până la exces. Cum, pe de altă parte, îndrăgește aluzia, evitând îndeosebi să numească personajele la care se referă, unele pasaje devin de o obscuritate extremă: dar stilul lui Efrem își are frumusețea lui. Și, lucru curios, aceasta frumusețe ar putea părea foarte modernă. De la romantism, și mai cu seamă de la suprarealism încoace, poeții ne-au obișnuit cu laconismul, paradoxul și libertatea absolută a asociațiilor verbale. Deschizându-l pe Efrem, cititorul lor nu se va simți atât de străin"[4].

O altă particularitate a imnelor efremiene este conferită de profunda lor intimitate cu textul și universul Scripturii.

„Mai bine spus, Scriptura locuiește de la un capăt la altul în propriul său text, fără a se putea distinge cu claritate întotdeauna între ele. Se întâmplă, e adevărat, să facă citate explicite, reperabile, chiar dacă își permite să retușeze textul biblic în virtutea constrângerilor prozodice care i se impun. Pentru Vechiul Testament, el urmează textul așa-numitei *Peshitta* (vechea traducere siriacă din secolul II). Citatele sale din Evanghelie relevă însă câteva anomalii, care nu se pot explica decât prin uzul unui text aparte: așa-numitul *Diatessaron* al lui Tațian Sirianul. Începând din secolul II, Biserica siriacă a acceptat această armonizare a textului celor patru Evanghelii, care le topește într-un text unic și nivelează toate discordanțele oferind o relatare continuă. Or este afară de orice îndoială că Efrem utilizează încă această versiune singulară a Noului Testament, pentru că posedăm în siriacă și armeană largi segmente din comentariul său

[4] DOMINIQUE CERBELAUD OP, „Introduction" la: ÉPHREM, *Célébrons la Pâque* (Les Pères dans la foi 58), Éd. Migne, Paris, 1995, p. 13.

la *Diatessaron*. Abia în secolul V, sub episcopatul lui Rabula din Edessa, *Diatessaron*-ul va fi eliminat în favoarea *Evangheliarului* alcătuit din patru Evanghelii separate"[5].

De aceea, ca o regulă generală, pentru o cât mai adecvată înțelegere a sensului aluziilor scripturistice care susțin imnele efremiene,

> „cititorul de astăzi, în general cunoscător mult mai puțin bun al Scripturii, n-ar putea fi sfătuit prea mult să se refere fără ezitare la pasajele biblice citate. Aceasta ar putea fi pentru el ocazia de a descoperi precizia, ba chiar minuția comentariului efremian, atent la cele mai mici nuanțe ale textului biblic"[6].

Volumul de față își propune să ofere o versiune românească preliminară a patru cicluri de imne liturgico-efremiene legate de pregătirea și celebrarea misterului pascal: respectiv imnele la Postul Mare, la Azime, la Răstignire și la Înviere. Inventarul operei poetice efremiene din manuscrisul *Sinai syriacus 10* (secolul VII) ne informează că tomul cuprinzând imnele privitoare la Postul Mare și la cele pascale era alcătuit din 67 de imne. Dintre acestea ne-au parvenit doar 42, în doar două manuscrise, ce-i drept foarte vechi: *BM Ad 14571* (*D*), scris în anul 519, și *BM Ad 14627* (*B*) scris în secolul VI–VII. Aceste două manuscrise ne transmit de fapt două selecții independente din această colecție mai amplă. Pe lângă aceasta, manuscrisul liturgic tardiv *BM Ad 14512* (*P*), care oferă extrase din cele 10 imne la Postul Mare transmise de *D* și *B*, adaugă alte patru imne pe care le atribuie tot Sfântului Efrem Sirianul; autenticitatea lor este îndoielnică, ele părând a fi scrise mai degrabă de un autor ulterior, format la școala poetică efremiană. Dacă cele 10 imne la Postul Mare sunt

[5] *Ibid.*, p. 14–15.

[6] DOMINIQUE CERBELAUD OP, „Introduction" la: ÉPHREM LE SYRIEN, *Hymens sur le Jeûne* (Spiritualité Orientale 69), Abbaye de Bellefontaine, 1997, p. 19.

transmise de ambele cele mai vechi manuscrise *B* și *D*, în schimb aceste două manuscrise oferă fiecare câte o selecție proprie din ciclul imnelor la Azime, la Răstignire și la Înviere (astfel, dacă *B* cuprinde ciclurile *Azym. 1–2, 3–21, Crucifix. 1–3* și *Resurr. 1–5*, în schimb *D* conține *Azym. 1–2*, și *Crucifix. 4–9*). Ceea ce face ca deteriorările suferite de aceste două manuscrise să se reflecte în lacunele existente în textul imnelor. La aceste lacune se adaugă selecția proprie operată de cele două manuscrise din colecția integrală a imnelor pascale. Acest element trebuie reținut de către interpreții teologiei pascale efremiene, care trebuie să fie conștienți de faptul că nu dispun decât de o antologie din creația poetică efremiană închinată misterului pascal, iar nu de colecția integrală a imnelor scrise de diaconul din Nisibis în vederea celebrării acestui mister.

Cele 10 Imne la Păresimi ale Sfântului Efrem îndeamnă prin diverse aluzii biblice la însoțirea lui Hristos în postul Său de patruzeci zile care a urmat botezului în Iordan de la Ioan, ceea ce situează timpul cântării lor într-un interval liturgic echivalent Postului Mare de astăzi. (Cu toate acestea, nu găsim în ele nici un fel de descriere detaliată a ispitirilor lui Iisus în deșert, episod biblic care constituie pentru Sfântul Efrem o cheie de lectură a întregii Scripturi și vieți creștine.) Pentru poetul siriac, postul și confruntarea dintre Iisus și Satana în pustie soldată cu înfrângerea acestuia din urmă e răsturnarea înfrângerii lui Adam și Eva de către Satana în Eden, prin mâncare din pomul cunoștinței binelui și al răului. Biruința repurtată de Iisus asupra lui Satana în pustie inaugurează așadar mântuirea. Drept precursori ai postului de patruzeci de zile în Vechiul Testament sunt evocați pe larg: Moise și Ilie, Estera și ninivitenii și, mai cu seamă, Daniel și cei trei tineri din Babilon cărora le sunt dedicate trei imne speciale (VII–IX). Sfântul Efrem nu ezită să menționeze și exemplele „proaste" de post ipocrit, însoțit de fărădelegi și ticăloșii, ca de pildă postul de care vorbește profetul Isaia (cap. 58) sau cel soldat cu uci-

derea lui Nabot (*1 Rg* 21). Un rol central în Imnele la Păresimi îl are tema luptei spirituale și necesitatea pregătirii prin achiziționarea unui armament corespunzător. Scopul imnelor este deci unul profund pastoral; Sfântul Efrem nu se adresează unui grup restrâns de monahi, ci întregii comunități creștine. El îi îndeamnă pe credincioșii simpli să intre pe calea existenței spirituale, încurajându-i să progreseze în virtuțile duhovnicești ale postului — care duc la deschiderea ochilor minții și la adevărata vedere a lui Dumnezeu — avertizându-i de ispitele trupului și ale diavolului prin nenumărate aluzii pe care le oferă formidabila sa erudiție scripturistică. Credincioșii sunt invitați să se hrănească ei înșiși în timpul postului mai ales cu textele Sfintei Scripturi („Laudă Celui Întâi-Născut a Cărui turmă își găsește zăbava în cărți, binecuvântate pășuni!" — *Iei. 4*, refren).

Deși scrise spre mijlocul secolului IV, Imnele la Păresimi și cele pascale ale Sfântului Efrem conțin o serie de elemente teologice și liturgice cu caracter arhaic, amintind de cea mai veche celebrare pascală atestată în comunitățile creștine orientale începând din secolul II[7]. Extrem de surprinzătoare sunt coincidențele cu cea mai veche omilie pascală păstrată: omilia *Despre Paște* a cvartodecimanului Meliton din Sardes, scrisă în anii 160–170 în Asia Mică. Evidente și extrem de importante pentru o interpretare adecvată sunt și conexiunile existente între imnele pascale efremiene și *Omilia XII: despre Paște* a lui Afrahat Persul, contemporanul mai vârstnic al Sfântului Efrem, scrisă într-o biserică siriacă din Persia în jurul anului 344–345. Cunoașterea acestor documente este esențială pentru o percepție adecvată a contextului concret al celebrării misterului pascal în comunitatea siriană din Nisibis la mijlocul secolului IV în care a activat ca diacon și imnograf Sfântul Efrem. Așa cum atestă și Eusebiu al Cezareei în a sa *Istorie bisericească* (V, 23–24) relatând despre faimoasa controversă pascală desfășurată în Biserica veche în jurul anului 190, înainte de Sinodul I Ecumenic (Niceea, 325), Bisericile „orientale", respectiv cele din Asia Mică, Siria, Cilicia, Mesopotamia, Palestina, erau „cvartodecimane", cu alte cuvinte celebrau Paștele odată cu iudeii pe data de 14 Nisan, indiferent în ce dată a săptămânii ar fi căzut acesta. Împotriva acestei practici s-a ridicat la sfârșitul secolului II papa Victor al Romei care susținea celebrarea Paștelui duminical, respectiv în prima duminică de după 14 Nisan. Cele două practici au coexistat în Biserica veche până la Sinodul I Ecumenic (325), care a impus oficial în întreaga Biserică celebrarea Paștelui duminical.

Cvartodecimanii[8] celebrau Paștele creștin odată cu Paștele iudaic. De aceea în liturghia lor lectura tipologică a mielului pascal și a exodului din Egipt deținea un rol central. Cvartodecimanii începeau praznicul cu un post special în ziua de 14 Nisan pentru iudeii vinovați și responsabili de moartea Domnului (și în așteptarea Parusiei). În noaptea de 14–15 Nisan se citea și comenta în sens tipologic *Ieșirea* 12, lectura acestui capitol fiind urmată de o parafrază (continuare a așa-numitei hagada pascale iudaice), și apoi de o omilie pascală propriu-zisă, o declamație retorică elaborată, al cărei prim exemplu îl avem în omilia pascală a lui Meliton din Sardes (cca 160–170). La cântatul cocoșului (cca 3 dimineața) postul era întrerupt de o agapă urmată de o Euharistie. Cu alte cuvinte, în noaptea de 14–15 Nisan cvartodecimanii celebrau un fel de antipaște, postind și rugându-se în timp ce iudeii jertfeau și mâncau ospățul pascal. Dimpotrivă, la încheierea ospățului pascal iudaic, când aceștia începeau să păzească săptămâna azimelor, creștinii cvartodecimani rupeau postul lor antiiudaic și celebrau o agapă urmată de Euharistie în care co-

[7] Cf. analizele lui G.A.M. ROUWHORST, *Les Hymnes Pascales d'Éphrem de Nisibe. Analyse théologique et recherche sur l'évolution de la fête pascale chrétienne à Nisibe et à Édesse et dans quelques Églises voisines au IVe siècle* (Supplements to *Vigiliae Christianae*), Brill, 1989, I, p. 128–203.

[8] Cf. B. LOHSE, *Das Passafest der Quartodecimaner*, Gütersloh, 1957.

memorau pătimirea și moartea lui Hristos, pogorârea și biruința Sa la iad (nu însă și învierea ca ieșire din mormânt). Misterul Cinei, Răstignirii și Pogorârii la iad a lui Hristos era interpretat ca împlinirea prefigurării vechi-testamentare a junghierii mielului pascal și a ieșirii din Egipt.

După anul 325, creștinii au abandonat practica Paștelui cvartodeciman, deplasând celebrarea Paștelui în intervalul dintre noaptea de joi spre vineri până în noaptea de sâmbătă spre duminica de după 14 Nisan.

Unul din fragmentele păstrate din tratatul „despre Paște" al lui Apolinarie din Hierapolis ne arată că în sânul cvartodecimanilor a existat în jurul anului 166 o mare dispută la Laodiceea în ce privește data Cinei celei de Taină și a morții lui Hristos. Conflictul avea la bază două interpretări diferite ale cronologiei săptămânii pascale: cea „sinoptică" pentru care în seara de 14 Nisan ar fi avut loc ospățul pascal iudaic, iar Iisus ar fi murit în ziua de 15 Nisan, deci în prima zi a Paștelui iudaic; și cea „ioaneică", potrivit căreia Iisus ar fi săvârșit Cina cea de Taină în seara zilei de 13 Nisan (deci anticipând cu o zi ospățul pascal iudaic), murind în ziua de 14 Nisan exact în timp ce evreii junghiau mieii pentru celebrarea ospățului pascal. Meliton din Sardes a fost se pare adeptul cronologiei „sinoptice", pentru care Hristos ar fi murit în prima zi a azimelor (în ziua „marelui praznic"). Apolinarie și întreaga tradiție a Bisericii de după aceea s-au raliat însă cronologiei „ioaneice", potrivit căreia Mielul cel adevărat, Hristos, a murit în același timp cu mielul pascal al prefigurărilor. Ambele grupări cvartodecimane erau însă de acord în a celebra pe Iisus Hristos ca adevăratul Miel pascal. Dat fiind că utiliza drept text autoritativ al Evangheliilor așa-numita concordanță *Diatessaron* a lui Tațian Sirianul, creștinismul siriac adoptase o cronologie armonizată a Pătimirilor, integrând datele cronologiei sinoptice pe baza cronologiei ioaneice după cum urmează[9].

[9] Diagramă după V. NICULESCU, *op. cit. infra* nota 16, p. 38.

	Joia Mare	Vinerea Mare	Sâmbătă	Duminică
Sinoptici	Cina = Paștele iudaic	Răstignire	Înviere	
Ioan	Cina = Paștele iudaic anticipat	Răstignire și Paștele iudaic	Înviere	
Afrahat Efrem	Cina = Paștele iudaic anticipat	Răstignire și Paștele iudaic	Înviere	

Așadar, după anul 325 creștinii au trecut la o celebrare pascală cu accent pe Vinerea Mare; foarte repede însă punctul culminant al sărbătoririi Paștelui s-a deplasat spre privegherea din noaptea de sâmbătă spre duminică în care administrau catehumenilor riturile prebaptismale și botezul, după care întreaga comunitate celebra la miezul nopții Euharistia Învierii. În același timp a apărut și obiceiul de a posti cele patru zile anterioare Vinerii Marii, caracterul antiiudaic al postului trecând pe plan secund. Astfel s-a constituit celebrarea liturgică a așa-numitei „Săptămâni Mari", în care puțin câte puțin locul central a ajuns să fie ocupat de Înviere.

Celebrarea pascală cunoscută de Sfântul Efrem la Nisibis în prima jumătate a secolului IV reprezenta deja noua formă postniceeană a celebrării Paștelui (care luase locul vechii celebrări preniceene cvartodecimane). Acest Paște dura de vineri până în noaptea de sâmbătă spre duminică. Vineri și sâmbătă se postea, iar în noaptea de sâmbătă spre duminică se celebra în biserica luminată o priveghere alcătuită din cântări, lecturi biblice, omilii și administrarea botezului catehumenilor, la sfârșitul căreia postul se rupea printr-o celebrare festivă a Euharistiei. Celebrarea pascală de la Nisibis și Edessa era deja aliniată la hotărârile nicene, dar în același timp ea menținea suficient de multe elemente tipice pentru celebrarea cvartodecimană anterioară: locul central al Vinerii celei Mari (celebrare a Pătimirii, morții și Pogorârii la iad), tipologia mielului pascal și a

exodului, antiiudaismul (accentuat printr-o polemică euharistică împotriva utilizării și de către creștini a săptămânii azimelor iudaice), existența a două posturi încă distincte: în *Iei. 5*, 1–5 este vorba de postul ascetic al celor patruzeci de zile ca pregătire pentru botezul neofiților, iar în *5*, 6–10 este vorba de protestul împotriva deicidului iudaic în timpul Paștelui. Aceste două posturi simultane încă juxtapuse confirmă ipoteza unei stări de „tranziție" în celebrarea pascală de la Nisibis/Edessa la mijlocul secolului IV, de la vechea prăznuire antiniceeană la cea postniceeană, fapt confirmat și de faptul că botezul pascal ocupă un loc foarte redus, ceea ce sugerează că era o noutate niceeană, neasimilată încă în teologia pascală siriană[10].

Cele trei cicluri de imne: *de Azymis*, *de Crucifixione*, *de Resurrectione*, sunt structurate pe cele trei evenimente principale ce alcătuiesc așa-numitul „triduum"-ului pascal: Cina cea de Taină, Răstignirea și Învierea lui Iisus Hristos. Teologia pascală a Sfântului Efrem se situează în coordonatele generale ale teologiei poetice efremiene, în care se constată o uimitoare întrepătrundere între conținut și formă, între gândirea teologică și stilul poetic. Predilecția Sfântului Efrem pentru paradoxuri (Sfântul Efrem este „un poet al paradoxului creștin" — S. Brock), dat fiind că medierea lor simbolică exprimă nu doar un procedeu poetic cât mai ales reflexul în limbaj al unei anumite concepții privitoare la relația dintre Dumnezeu și om în creștinism, concepută ca o dualitate paradoxală mediată simbolic într-o tensiune de termeni opuși, solidarizați însă într-o unitate mai profundă (de tip dogmatic *avant la lettre*): unitatea nu devine monism, iar dualitatea nu devine niciodată dualism[11]. Mai concret, Sfântul Efrem luptă împotriva ereticilor dualiști care fracturau unitatea dintre Dumnezeu și creație (marcioniți, manihei) și unitatea lui Dumnezeului trinitar Însuși (arieni).

[10] ROUWHORST, *op. cit.*, p. 195–201.

[11] *Ibid.*, p. 75–77. Analiza teologică a imnelor pascale efremiene a fost făcută în articolele lui J. GRIBOMONT, „Les hymnes de S. Éphrem sur la Pâque", *Melto* 3 (1967), p. 147–192 și „Le Triomphe de Pâques d'après S. Éphrem", *Parole d'Orient* IV (1973), p. 147–189 și face de asemenea substanța primei părți a ample monografii a lui ROUWHORST (p. 37–127) ale cărei rezultate le rezumăm în continuare.

Viziunea despre univers a Sfântului Efrem este dominată de dihotomia dintre lumea de sus a Sfintei Treimi și a îngerilor și lumea de jos cu pământul oamenilor. Între lumea de jos și lumea de sus se află muntele Paradisului, munte atât de înalt încât oamenii trebuie să zboare ca să ajungă la el. Sub pământ se află adâncul iadului (*sheol*) închisoare și mormânt colectiv în care morții așteaptă învierea. Pe această scenă cosmologică se desfășoară istoria relațiilor dintre personajele principale ale acestui univers: Dumnezeu Cel în Treime, îngerii, diavolul și omul. Sfântul Efrem are o viziune profund dramatică despre relațiile dintre aceste personaje. Dumnezeu este o ființă inaccesibilă ce locuiește într-o slavă și măreție neapropiată, dar înzestrat cu însușirile unei voințe pozitive, cu viață, înțelepciune, dreptate și sfințenie. Hristos este văzut înainte de toate ca Dumnezeu („hristologia de sus"), în calitatea Sa de Fiu veșnic al Tatălui, în Care Acesta din urmă a creat și mântuit lumea. Dumnezeu este Creator puternic, Domn și Împărat al universului, precum și Judecător implacabil al lui. Prin toate aceste atribuite El inspiră teamă și respect, dar totodată El este și bun și iubitor și își manifestă dragostea față de oameni prin voința Sa de a se apropia de ei și a se sălășlui întru ei. Omul e o ființă creată de Dumnezeu, o ființă materială și corporală (aspect asupra căruia Sfântul Efrem insistă pe larg împotriva marcioniților și maniheilor cu care se confruntă), dar al cărei destin este Paradisul

Sfântul Efrem mai dezvoltă într-un mod extrem de profund și original tema misterului pascal în cea de-a doua secțiune a așa-numitelor *Imne despre Nisibis* (*Carmina Nisibena 35–77*). Imnele nisibene *25–42* și *52–58* sunt dialoguri dramatizate între Satana și moarte despre Pogorârea la iad a lui Hristos ca biruință asupra morții. Contextul acestor meditații nu este unul strict hristologic, ci eshatologic, tema Imnelor nisibene fiind moartea și învierea cu trupul a *oamenilor*.

(respectiv lumea intermediară aflată departe de iad şi deasupra pământului) în lumina Slavei divine. Un accent deosebit este pus pe voinţa liberă a omului (în polemică permanentă cu determinismul astrologic şi gnostic). De aceea, istoria mântuirii e văzută ca o succesiune îndelungată de înfrângeri şi de biruinţe ale omului în lupta dramatică ai cărei actori sunt Dumnezeu, Satana, omul, îngerii şi Hristos. Căderea e văzută ca o dezbrăcare a omului de slavă şi o expulzare a lui în lumea de jos supusă ispitelor Satanei, corupţiei şi morţii, încheiată în închisoarea iadului (*sheol*) (în hristologia şi soteriologia sa un rol deosebit îl joacă cuplurile simbolice Adam–Hristos, Eva–Maria, precum şi concilierea antinomică în Hristos a celor două realităţi ale lumii de sus şi ale lumii de jos, a celor cereşti şi pământeşti, între divin şi uman). Scopul operei mântuitoare a lui Hristos este eliberarea omului căzut în robia lui Satana şi a păcatului, pe de o parte, şi a morţii, pe de altă parte. Hristos a îmbrăcat un trup uman în care şi-a ascuns Divinitatea pentru a înşela pe Satana şi moartea. Satana a încercat mai întâi să-L ispitească pe Iisus în pustie după botezul Său în Iordan; dar n-a reuşit, fiind învins pentru prima dată în istorie. De aceea, el i-a instigat pe evrei, uneltele lui, inspirându-le pizmă şi ură ca să-L omoare. Prin Pătimirea Sa de bunăvoie şi prin moarte, Hristos a intrat în iad, în gura lacomă a morţii, care L-a scuipat însă afară neputând suporta Divinitatea Lui. Atunci, odată cu El au ieşit din iad şi trupuri înviate ale lui Adam şi ale drepţilor. De acum înainte, întoarcerea în Paradis este posibilă pentru fiecare. Economia lui Hristos a reprezentat sfârşitul rolului jucat în istoria mântuirii de poporul iudeu, considerat responsabil de moartea Acestuia. Moartea lui Hristos a însemnat sfârşitul Legământului lui Dumnezeu cu Israel[12]

[12] Antiiudaismul — nu antisemitismul! — Sfântului Efrem (prezent în accente similare, deşi mult mai redus ca intensitate, şi în imnografia Săptămânii Mari din „Triod") este pentru exegeţii moderni, în cuvintele lui D. Cerbelaud, un „aspect mai degrabă dezagreabil, ca să nu spunem inacceptabil al teologiei sale: Efrem dezvoltă un antiiudaism aproape fără echivalent în ansamblul literaturii patristice (dacă exceptăm *Omiliile împotriva iudeilor* rostite de un Ioan Hrisostom în Antiohia, între 386–387). Efrem depăşeşte în mare măsură tonul obişnuit al polemicii. După el, nu numai Legea e de acum «perimată» (*Crucifix. 8*, 9), dar Dumnezeu l-a «respins» pe Israel (*Azym. 17*, ref.; XIX, ref.; *Crucifix. 5*, 5, 7; *8*, 9; *Resurr. 3*, 6) «transferând» Legământul asupra neamurilor păgâne (*Resurr. 3*, 7). Israel nu mai are decât să «dispară» (*Crucifix. 3*, 3). La acest motiv «teologic» se adaugă consideraţii de ordin «istoric»: iudeii trebuie consideraţi răspunzători de moartea lui Iisus. Efrem nu ezită să le atribuie acte săvârşite de soldaţii romani: batjocorirea lui Iisus (*Crucifix. 8*, 3–4), răstignirea (*Azym. 20*, ref.), lovitura de suliţă (*Azym. 18*, 4) sau împărţirea hainelor Lui (*Crucifix. 5*, 4). Întreg poporul trebuie socotit vinovat pentru moartea lui Iisus (*Azym. 19*, 16–17. 19). De aceea evenimentele din anul 70 trebuie înţelese ca o pedeapsă «a acestui popor blestemat» (*Crucifix. 4*, 6–7. 10–13; *5*, 13; *8*, 3); mai mult, orice formă de antiiudaism e justificată (*Crucifix. 5*, 14). Dar Efrem nu se opreşte aici. Pierzând orice simţ al măsurii, el identifică poporul lui Israel cu Iuda (*Azym. 1*, 18), cu tâlharul cel rău (*Crucifix. 5*, 7; *8*, 9) sau chiar cu şarpele din Geneză (*Crucifix. 5*, 15). Polemica cedează locul insultei pur şi simplu" (D. CERBELAUD, *op. cit.* nota 4, p. 16).

Explicaţia principală a acestei vehemenţe antiiudaice e dată probabil de faptul că la Nisibis comunităţile creştină şi iudaică vorbeau aceeaşi limbă, împărtăşeau aceeaşi cultură semitică şi, ca atare, erau rivale; creştinii resimţeau „o veritabilă atracţie faţă de iudaism": frecventau sinagoga, mâncau azime etc. Ceea ce l-a determinat pe Efrem să marcheze polemic distanţele între iudaism şi creştinism, anularea sinagogii de către Biserică. Nicăieri însă această polemică virulentă nu se transformă în incitare la violenţă de tip antisemit. Pe de altă parte, evaluarea Sfântului Efrem pe baza declaraţiei *Nostra Aetate* a Conciliului Vatican II şi constatarea că „într-un punct major, şi anume acela al privirii pe care creştinii trebuie să o aibă asupra iudaismului, teologia lui Efrem nu e în conformitate cu învăţătura Bisericii" (D. CERBELAUD, *op. cit.*, p. 19) este nu doar un anacronism patent, dar suferă şi de pseudo-irenismul (sincretizant) care interzice în principiu orice polemică şi delimitare critică, specific abordării religiosului în societăţile moderne (şi postmoderne).

şi începutul Noului Său Legământ cu întreaga umanitate în comunitatea universală a Bisericii. Aceasta fiindcă între

opera de mântuire realizată în Hristos și încoronarea ei eshatologică prin restaurarea întregii creații în starea paradiziacă se situează epoca de tranziție a timpului Bisericii. Biserica reprezintă anticiparea Paradisului, sau, mai exact, constituie stadiul antepenultim al drumului popoarelor (păgâne) spre Eden și nunta eshatologică a întregii creații cu Dumnezeu. Biserica este locul în care păgânii se convertesc de la Satana și de la rătăcire la Dumnezeu descoperit în Hristos și în Evanghelia Lui. Biserica actualizează prin Botez și Euharistie misterul lui Hristos ca reîmbrăcare a credinciosului în veșmântul Slavei dezbrăcat în Paradis și hrănire a lui cu Leacul Vieții celei veșnice, Trupul și Sângele lui Hristos. Răspunsul creștinilor la aceste daruri ale lui Dumnezeu în Hristos sunt o viață de credință, virtuți și contemplație a Cuvântului lui Dumnezeu actualizat în Liturghia Bisericii. Între virtuți se distinge fecioria. Pentru Sfântul Efrem, creștinul ideal e cel feciorelnic (el nu are în vedere neapărat monahismul, cât o formă de protomonahism alcătuită de ordinul laic al așa-numiților „fii sau fiice ale Legământului"[13]). Doar acestora din urmă și pruncilor le revine în comunitatea creștină cântarea imnelor în biserică (*Resurr.* 2, 2. 7–9). Obstacolul cel mai mare în dobândirea mântuirii a fost eliminat prin Economia mântuitoare a lui Hristos. Satana nu mai are putere asupra adevăraților creștini care sunt curățiți prin Botez și mănâncă „Leacul Vieții". Deși învins, Satana continuă să fie activ în Biserică prin pătimiri și păcate și, mai ales, prin erezii și schisme. De aceea, Sfântul Efrem insistă pe importanța în viața creștină a virtuților și, mai cu seamă, a menținerii ortodoxiei credinței (în polemică acerbă împotriva ereticilor, a gnosticilor și arienilor) și a unității Bisericii.

În structura lor actuală ciclurile imnelor pascale efremiene abordează următoarele teme:

[13] Cf. S. BROCK, *op. cit.* nota 1, p. 140–150.

Azym.	*1–2*	Venirea lui Hristos în umilințe și respingerea Lui de către iudei
	3–4	Mielul pascal și ieșirea din Egipt și Mielul adevărat și ieșirea din robia lui Satana și a morții
	5, 12, 14	Cina cea de Taină
	8–9	Trecerea Mării Roșii
	13, 15, 16	Divinitatea și umanitatea lui Hristos în timpul Pătimirii
	17–19	Polemica împotriva Azimelor
	20	Puterea divină în trupul lui Hristos
	21	Nelegitimitatea Paștelui iudaic în diaspora
Crucifix.	*1*	Infidelitatea și adulterul poporului iudeu
	2	Moise păstor și instrucțiunile despre mielul pascal
	3	Cina cea de Taină
	4–5	Detaliile Pătimirii și morții lui Hristos
	6	Calendarul celor 3 zile și 3 nopți
	7	Slăvirea lui Hristos Cel răstignit de către întregul cosmos
	8	Detalii ale Pătimirii, Învierii și Înălțării
	9	Crucea purtată de Simon și sulița heruvimului
Resurr.	*1*	Economia lui Hristos
	2–3, 4–5	Paștele Bisericii ca Liturghie eclezială și celebrare cosmică

Imnele pascale efremiene circumscriu deci meditativ în interconexiunea lor temele principale puse în joc de unicul mister pascal, văzut în perspectivă creștină ca articulare tipologică a trei momente distincte: Paștele Vechiului Testament (junghierea și mâncarea mielului pascal, eliberarea poporului din Egipt și trecerea în Marea Roșie ca triumf al mielului), Paștele lui Hristos (de la Cina cea de Taină, trecând prin Răstignire și Înviere până la Înălțare) și Paștele cosmic și eshatologic al Bisericii. Există pentru Sfântul Efrem o strictă corespondență între elementele principale

ale Paştelui Vechiului Testament şi cele ale Paştelui lui Hristos: Euharistia, Răstignirea şi Pogorârea biruitoare a lui Hristos la iad sunt văzute ca realizarea (împlinire şi desfiinţare totodată) a prefigurărilor lor vechi-testamentare în mâncarea mielului pascal, junghierea lui şi triumful său în ieşirea evreilor din Egipt[14]. În vederea menţinerii acestei stricte echivalenţe, Efrem se menţine (împreună cu Afrahat) pe linia unei cronologii a „triduum"-ului pascal care armonizează teologia sinoptică cu cea ioaneică subordonând-o strict preocupării tipologice. La Cina cea de Taină Iisus a mâncat împreună cu ucenicii Săi (potrivit sinopticilor) mielul pascal, desfiinţându-l şi transformându-l prin Euharistie în propriul Său Paşte. La Cină s-au celebrat astfel două Paşte: la începutul serii Paştele iudaic (prefigurarea, umbra) cu mâncarea mielului pascal, iar la sfârşitul serii Paştele lui Hristos (Paştele adevărat) cu mâncarea adevăratului Miel în Euharistie. Pe de altă parte, Iisus pătimeşte şi moare pe Cruce în Vinerea Mare, atunci când la templu se junghiau mieii pascali, fiind astfel adevăratul Paşte neştiut de cei care îi celebrau prefigurarea vechi-testamentară. Există un singur mod de a rezolva problema cronologică: acela de a presupune că Hristos a devansat cu o zi ospăţul pascal, mâncând Paştele iudaic cu o zi înaintea restului iudeilor spre a se lăsa răstignit în momentul junghierii mieilor pascali la templu. Două detalii care creează însă dificultăţi sunt şi ele rezolvate de Sfântul Efrem într-un sens similar soluţiei oferite de Afrahat: 1) Cina cea de Taină apare ca o celebrare euharistică de la care Iuda (în contrast cu devotamentul lui Ioan) iese ca să-L trădeze pe Iisus între binecuvântarea pâinii şi vinului ca Trupul şi Sângele lui Iisus Hristos şi frângerea şi împărţirea Lor celorlalţi Apostoli; de aceea muind Pâinea în apă înainte de a o da lui Iuda, Iisus a spălat şi şters din ea binecuvântarea Sa. 2) Problema ridicată de calcularea celor trei zile şi trei nopţi ale „triduum"-ului pascal şi, respectiv, perioada scursă între

[14] ROUWHORST, *op. cit.*, p. 112.

moartea şi învierea lui Hristos e rezolvată în felul următor: din clipa în care Iisus îşi mănâncă joi seara la Cina cea de Taină propriul Său Trup şi Sânge, El trebuie deja socotit printre morţi. Drept cea de-a treia zi şi noapte din intervalul dintre joi seara şi sâmbătă seara trebuie socotite apoi cele trei ceasuri de întunecare a soarelui şi cele trei ceasuri de lumină care le-au urmat în Vinerea Mare la Răstignirea lui Hristos (*Mt* 12, 40, *Crucifix.* 6, 1–5). Dezvoltările poetice ale imnelor efremiene scot în evidenţă paralelismul antitetic dintre căderea lui Adam şi Pătimirea lui Hristos, contrastul dintre divinitatea şi umanitatea lui Hristos, desfiinţarea prin împlinirea de către Hristos a prefigurărilor vechi-testamentare ceea ce echivalează cu sfârşitul cultului iudaic (abolit ca ilegitim), vinovăţia şi responsabilitatea iudeilor în uciderea lui Hristos soldată cu respingerea lor de către Dumnezeu şi înlocuirea sinagogii cu Biserica dintre păgâni şi, mai ales, insistenţa asupra Pogorârii şi biruinţei lui Iisus la iad. Majoritatea exegeţilor subliniază rolul extrem de redus pe care îl ocupă Învierea în sensul strict al ieşirii lui Hristos din mormânt (căreia nu-i este dedicat nici un imn special; dar nu trebuie să uităm că ciclul imnelor la Înviere nu ni s-a păstrat decât fragmentar). Lucrul principal este însă că în viziunea Sfântului Efrem ieşirea lui Hristos din mormânt nu e un act izolat, ci este văzut (în conformitatea cu întreaga Tradiţie răsăriteană) în strânsă relaţie cu celelalte evenimente ale istoriei mântuirii. În fond nu e vorba decât de o singură urcare din adânc: începută la iad, ea continuă prin ieşirea din groapă pe pământ, dar sfârşeşte abia prin urcarea la cele de sus prin Înălţare (*Crucifix.* 8, 15–16)[15]. Există însă suficiente elemente în imnele la Răstignire care fac aluzie la piatra

[15] ROUWHORST, *op. cit.*, p. 111. Şi pe larg studiul lui H.-J. SCHULZ, „Die «Höllenfahrt» als «Anastasis». Eine Untersuchung über die Eigenart und dogmengeschichtliche Voraussetzungen byzantinischer Osterfrömmigkeit", *Zeitschrift für katholische Theologie* 81 (1959), p. 1–66.

mormântului, la îngeri și la giulgiul de îngropare (*Crucifix. 4*, 17–18) sau la grădina mormântului transformată prin Înviere în grădina Paradisului (*Crucifix. 8*, 13). Imnele (păstrate) la Înviere au însă o dominantă cosmică și liturgic-eclezială. De altfel încă Imnul VII la Răstignire accentuează cu insistență caracterul cosmic și universal al Paștelui lui Hristos, arătând felul în care întreg universul cu cele patru puncte cardinale și dimensiunile sale spațiale a participat la răstignirea lui Hristos. Imnele pascale efremiene se constituie într-o jubilație cosmică ca un imn la adresa primăverii, ale cărei ritmuri cosmice sunt socotite a participa în mod simbolic ca un cadru natural adecvat la misterul învierii umanității prin Învierea lui Hristos. Drama istorică și tipologică a Pătimirii se finalizează eshatologic în Euharistia și Liturghia Bisericii, evocate pe larg în Imnele despre Înviere ca celebrare paradiziacă. Prin profunda lor teologie exprimată într-o sobră poetică simbolică, Imnele pascale efremiene constituie fără nici o îndoială una din meditațiile cele mai importante asupra misterului pascal din istoria creștinătății.

O incitantă lectură a celor trei cicluri de imne pascale efremiene în cheie teologico-filozofică modernă (în perspectiva „teodramaticii" lui Hans Urs von Balthasar și a meditațiilor asupra „teo-logicului" ale lui Jean-Luc Marion) ne propune recent Vlad Niculescu într-un amplu și subtil eseu dedicat „articulării euharistice" a „Triduum"-ului pascal în teologia efremiană a misterului pascal[16]. În centrul acestuia din urmă este văzut a sta așa-numitul „interregn pascal"[17], cu alte cuvinte intervalul dintre moartea euharistică a lui Iisus Hristos la Cina cea de Taină și moartea Sa fizică în Răstignirea de pe Golgota. În acest interval se realizează în Hristos toate prefigurările Paștelui Vechiului Testament. Desființarea prefigurărilor are loc însă numai atunci când Domnul prefigurărilor se pogoară kenotic din iubire și se face El Însuși prefigurare (miel pascal) asumându-și destinul sacrificial dramatic al acestuia: de a fi jertfă mâncată înainte de a triumfa eliberator. Sintaxa scenariului pascal hristologic se perpetuează în Liturghia Bisericii, iar gestul ei fundamental, simbolic și real în același timp, e „mâncarea", în fapt o întreită manducație[18] prin care cel ce mănâncă devine cel mâncat, iar cel mâncat devine cel ce mănâncă: Mielul adevărat, Hristos, mănâncă propria Sa prefigurare în mielul pascal; El Însuși ca Miel adevărat care a mâncat prefigurările e mâncat de Apostoli la Cină și de creștini la Liturghie, îngropându-se în trupurile lor pentru a le învia; în sfârșit, Domnul se lasă mâncat simbolic de imnograful cuprins de foamea unirii și veneratiei și lauda acestuia, care are și ea o articulare euharistică: „Lauda cântă ceea ce veneratia și uimirea mănâncă; astfel teologia poetului devine foame, lăcomie sistematică"[19]. Euharistia verbală a laudei poetului se exprimă în ceea ce exegetul numește (plecând de la Jean-Luc Marion[20]) „formule autocontradictorii", paradoxale, în care subiectul și obiectul coincid dramatic, de tipul: „Cine a mai văzut Miel care să mănânce alt miel?" sau „Hristos se face pe Sine Însuși jertfitor și Jertfă". Aceste formule paradoxale nu țin însă de o simplă retorică, ci vor să exprime autorevelarea dramatică și kenotică a iubirii divine revelate în Hristos pe care însă — așa adăuga — o putem imita în „ultima rigoare" a mărturisirii și martiriului numai întru cât intrăm în prealabil în actualizarea liturgică a teodramei euharis-

[16] VLAD NICULESCU, „Mâncând Mielul care a mâncat mielul. Articularea euharistică a Triduum-ului pascal în teologia pascală a Sfântului Efrem Sirul", revista catolică *Verbum* VI–VII (1995–1996), nr. 7, p. 25–48.

[17] *Ibid.*, p. 36 sq. Prin „ambivalența" ei dată de „simultana ascundere și revelare", perioada interregnului pascal „e cea mai dramatică și simbolic inspiratoare" (p. 44).

[18] *Ibid.*, p. 44 sq.

[19] *Ibid.*, p. 47.

[20] JEAN-LUC MARION, „La dernière riguer" (1976), în *Dieu sans l'être*, Communio/Fayard, 1982, p. 259 sq.

tice[21]. Dacă accentul pus pe Pătimire și Răstignire permite să se vorbească la Sfântul Efrem de un „primat al paradoxului teodramatic"[22], exegetului nu-i scapă faptul esențial că saltul prin Înviere de la istorie la metaistoria paradiziacă, la o liturghie cosmo-eclezială de tip paradiziac, semnalează o „modificare a esenței teodramei înseși"[23]. În acest punct esențial se constată diferența dintre perspectiva asupra teodramei în viziunea lui H.U. von Balthasar, care o proiectează în însăși inima misterului Dumnezeului trinitar, și cea răsăriteană pentru care teodrama e legată exclusiv de Economia mântuirii lumii căzute și restaurate, și unde perspectiva paradiziacă pre- și post-economică dizolvă teodrama.

Pe urmele lui von Balthasar, dramatica Revelației divine este asumată de V. Niculescu încă din deschiderea eseului său ca având o funcție metodologică principială: drama apare astfel drept categoria integrativă care subsumează și depășește clivajul modern între discursul obiectiv-epic-teologic și discursul subiectiv-liric-spiritual; totodată ea justifică și obiectivitatea paradoxală (trans-subiectivă și trans-obiectivă) a discursului teologic care răspunde teodramei prin laudă. Lauda exprimată în imne nu este nici discurs obiectiv, abstract, impersonal, despre Dumnezeu, nici efuziune lirică subiectivă pe marginea Lui — ambele având în centru eul rațional sau afectiv al emițătorului lor —, ci asumă o perspectivă consecvent teocentrică, acceptându-și smerit (nu instituindu-și orgolios și dominator) obiectivitatea și subiectivitatea sa de la Dumnezeu Însuși, prin angajarea în drama *Lui*. Sintaxa textuală și simbolică a imnelor efremiene e angajată în sintaxa dramei Revelației divine[24].

[21] Despre caracterul teodramatic al Liturghiei, cf. H.U. VON BALTHASAR, *Theodramatik* III, 1980, p. 126–134 și A. LOUTH, *Dionisie Areopagitul. O introducere*, trad. S. Moldovan, Deisis, Sibiu, 1997, p. 213–218.

[22] V. NICULESCU, *op. cit.*, p. 33.

[23] *Ibid.*, p. 34.

[24] *Ibid.*, p. 28–29.

Concret însă — aș insista din nou —, teodrama și lauda umană corespunzătoare sunt realizate în Liturghia Bisericii. În ultimă instanță, tocmai Liturghia e cea care le conferă o articulare (o „sintaxă") euharistică, nu speculativă. Poezia imnografică a Sfântului Efrem e teologică în primul rând pentru că nu este o meditație lirică privată, pur subiectivă, ci o „euharistie", o laudă liturgică destinată cultului Bisericii. De aceea, unicitatea ei ține nu numai de dispoziția și atitudinea interioară[25], ci și de conținutul revelat și de topologia eclezială a actualizării acestei Revelații. Cred că numai la o lectură superficială se poate afirma că distincția între o teologie filozofică a „definiției" și o teologie simbolică a „paradoxului", operată de S. Brock atunci când vorbește despre poetul Efrem ca teolog, ar fi determinată de acceptarea necritică a antinomiei moderne între gândirea rațională sistematică și gândirea poetică, fundamental nesistematică[26]. Mai ales atunci când cartea profesorului oxfordian despre Sfântul Efrem își propune explicit să degajeze „structurile fundamentale și premizele aflate la baza" gândirii poetică-simbolice efremiene[27]. Distincția celor două abordări filozofică și simbolică este clar explicitată de S. Brock printr-o imagine sugestivă: dacă Revelația lui Dumnezeu e un cerc în al cărui centru e Dumnezeu Însuși, atunci teologia (scolastică) a definiției vizează delimitarea coordonatelor acestui centru însuși, pe când teologia simbolului și paradoxului lasă nedefinit centrul pe care îl circumscrie prin serii de perechi paradoxale alcătuite din elemente opuse plasate de-a lungul circumferinței cercului[28]. Mai mult, cele două abordări „mai degrabă se completează decât se contrazic reciproc"[29]. Poezia constituie un vehicul mai autentic al teologiei decât scolastica atât

[25] *Ibid.*, p. 27, 28.

[26] *Ibid.*, p. 25.

[27] S. BROCK, *op. cit.* nota 1, p. 47.

[28] *Ibid.*, p. 49.

[29] *Ibid.*, p. 152.

pentru dinamismul ei, cât și prin faptul că în planul morfologic ea operează nu prin noțiuni abstracte, ci cu imaginile fundamentale atât ale Bibliei, cât și ale experienței umane dintotdeauna: mâncatul și băutul, îmbrăcatul și dezbrăcatul, nașterea și moartea[30]. Sintaxa acestor imagini este însă cea a Revelației divine în Iisus Hristos — în toate actele ei decisive: Întrupare, Răstignire, Înviere, Înălțare —, Revelație actualizată eclezial și sacramental, biblic și liturgic, mistic și euharistic, însă într-un dublu registru: dramatic și paradiziac. Ca pentru orice bun răsăritean, și pentru Sfântul Efrem Sirianul Economia divină a Revelației și mântuirii finalizată în Înviere este în ultimă instanță o *divina commedie* — în sensul lui Dante — (nu o tragedie), iar lauda sa trece firesc de la celebrarea dramei misterului pascal la doxologia paradiziacă a lui Dumnezeu nu pentru economia Sa istorică, ci pentru ființarea Sa în El Însuși, pentru misterul negrăit al înseși existenței Sale.

Realizată pe baza versiunii germane a lui E. Beck (și a altor versiuni moderne, acolo unde ele există), traducerea de față are un caracter preliminar și un scop precis și limitat. E vorba de o traducere *în proză*, care își propune să restituie, printr-o echivalență cât mai fidelă și mai puțin interpretativă, în primul rând *gândirea* teologico-simbolică a Sfântului Efrem Sirianul. De aceea toate subtilitățile legate de o echivalare cât mai fidelă a aspectului formal implicat de originalul siriac au fost lăsate deoparte pe seama unui viitor traducător al operei poetice efremiene plecând de la familiarizarea cu întregul instrumentar filologic și lingvistic și toate rezonanțele puse în joc de originalul siriac. Evident că în condițiile în care această primă versiune se concentrează asupra ideilor, mai degrabă decât asupra formei, e vorba doar de o aproximare preliminară, al cărei scop e în primul rând acela de a atrage atenția asupra operei Efremului siriac în dimensiunea ei teologică,

[30] *Ibid.*, p. 167.

în așteptarea unei transpuneri care să redea adecvat și subtilitățile și finețurile ei poetice propriu-zise.

Pentru prezenta traducere am folosit ediția lui E. Beck (*CSCO* 247 și 249) și versiunile realizate de G. Rouwhorst (1989) și D. Cerbelaud (1995, 1997). Pentru o mai bună situare și înțelegere a imnelor am prefațat traducerea lor cu o versiune a celei mai vechi omilii creștine *Despre Paște* (160–170) aparținând lui Meliton din Sardes și a *Omiliei XII: despre Paște* (344–345) a contemporanului Sfântului Efrem: Afrahat Persul. Ca cititorul să aibă o imagine cât mai completă a teologiei efremiene privitoare la misterul pascal am inserat și fragmentele privitoare la Ispitirile, Pătimirea și Învierea lui Hristos din *Comentariul* în proză (păstrat în armeană) al Sfântului Efrem la Evanghelia armonizată (*Diatessaron*). Una și aceeași teologie pascală efremiană devine astfel accesibilă într-o dublă hermeneutică: exegetică și imnică (chiar dacă amputată de dimensiunea ei melodică), care restituie în stereoscopie imaginea în relief și profunzime a uneia din cele mai viguroase meditații pe marginea tainei Paștilor din istoria Bisericii. Prin intermediul faimoaselor „kontakia" ale lui Roman Melodul († cca 560), imnele efremiene și-au transmis substanța lor simbolico-teologică imnografiei bizantine, regăsindu-se într-o altă versiune în poezia liturgică vie a „Triodului" ortodox până în zilele noastre.

diac. Ioan I. Ică jr

MELITON DIN SARDES

Despre Paşte*

Prolog: 1–11: introducere în semnificaţia tipologică a Paştelui
I. Tipologia Paştelui iudaic (11–71): 11–15: Iş 12; *16–30:* calamităţile Egiptului; *31–45:* ocrotirea evreilor de sângele mielului, prefigurarea mântuirii poporului nou prin Sângele lui Hristos; *46:* etimologia Paştelui; *47–56:* păcatul în Eden, cauza Pătimirii; *57–65:* prefigurări ale Pătimirii în Lege şi Proroci; *66–71:* realizarea lor în Întrupare şi Pătimire
II. Refuzul lui Israel şi reproşuri adresate lui: 72–80: crima nemaiauzită; *81–86:* nedreptatea şi nerecunoştinţa lui Israel; *87–90:* reproşuri pentru aceasta; *91–92:* păgânii L-au tratat mai bine pe Hristos; *93:* ierburile amare prefigurau pedepsirea lui Israel; *94–98:* invitaţie către păgâni să contemple spectacolul cosmic al morţii lui Hristos; *99–100:* Israel, propria cauză a respingerii lui
Epilog: 101–102: triumful lui Hristos Cel înviat; *103:* chemarea neamurilor la iertarea păcatelor; *104–105:* triumful final al lui Hristos Creator, Mântuitor, Judecător, Dumnezeu

1. Scriptura despre ieşirea evreilor s-a citit, şi cuvintele tainei s-au lămurit: cum oaia se junghie şi cum poporul se mântuieşte.

2. Înţelegeţi, dar, iubiţilor! Nouă şi veche veşnică şi vremelnică, stricăcioasă şi nestricăcioasă, muritoare şi nemuritoare e taina Paştelui:

---

* Traducere după textul grec editat de O. Perler, în: MÉLITON DE SARDES, *Sur la Pâque* („Sources Chrétiennes" 123), Paris, 1966, p. 60–126.

3. veche după Lege şi nouă după Cuvântul, vremelnică pentru preînchipuire, veşnică pentru har, stricăcioasă pentru junghierea oii, nestricăcioasă pentru viaţa Domnului, muritoare pentru îngroparea în pământ, nemuritoare pentru învierea din morţi;

4. veche e Legea, nou Cuvântul, vremelnică preînchipuirea, veşnic harul, stricăcioasă oaia, nestricăcios Domnul, junghiat ca miel, înviat ca un Dumnezeu. Căci „ca oaie spre junghiere s-a adus", dar nu era oaie, „şi ca un miel fără de glas" [*Is* 53, 7], dar nu era miel; pentru că preînchipuirea a trecut, iar adevărul s-a aflat.

5. În locul mielului a venit Dumnezeu, în locul oii un om, iar în om Hristos Care cuprinde toate.

6. Aşadar, junghierea oii şi fala Paştelui şi Scriptura Legii au fost până la Hristos Iisus, pentru Care s-au făcut toate în legea cea veche, dar şi mai mult încă în cuvântul cel nou.

7. Fiindcă legea s-a făcut cuvânt şi vechiul nou — ieşind împreună din Sion şi Ierusalim —, porunca s-a făcut har, preînchipuirea adevăr, mielul Fiu, oaia om, şi omul Dumnezeu.

8. Căci fiind născut ca un Fiu, adus ca un miel, junghiat ca o oaie şi îngropat ca un om, a înviat din morţi ca un Dumnezeu, fiind prin fire Dumnezeu şi om.

9. El este toate: lege întrucât judecă, cuvânt întrucât învaţă, har întrucât mântuieşte, Tată întrucât naşte, Fiu întrucât se naşte, oaie întrucât pătimeşte, om întrucât se îngroapă, Dumnezeu întrucât învie.

10. Acesta este Iisus Hristos; Lui fie slava în veci. Amin.

11. Aceasta este taina Paştelui, precum s-a scris în Lege, după cum s-a citit puţin mai înainte.

Voi explica însă cuvintele Scripturii: cum a poruncit Dumnezeu lui Moise în Egipt când a vrut să lege sub bici pe Faraon, iar pe Israel să-l dezlege de bici prin mâna lui Moise.

12. „Căci iată, spune, să iei un miel fără pată şi fără prihană, şi să-l junghii seara împreună cu fiii lui Israel; noaptea să-l mâncaţi în grabă, şi să nu zdrobiţi oasele lui.

13. Aşa să faci, spune: într-o singură noapte să-l mâncaţi pe familii şi seminţii, având mijloacele voastre încinse şi toiegele în mâinile voastre. Căci acesta este Paştele Domnului, pomenire veşnică pentru fiii lui Israel.

14. Iar luând sângele oii ungeţi uşorii din afară ai caselor voastre punând pe pragul de la intrare semnul sângelui spre depărtarea îngerului. Căci iată voi lovi Egiptul şi într-o singură noapte va fi lipsit de copii de la dobitoc şi până la om" [cf. *Iş* 12].

15. Atunci Moise, junghiind oaia şi săvârşind în noapte taina împreună cu fiii lui Israel, a pecetluit porţile caselor spre paza poporului şi depărtarea îngerului.

16. Iar când s-a junghiat oaia şi s-a mâncat Paştele şi s-a săvârşit taina, iar poporul se veselea şi Israel se pecetluia, atunci a ieşit îngerul să lovească Egiptul: şi pe cea neiniţiată în taină şi nepărtaşă la Paşte, nepecetluită cu sânge, nepăzită de duhul, vrăjmaşa, necredincioasa, într-o singură noapte lovind-o, a lipsit-o de copii.

17. Fiindcă îngerul ocolind pe Israel şi văzându-l pecetluit cu sângele oii, a venit la Egipt şi a îmblânzit prin jeluire pe Faraon cel tare la cerbice, îmbrăcându-l nu cu haină întunecată, nici cu mantie sfâşiată, ci cu tot Egiptul care îşi sfâşia hainele jelindu-şi întâi-născuţii lui.

18. Pentru că tot Egiptul cufundat în dureri şi bătăi, în lacrimi şi lovituri, a venit la Faraon îndoliat cu totul nu numai la chip, ci şi la suflet, sfâşiindu-şi nu numai veşmintele cele din afară, ci şi sânii săi desfătaţi.

19. Căci se putea vedea o privelişte nouă: ici cei ce se loveau în piept, colo cei ce strigau de durere, iar în mijloc Faraon îndoliat şezând pe sac şi cenuşă, înveşmântat în întuneric ca şi cu o haină de doliu, încins cu tot Egiptul ca şi cu o cămaşă de jale.

20. Fiindcă Egiptul era în jurul lui Faraon ca o haină de jale. Aceasta era cămaşa ţesută pentru trupul tiranului, acesta era veşmântul în care îngerul dreptăţii îl îmbrăcase pe asprul Faraon: doliu amar, întuneric pipăit şi lipsirea

de prunci. Şi a venit peste întâi-născuţii lui; căci grabnică şi nesăţioasă era moartea întâi-născuţilor.

21. Şi se putea vedea trofeu nou peste cei morţi căzuţi într-o singură clipă. Şi întoarcerea celor ce zăceau pe pământ s-a făcut hrană a morţii.

22. Iar de vreţi să ascultaţi, minunaţi-vă de o nenorocire nouă. Fiindcă acestea îi înconjurau pe egipteni: noapte lungă şi întuneric pipăit, moartea pipăind, îngerul nimicind şi iadul înghiţind pe întâi-născuţii lor.

23. Iar acum ascultaţi un lucru încă şi mai nou şi mai înfricoşător: în întunericul pipăit se ascundea moartea nepipăită, nefericiţii egipteni pipăiau întunericul, iar moartea cercetând pipăia întâi-născuţii egiptenilor la porunca îngerului.

24. Dacă cineva pipăia întunericul, era dus de moarte. Dacă un întâi-născut îmbrăţişa cu mâna un trup întunecat, striga cu suflet înfricoşat un ţipăt înfricoşător şi vrednic de milă: „Cine îmi ţine dreapta mea? De cine tremură sufletul meu? Ce întuneric învăluie tot trupul meu? Dacă e tata, să mă ajute, dacă e mama, să sufere împreună cu mine, dacă e frate, să grăiască, dacă e prieten, să fie blând, dacă e vrăjmaş, să se dea înapoi, că întâi-născut sunt eu."

25. Dar înainte ca întâi-născutul să tacă, marea tăcere punea mâna pe el grăind: „Eşti întâi-născutul meu; iar eu, tăcerea morţii, am fost menită ţie."

26. Alt întâi-născut, înţelegând prinderea întâi-născuţilor, se tăgăduia pe sine însuşi, ca să nu moară cu amar: „Nu sunt întâi-născut, m-am născut al treilea." Dar ea, neputând fi minţită, punea mâna pe întâiul-născut, iar acesta cădea tăcând cu capul în jos. Într-o singură clipă a pierit rodul întâi-născut al egiptenilor. Întâi-însămânţatul, întâi-născutul, doritul, se zdrobea de pământ, şi nu numai cel al oamenilor, ci şi al vieţuitoarelor necuvântătoare.

27. În câmpiile pământului se auzea mugetul dobitoacelor jelindu-şi hrănitorii; căci juninca cu viţel şi iapa cu mânz şi celelalte dobitoace care născuseră şi-şi alăptau

puii, jeleau cu amar şi trezind milă pentru odraslele lor întâi-născute.

28. Jalea şi loviturile în piept erau pentru pierderea oamenilor, pentru pierderea întâi-născuţilor morţi. Fiindcă tot Egiptul era plin de duhoarea trupurilor neîngropate.

29. Se putea vedea privelişte înfricoşătoare: mamele egiptenilor cu părul despletit, părinţii cu minţile rătăcite, urlând grozav în limba egipteană: „Nenorociţii de noi într-o singură clipită am fost lipsiţi de rodul întâi-născut." Şi se băteau în piept lovind cu mâinile chimvalele şi cântând hora morţilor.

30. O astfel de nenorocire învăluise Egiptul, lipsindu-l într-o clipită de copiii lui. Dar Israel era străjuit de junghierea oii şi luminat de sângele vărsat, iar moartea oii s-a aflat zid poporului.

31. O, taină mare şi nepovestită! Junghierea oii s-a aflat mântuire a lui Israel, moartea oii s-a făcut viaţa poporului, iar sângele a îndepărtat îngerul.

32. Spune-mi îngere, ce te-a dat înapoi? Junghierea oii sau moartea Domnului? Moartea oii sau preînchipuirea Domnului? Sângele oii sau Duhul Domnului?

33. Vădit este că ai dat înapoi văzând taina Domnului făcându-se în oase, viaţa Domnului în junghierea oii, preînchipuirea Domnului în moartea oii. De aceea nu l-ai lovit pe Israel ci numai Egiptul l-ai lipsit de copii.

34. Ce este această taină nouă: Egiptul lovit spre pierzanie, iar Israel păzit spre mântuire? Ascultaţi puterea tainei.

35. Nimic din cele spuse şi făcute, iubiţilor, nu este fără înţeles de parabolă şi fără un plan prealabil. Fiindcă toate câte se fac şi se spun sunt o parabolă: cele spuse sunt o parabolă [*parabole*], iar cele făcute sunt preînchipuire [*protyposis*], ca aşa cum cele făcute se arată prin preînchipuire, aşa cele spuse să se lumineze prin parabolă.

36. Dacă nu se face după un model pregătit dinainte, nimic nu se înalţă. Oare nu se văd cele viitoare printr-o icoană preînchipuită? De aceea se face un model al con-

structiei viitoare fie din ceară, fie din lut, fie din lemn: pentru ca ceea ce urmează să se înalțe mai presus în măreție, mai tare în putere, mai frumos în chip și mai bogat în podoabă să se vadă printr-un model mic și stricăcios.

37. Dar când a fost înălțat lucrul al cărui model era, atunci ceea ce poartă icoana a ceea ce va fi se desface întrucât ajunge nefolositor, lăsându-și chipul la ceea ce există acum cu adevărat. Fiindcă ceea ce odinioară era cinstit ajunge lipsit de cinste, dat fiind că se arată ceea ce este cinstit prin fire.

38. Pentru că fiecare lucru își are vremea lui: modelul își are timpul lui, iar materialele își au timpul lor. Faci modelul adevărului [realității]. Îl dorești pentru că vezi în el icoana a ceea ce va fi. Aduci materialul pentru model. Îl dorești pentru ceea ce se va înălța prin el. Săvârșești lucrul, și numai pe acesta îl dorești, pe acesta îl iubești, numai în el vezi și modelul și materia și adevărul.

39. Așadar, așa cum stau lucrurile în modelele stricăcioase așa stau și în cele nestricăcioase, cum e în cele pământești, așa e și în cele cerești. Căci mântuirea și adevărul Domnului au fost preînchipuite în popor [Israel], iar învățăturile Evangheliei au fost vestite mai înainte de Lege.

40. Poporul s-a făcut ca modelul unui plan, iar Legea ca scrierea unei parabole, dar Evanghelia e și explicarea legii, iar Biserica e sălașul adevărului.

41. Deci modelul era cinstit înainte de a veni adevărul, iar parabola minunată înainte de tâlcuirea ei. Adică: poporul era cinstit înainte de a fi fost înălțată Biserica, iar Legea era minunată înainte de a fi venit la lumină Evanghelia.

42. Dar când Biserica s-a înălțat și Evanghelia a stat înainte, atunci preînchipuirea s-a deșertat predându-și puterea adevărului și Legea s-a împlinit predându-și puterea Evangheliei. În chipul în care preînchipuirea s-a deșertat predându-și chipul către ceea ce este prin fire adevărat, iar parabola se deșartă spre a fi luminată prin tâlcuire,

43. așa și Legea s-a împlinit când a venit la lumină Evanghelia, poporul s-a deșertat când s-a înălțat Biserica, și

preînchipuirea s-a desfăcut când S-a arătat Domnul, iar astăzi s-au făcut lipsite de cinste cele cinstite mai înainte prin arătarea celor cinstite prin fire.

44. Pentru că odinioară era cinstită junghierea oii, iar acum e necinstită pentru viața Domnului. Cinstită era moartea oii, dar acum necinstită pentru mântuirea Domnului; cinstit era sângele oii, dar acum e necinstit pentru Duhului Domnului; cinstit era mielul cel fără de glas, dar acum necinstit pentru Fiul Cel fără de prihană, cinstit era templul acesta de jos, dar acum necinstit pentru Hristos Cel de sus;

45. cinstit era Ierusalimul de jos, dar acum e necinstit pentru Ierusalimul cel de sus; cinstită era moștenirea cea sfântă, dar acum necinstită pentru harul cel larg. Fiindcă slava lui Dumnezeu nu s-a așezat într-un singur loc, nici într-un colț mic al pământului, ci harul Lui s-a revărsat peste toate marginile lumii și aici s-a sălășluit cortul Dumnezeu Atotțiitorul prin Iisus Hristos; Lui fie slava în veci. Amin.

46. Ați auzit deci explicarea preînchipuirii și a corespondențelor ei; ascultați acum și alcătuirea tainei.

Ce este Paștele? Fiindcă numele vine de la ceea ce s-a întâmplat: de la pătimire vine Paștele*.

47. Învățați, așadar, cine e cel ce pătimește și cine compătimește cu cel ce pătimește, și de ce vine Domnul pe pământ, ca, îmbrăcându-Se în cel ce pătimește, să-l răpească la cele mai de sus ale cerurilor.

„Făcând Dumnezeu la început cerul și pământul" [*Fc* 1, 1] și toate câte sunt în ele, a plămădit prin Cuvântul Său din pământ pe om dând acestui chip răsuflare. Apoi l-a așezat în rai spre răsărit, în Eden ca să trăiască în desfătare, rânduindu-i prin poruncă acestea: „Din tot pomul din rai să mâncați, doar din pomul cunoștinței binelui și al răului

---

* *Apo to pathein to paschein:* etimologie criticată de ORIGEN în tratatul său *Despre Paște* descoperit în papirusurile de la Tura (Egipt) în timpul celui de-al doilea război mondial.

să nu mâncați, pentru că în ziua în care veți mânca, cu moarte veți muri" [*Fc* 2, 16 sq].

48. Dar omul care prin fire poate primi binele și răul, ca un bulgăre de pământ pentru semințele din amândouă părțile, a primit sfatul vrăjmaș și lacom, și, atingându-se de pom, a călcat porunca neascultând de Dumnezeu. Prin urmare, a fost azvârlit în lumea aceasta ca un osândit la închisoare.

49. Și având copii mulți și împlinind mulți ani din pricina gustării din pom a intrat în pământ, lăsând o moștenire copiilor săi. Căci a lăsat moștenire copiilor săi nu curăția ci desfrânarea, nu nestricăciunea ci stricăciunea, nu cinstea ci necinstea, nu libertatea ci robia, nu împărăția ci tirania, nu viața ci moartea, nu mântuirea ci pierzania.

50. Nouă și înfricoșătoare se face pierzania oamenilor pe pământ. Fiindcă li s-au întâmplat acestea: au fost răpiți de păcatul tiranic și aduși în locurile poftelor în care sunt copleșiți de plăceri nesățioase: de adulter, de desfrânare, de nerușinare, de poftă, de iubirea de arginți, de omoruri, de vărsări de sânge, de răutatea tiranică, de fărădelege tiranică.

51. Fiindcă tatăl a scos sabia asupra fiului, iar fiul și-a întins mâinile asupra tatălui, necucernicul a lovit sânii care l-au alăptat și frate a omorât pe frate, străin a nedreptățit pe străin, prieten a omorât pe prieten, și omul a junghiat pe om cu mână dreaptă tiranică.

52. Prin urmare, toți cei de pe pământ s-au făcut fie omorâtori de oameni, fie omorâtori de frați, fie omorâtori de părinți, fie omorâtori de copii. Dar s-a aflat un lucru încă și mai înfricoșător și nou: o mama s-a atins de trupul pe care-l născuse, s-a atins de cel pe care-l alăptase cu sânii, și a înghițit în pântece rodul pântecelui, iar nenorocita maică s-a făcut mormânt mistuind în ea pruncul pe care l-a zămislit.

53. Dar nu voi grăi mai multe. Măcar că multe alte lucruri străine, foarte înfricoșătoare și nerușinate se găsesc încă printre oameni. Părinte culcându-se cu fiica, fiu culcându-se cu mama, frate cu soră, bărbat cu alt bărbat, și „fiecare poftește femeia aproapelui său" [*Ir* 5, 8].

54. Pentru toate acestea păcatul se bucura. Fiind împreună-lucrător al morții, intra cel dintâi în sufletele oamenilor gătindu-i drept hrană trupurile morților. Păcatul și-a lăsat urmele în fiece suflet, și cei în care și le-a lăsat, aceștia trebuiau să-și sfârșească zilele.

55. Prin urmare, toată carnea a căzut sub păcat, tot trupul sub moarte, și tot sufletul a fost izgonit din casa sa trupească; ceea ce a fost luat din pământ s-a destrămat în pământ, și ceea ce a fost dat de la Dumnezeu a fost încuiat în iad, s-a făcut o desfacere a frumoasei potriviri, și frumosul trup s-a destrămat.

56. Fiindcă omul a fost împărțit de către moarte. O nenorocire și o robie nouă l-au învăluit. A fost târât rob de umbra morții, iar chipul Tatălui a căzut singur. Din această pricină s-a săvârșit în trupul Domnului taina Paștelui.

57. Întâi Domnul a rânduit mai dinainte pătimirile Sale în patriarhi, în proroci și în tot poporul, pecetluindu-le prin Lege și prin proroci. Căci întrucât cele ce aveau să fie urmau să se facă într-un chip nou și măreț ele au fost rânduite mai înainte de departe, ca, atunci când se vor face, să dobândească crezare ca unele preînchipuite de demult.

58. Așa și taina Domnului, fiind preînchipuită de demult și văzută astăzi, câștigă credință când este săvârșită, deși e socotită nouă de către oameni. Fiindcă taina Domnului e veche și nouă: veche prin preînchipuire, nouă prin har. Dar dacă vei privi la preînchipuirea aceasta, vei vedea prin desfășurarea ei adevărul.

59. Așadar, dacă vrei să vezi taina Domnului, privește la Abel cel omorât în chip asemănător, la Isaac cel legat în chip asemănător, la Iosif cel vândut în chip asemănător, la Moise cel lepădat în chip asemănător, la David cel prigonit în chip asemănător, la prorocii care au pătimit pentru Hristos în chip asemănător.

60. Privește și la oaia junghiată în pământul Egiptului, care a lovit Egiptul și a izbăvit pe Israel prin sângele ei.

61. Dar taina Domnului e vestită și de glasul prorocilor. Căci zice Moise poporului: „Și veți vedea viața voastră

spânzurată înaintea ochilor voştri zi şi noapte, şi nu veţi crede în viaţa voastră" [*Dt* 28, 66].

62. Iar David a spus: „Pentru ce tremură neamurile şi popoarele cugetă cele deşarte? Împăraţii pământului s-au pus în mişcare şi domnii s-au adunat în acelaşi loc împotriva Domnului şi împotriva Unsului Său" [*Ps* 2, 1 sq].

63. Iar Ieremia spune: „Sunt ca un miel fără răutate adus spre junghiere. Iar ei cugetă împotriva mea cele rele spunând: veniţi să aruncăm lemn în pâinea lui şi să-l izgonim din pământul celor vii şi numele lui să nu se mai pomenească" [*Ir* 11, 19].

64. Iar Isaia: „Ca o oaie spre junghiere s-a dus, şi ca un miel fără de glas înaintea celui ce-l tunde aşa nu şi-a deschis gura lui. Iar neamul lui cine îl va spune?" [*Is* 53, 7 sq].

65. Multe altele au fost vestite de mulţi proroci despre taina Paştelui, care e Hristos; a Lui fie slava în veci. Amin.

66. Acesta, venind din ceruri pe pământ pentru cel ce pătimea, îmbrăcându-se în acela printr-o Maică Fecioară şi ieşind om, a pătimit pătimirile celui ce pătimea şi prin trupul ce putea pătimi a nimicit pătimirile trupului, iar prin Duhul Său ce nu putea muri a omorât moartea omorâtoare de om.

67. Fiindcă Acesta, Cel adus ca un miel şi junghiat ca o oaie, ne-a izbăvit pe noi din închinarea la lume ca din pământul Egiptului, ne-a dezlegat din robia diavolului ca din mâna lui Faraon, şi ne-a pecetluit sufletele cu Duhul Său, iar mădularele trupului cu sângele Său.

68. Acesta e Cel ce a acoperit moartea de ruşine, şi pe diavolul l-a îmbrăcat în haină de doliu, ca Moise pe Faraon. Acesta e Cel ce a lovit fărădelegea şi a lipsit de copii nedreptatea, ca Moise Egiptul. Acesta e Cel ce ne-a izbăvit pe noi din robie la libertate, din întuneric la lumină, din moarte la viaţă, din tiranie la Împărăţia cerurilor, făcând din noi preoţie nouă şi popor veşnic.

69. Acesta este Paştele mântuirii noastre. Acesta este Cel ce a răbdat multe în multe. Acesta e Cel ce a fost omorât în Abel, legat în Isaac, pribeag străin în Iacob, vândut în Iosif, lepădat în Moise, junghiat în miel, prigonit în David, necinstit în proroci.

70. Acesta e Cel întrupat în fecioară, legat de lemn, îngropat în pământ, înviat din morţi, înălţat la cele mai înalte ale cerurilor.

71. Acesta e mielul cel fără glas, Acesta e mielul cel omorât. Acesta e Cel născut din Maria, mieluşeaua cea bună. Acesta e cel ce a fost luat din turmă, dus la junghiere, jertfit seara, îngropat noaptea, Cel ce n-a fost zdrobit pe lemn, nu s-a destrămat în pământ, a înviat din morţi şi a înviat pe om prin mormântul cel de jos.

72. Acesta a fost omorât. Şi unde a fost omorât? În mijlocul Ierusalimului. De ce? Pentru că pe ologii lor i-a vindecat, pe leproşii lor i-a curăţit, pe orbii lor i-a dus la lumină şi pe morţii lor i-a înviat. De aceea a pătimit. Undeva în Lege şi în Proroci stă scris: „Mi-au răsplătit rele pentru bune şi părăsire sufletului meu, cugetând asupra mea cele rele şi zicând: să-l legăm pe cel drept pentru că nu ne e de nici un folos" [*Ps* 34, 12; *Is* 3, 10].

73. De ce ai făcut, Israele, noua nedreptate? Ai necinstit pe Cel ce te-a cinstit pe tine. Ai disprețuit pe Cel ce te-a slăvit pe tine. Ai tăgăduit pe Cel ce te-a mărturisit pe tine. L-ai bârfit pe Cel ce te-a vestit pe tine. L-ai omorât pe Cel ce te-a făcut viu pe tine. Ce-ai făcut Israele?

74. Oare nu s-a scris pentru tine: „Să nu verşi sânge nevinovat, ca să nu mori rău" [*Ir* 7, 6]? Eu însă, a zis Israel, l-am omorât pe Domnul. De ce? „Pentru că se cădea să pătimească." Te-ai înşelat, Israele, cugetând cu vicleşug unele ca acestea despre junghierea Domnului.

75. Trebuia să pătimească, dar nu de la tine. Trebuia să fie necinstit, dar nu de către tine. Trebuia să fie judecat, dar nu de tine. Trebuia să fie spânzurat, dar nu de către dreapta ta.

76. Acesta e, Israele, glasul pe care trebuia să-l strigi către Dumnezeu: „O, Stăpâne, dacă trebuia ca Fiul să pătimească şi aceasta e voia Ta, să pătimească, dar nu de la mine; să pătimească, dar de la un neam străin; să fie

judecat de cei netăiaţi-împrejur; să fie răstignit de dreaptă tiranică, dar nu de a mea."

77. Dar tu, Israele, n-ai strigat către Domnul cu glasul acesta. Nu te-ai curăţit pentru Stăpânul, nici nu te-ai temut de lucrurile Lui.

78. Nu te-a înspăimântat mâna uscată dată înapoi trupului, nici ochii orbilor deschişi prin mâna Lui, nici trupurile ologite ridicate prin glasul Lui, nici semnul cel mai nou: ca un mort să fie sculat din mormânt după patru zile.

79. Tu însă, disprețuind acestea, în seara junghierii Domnului pregăteai piroane ascuţite, martori mincinoşi, funii şi bice, oţet şi fiere, sabie ca pentru un tâlhar ucigaş. Căci dându-I şi bice peste trup şi cunună de spini pe cap, ai legat şi mâinile care te-au plămădit din pământ, ai adăpat cu fiere gura cea bună care te hrănise spre viaţă şi ai omorât pe Domnul în praznicul cel mare.

80. Tu te veseleai, iar Acela flămânzea. Tu beai vin şi mâncai pâine, iar Acela oţet şi fiere. Tu străluceai la faţă, dar Acela S-a întunecat. Tu te bucurai, iar Acela Se întrista. Tu cântai psalmii, dar Acela era judecat. Tu porunceai, iar Acela era pironit. Tu dănţuiai, iar Acela era îngropat. Tu zăceai într-un pat moale, iar Acela în mormânt.

81. O, Israele fără de lege, de ce ai făcut această nouă nelegiuire, aruncându-l unor pătimiri noi pe Domnul, pe Stăpânul tău, pe Cel ce te-a plăsmuit, pe Cel ce te-a făcut, pe Cel ce te-a cinstit, pe Cel ce Israel te-a numit pe tine?

82. Tu însă nu te-ai aflat a fi „Israel", fiindcă nu L-ai văzut pe Dumnezeu, nu L-ai recunoscut pe Domnul, nici n-ai ştiut, Israele, că El este Cel Întâi-Născut al lui Dumnezeu, Cel ce S-a născut mai înainte de luceafăr, Cel ce a făcut lumina, Cel ce a făcut să strălucească ziua, Cel ce a deosebit întunericul, Cel ce a împlântat întâiul hotar, Cel ce a spânzurat pământul, Cel ce a uscat adâncul, Cel ce a întins tăria, Cel ce a împodobit lumea, Cel ce a potrivit în cer stelele, Cel ce a făcut să strălucească luminătorii, Cel ce a făcut în cer pe îngeri, Cel ce a aşezat acolo tronurile, Cel ce a plăsmuit pe pământ pe om.

83. Acesta era Cel ce te-a ales şi te-a călăuzit pe tine de la Adam până la Noe, şi de la Noe până la Avraam, de la Avraam până la Isaac şi Iacob, şi cei doisprezece patriarhi.

84. Acesta era Cel ce te-a călăuzit în Egipt şi te-a păzit acolo hrănindu-te în pământul lui. Acesta era Cel ce te-a călăuzit în stâlpul de foc şi te-a acoperit cu nor, Cel ce a despicat Marea Roşie şi te-a trecut prin ea şi a risipit pe vrăjmaşul său.

85. Acesta era Cel ce ţi-a dat mană din cer, Cel ce te-a adăpat din piatră, Cel ce ţi-a dat legea pe Muntele Horeb, Cel ce ţi-a dat moştenire pe pământ, Cel ce ţi-a trimis proroci, Cel ce ţi-a ridicat împăraţi.

86. Acesta e Cel ce a venit la tine, Cel ce a tămăduit pe cei ce sufereau întru tine şi a sculat morţii tăi. Acesta e Cel faţă de care ai făcut necucernicie. Acesta e Cel faţă de care ai făcut nedreptate. Acesta e Cel pe care L-ai omorât. Acesta e Cel pe care L-ai vândut cu arginţi cerând de la El banii dajdiei.

87. Nerecunoscătorule, Israele, vino şi judecat să fii înaintea mea pentru nerecunoştinţa ta. Cât ai cinstit călăuzirea Lui? Cât ai cinstit aflarea părinţilor tăi? Cât ai cinstit pogorârea în Egipt şi hrănirea acolo prin bunul Iosif?

88. Cât ai cinstit cele zece plăgi? Cât ai cinstit stâlpul din noapte şi norul din zi, şi trecerea prin Marea Roşie? Cât ai cinstit darea de mană din cer şi izvorârea de apă din piatră, darea legii pe Muntele Horeb, moştenirea pământului şi darurile date acolo?

89. Cât ai cinstit pe cei ce pătimeau şi pe care i-a vindecat pe când erai acolo? Cinsteşte-mi mâna uscată pe care a dat-o înapoi trupului.

90. Cinsteşte-mi orbii din naştere pe care i-a călăuzit la lumină prin glasul Său. Cinsteşte-mi morţii îngropaţi pe care i-a sculat din morminte după patru zile. Nepreţuite sunt darurile pe care ţi le-a făcut. Iar tu L-ai răsplătit cu necinste arătându-i nerecunoştinţă, răsplătindu-i rele pentru bune, întristare în loc de bucurie şi moarte în loc de viaţă Lui, Celui pentru care cuvenea să mori.

91. Căci dacă împăratul unui neam e răpit de vrăjmaşi, pentru el se face război, pentru el se sparg ziduri, pentru el se cuceresc cetăţi, pentru el se trimit răscumpărări, pentru el se trimit solii ca să fie luat înapoi, dacă e viu ca să fie redat vieţii, dacă e mort ca să fie îngropat.

92. Tu însă ai hotărât lucruri potrivnice împotriva Domnului tău. Căci pe Cel înaintea Căruia se închinau neamurile, şi de Care se minunau cei netăiaţi-împrejur, şi pe care-L slăveau cei de neam străin, pentru Care chiar şi Pilat şi-a spălat mâinile, pe Acesta L-ai omorât în praznicul cel mare.

93. Prin urmare, amar îţi este praznicul azimelor, precum stă scris pentru tine: „Veţi mânca azime cu ierburi amare" [*Iş*, 12, 8]. Amare sunt pentru tine piroanele pe care le-ai înfipt, amară e pentru tine limba pe care ai ascuţit-o. Amari sunt pentru tine martorii mincinoşi pe care i-ai adus. Amare sunt legăturile pe care le-ai pregătit. Amare bicele pe care le-ai ridicat spre lovire. Amar e pentru tine Iuda pe care l-ai plătit. Amar e pentru tine Irod căruia i-ai urmat. Amar e pentru tine Caiafa pe care l-ai crezut. Amară e pentru tine fierea pe care i-ai gătit-o. Amar e pentru tine oţetul pe care l-ai făcut. Amar e pentru tine spinul pe care l-ai cules. Amare sunt pentru tine mâinile pe care le-ai însângerat. Pentru că L-ai omorât pe Domnul în mijlocul Ierusalimului.

94. Ascultaţi acum toate seminţiile neamurilor şi vedeţi: omor nou s-a făcut în mijlocul Ierusalimului, în cetatea legii, în cetatea evreilor, în cetatea profeţilor, în cetatea socotită cea dreaptă. Şi cine a fost omorât? Cine e ucigaşul? Mă ruşinez să spun, dar sunt silit să grăiesc. Căci dacă noaptea s-ar fi făcut omorul sau în loc pustiu, ar fi fost uşor să se păstreze tăcerea; dar acum omorul nedrept al Celui drept s-a făcut în mijlocul pieţei şi al cetăţii, în mijlocul cetăţii în văzul tuturor.

95. Şi s-a înălţat pe lemn şi o inscripţie arătând Cine e cel omorât. Cine e acesta? E greu a o spune, dar a nu o spune e încă şi mai înfricoşător. Ascultaţi însă tremurând pentru Cine s-a cutremurat pământul:

96. Cel ce a spânzurat pământul se spânzură. Cel ce a înfipt cerurile e înfipt pe lemn. Cel ce a întărit toate e întărit pe lemn. Stăpânul e batjocorit. Dumnezeu este omorât. Împăratul lui Israel e dat jos de mâna israeliţilor.

97. O, omor nou, o nedreptate nouă! Stăpânul Şi-a schimbat înfăţişarea ajungând gol cu trupul şi nu s-a învrednicit nici de o haină ca să nu fie văzut. De aceea luminătorii şi-au întors faţa şi ziua s-a întunecat, ca să ascundă pe Cel ce a fost dezgolit pe lemn, pentru a întuneca nu trupul Domnului, ci ochii acestor oameni.

98. Căci dacă n-a tremurat poporul, a tremurat pământul. Dacă nu s-a temut poporul, s-au temut cerurile. Dacă nu şi-a rupt hainele poporul, şi-a rupt hainele îngerul. Dacă poporul nu s-a tânguit, „a tunat din cer Domnul şi Cel Preaînalt a dat glas" [*Ps* 17, 14].

99. Pentru aceasta, Israele, n-ai tremurat pentru Domnul, nu te-ai înfricoşat pentru Domnul, n-ai jelit pentru Domnul; pentru întâi-născuţi ai jelit, dar pentru Domnul Cel spânzurat nu ţi-ai sfâşiat veşmintele deşi pentru cei omorâţi ai tăi îţi rupeai veşmintele. Ai lăsat pe Domnul şi nu vei fi aflat de El. Ai doborât pe Domnul şi ai fost doborât la pământ.

100. Şi acum zaci mort, dar Acela va învia din morţi şi va urca la cele mai înalte ale cerurilor. Fiind Domn, Care a îmbrăcat pe om, a pătimit pentru cel ce pătimea, a fost legat pentru cel ţinut, a fost osândit pentru cel osândit, şi a fost îngropat pentru ce îngropat, a înviat din morţi şi a strigat cu glas mare aceasta:

101. „«Cine e cel ce se judecă cu Mine? Să se arate! Eu l-am dezlegat pe cel osândit» [*Is* 50, 8 sq]. Eu am dat viaţă celui mort. Eu l-am înviat pe cel îngropat.

102. Cine e cel ce mi se împotriveşte în cuvânt? Eu, zice, sunt Hristosul. Eu sunt Cel ce am nimicit moartea, Cel ce am biruit asupra vrăjmaşului, Cel ce am călcat iadul în picioare şi am legat pe cel puternic, Care am răpit omul la cele mai înalte ale cerurilor, Eu, Hristos."

103. Veniţi, aşadar, toate seminţiile oamenilor cele împietrite în păcate şi primiţi iertarea păcatelor. Fiindcă Eu

sunt iertarea voastră, Eu Paştele mântuirii, Eu mielul cel junghiat pentru voi, Eu răscumpărarea voastră, Eu viaţa voastră, Eu învierea voastră, Eu lumina voastră, Eu mântuirea voastră, Eu împăratul vostru. Eu vă duc la cele mai înalte ale cerurilor, Eu vă voi arăta pe Tatăl Cel veşnic, Eu vă voi învia prin dreapta Mea.

104. Acesta e Cel ce a făcut cerul şi pământul, Cel ce l-a plăsmuit dintru început pe om, Cel ce a fost vestit prin lege şi proroci, Cel ce S-a întrupat în fecioară, Cel ce a fost legat pe lemn, Cel ce a fost îngropat în pământ, Cel ce a înviat din morţi şi S-a înălţat la cele mai înalte ale cerurilor, Cel ce şade de-a dreapta Tatălui, Cel ce are puterea de a judeca şi mântui toate, prin Care Tatăl a făcut cele dintru început şi până în veci.

105. El este Alfa şi Omega, El este începutul şi sfârşitul — început nepovestit şi sfârşit nebănuit — El e Hristos, El e Împăratul, El e Iisus, El e generalul, El e Domnul, El e Cel ce a înviat din morţi, El e Cel ce a şezut de-a dreapta Tatălui. Poartă pe Tatăl şi e purtat de Tatăl; „Lui fie slava şi tăria în veci. Amin."

A lui Meliton: Despre Paşte.

Pace celui ce a scris şi celui ce citeşte şi celor ce-L iubesc pe Domnul în simplitatea inimii.

AFRAHAT PERSUL

Omilia XII: Despre Paşte*

1. Cel Sfânt i-a poruncit lui Moise despre Paşte să-l prăznuiască în a 14-a zi a lunii întâia. Căci i-a zis lui Moise: „Porunceşte obştii fiilor lui Israel să ia fiecare un miel de un an, fără meteahnă, dintre oi sau dintre capre să ia şi să prăznuiască un Paşte pentru Domnul toţi fiii lui Israel" [*Iş* 12, 3. 5. 6]. Căci i-a zis lui Moise să ia mielul din ziua a zecea a lunii şi să-l păstreze pentru ei până în ziua a 14-a a lunii şi să-l junghie la apusul soarelui şi să stropească cu sângele său uşorii caselor împotriva îngerului nimicitor, ca să nu intre la ei când îngerul nimicitor va străbate pământul Egiptului; şi toată obştea să mănânce mielul în grabă şi „să-l mănânce aşa: cu mijloacele încinse, cu sandalele în picioare şi cu toiegele în mâini". Şi i-a avertizat să-l mănânce în grabă şi „să nu-l mănânce nefript sau fiert în apă", ci „fript la foc" şi de asemenea „să nu scoată nimic din el în afara casei" şi să nu-i „zdrobească nici un os". Aşa au făcut fii lui Israel şi au mâncat Paştele în cea de a 14-a zi a lunii întâia, care se numeşte Nisan, luna florilor, întâia lună a anului.

---

* Traducere după versiunea latină a textului siriac editat de J. Parisot în *Patrologia Syriaca* I, Paris, 1894, p. 504–540, confruntată cu versiunea lui G. Rouwhorst, *Les hymnes pascales d'Éphrem de Nisibe. II. Textes*, Leiden, 1989, p. 111–121.

2. Bagă de seamă, prietene, la tainele cuprinse în poruncile Celui Sfânt cu privire la prăznuirea Paștelui și cum i-a povățuit cu privire la toate poruncile Lui și le-a zis: „Să fie mâncat într-o singură casă și nimic din el să nu scoateți în afara casei" [*Iș* 12, 46]. Iar Moise le-a dat următoarea poruncă: „Când veți intra în pământul pe care vi-l va da Domnul și veți prăznui Paștele la vremea cuvenită, nu-ți va fi îngăduit să junghii Paștele în vreuna din cetățile tale, ci numai în locul pe care și-l va alege Domnul Dumnezeul tău; și tu și casa ta să te bucuri de praznicul tău" [*Lv* 23, 10; *Dt* 16, 5. 6. 11]. Le-a mai dat și temătoarea poruncă: „Străinul și năimitul să nu mănânce nimic din Paște și rodul cumpărat cu bani ca să fie al tău, când va fi tăiat-împrejur trupul său, atunci să mănânce din Paște" [*Iș* 12, 43–44].

3. Mari și minunate sunt tainele acestea, prietene! Căci dacă în vremea când era în pământul său nu era îngăduit lui Israel să prăznuiască Paștele decât în Ierusalim, cum i se va îngădui să-l prăznuiască astăzi când este risipit întru toate neamurile și întru toate limbile, printre oameni necurați și netăiați-împrejur, și-și mănâncă pâinea în necurăție în mijlocul neamurilor? cum a spus despre ei Iezechiel atunci când Dumnezeu i-a arătat un semn: că-și va mânca pâinea în necurăție, iar el a întrebat spunând: „O, Doamne al domnilor, sufletul meu nu e necurat și carne necurată n-a intrat în gura mea." Iar el i-a spus lui Iezechiel: „Acesta va fi drept semn, căci așa vor mânca fii lui Israel pâinea lor în necurăție în mijlocul neamurilor [păgâne] printre care îi voi împrăștia" [*Iz* 4, 14. 3. 13].

Dacă, precum spuneam, pe când Israel era în pământul [făgăduit], nu îi era îngăduit să junghie Paștele în orice loc, ci numai înaintea singurului altar din Ierusalim, cum mai poate atunci prăznui astăzi taina Paștelui? Căci este risipit în mijlocul unor popoare străine, și de aceea nu-i mai este îngăduit. Așa mărturisește Dumnezeu și prin prorocul: „Că zile fără număr fiii lui Israel vor rămâne fără jertfă și fără altar, fără efod și fără tămâiere." Iar Ierusalimului îi mai spune: „Voi face să înceteze desfătările, sărbătorile, lunile

noi și sâmbetele lui" [*Os* 3, 3. 4; 2, 11]. Iar despre chivotul legământului spune: „Nu se va mai zice «chivotul legământului Domnului»; nimeni nu-și va mai aduce aminte de el și nu va mai face altul" [*Ir* 3, 16]. Din clipa în care a spus: „Nimeni nu-și va mai aduce aminte de el și nu-și va mai face altul și nu va mai urca la inima nimănui", cum de mai îndrăznesc să-l rezidească? Moise însuși a prorocit despre el: „Îi voi întărâta pizma un popor care nu e popor, le voi aprinde mânia printr-un neam fără pricepere" [*Dt* 32, 21].

Acum te întreb pe tine înțeleptule tâlcuitor al poporului [iudeu], care nu pătrunzi cuvintele Legii: arată-mi când s-a împlinit aceasta, ca Dumnezeu să întărâte pizma poporului printr-un popor care nu e popor și i s-a aprins mânia printr-un neam fără pricepere? Dacă pizmuiești poporul ivit din neamuri [păgâni], împlinește cuvântul Scripturii pe care odinioară Moise ți l-a încredințat pentru tine în cartea sa. Și dacă prăznuiești Paștele în orice loc, în sălașul tău din pământ străin, îl prăznuiești călcând porunca, fiindcă Dumnezeu v-a scris și v-a dat carte de despărțire [*Ir* 3, 8].

4. Iar dacă nu ești convins, ascultă pe prorocul Ieremia care zice: „Părăsit-am casa mea și moștenirea mea am lăsat-o. Am dat-o pe iubita sufletului meu în mâna vrăjmașilor ei, moștenirea mea s-a făcut pentru mine ca o pasăre pestriță" [*Ir* 12, 7. 9]. Care e această pasăre pestriță? te întreb. Pasărea pestriță e Biserica dintre neamuri [păgâne]. O numește „pestriță", pentru că a fost adunată din multe limbi și a fost adusă dintre neamuri depărtate. Dar dacă nu ești convins că neamurile [păgânii] sunt mulțumirea lui Dumnezeu, ascultă cum vorbește și Ieremia când cheamă neamurile și îl respinge pe Israel. Căci zice: Opriți-vă de la căile voastre, priviți și întrebați de căile celor de demult, de calea cea bună, și mergeți pe ea! Iar voi ați spus: „Nu vom merge" [*Ir* 6, 16]. Atunci El mai zice: „Pus-am păstori peste voi, ca să ascultați sunetul trâmbiței." Iar ei au spus: „Nu vom asculta" [*Ir* 6, 17]. Atunci, văzând că fiii lui Israel n-au ascultat, s-a întors spre Biserica dintre neamuri [păgâni]. Fiindcă zice: „Ascultați, neamuri, și cu-

noaşte adunare [biserică] cine e în mijlocul tău" [*Ir* 6, 18]. Iar David spune: „Adu-ţi aminte de Biserica ta pe care ai câştigat-o dintr-un început" [*Ps* 74, 2]. Iar Isaia zice: „Ascultaţi, neamuri, ce am făcut şi cei de departe cunoaşteţi puterea Mea" [*Is* 33, 13]. Şi tot Isaia mai vorbeşte despre Biserica ce va fi printre neamuri [păgâni]. Căci zice: „Fi-va în zilele de pe urmă că muntele casei Domnului va fi întărit peste vârfurile munţilor şi se va ridica peste dealuri şi toate neamurile se vor uita într-acolo" [*Is* 2, 2]. De ce zice Isaia: „Ascultaţi, neamuri, ce am făcut şi cei de departe cunoaşteţi puterea Mea. Înfricoşatu-s-au păcătoşii în Sion şi cutremur a căzut peste păgâni" [*Is* 33, 13–14]? Ce vrea să spună că va da de ştire ce a făcut şi va arăta puterea Sa celor de departe şi că înfricoşează pe păcătoşi în Sion şi că va face să cadă cutremur peste păgâni? Nimic altceva decât că a chemat neamurile [păgânii] şi prin ele a întărâtat spre pizmă poporul [cf. *Dt* 33, 21]. Iar El îşi arată puterea Sa celor ce sunt departe, făcând să vină mânia celui ce judecă poporul Său şi înfricoşează pe păcătoşii din Sion, care se numeşte „cetate sfântă" [*Is* 52, 1], şi face să vină cutremurul peste păgâni, care sunt prorocii cei mincinoşi, cum zice despre prorocii ce vin din Ierusalim: „De la voi a ieşit păgânismul în tot pământul" [*Ir* 23, 15].

5. Ai auzit aşadar, prietene, ce ţi-am spus despre acest Paşte: că taina lui a fost dată poporului dintâi [Israel], iar astăzi adevărul său s-a întins printre neamurile [păgâne]. Căci cugetul celor neştiutori şi nepricepuţi se tulbură foarte pentru marea zi a praznicului acestuia, cum anume trebuie făcută cunoscută şi păzită. Fiindcă Mielul cel adevărat e Mântuitorul nostru, miel de un an, fără prihană, cum a zis despre el prorocul: „Nu se află în el fărădelege şi în gura lui nu se găseşte minciună; dar Domnul a vrut să-l zdrobească şi să-l facă să sufere" [*Is* 53, 9. 10]. Dacă l-a numit „de un an", e pentru că era un copil, slobod de păcate, precum a zis ucenicilor Săi: „De nu vă veţi întoarce şi nu veţi fi ca nişte prunci, nu veţi intra în Împărăţia cerurilor" [*Mt* 18, 3]. Iar Isaia zice despre cel drept: „Copilul care

păcătuieşte va muri moşneag de o sută de ani, ca să fie lovit de blestem" [*Is* 65, 20].

6. Fiindcă Mântuitorul nostru a mâncat Paştele împreună cu ucenicii Săi în noaptea îndătinată a zilei a 14-a. Şi Domnul a prefăcut semnul Paştelui în adevăr pentru ucenicii Săi. Căci după ce Iuda a ieşit de la ei, a luat pâinea, a binecuvântat-o şi a dat-o ucenicilor Săi zicând: „Acesta este Trupul Meu. Luaţi, mâncaţi, toţi dintr-însul." Şi tot aşa a rostit o binecuvântare asupra vinului, zicând: „Acesta este Sângele Meu, Legământul cel nou, vărsat pentru mulţi spre iertarea păcatelor. Aceasta să o faceţi întru pomenirea Mea, când vă strângeţi laolaltă." Domnul a zis acesta înainte de a fi fost prins. După care S-a sculat de unde prăznuise Paştele şi unde îşi dăduse Trupul spre mâncare şi Sângele spre băutură şi S-a dus cu ucenicii Săi la locul unde a fost prins. Căci din clipa în care au mâncat trupul Său şi au băut sângele Său, a fost socotit printre cei morţi. Domnul nostru Şi-a dat spre mâncare trupul Său cu mâinile Sale şi înainte de a fi fost răstignit a dat spre băutură sângele Său, şi a fost prins în noaptea zilei a 14-a şi a fost judecat până la ceasul al şaselea, iar la ceasul al şaselea L-au osândit şi L-au înălţat pe cruce. Iar când L-au judecat, n-a spus nimic şi n-a dat nici un răspuns judecătorilor Săi. Căci ar fi putut vorbi sau da un răspuns, dar nu e cu putinţă să vorbească cineva socotit deja printre cei morţi. Iar de la ceasul al şaselea până la ceasul al nouălea s-a făcut întuneric, iar El şi-a dat duhul Său Tatălui Său la ceasul al nouălea. Şi a fost printre cei morţi în noaptea care se lăsase în ziua a 15-a, în noaptea de sâmbătă şi toată ziua următoare, şi în timpul celor trei ceasuri de vineri. Iar în noaptea în care a început duminica, la ceasul în care îşi dăduse Trupul şi Sângele Său ucenicilor, a înviat din morţi.

7. Acum, înţeleptule*, arată care sunt cele trei zile şi cele trei nopţi pe care Mântuitorul nostru le-a petrecut printre cei morţi? Căci iată, vedem cele trei ceasuri ale zilei de

* Afrahat vorbeşte aici cu sine însuşi.

vineri și noaptea care a început sâmbăta și toată ziua următoare, iar în noaptea de duminică a înviat. Arată-mi cele trei zile și cele trei nopți: unde sunt? Căci, iată, a fost [printre cei morți] o zi și o noapte întreagă. Dar cu adevărat, precum a zis Mântuitorul nostru: „Așa cum Iona, fiul lui Matai, a fost în pântecele chitului trei zile și trei nopți, așa și Fiul omului va fi în inima pământului" [*Mt* 12, 40]. Pentru că din clipa în care și-a dat spre mâncare Trupul Său și spre băutură Sângele Său, sunt trei zile și trei nopți. Fiindcă era noapte când Iuda a ieșit de la ei și cei unsprezece ucenici ai Lui au mâncat Trupul Mântuitorul nostru și au băut Sângele Său. Iată, așadar, o noapte: cea în care începuse ziua de vineri. Iar până la ceasul al șaselea a fost judecat. Iată așadar o zi și o noapte. Iar cele trei ceasuri de întuneric de la ceasul al șaselea și până la ceasul al nouălea și cele trei ceasuri de după întuneric fac, iată, două zile și două nopți. La care se adaugă noaptea întreagă în care începea sâmbăta și toată ziua sâmbetei. Și așa s-au împlinit pentru Domnul aflat printre cei morți cele trei zile și trei nopți. Iar în noaptea de duminică a înviat din morți.

8. Fiindcă Paștele iudeilor sunt ziua a paisprezecea, noaptea și ziua ei, iar ziua noastră a marii Pătimiri e ziua de vineri, ziua a 15-a, noaptea și ziua ei. Atunci, după Paște, Israel a mâncat azimă timp de șapte zile, până în ziua a 21-a a lunii [*Iș* 12, 18–19]. Și noi păzim azima, prăznuirea Mântuitorului nostru. Ei mănâncă azima cu ierburi amare, iar Domnul nostru a depărtat paharul cu fiere și a ridicat toată amărăciunea neamurilor [păgâne], atunci când le-a gustat dar n-a vrut să bea din el. Iudeii își aduc aminte de păcatele lor în fiecare an [în ziua ispășirii], iar noi pomenim răstignirea și umilința Mântuitorului nostru. Căci de Paște ei au ieșit din robia lui Faraon, iar noi în ziua răstignirii am fost sloboziți din robia lui Satana. Ei au junghiat mielul turmei, iar prin sângele său au fost izbăviți de îngerul stârpitor, iar noi prin sângele slăvitului Său Fiu am fost izbăviți de faptele stârpiciunii pe care le-am făcut. Aceia au avut drept călăuză pe Moise, iar noi avem de Căpetenie și

Mântuitor pe Iisus. Pentru ei Moise a despicat marea și a trecut prin ea; iar Mântuitorul nostru a despicat iadul și a zdrobit porțile lui, atunci când a intrat în sânul său, și, deschizându-le, a croit cale înaintea tuturor celor ce au crezut întru El. Acelora le-a fost dat să mănânce mana, iar nouă Domnul nostru ne-a dat să mâncăm trupul Său. Pentru aceia a făcut să țâșnească apă din piatră, iar pentru noi Mântuitorul nostru a făcut să curgă apă vie din sânul Său. Acelora l-a făgăduit drept moștenire pământul Canaan, iar nouă ne făgăduiește pământul vieții. Pentru aceia Moise a înălțat șarpele de aramă, ca oricine îl va vedea să se izbăvească de mușcătura șarpelui; iar pentru noi Hristos S-a înălțat pe Sine Însuși ca, privind spre El, să ne izbăvim de mușcătura șarpelui Satana. Pentru aceia Moise a ridicat cortul cel trecător, ca să-și aducă aici jertfele și ofrandele ca să li se ierte păcatele; iar Iisus a înălțat cortul lui David care era căzut și a înviat. Căci zice iudeilor: „Templul acesta pe care îl vedeți, îl veți dărâma, și în trei zile îl voi înălța" [*In* 2, 19]. Iar ucenicii Săi au înțeles că vorbea despre trupul Său, pe care, când aveau să-l dărâme, îl va reînălța în trei zile. În acest cort ne-a făgăduit viața și înăuntrul său aveau să ne fie iertate păcatele noastre. Cortul lor l-a numit „cort vremelnic" pentru că n-a fost slujire în el decât puțină vreme, iar cortul nostru l-a numit „templu al Duhului Sfânt în veac" [*1 Co* 6, 19].

9. Lasă-te convins, prietene, cu privire la mielul pascal cum anume Cel Sfânt a poruncit despre el să fie mâncat într-o singură casă [*Iș* 12, 46], iar nu în multe case. Această singură casă e Biserica lui Dumnezeu. Și mai zice: „Năimiți și străinii să nu mănânce din el." Cine sunt acești năimiți și acești străini cărora nu le este îngăduit să mănânce din Paște, dacă nu următorii învățăturilor celui rău despre care Mântuitorul nostru a spus: „Pentru că oile nu sunt ale sale, atunci când vede lupul venind, năimitul lasă oile și fuge" [*In* 10, 12]. Și mai zice: „Să nu mâncați nimic din el nefript nici fiert în apă" [*Iș* 12, 9]. Lucrul e limpede și vrea să spună că ofranda adusă în Biserica lui Dumnezeu este friptă în

foc, nu este fiartă nici adusă crudă. Şi mai zice: „Să-l mâncaţi aşa: cu mijloacele încinse, sandalele în picioare şi toiegele în mâini" [*Iş* 12, 11]. Aceste taine sunt foarte însemnate. Căci cel ce mănâncă Mielul cel adevărat, Hristos, îşi va încinge mijlocul Său cu credinţa, va încălţa în picioare gătirea Evangheliei şi va lua în mâini sabia Duhului, care e cuvântul lui Dumnezeu [*Ef* 6, 15–17]. Şi mai zice: „Nici un os din el să nu fie zdrobit" [*Iş* 12, 46; *Nm* 9, 12]. Acest lucru s-a împlinit în ziua în care L-au răstignit, când au zdrobit picioarele celor răstigniţi cu El, dar pe ale Lui nu le-au zdrobit. Şi se spune: „Şi aşa s-a împlinit cuvântul Scripturii: nici un os din el nu va fi zdrobit" [*In* 19, 36]. Şi mai spune: „Robul cumpărat cu argint va mânca din Paşte numai când carnea sa va fi tăiată-împrejur" [*Iş* 12, 44]. Robul cumpărat e păcătosul care se căieşte şi e răscumpărat de sângele lui Hristos, care, atunci când îşi va fi tăiat-împrejur inima de la fărădelegi, se va apropia de Botez, împlinirea adevăratei tăieri-împrejur, şi se va alătura poporului lui Dumnezeu, şi se va împărtăşi cu Trupul şi Sângele lui Hristos. Iar ceea ce a zis: „Să-l mâncaţi în grabă" [*Iş* 12, 11], se săvârşeşte în Biserica lui Dumnezeu; căci aici Mielul e mâncat în grabă, cu frică şi cutremur, în picioare, fiindcă ne grăbim să mâncăm viaţa darului Duhului pe care l-am primit.

10. Fiindcă în noaptea Paştelui, în ziua slobozirii lui, Israel a fost botezat în mare. Iar Domnul nostru a spălat picioarele ucenicilor în noaptea de Paşte, preînchipuind astfel Botezul. Şi să ştii, prietene, că atunci, în acea noapte, Mântuitorul nostru a rânduit Botezul cel adevărat. Fiindcă pe când era cu ucenicii Săi, aceştia săvârşeau botezul Legii în care botezau preoţii, şi botezul despre care a spus Ioan: „Pocăiţi-vă de păcatele voastre" [*Mt* 3, 2]. Dar în noaptea aceea El le-a arătat taina botezului Pătimirii morţii Sale, cum zice Apostolul: „Aţi fost îngropaţi împreună cu El prin botez în moartea Sa şi aţi înviat cu El prin puterea lui Dumnezeu" [*Col* 2, 12; *Rm* 6, 4]. Să ştii deci, prietene, că botezul lui Ioan nu dădea iertarea păcatelor, ci numai pocăinţa. Cartea Faptelor celor doisprezece Apostoli vesteşte despre aceasta: atunci când ucenicii i-au întrebat pe cei ce fuseseră chemaţi dintre neamuri [păgâni] şi din Israel spunându-le: „Aţi fost oare botezaţi?", ei le-au spus: „Am fost botezaţi cu botezul lui Ioan" [*FA* 19, 2–5]. Şi atunci ei i-au botezat cu adevăratul Botez, taina Pătimirii Mântuitorului nostru. Însuşi Mântuitorul nostru a dat mărturie de aceasta spunând ucenicilor Săi: „Ioan a botezat cu apă, iar voi veţi fi botezaţi cu Duhul Sfânt" [*FA* 1, 5]. Iar când Mântuitorul nostru a luat apa, a turnat-o în lighean, a luat ştergarul şi s-a încins cu El şi a început să spele picioarele ucenicilor Săi, când a venit la Simon Petru, acesta I-a spus: „Tu, Doamne, să speli picioarele mele? Niciodată nu-mi vei spăla picioarele." Dar Iisus i-a zis: „Dacă nu te voi spăla, nu vei avea parte de Mine." Iar Simon i-a zis: „Atunci, Doamne, spală-mi nu numai picioarele, ci şi mâinile şi capul." Iar Iisus i-a zis: „Cel spălat n-ar nevoie să i se spele decât picioarele." Iar după ce a spălat picioarele ucenicilor, şi-a luat hainele, S-a aşezat la masă şi le-a zis: „Iată, Mă numiţi pe Mine domnul şi învăţătorul nostru, şi bine ziceţi, căci şi sunt. Deci dacă Eu, Domnul şi Învăţătorul vostru, v-am spălat vouă picioarele, cu atât mai mult se cuvine ca voi să vă spălaţi unii altora picioarele, căci v-am dat această pildă, ca precum v-am făcut Eu vouă, aşa să faceţi şi voi" [*In* 13, 14–15]. Iar după ce le-a spălat picioarele şi S-a aşezat la masă, le-a dat Trupul şi Sângele Său. Nu aşa au stat lucrurile cu Israel, care mai întâi a mâncat Paştele şi apoi a fost botezat în nor şi în mare, cum zice Apostolul: „Toţi părinţii noştri au fost sub nor şi prin mare au trecut" [*1 Co* 10, 1].

11. Ţi-am scris aceste cuvinte convingătoare ca apărare împotriva iudeilor, pentru că prăznuiesc sorocul obişnuit al Paştelui călcând porunca, fără a avea îngăduinţa, şi refac chivotul legământului fără să fi avut poruncă şi fără a înţelege cuvintele proorocului care zice: „Nimeni nu va mai spune «chivotul legământului Domnului» şi nimeni nu-l va mai pune la inimă şi nu-şi va mai aduce aminte înainte de el, şi nu-l va mai cerceta şi nu va mai fi refăcut" [*Ir* 3, 16].

Aşadar pentru că a zis: „Că nu va mai fi refăcut şi nu va mai urca la inima nimănui şi nu va mai fi cercetat" [*ibid.*], să ştii, prietene, că acela care îl reface calcă porunca. Şi Ieremia mai zice: „Fiii lui Israel şi fiii lui Iuda au călcat legământul Meu" [*Ir* 11, 10]. Iar despre legământul care avea să fie cu poporul, a zis prorocind următoarele: „Voi încheia cu casa lui Israel şi casa lui Iuda un legământ nou. Dar nu ca legământul pe care l-am încheiat cu părinţii lor în ziua când i-am luat de mână ca să-i scot din pământul Egiptului; căci acest legământ l-au călcat, aşa încât şi Eu i-am ruşinat" [*Ir* 31, 31. 32]. Dar dacă ei zic: Iată a zis lui Israel şi lui Iuda că va face cu ei un legământ nou, să ştie că Acelaşi Care l-a numit pe Israel „căpetenii ale Sodomei şi popor al Gomorei" [*Is* 1, 10], l-a chemat pe Avram şi i-a dat făgăduinţa, binecuvântându-l şi spunându-i: „Şi nu te vei mai numi Avram, ci Avraam, căci am să te fac părinte a mulţime de popoare" [*Fc* 17, 5]. Şi i-a mai zis: „Prin sămânţa ta se vor binecuvânta toate neamurile pământului" [*Fc* 22, 18].

12. Acestea le-am grăit ca să fii convins şi să convingi pe fraţii, fiii Bisericii tale, care sunt neliniştiţi cu privire la sorocul Paştelui, dar celor cu mintea sănătoasă nu le este cu anevoie să înţeleagă aceste lucruri. Căci dacă ziua Paştelui Pătimirii Mântuitorului nostru cade pentru noi într-o zi de duminică, el trebuie prăznuit a doua zi potrivit Legii, ca să poată fi ţinută toată săptămâna în Pătimirea Sa şi în azime. Fiindcă după Paşte vin cele şapte zile ale azimelor, până în ziua a 21-a [*Iş* 12, 18–19]. Dacă Paştele cad într-o altă zi a săptămânii, nu trebuie să ne neliniştim pentru aceste zile; căci ziua noastră cea mare este vinerea. Şi potrivit calendarului lunar, ziua răstignirii în care Domnul nostru a pătimit şi a fost printre morţi, o zi şi o noapte, e a 15-a, de la ceasul a şaselea a zilei de vineri până în zorii duminicii, iar duminica, în ziua a 16-a, a înviat, fiindcă în seara zilei a 14-a a mâncat Paştele cu ucenicii Săi, după Legea lui Israel, şi în aceeaşi zi de vineri, ziua a 14-a, a fost judecat până la ceasul al şaselea şi a fost răstignit vreme de trei ceasuri şi a coborât la cei morţi în noaptea în care a început ziua a 15-a. Sâmbăta care e ziua a 15-a a fost printre cei morţi, iar în noaptea în care a început ziua de duminică, care e ziua a 16-a, a înviat şi S-a arătat Mariei Magdalena şi la doi dintre ucenicii Săi care mergeau pe cale. Aşadar, cine se neliniştește de aceste zile, să înţeleagă că în seara zilei a 14-a Mântuitorul nostru a prăznuit Paştele şi a mâncat şi a băut cu ucenicii Săi. Dar din clipa în care a cântat cocoşul, n-a mai mâncat nici băut, fiindcă a fost prins şi a început să fie judecat şi, precum am arătat mai sus, în noaptea şi ziua de 15 a fost printre cei morţi.

13. Nouă însă ni se cere aceasta: să păzim praznicul la vremea lui în fiecare an: postul în curăţie, rugăciunea neîntreruptă, lauda cu râvnă, cititul psalmilor după cuviinţă, darul peceţii* şi botezul potrivit rânduielilor, binecuvântările sfinţirii** la vremea lor şi împlinirea întocmai a predaniilor. „Căci Domnul nostru a pătimit şi a înviat, dar de acum nu mai moare şi moartea nu mai are stăpânire peste El; căci ce a murit a murit păcatului o dată pentru totdeauna, iar ce este viu viază pentru Dumnezeu" [*Rm* 6, 9–10]. Şi pe noi, care eram morţi, ne-a făcut vii împreună cu El. Iar dacă ne neliniştim despre aceste [zile] şi ne îngrijim numai de ziua a 14-a, iar nu de predania de fiecare an, ar trebui să păzim ziua a 14-a a fiecărei luni şi să ne întristăm şi să jelim în vinerea fiecărei săptămâni. Dar nouă ni se cuvine să facem în toate zilele săptămânii ceea ce este bine-plăcut înaintea Domnului, Dumnezeu nostru. Fii deci convins din aceste puţine lucruri despre care ţi-am scris şi să se nu te neliniştești chinuindu-te de cuvinte în care nu e nici cel mai mic folos, cum e într-o inimă curată, ca să păzim porunca şi prăznuirea şi soroacele datinilor zilei.

---

* Ungerea prebaptismală.

** Euharistia.

SFÂNTUL EFREM SIRIANUL

Din Comentariul la Evanghelie

(*Diatessaron*)*

Postul și ispitirile Mântuitorului (IV, 7–16)

7. Atunci Iisus a fost dus de Duhul în pustie, ca să fie ispitit de către diavolul. Și după ce a postit 40 de zile și 40 de nopți, la urmă a flămânzit [*Mc* 1, 12–13; *Mt* 4, 1–2]. Prin biruința Sa asupra potrivnicului l-a batjocorit și osândit în ochii tuturor oamenilor, iar prin cuvintele Sale ne-a învățat să nu flămânzim în nici o împrejurare decât numai după cuvântul Domnului. De ce Scriptura nu descoperă nicăieri despre Moise și Ilie că au flămânzit, și spune aceasta despre Domnul nostru? Pentru a-i rușina pe cei ce spun că n-a luat trup și pentru a da lui Satana prilejul de a se apropia de El și de a-L ispiti prin aceste cuvinte: *Zi ca pietrele acestea să se facă pâine* [*Lc* 4, 3], lucru pe care Domnul nu-l face ca să nu cedeze voinței ispititorului. Dacă pentru porci i-a dat Satanei ceea ce dorea, a fost pentru a face un semn, fiindcă nimeni din ținutul Gherghesenilor nu voia să vină la El, până ce nu va fi făcut o minune [*Mc* 5, 1–20].

8. Dar cum Satana nu s-a rușinat înfrânt fiind în prima ispită, *L-a dus în sfânta cetate și L-a pus pe aripa templului* [*Mt* 4, 5; *Lc* 4, 9]. Și astăzi mai dăinuie acest loc, deși templul a fost nimicit, cum a spus Însuși Domnul: *Nu va rămâne din el piatră de piatră* [*Mt* 24, 2]. Locul pe care a stat a fost păstrat ca semn. *Și a zis: Aruncă-Te, că scris este că Te vor păzi, ca să nu se lovească de piatră piciorul Tău* [*Lc* 4, 9–11; *Ps* 91, 11–12]. O, ispititorule, dacă psal-

* Traducere după Louis Leloir: ÉPHREM DE NISIBE, *Commentaire de l'Évangile concordant ou Diatessaron* (Sources Chrétiennes 121), Paris, 1966, p. 95–103, 331–334, 343–393.

mul se aplică lui Hristos, nu stă scris oare: *Pe mâini te vor înălța* [*Ps* 91, 12]? E cu neputință păsărilor să cadă, fiindcă văzduhul e ca pământul tare sub aripile lor. Și nu stă scris încă: *Peste aspidă și vasilisc vei păși* [*Ps* 91, 13]? Dar Satana n-a reținut din Scriptură decât ceea ce îi era de folos, lăsând deoparte ceea ce îi era nefolositor. Tot așa fac și ereticii: iau din Scriptură ceea ce slujește învățăturii lor smintitoare, lăsând deoparte ceea ce o contrazice; arătând prin aceasta că sunt ucenici ai stăpânului lor.

9. Din nou L-a luat și L-a dus pe un munte foarte înalt și I-a zis: Toate aceste împărății sunt ale mele [*Mt* 4, 8–9; *Lc* 4, 5–6]. De aici unii trag prostește concluzia că Satana are o stăpânire a lui. Dar, cum am spus, ei lasă deoparte cuvântul care le este nefolositor, pentru a se lega de altul. Departe de a atribui lui Satana o stăpânire, cuvintele: *Sunt ale mele*, din care își extrag argumentul, sunt mai degrabă osânda opiniei lor. Căci cuvintele care urmează: *Stăpânirea aceasta mi-a fost dată* [*Lc* 4, 6] presupun că altul este Creatorul acestor lucruri și altul cel căruia i-au fost date. Satana mai spune: *Am putere peste ea toată și o dau cui voiesc* [*ibid.*]. Această putere el nu o deține prin firea sa, fiindcă nu o are decât pentru că oamenii vor aceasta. Căci zice apostolul: *Sunteți robi celui căruia vă supuneți* [*Rm* 6, 16].

10. Satana mai spune: *Dacă vei cădea cu fața la pământ și Te vei închina înaintea mea* [*Mt* 4, 9; *Lc* 4, 7]. Astfel izbucnește trufia arogantă a celui care încă dintr-un început a vrut să se facă Dumnezeu. Trupul Domnului nostru îi avertizează pe toți cei îmbrăcați în trup că, dacă cineva coboară gol în luptă va fi biruit; înainte de a coborî în luptă, Domnul îmbracă armele postului. Avem deci nevoie de arme puternice împotriva celui ce azvârle săgeți arzătoare și ascuțite. *Spune pietrelor acestea să se facă pâine*, zice el, și prin aceasta aruncă o săgeată îmboldindu-l spre îndestulare, ca să chinuie pe Domnul în foamea pe care o simțea și să cadă în ispită. Dar Domnul n-a vrut să se lase stăpânit de foamea Sa, fiindcă foamea Sa

îmbrăcase postul ca pe o platoșă. Ba chiar foamea a ripostat trimițând înapoi spre ispititorul săgețile îndestulării lui, ca să învețe pe cel ce învăța îndestularea trupească că există și o îndestulare duhovnicească, care nu se arată: *Nu numai cu pâine trăiește omul, ci și cu tot cuvântul care iese din gura lui Dumnezeu* [*Mt* 4, 4; *Dt* 8, 3]. Și cel ce venise să ispitească a fost el însuși ispitit și mustrat prin însuși mijlocul pe care îl luase pentru a-și propune ispita: *De ești Tu Fiul lui Dumnezeu, zi ca pietrele acestea să se facă pâini;* fiindcă gura lui Satana socotea că cel ce vine de la Dumnezeu poate să facă din pietre pâine.

11. Domnul nostru a dat însă o lecție ispititorului prin însăși Scriptura pe care acesta a citat-o. Dacă Dumnezeu poate preface pietrele în pâine, învață, ispititorule, că Dumnezeu poate să sature și fără pâine. Dacă poate preface pietrele în hrană, poate preface și foamea în îndestulare. Celui care a prefăcut o substanță necomestibilă în hrană nu-i este greu să prefacă firea foamei în îndestulare, fără a o sătura prin altceva, ci prefăcând ființial un lucru în altul, așa cum ispititorul spusese cu privire la aceste pietre cerând ca Domnul să facă din ele pâine. Pe muntele acesta, Domnul a călcat în picioare poftele pe care voia să i le trezească ispititorul, le-a luat și le-a aruncat la pământ, ca popoarele călcate odinioară în picioare de ele să le calce și ele în picioare. În locul lor a adus toate cele bune, ca să domnească peste tot omul cele bune călcate odinioară în picioare de tot omul.

12. Așa cum Faraon a fost înecat de apele în care înecase pruncii [evreilor] [*Iș* 1, 22; 14, 23–28], tot așa David a tăiat capul lui Goliat cu sabia de care se slujise acela la omorârea multor oameni [*1 Rg* 17]. Moise a crezut în taina crucii și a despicat marea. David a crezut în taina pietrei și l-a doborât pe Goliat; Domnul nostru l-a osândit pe Satana care-L ispitea prin cuvântul propriei Sale guri. Faraon a înecat și a fost înecat; Goliat a fost omorât de sabia cu care omorâse; Satana a fost biruit și convins că nu era Dumnezeu de trupul care-i servea la pierzania oamenilor.

De trei ori a fost ispitit Mântuitorul după asemănarea celor trei cufundări prin care fusese botezat: *Zi ca pietrele acestea să se facă pâine* [*Lc* 4, 3], căci ea este hrana oamenilor. *Îți voi da împărățiile și slava lor* [*Lc* 4, 6], căci aceasta e făgăduința legii. În sfârșit: *Aruncă-Te de sus* [*Lc* 4, 9], care e pogorârea morții. Dar El n-a fost tulburat de nici una din aceste propuneri. Nici nu S-a bucurat când Satana Îl lingușea, nici nu S-a întristat când acesta căuta să-L înfricoșeze, ci a mers pe calea Lui împlinind voia Tatălui Său.

13. Nici una din uneltirile și propunerile demonului nu s-au făcut, așadar, pricină de spaimă pentru Făcătorul de viață. Fiindcă spaima Sa ne aduce pacea și Pătimirea Lui ne dă tuturor odihna. Căci de ce putea să se teamă Cel ce știa că nu i se poate face vreo vătămare? Frica se naște necontenit în noi, fiindcă știm bine că vătămarea ne poate atinge.

Cei ce spun că a fost întinat de nașterea Sa nu știu că sunt în rătăcire; nu pot să o știe din pricina trufiei lor. Dacă nu se tem, e pentru că nu se căiesc. Fiindcă însăși lumea aceasta în care a venit nu se deosebește de sânul maicii Sale, căci și în ea se găsesc tot felul de necurății. Mai mult încă, El a intrat într-un mormânt, lucru scârbos și necurat mai presus decât toate. Or n-a putut fi întinat de un trup, fiindcă acesta e templul dumnezeirii [*1 Co* 6, 19]; și nu e o întinare pentru Dumnezeu să sălășluiască în templul Său. Dar, fiindcă a vrut să omoare moartea și să nimicească urmele ei, a început de la rădăcina lucrurilor, fiindcă acolo unde e trupul, acolo e și moartea, și rădăcinile trupului sunt în sân [pântece]. Aici începe facerea și de aici începe să-și facă stricăciunea sa moartea; căci multe sunt femeile ai căror prunci mor în chiar luna zămislirii lor sau care chiar aduc pe lume în luna a doua sau a treia, sau într-una din cele următoare. Dar fiindcă moartea începe în pântece și sfârșește în mormânt, cum Cel ce este prigonitorul morții putea face altfel decât să-și înceapă lupta cu ea încă din sân [pântece] și până la mormânt, țarcul ei?

14. Gândește-te, așadar, la feluritele chipuri în care a vrut, viu fiind, să contrazică moartea. A fost un făt pe care moartea nu l-a putut strica în sânul maicii. A fost prunc, și ea nu l-a putut rușina când era alăptat. A fost copil, și nu l-a putut face să cadă în vremea creșterii. A fost tânăr, și nu l-a putut atinge prin poftă. A fost învățăcel, și nu l-a putut birui prin vicleniile ei. A fost învățător, și nu l-a putut combate prin pricina sincerității Lui. A fost sfătuitor, și nu l-a putut amăgi prin sfaturile ei. A fost puternic, și nu l-a putut înfricoșa omorându-l. A fost mort, și nu l-a putut păstra în închisoarea mormântului. Fiind medic, n-a fost bolnav; păstor fiind, nu s-a rătăcit; învățător, n-a făcut greșeală; și fiind lumina, nu s-a poticnit. Aceasta e calea desăvârșită pe care Hristos a deschis-o Bisericii Lui încă de la început, de la zămislirea Sa și până la săvârșirea Învierii.

15. Deci dacă Biserica e Trupul Său [*Ef* 1, 23], cum spune Pavel, martorul său, crede atunci că Biserica Lui a trecut prin toate acestea fără stricăciune. Așa cum prin osânda lui Adam singur au murit și mor încă toate trupurile [*Rm* 15, 12–21], tot așa prin biruința singurului Trup al lui Hristos, a avut viață și are viață încă toată Biserica. Dar, așa cum trupurile însele au păcătuit și mor și pământul lor, maica lor, e blestemat [*Fc* 3, 17–19], tot așa din pricina acestui Trup, care este el însuși Biserica nestricăcioasă, pământul său e binecuvântat încă de la început. Pământul acesta e trupul Mariei, templul în care a fost așezată sămânța. Privește îngerul care vine să așeze sămânța în urechile Mariei. L-a semănat prin acest cuvânt limpede: *Mântuirea e cu tine, binecuvântată ești tu între femei* [*Lc* 1, 28]. Iar Elisabeta a întărit acest cuvânt, spunând iarăși: *Binecuvântată ești tu între femei* [*Lc* 1, 42], arătând că din pricina maicii celei dintâi [Eva] care a fost blestemată, a doua maică [Maria] poartă numele de binecuvântată.

16. Evanghelistul mai zice: *Și* [Satana] *s-a depărtat de El până la o vreme* [*Lc* 4, 13], până în ziua în care, după ce a pregătit îndelung, a căutat să împiedice biruința Lui prin

pizma defăimătoare a cărturarilor. Dar, așa cum a fost osândit la început, a fost deopotrivă osândit și la sfârșit, căci Hristos l-a biruit încă și mai mult prin moarte. Hristos i-a zis: *Înapoia mea, Satană* [*Mt* 4, 10], depărtându-l de la El din pricina uriașei sale minciuni: *Aceste împărăţii sunt ale mele* [*Lc* 4, 6]. Și de asemenea pentru că știa ce spune prorocul: *Dumnezeu stăpânește peste toate împărăţiile oamenilor și le dă cui vrea El* [*Dn* 4, 14. 22. 29]. Tot așa Domnul a mustrat prin cuvântul Său trufia arogantă a demonului care nu i-a putut sta împotrivă; prin aceasta a arătat puterea adevărului Său și îi învăța pe cei ce se alipeau de El că vor primi prin darul Său toate cele bune.

Și îngerii veneau și Îi slujeau [*Mt* 4, 11]; dacă, după botez, intrăm în ispită, e pentru a intra mai apoi în Împărăția cerurilor.

Cina cea de Taină (XIX, 1–5)

1. *Unul dintre voi, care mănâncă pâinea împreună cu Mine, acela Mă va vinde, și iată că mâna pierzătorului s-a întins cu Mine chiar la această masă. Și Fiul Omului va merge precum este scris despre El* [*Mc* 14, 18. 20–21; *Mt* 26, 21. 23–24; *Lc* 22, 21–22]. Prin aceste cuvinte el plângea cu iubire pe acest dărâmător fărădelege. *Ar fi fost mai bine pentru el dacă nu s-ar fi născut* [*Mt* 26, 24]. Dacă însă El era gata să urce pe cruce, cum anume trebuie înțeles acest cuvânt: *Ar fi fost mai bine pentru el dacă nu s-ar fi născut?* Vedere înainte, neștiință sau minciună? Care sunt pricinile care puteau împiedica pocăința vânzătorului să se facă bine-plăcută Domnului?

2. Dacă însă îți însușești aceste reproșuri și denigrări, ia drept pildă șarpele și nu mă combate și nu mă lua în locul stăpânului său. Dacă Adam era înclinat să păcătuiască, de ce-ți îngrămădești reproșurile împotriva Celui ce a umplut de țărână gura șarpelui și i-a retezat picioarele, lipsindu-l de ușurința mersului [*Fc* 3, 14]? Dacă Adam n-ar fi fost înclinat să păcătuiască fără un rău sfătuitor, pe drept cuvânt cade osânda pe capul șarpelui. Deși Adam a fost convins să păcătuiască, a fost drept ca pedeapsa să apese mai întâi asupra celui ce a fost pricina convingerii lui Adam. Dar, din pricina slăbiciunii pentru ispită pe care o găsim în el chiar și fără prilejul oferit de șarpe, Adam a strâns și alte păcate fără ispite. Altfel, Cel ce a urcat pe cruce ar fi urcat poate pe ea fără vreun motiv; dar lucrul nu e de crezare, fiindcă scripturile iudeilor și multe alte pricini nu ne îngăduie să gândim așa. Iubirea a dezvăluit taina și a descoperit-o fricii, căci în vreme ce iubirea îndrăznește să se rezeme de pieptul Domnului nostru, frica face un semn în chip de nedumerire [*In* 13, 23–26].

3. Dacă e cu adevărat sigur că, atunci când a dat pâinea ucenicilor Săi, Domnul le-a dat taina Trupului Său, trebuie să credem și că, atunci când a dat pâinea ucigașului Său, i-a dat-o ca taină a Trupului Său ce mergea spre moarte. Și a înmuiat-o în apă [*In* 13, 26] pentru a-l face pe Iuda părtaș întru totul la moartea Sa, trupul Său urmând să fie înmuiat în sângele Său. Sau a înmuiat-o pentru a nu-i da testamentul împreună cu ea. Pâinea a fost umezită, și apoi dată; umezită mai întâi pentru cele ce aveau să urmeze. Lăcomia l-a osândit și despărțit pe Iuda de membrele desăvârșite ale Domnului, cum a arătat-o în învățătura Sa dulce Cel ce ne dă viața; Iuda n-a fost mădular a Trupului Bisericii lui Iisus, ci numai pulberea ce se lipea de picioarele ucenicilor. De·aceea, în noaptea în care l-a judecat și despărțit de ceilalți, a spălat murdăria de pe picioarele lor, pentru a-i învăța că pe Iuda, socotit a fi picioarele trupului, ca ultimul dintre cei Doisprezece, l-a șters împreună cu apa de pe picioarele ucenicilor ca gunoi bun de ars. Tot prin apă l-a despărțit Domnul pe Iuda de Apostoli atunci când a muiat pâinea în apă și i-a dat-o, căci Iuda nu era vrednic de pâinea dată celor Doisprezece împreună cu vinul: n-a fost îngăduit celui ce avea să-L dea morții să primească Pâinea ce izbăvește din moarte.

4. Din clipa în care *a frânt* Trupul Său pentru ucenicii Săi *și l-a dat* Apostolilor Săi, se numără trei zile în timpul

cărora a fost socotit printre cei morți, ca Adam; căci, deși după ce a mâncat din rodul pomului Adam a mai trăit multă vreme, el era socotit între cei morți pentru că încălcase porunca, fiindcă așa îi spusese Dumnezeu: *În ziua în care vei mânca, vei muri* [*Fc* 2, 17]. Iar Scriptura mai spune: *Urmașii tăi vor fi patru sute de ani...* [*Fc* 15, 13] și anii au fost numărați începând din ziua în care a fost rostit cuvântul acesta. Tot așa și cu Domnul nostru*. Sau ziua de vineri trebuie numărată drept două zile, iar sâmbăta drept una. Pentru că le-a dat Trupul Său spre mâncare în vederea tainei morții Lui, a intrat în trupul lor ca apoi în pământ. Și pentru că Adam nu binecuvântase rodul [pomului] în vremea în care l-a cules, răzvrătit, *Domnul nostru a binecuvântat pâinea și a frânt-o* [*Mt* 26, 26], și pâinea a intrat în ei în locul lăcomiei prin care Adam se lepădase de Dumnezeu. Sau trebuie numărate trei zile pentru pogorârea la iad și urcușul de acolo: vinerea, sâmbăta și ziua cea dintâi a săptămânii.

5. A mai zis de asemenea: *De acum nu voi mai bea din rodul viței până în Împărăția Tatălui Meu* [*Mt* 26, 29; *Lc* 22, 18], pentru a arăta că vedea dinainte apropiata Sa plecare. A spus: *până în Împărăția Tatălui Meu*, adică până la Învierea Sa. În *Faptele Apostolilor* [10, 41], Simon descoperă că *după Învierea Sa am mâncat și am băut împreună cu El timp de patruzeci de zile* în ziua cea dintâi a săptămânii, după cum spusese: *Nu vor gusta moartea până ce nu vor vedea Împărăția lui Dumnezeu* [*Mc* 9, 1; *Lc* 9, 27], și după șase zile acest lucru s-a împlinit.

Rugăciunea din Ghetsimani (XX, 1–11)

1. Întristat este sufletul Meu [*Mt* 26, 38], a spus, și nu S-a rușinat, căci era sincer Cel ce n-a ascuns nimic sub înfățișare mincinoasă. Spunând aceasta, a vrut să arate că îmbrăcase trup neputincios și se unise cu un suflet în stare

* Cele trei zile se numără din clipa în care și-a frânt și dat Trupul Său.

să sufere. A spus adevărul, ca să nu poată fi desfigurat, și n-a ascuns nimic, ca să nu fie mincinos. A învățat pe credincioși să nu se slăvească în viețuirea lor, căci aceasta ar fi însemnat să tăgăduiască adevărul. A mai spus: *Cine Mă tăgăduiește pe Mine și Eu îl voi tăgădui pe el* [*Mt* 10, 33], cuvânt înfricoșător, spaima apostaților. Să slăvim deci prin Cel Unul, ca rătăcirea să nu ne smulgă de adevărul Său, și prin nimeni altul, ca mândria să nu ne smulgă de comorile bunătății Lui.

2. Dacă e cu putință, să se depărteze paharul acesta de la Mine [*Mt* 26, 39]. Nu că nu știa că va învia a treia zi, căci a cunoscut dinainte sminteala ucenicilor Săi, tăgăduirea lui Simon, sinuciderea lui Iuda, nimicirea Ierusalimului și risipirea lui Israel. *Dacă e cu putință*, a zis, *să se depărteze paharul acesta de la Mine*. El, Care într-o zi îl mustrase pe Simon: *Înapoia mea, Satană, că nu cugeți cele ale lui Dumnezeu ci cele ale oamenilor* [*Mt* 16, 23], cum lasă El Însuși „cele ale lui Dumnezeu" pentru a gândi *cele ale oamenilor?* De ce l-ai mustrat pe Simon care spunea: *Să nu fie aceasta, Doamne!* [*Mt* 16, 22], Tu Care spui acum: *Dacă e cu putință, să treacă paharul acesta de la Mine?* Știa bine ce spunea Tatălui Său și că era cu putință ca acest pahar să se depărteze de la El, dar venise tocmai ca să-l bea pentru toți, pentru ca să plătească prin acest pahar datoria pe care moartea prorocilor și mucenicilor nu o putea plăti.

3. Părinte, a spus, *să se depărteze paharul acesta de la mine*. Cel care preînchipuise moartea Sa în proroci și prefigurase taina morții Sale prin cei drepți, atunci când a venit vremea săvârșirii acestei morți, n-a refuzat să o bea. Dacă n-ar fi vrut să o bea, ci să o depărteze cu totul de la Sine, n-ar fi asemănat trupul Său templului zicând: *Dărâmați acest templu și a treia zi îl voi înălța* [*In* 2, 19], și n-ar fi spus fiilor lui Zevedei: *Puteți voi bea paharul pe care îl voi bea Eu?* [*Mt* 20, 22] și încă: *Cu botez am a mă boteza* [*Lc* 12, 50], și: *Așa cum Moise a înălțat șarpele în pustie, așa trebuie să fie înălțat Fiul Omului* [*In* 3, 14];

și precum a fost Iona în pântecele chitului trei zile și trei nopți, așa va fi și Fiul Omului în sânul pământului trei zile și trei nopți [*Mt* 12, 40]; *trebuie să moară și să învie* [*Mt* 16, 21]; *cu dor am dorit să mănânc acest Paște împreună cu voi înainte de pătimirea Mea* [*Lc* 22, 15]; *Fiul Omului merge, precum este scris despre El* [*Mt* 26, 24]. Iată că în amurgul nopții în care s-a predat pe Sine Însuși, a împărțit Trupul și Sângele Său Apostolilor Săi și le-a poruncit să facă asemenea întru pomenirea Pătimirii Sale. Cel care i-a îndemnat pe ucenicii Săi să nu se teamă de moarte — *Nu vă temeți de cei ce omoară trupul* [*Mt* 20, 28] —, cum s-a temut de moarte și a cerut ca *paharul să se depărteze de la El?* Și Cel ce a răbdat multe luni de zile în sânul maicii Sale și în anii Săi din această lume, împlinind zile, luni și ani, și nemaiavând decât câteva ceasuri de trăit, cere acum, refuzând paharul, ca venirea Lui să fie desființată? Pe când era în Ierusalim, a vestit cu glas mare, ca să arate bogăția darurilor Sale: *Căci dacă s-ar fi făcut în Sodoma minunile ce s-au făcut în tine, ar fi rămas până în ziua de astăzi* [*Mt* 11, 23]. Dar Sodoma a fost nimicită, deși ar fi putut rămâne prin venirea Domnului nostru; iar El n-a schimbat vremea venirii Sale. Astăzi, când venirea Sa a sosit, cum vrea să depărteze de la El darurile revărsate prin Pătimirea Sa, dat fiind că, dacă Sodoma și tovarășele sale s-ar fi bucurat de ele în zilele lui Lot, *ar fi rămas până în ziua de astăzi*, după cuvântul Său? Chiar dacă, pentru a cruța poporul iudeilor, ar fi venit la un alt popor, ar fi pierdut pe poporul acela, căci și acela L-ar fi răstignit deopotrivă. Dar cum iudeii nu crezuseră în semnele și minunile Lui, nu prin răstignirea Lui s-au pierdut, fiindcă înainte încă de moartea Sa se pierduseră prin necredința lor.

4. Dacă e cu putință, să se depărteze paharul acesta de la Mine. A spus aceasta din pricina neputinței pe care o îmbrăcase nu în chip prefăcut, ci aievea. Pentru că Se făcuse mic și îmbrăcase aievea neputința, a trebuit să se teamă și să se cutremure în neputința Sa. Luând trup, îmbrăcând neputința, mâncând când îi era foame, ostenit de muncă,

biruit de somn, au trebuit să se împlinească toate câte țin de trup și atunci când vine ceasul morții sale; căci frica de moarte L-a năpădit ca să se arate firea fiilor lui Adam asupra cărora *domnește moartea*, după cuvântul Apostolului [*Rm* 5, 14. 17].

A zis ucenicilor Săi: *Privegheați și vă rugați ca să nu intrați în ispită. Căci duhul e sârguitor și veghetor, dar trupul e neputincios* [*Mt* 26, 41]. Dacă în voi nu duhul se teme ci neputința trupului, Eu mă tem de moarte pentru a vă dovedi prin această teamă adevărul trupului pe care L-am îmbrăcat.

5. Simon, pe care-l înspăimântase o slujnică [*Mt* 26, 69–72], nu s-a temut de toți romanii, ci i-a implorat să-l răstignească cu capul în jos; iar Apostolul, știind că nu avea să aibă o moarte obișnuită, a spus: *Dorul meu de acum e să mă jertfesc și vremea despărțirii mele s-a apropiat* [*2 Tim* 4, 6]. Cum s-ar fi putut, așadar, teme de moarte Cel ce îi ajută pe Apostolii Săi să disprețuiască moartea: *Nu vă temeți de cei ce omoară trupul și nu pot omorî sufletul* [*Mt* 10, 28]. Înaintea venirii ceasului, s-a temut; ori frica era firească în ceasul în care a fost prins, iar nu în altă vreme; dar atunci a tămăduit urechea unuia dintre ucigașii Săi [*Lc* 22, 51]. Le-a poruncit să ia săbii [*Lc* 22, 36–38], dar când să se servească de ele le-a spus: *Pune sabia ta în teacă* [*Mt* 26, 52].

6. Prin Fiul s-au plătit datoriile și s-a făcut întoarcerea neamurilor [păgâne], și El n-a vrut să ia pentru El Însuși harul hărăzit lumii. *Toate prin El s-au făcut* [*In* 1, 3], și totuși a trecut sub tăcere lucrarea Sa, vorbind prin gura lui Moise despre un alt Ziditor: *Dumnezeu a văzut toate câte le făcuse și iată că toate erau bune foarte* [*Fc* 1, 31]; a spus aceasta ca toate făpturile să fie îndatorate Părintelui Său. Iar în însuși ceasul rezidirii lor S-a lepădat pe Sine prin moartea Sa, spunând: *Facă-se voia Ta* [*Mt* 26, 42], ca toți cei ce se vor întoarce prin moartea Fiului Cel Unul să fie îndatorați numai Tatălui. Sau, în ceasul morții Sale trupești, a dat trupului cele câte țineau de el pentru ca toate

durerile sale să arate adevărul trupului Său, ca acesta să se arate ereticilor și schismaticilor ca unul aievea. Trupul acesta nu li s-a arătat oare și lor, n-au avut vederea lui, pe care au avut-o toți? S-a temut așa cum a flămânzit și a însetat, a obosit și a adormit. Sau spune aceasta și pentru ca în lume oamenii să nu poată spune că fără suferință și fără durere a plătit datoriile noastre. Sau ca să învețe pe ucenicii Săi să-și încredințeze viața și moartea lui Dumnezeu. Căci dacă Cel ce are însăși înțelepciunea lui Dumnezeu a cerut ceea ce îi era bun, cu atât mai mult trebuie ca neștiutorii să-și predea voia lor Celui ce știe toate.

7. Sau, pentru a semăna prin pătimirea Sa mângâiere în ucenicii Săi, a intrat în simțirea lor, vrând să le dea pildă, și a luat în El Însuși teama lor, ca asemănarea sufletului Său să le arate că nu trebuie să ne slăvim de moarte înainte de a fi suferit-o. Căci dacă Cel ce nu se teme s-a temut și a cerut să fie izbăvit, deși știa că lucrul e cu neputință, cu atât mai mult trebuie ceilalți să stăruie în rugăciune înainte de ispită, ca să fie izbăviți de ea când se arată. Sau, dat fiind că în ceasul ispitirii cugetele noastre sunt hărțuite în toate direcțiile și gândurile noastre bat câmpii, a rămas El Însuși în rugăciune ca să ne învețe că avem nevoie de rugăciune împotriva uneltirilor și curselor demonului, ca să stăpânim gândurile împrăștiate printr-o rugăciune necontenită. Sau încă pentru a mângâia pe cei ce se tem de moarte le-a arătat propria Sa frică, ca să știe că această frică nu îi duce la păcat, dacă nu dăinuie prea mult. *Dar nu voia Mea, Părinte, ci voia Ta să se facă* [*Lc* 22, 42], adică să mor, ca să dau viață multora [*Is* 53, 11]. Sau S-a temut ca să amăgească moartea, vrând să o îndemne să-L înghită și să-L vomite numaidecât.

8. Ca să stăpânească asupra morții, toate cele ascunse în Tine au fost puse în mișcare împotriva ei. Ea n-a simțit dumnezeirea Ta și n-a atins tainele Tale. Deși numele dumnezeirii Tale a fost vestit, Tu l-ai acoperit cu văluri, căci ai îmbrăcat numele Tău dumnezeiesc cu nume omenesc. Tot trupul omenesc ce purta semnul văzut al întâiului Adam

servea drept hrană morții, dar orice om care purta în el semnul celui de-al doilea Adam, era stăpân asupra morții și nimicitor al ei. Gustând din rodul pomului, Adam și-a destrămat voia sa și a supus-o trupului; și-a înmuiat trupul ca să-l facă hrană morții; dar prin tăria voii Sale, Domnul a întărit trupul Său ca să stea tare în gura morții.

9. Nu voia Mea, ci voia Ta să se facă. Acest cuvânt e îndreptat împotriva lui Adam care s-a împotrivit voii Făcătorului său și a urmat voia vrăjmașului său; de aceea fost predat în gura vrăjmașului său. Dar Domnul nostru s-a împotrivit voii trupului, pentru a urma pe cea a Făcătorului trupului, căci știa că tot binele atârnă de voia Părintelui Său. *Nu voia Mea să se facă, ci a Ta.* Există așadar în El o voință care să nu fie cea a Tatălui Său? Cum poate El spune: *Nu voia Mea, ci voia Ta să se facă?* Și încă: *N-am venit să fac voia Mea, ci voia Celui ce M-a trimis. Iar voia Sa e să nu pierd pe nimeni din cei pe care Mi i-a dat* [*In* 6, 38–39; 18, 9]. Din aceste cuvinte reiese că era în El o altă voință. Și Isaia spune: *Domnul a vrut să-l smerească și să-l zdrobească* [*Is* 53, 10]; și încă: *Fiindcă a dat morții sufletul său* [*Is* 53, 12], arătând că aceasta era voia Sa. Cum să înțelegem acest lucru? A arătat, așadar, două voințe: cea a Domnului și a Sa proprie, în vreme ce lucrarea ce trebuia împlinită era una. Dar în vreme ce Domnul nostru voia să-i convingă pe cei ce Îl ascultă că nici o putere străină nu apăsa peste El, răstăciții au văzut în El o voință străină. Aceeași concluzie poate fi trasă din cuvintele Sale despre Lazăr: *Îți mulțumesc că M-ai auzit și că Mă auzi pururea, dar pentru mulțimea care stă împrejur am făcut, ca să creadă că Tu M-ai trimis* [*In* 11, 41–42], pentru că, auzit fiind de Dumnezeu, arată că este de la Dumnezeu.

10. Acest lucru ne lămurește cu privire la toate celelalte cuvinte de acest fel rostite de Domnul. Pentru a arăta că venea de la Tatăl, I-a atribuit Lui toate și, deși a făcut toate lucrurile prin voința Sa, Se arată pe Sine Însuși dezbrăcat de ea din pricina cinstirii Tatălui Său. Nu o îndatorire L-a făcut să Se smerească. Rușinați să fie cei ce spun că pute-

rile întunericului au biruit asupra Lui; căci aceleași puteri strigau și Îi spuneau: *Tu ești Fiul lui Dumnezeu* și Îl rugau să nu le trimită în gheenă [*Mc* 3, 11; *Lc* 4, 41]. Dacă se rugau să le cruțe de gheenă, cum de biruiau asupra Lui?

11. Și sudoarea Sa s-a făcut ca niște picături de sânge [*Lc* 22, 44], spune evanghelistul. A asudat pentru a vindeca boala lui Adam. *Căci în sudoarea feței tale*, spune Dumnezeu, *vei mânca pâinea ta* [*Fc* 3, 19]. Și, în această grădină a rămas în rugăciune, ca să-l aducă pe Adam înapoi în grădina Lui.

Arestarea (XX, 12–13)

12. V-am chemat să privegheați împreună cu Mine, ca să nu fiu predat; dar acum că trebuie să fiu predat, *dormiți și vă odihniți* [*Mt* 26, 45]. Seminția lui Iuda a făcut începutul împărăției [*Fc* 49, 10], iar apostolul Iuda s-a făcut sfârșitul ei. Predându-L cu viclenie romanilor printr-o sărutare, le-a predat grija de a-L răzbuna, grijă de care se vor achita într-o zi împotriva lui însuși*. Pierzătorul a venit să sape groapă adâncă și Dumnezeu nostru a tâlcuit-o cu blândețe arătând binefacerea și întreaga Sa milostivire prin aceste cuvinte: *Printr-o sărutare ai venit, Iudo, să vinzi pe Fiul Omului?* [*Lc* 22, 48]. El arată astfel că Iuda n-avea putere să-L predea pe Fiul lui Dumnezeu. *De ce ai venit, prietene?* [*Mt* 26, 50]. Numește prietenie ceea ce nu e decât vrăjmășie! Domnul se întoarce spre el, și ucenicul mincinos se apropie de Stăpânul a tot adevărul ca să-L sărute. Și Acesta i-a retras Duhul pe care-L suflase asupra lui, i l-a luat, nevrând ca lupul stricător să mai fie printre oile Sale. Căci a zis: *Și ceea ce avea i s-a luat* [*Mt* 13, 12].

13. După care Domnul nostru le-a zis: *Pe cine căutați?* [*In* 18, 4. 7], căci li se părea că nu putea să scape din mâinile lor. *Iar ei au zis: Pe Iisus Nazarineanul. Răspuns-a*

* Aluzie la distrugerea Ierusalimului de romani în anul 70.

Iisus: V-am spus că Eu sunt. Și toți, împreună cu Iuda ce era cu ei, s-au dat înapoi și au căzut la pământ [*In* 18, 5–6]. În ciuda lor s-au plecat înaintea Lui, ca să învețe că Se preda în mâinile lor de bunăvoie. Dar, netemându-se de puterea care i-a împins înapoi, și-au întins din nou mâinile necurate prinzându-L pe Cel ce le curățea. *Și Simon a tăiat urechea* unuia dintre ei, dar Domnul, în blândețea Lui, a luat-o și a pus-o înapoi [*In* 18, 10; *Lc* 22, 50–51] la locul înalt pe care îl are în trup, preînchipuind locul înalt din care căzuse [Adam] în adânc din pricina păcatelor sale. *Pune sabia ta în teacă* [*Mt* 26, 52]. N-avea nevoie de sabie Cel al cărui cuvânt e o sabie [*Evr* 4, 12; *Ap* 19, 15]; căci așa cum așezase la locul ei urechea tăiată ar fi putut despărți și mădularele legate la un loc. Și nemulțumindu-se să arate tăria puterii Sale printr-un simplu exemplu, a făcut-o să strălucească peste toți cei care *s-au dat înapoi și au căzut la pământ* [*In* 18, 6]. Ca acela a cărui ureche fusese tămăduită să nu fie singurul care să primească harul Său, a făcut să aibă parte de el toți dușmanii Lui, ca să știe că veneau să-L prindă. Căci prin harul Celui care a pus la locul ei urechea s-au putut ridica cei ce căzuseră la pământ. Dar cum acest lucru nu era de ajuns să arate puterea Lui, toți cei ce veniseră să-l prindă s-au dat înapoi și au căzut la pământ a doua oară*. În chip tainic a fost scoasă sabia, ca să se întărească cuvântul lui Moise: *Tot omul care nu va asculta acest proroc cu moarte va muri* [*Dt* 18, 19–20]. Dar cum Domnul nostru era sfârșitul dreptății și începutul milei, a băgat sabia înapoi în teacă și a pus în locul ei dreptatea; după care a tămăduit urechea cu milostivire. A pus urechea la locul ei și a copleșit nedesăvârșirea dreptății prin roadele milostivirii Sale. Dar cel a cărui ureche a fost tămăduită i-a mulțumit pentru dragostea Sa cu ură. Și cei care *căzuseră cu fața la pământ* și se ridicaseră prin El I-au mulțumit pentru ajutorul Său legându-L. *Căci*, zice evanghelistul, *L-au legat și L-au dus* [*In* 18, 12–13].

* Detaliu nemenționat în Evanghelii [*In* 18, 7].

Pătimirea (XX, 14–39)

14. Căpetenia ucenicilor a fost ispitită, ca să se facă medicul sufletelor rănite. Poate că păcătoşii se vor ruşina să facă pocăinţă, de aceea Domnul nostru i-a îndemnat prin exemplul lui Simon să se întoarcă la El Însuşi Care biruie toate păcatele. În timpul nopţii Simon s-a lepădat de El, dar în timpul zilei L-a mărturisit. Lângă un foc s-a lepădat şi tot lângă un foc L-a mărturisit. Uscatul a fost martorul lepădării lui, iar marea şi ţărmul martorele mărturisirii lui [*Lc* 22, 54–62; *In* 21, 9. 15–17]. Iar din pricina limbii sale ce rătăcise şi tăgăduise, s-a supus jugului şi şi-a omorât umerii pe cruce; a cerut şi a dobândit să fie răstignit cu capul în jos.

15. Veţi vedea pe Fiul Omului venind pe nori luminoşi cu îngerii cerului. Atunci arhiereul şi-a dus mâna la gâtul veşmântului său şi şi-a rupt cămaşa [*Mt* 26, 64–65; *Mc* 14, 62–63], fiindcă era muncit de tăria unui vin nou. Dar să observăm aceasta: toate cele pe care Dumnezeu avea să le împlinească prin Fiul Său Cel Unul le prevăzuse dinainte închipuindu-le în făpturi şi preînchipuindu-le în cei drepţi. În luna lui Areg florile îşi rup bobocul lăsându-l în curând gol, spre a sluji drept cununi multor capete. În luna lui Areg arhiereul şi-a rupt preoţia care, nelucrătoare, s-a revărsat asupra Mântuitorului nostru. Adeseori Domnul nostru i-a făcut să tacă pe iudei, dar acum aceştia îşi sporeau zarva împotriva Lui. A vorbit fiindcă a fost întrebat, şi ei şi-au rupt veşmintele. *L-au prins şi L-au dus la poartă, şi L-au predat în mâinile lui Pilat, dar ei înşişi n-au intrat în tribunal, ca să nu se spurce, spre a putea fi curaţi ca să mănânce mielul* [*Mt* 27, 2; *In* 18, 28]. O, fariseilor! Vi s-a spus: *El este Mielul lui Dumnezeu, Cel care* prin junghierea Sa *ridică păcatele lumii* [*In* 1, 29]; era oare necesar ca, în ziua în care se junghia mielul care vă izbăvise, să junghiaţi deopotrivă Mielul care ne izbăveşte?

16. Domnul nostru s-a înfăţişat înaintea lui Pilat apărând tăcut adevărului hulit. Alţii biruie prin apărările lor,

dar Domnul nostru a biruit prin tăcerea Lui, fiindcă răsplata datorată tăcerii divine era biruinţa adevăratei învăţături. Vorbea pentru a învăţa, dar la judecată a tăcut. N-a trecut sub tăcere ceea ce ne înalţa, şi n-a luptat împotriva celor care-L supărau. Cuvintele defăimătorilor erau cununa pe capul Său. A tăcut, ca tăcerea Sa să-i facă să strige încă şi mai tare şi toate vociferările lor să împodobească cununa Lui. Dacă ar fi vorbit cuvintele adevărului, i-ar fi făcut să tacă pe complicii ce se sârguiau să-I împletească cununa. L-au osândit pentru că spusese adevărul; dar n-a fost osândit, fiindcă însăşi osânda Lui era o biruinţă. Nu s-a îngrijit nicidecum să-i convingă, fiindcă voia să moară, iar un răspuns ar fi fost o pavăză împotriva morţii. A tăcut căci, dacă ar fi vorbit, ar fi spus adevărul în faţa căruia minciuna n-ar fi putut sta împotrivă. *Ia-L de la noi, ia-L de la noi!* [*In* 19, 15], strigau la Pilat. Răspunzând a doua şi a treia oară, Pilat s-a făcut profetul Împărăţiei: *Vreţi să răstignesc pe Împăratul vostru?* [*ibid.*]. Taina sângelui stropit pe uşile lor a întors de la ei îngerul nimicitor, pricinuitorul morţii [*Iş* 12, 22–23. 27]. Dar ei şi-au revărsat hulele împotriva Mielului celui adevărat respingându-L, şi l-au cerut pe Baraba, un criminal [*Mt* 27, 15–26].

17. L-au îmbrăcat cu o haină de purpură [*Mc* 15, 17; *In* 19, 2] şi s-a luat astfel Împărăţia de la israeliţi. Iar când L-au dezbrăcat de hainele Sale, le-a arătat că lăsa moartea cu ei. Aşa cum Îl huliseră cu privire la dajdie: *Opreşte să se plătească dare Cezarului* [*Lc* 23, 2], au vrut să-L omoare şi din pricina purpurii în care-L îmbrăcaseră: Iată că se dă drept rege; lucrând la moartea Lui, proroceau în chipul lui Caiafa [*In* 11, 49–52]. *Cununa de spini* [*Mt* 27, 29] ce le-a servit pentru a-şi bate joc de El s-a întors împotriva lor, iar dispreţul lor s-a prefăcut în bine; căci Domnul a osândit pe vrăjmaşul luându-i cununa blestemată a întâiului Adam: *Pământul îţi va da spini şi pălămidă* [*Fc* 3, 18]. *L-au scuipat în faţă* [*Mc* 15, 19] pe Cel ce suflase asupra lor Duhul Sfânt. *I-au pus în mână o trestie* [*Mt* 27, 29], căci El era ca toiagul pe care se sprijinea lumea îmbătrânită. Cu o

trestie se întăresc și se aprobă sentințele judecătorilor; tot cu o trestie a scris și a izgonit pe cei răi din casa Lui.

18. Atunci Iuda, văzând că a fost osândit, s-a căit și a adus înapoi arhiereilor și bătrânilor cei treizeci de arginți, zicând: Am greșit vânzând sânge nevinovat. Ei i-au zis: Ce ne privește pe noi? Tu vei vedea. Și el, aruncând arginții în templu, a plecat, și ducându-se s-a spânzurat. Așa a murit [*Mt* 27, 3–5]. Domnul a îngăduit aceasta, ca Iuda să se facă vestitorul propriei sale rătăciri. Socotise că așa scapă de disprețul oamenilor și fuge de rușinea lor; a rupt legăturile sale, ca și cum nimic nu mai trebuia să-l însoțească în plecarea sa de aici; *și-a pus o frânghie de gât și a murit* [*Mt* 27, 5]. Ca pedeapsa sa să nu nesocotească mila, nu s-au găsit fii ai păcii și ai adevărului ca să-l omoare; *s-a spânzurat și s-a sugrumat* [*ibid.*], arătând astfel că în ziua de pe urmă răutatea păcătosului se va omorî și pierde pe ea însăși în chip asemănător. Cine va ispăși, așadar, vărsarea sângelui Celui ce a venit în asemănare de om, dacă nu Satana, care, îmbrăcând chip omenesc, L-a osândit și predat fiindcă putea și voia? Nu Domnul a omorât răutatea; ea însăși s-a omorât prin faptele ei. Satana a omorât pe Cel ce luase chip de om, dar care, ca Dumnezeu, nu moare; de aceea se face vrednic de răzbunarea lui Dumnezeu care-l omoară și-l stârpește pe cel ce se numea pe sine dumnezeu [*Iz* 28; *2 Tes* 2, 3–4]. Dacă cineva trage o săgeată împotriva vrăjmașului său și ea se întoarce să-l lovească pe el însuși, el o rupe și își arde arcul. La fel Satana, văzând că moartea Fiului era biruința lumii și crucea Lui slobozea făptura, a intrat în Iuda, vasul alegrii sale, iar acesta *și-a pus de gât o funie și s-a sugrumat*. Scriptura spune că *măruntaiele sale s-au vărsat* [*FA* 1, 18] arătând astfel pe ce se sprijinea când *și-a pus de gât funia*. Funia s-a rupt, el a căzut și a crăpat pe mijloc. Alții susțin că a închis ușa și a ferecat-o pe dinăuntru ca nimeni să nu o poată deschide ca să vadă, și așa a putrezit și *toate măruntaiele sale s-au vărsat*.

19. Nu e îngăduit, au spus, să punem acești arginți în vistierie [*Mt* 27, 6]. Se temeau de Scriptură [*Za* 11, 12–14] și voiau să împiedice împlinirea ei. Dar, din clipa în care acest argint a căzut în templu, s-a sfințit. *Au cumpărat cu el un loc de îngropare* [*Mt* 27, 7]; fericită întâmplare și mare taină, căci pentru Dumnezeu lucrau în acest chip. Au dat acest argint ce aparținea locașului sfânt; de ce nu le-a fost îngăduit să-l pună în vistierie, atunci când l-au luat din ea? De ce aceasta? Dacă nu l-ar fi dat, n-ar fi spus-o. Era oare acest argint mai necurat decât alt argint? Era oare mai necurat decât sabia lui Goliat care a fost înfășurată într-o pânză și a fost pusă în spatele altarului [*1 Rg* 21, 9–10]? Sau decât aurul egiptenilor [*Iș* 11, 2–3; 12, 35–36]? Sau decât aurul din toate împărățiile și sfințit de David [*2 Rg* 8, 9–12]? Sau decât cununa împodobită cu pietre scumpe pusă pe capul său [*2 Rg* 12, 26–30] când cânta în Duhul? Sau decât darul adus de filisteni și care a rămas acolo în veac [*1 Rg* 6]? Nabucodonosor n-a luat oare toate vasele sfinte și nu le-a așezat în templul zeilor săi [*4 Rg* 24, 10–13]? Chivotul însuși a intrat în templul lui Dagon [*1 Rg* 5, 1–5]. Ce ar fi putut întina ceea ce este sfânt și sfințește? Dacă pentru că se făcuse Dumnezeu au cumpărat o țarină cu argintul acela, le era îngăduit să-l așeze pe altar. Dar au vrut să zădărnicească prorocia.

20. După ce a luat lemnul crucii și a fost pus pe cale, au găsit și au oprit un om din Cirene — deci un păgân — *și l-au pus să ducă lemnul crucii* [*In* 19, 17; *Mt* 27, 32; *Lc* 23, 26]. Pe drept cuvânt au dat de bunăvoie lemnul crucii păgânilor, ei care, în răzvrătirea lor, refuzaseră venirea Celui ce le aducea toată fericirea. Refuzându-l ei înșiși în pizma lor îl lepădau păgânilor. În pizma lor l-au lepădat, iar păgânii l-au primit spre mai marea pizmă a iudeilor; căci Domnul își arată bună plăcerea Sa spre păgânii cei primitori, iscând astfel pizma celor ce-i disprețuiau pe ei. Purtând El Însuși lemnul crucii, a arătat semnul biruinței Lui. Fiindcă spusese că nu sila altuia Îl va duce la moarte: *fiindcă Eu îmi pun sufletul ca iarăși să-l iau* [*In* 10, 18]. Și de ce un

altul a purtat crucea decât numai ca să arate că pentru cei care se lepădau de El a urcat pe cruce Cel în care nu poate fi găsit păcat?

21. Domnul a mai spus: *Dacă fac acestea cu lemnul cel verde, cu cel uscat ce va fi* [*Lc* 23, 31]. El aseamănă *lemnului verde* dumnezeirea Sa, iar *lemnului uscat* pe cei ce au primit darurile Sale. Lemnul verde aduce roadă, martor fiind cuvântul: *Pentru care din faptele Mele aruncați cu pietre asupra Mea?* [*In* 10, 32]. Dacă pătimesc atâta, deși n-ați găsit păcat întru Mine, căci *cine dintre voi Mă va vădi de păcat?* [*In* 8, 46] și născociți pretext ca să Mă pierdeți, cu cât mai mult nu veți pătimi voi înșivă! Sau prin *lemnul verde* se desemnează pe Sine Însuși din pricina minunilor pe care le-a făcut, iar *lemn uscat* îi numește pe drepții lipsiți de virtuți. Aceștia au mâncat roada acestui *lemn verde* și s-au bucurat sub frunzișul lui; după care l-au urât și l-au nimicit. Ce va face, așadar, cu *lemnul uscat*, care n-are nici măcar un mugur, adică drepților simpli care nu fac minuni?

22. Iar când L-au răstignit, au ridicat împreună cu El pe alți doi făcători de rele, ca să se împlinească proorocia: cu cei fără de lege a fost socotit [*Mc* 15, 27–28; *Lc* 23, 33; *Is* 53, 12]. Unul dintre ei, despre care nu știm dacă era tăiat-împrejur sau nu, vorbea ca un tăiat-împrejur, celălalt, despre care iarăși nu știm dacă era tăiat-împrejur sau nu, vorbea ca un netăiat-împrejur. Unul spunea: *Nu ești tu Hristosul?* [*Lc* 23, 39], adică împăratul așa cum înțelegeau aceasta prigonitorii tăiați-împrejur. Dar celălalt spunea: *Pomenește-mă întru împărăția Ta* [*Lc* 23, 42], așa cum cei netăiați-împrejur scriseseră pe tăbliță: *Hristosul, împăratul iudeilor* [*Mt* 27, 37]. Cei netăiați-împrejur au vestit astfel că Hristos era împăratul iudeilor, nu al lor; dar iudeii vesteau că împăratul lor e Cezarul, domnul neamurilor străine. Poporul care a vestit o împărăție trecătoare, s-a împărtășit de trecerea ei; iar cei ce au vestit adevărata Împărăție intră în grădina desfătărilor potrivit făgăduințelor Domnului. Împărăția pe care o recunoscuseră iudeii a nimicit cetatea lor, dar Împărăția Domnului nostru recunoscut de neamuri [păgâne], face vii trupurile lor.

23. Oare nu ești Tu Hristosul?, spunea el. *Mântuiește-Te pe Tine Însuți și pe noi împreună cu Tine!* [*Lc* 23, 39]. Și totuși, Domnul nu l-a dat jos de pe cruce, în ciuda cererii sale, ca să înalțe pe cel ce era de-a dreapta crucii sale și care a crezut în Cel răstignit; căci I-ar fi fost ușor printr-o minune să cucerească pe oricare ca ucenic. Dar s-a făcut o minune încă și mai înaltă întrucât l-a silit să i se închine pe disprețuitorul adevărului. De aceea a spus Apostolul: *Slăbiciunea lui Dumnezeu e mai tare decât oamenii* [*1 Co* 1, 25]. Fiindcă El a supus toate neamurile slăbiciunii crucii. Întinde-ți brațele spre cruce, ca Domnul răstignit să-și întindă brațele Sale spre tine; căci cel ce nu-și întinde mâinile spre crucea Sa nu se poate apropia nici de masa Lui. Fiindcă El va lipsi de masa Sa pe cei chemați care trebuiau să vină la el flămânzi și au venit ghiftuiți. Nu te ospăta, așadar, înainte de a merge la masa Fiului, de teamă să nu te facă să te ridici de masa sa pe când ești încă flămând.

24. Satana, smulgând dreptății pe unul din ucenicii Domnului, Acesta s-a întrecut cu el și i-a smuls unul din ucenicii săi, ca pe cel pe care fărădelegile sale îl siliseră să urce pe cruce, Domnul să-l poată face răstignit de bunăvoie prin credință. Așa cum Satana a făcut din Iuda un lepădat și a căzut de bunăvoie, deși fusese ales de har, și i-a gătit funie în loc de tron; tot așa Domnul a gătit tâlharului grădina desfătărilor în locul crucii. Mâinile pe care omul le întinsese spre pomul cunoștinței călcând porunca erau nevrednice să se întindă spre pomul vieții pentru a primi darurile lui Dumnezeu pe care le disprețuise; tot așa, Domnul nostru a luat aceste mâini și le-a țintuit de cruce, ca ele să omoare pe omorâtorul lor și să ajungă la viața sa preaiubită: *Astăzi vei fi cu Mine în Rai. Pomenește-mă întru împărăția Ta!* [*Lc* 24, 43. 42]. Fiindcă văzuse cu ochii credinței măreția Domnului nostru în locul rușinii Sale și slava Sa în locul smereniei Lui, a spus: *Pomenește-mă!* Cele arătate acum, piroanele, crucea, să nu mă facă să uit

cele ce vor fi la plinirea lor și care nu sunt încă văzute: Împărăția și Slava Ta.

25. Domnul nostru a văzut că el avea mai multă credință decât mulți și nu se îngrijea de suferința sa, ci de iertarea păcatelor; și de aceea l-a înălțat mai presus de mulți. Fiindcă nu ceruse numaidecât o răsplată pentru credința sa, fiindcă în ochii săi tâlharul era ticălos și rău, Domnul nostru a grăbit venirea darurilor Sale și a făcut o făgăduință cu împlinire grabnică: „astăzi", iar nu la sfârșitul lumii. Și-a arătat astfel bogăția milei Sale, căci, din clipa în care tâlharul i-a dat credința lui, l-a și răsplătit; i-a dat în dar daruri nemăsurate, a revărsat peste el comorile Lui, l-a dus de îndată în grădina Sa și, ducându-l acolo, l-a așezat peste comorile Lui: *Cu Mine vei fi în Rai* [*Lc* 23, 43].

26. Așadar, un tâlhar a deschis raiul, iar nu un drept. Acesta fusese închis de Adam, mai întâi drept apoi păcătos; și tot un păcătos, căit dar biruitor, l-a deschis din nou. Iudeii alegând un tâlhar și lepădându-se de Domnul, Acesta a ales un tâlhar și i-a lepădat pe ei. Dar atunci cum rămâne cu cuvântul Lui: *Cine nu mâncă Trupul Meu nu dobândește viața* [*In* 6, 53]? Să ascultăm pe Apostolul: *Câți în Hristos ne-am botezat, în moartea Lui ne-am botezat* [*Rm* 6, 3]. Prin taina apei și a sângelui țâșnite din costa Domnului tâlharul a primit stropirea care i-a adus iertarea păcatelor. *Cu Mine vei fi în Rai.*

27. I-au dat să bea vin amestecat cu fiere [*Mt* 27, 34]. Îi desfătase cu vin dulce, iar ei I-au dat oțet; pentru fiere, El a îndulcit amărăciunea neamurilor [păgâne] prin milostivirea Sa. *Dar cămașa Sa n-a fost ruptă* [*In* 19, 23], fiindcă închipuia dumnezeirea Sa neîmpărțită, fiindcă nu e compusă. *Iar haina Sa împărțită în patru* [*ibid.*] era simbolul Evangheliei Lui care avea să câștige cele patru colțuri ale lumii. Împărțiți, așadar, din iubire pentru el trupul Celui care din iubire pentru voi și-a împărțit haina Sa între cei ce-L răstigneau. Luați-l toți, înghițiți-l tot, așa cum El singur a luat și a înghițit moartea voastră a tuturor. Deschideți porțile inimii voastre Celui ce a deschis porțile împărăției Sale. Maria a văzut pe Domnul nostru în cel ce se rezemase de pieptul său [*In* 13, 23; 21, 20], iar Ioan a văzut pe Domnul nostru în cea ale cărei măruntaie L-au adus pe lume: de aceea a încredințat-o acestui ucenic iubit mai mult decât toți ceilalți [*In* 19, 27].

28. Mintea celor care Îl răstigneau era întunecată, și n-au văzut ce soare era pironit pe cruce; iar *soarele* ce luminează ochii *s-a întunecat* [*Lc* 23, 44]. Iar când ochii lor trupești au fost întunecați, iată că mintea lor s-a luminat puțin: *Vai nouă, acesta era Fiul lui Dumnezeu* [*Mt* 27, 54]. Ai văzut că, până când întunericul nu s-a îndesit în jurul ochilor lor trupești, întunericul gândurilor lor lăuntrice nu s-a ridicat? Fiindcă întunericul sălășluiește în cei întunecați. Întunericul i-a învățat care era întunecarea soarelui pe care-l pironiseră pe cruce. Pe când Soarele dreptății se ridica, tămăduind leproșii și deschizând ochii orbilor, lumina sa nu descoperise orbilor că Ierusalimul vedea sosind pe împăratul său. Dar când soarele firii s-a întunecat, acest întuneric le-a descoperit apropierea nimicirii cetății lor. *Iată că au venit și sosit judecățile surpării Ierusalimului* [*Dn* 9, 2. 24–27]. Cetatea nu L-a primit pe Cel care o zidise, de aceea i-a rămas să vadă nimicirea ei.

29. Dar acum, nu mai poți vedea nici măcar această priveliște, iudeule, căci ai văzut deja cetatea ta nimicită și dărâmată. Fie ca cetatea ta dărâmată să te învețe cine e Cel care a sădit Biserica. Fiii Ierusalimului risipiți și împrăștiați printre toate neamurile păgâne să te învețe cine e Cel care a strâns și adunat toate neamurile păgâne în Biserica Sa. Dacă sânul miresei lipsit de fii nu te convinge, să te convingă sânul celei sterpe care s-a arătat roditoare. Dar dacă nu vezi nimicirea și surparea unuia, nu vei vedea nici vlăstarele și fiii celeilalte. Și dacă vezi acum pe cea nimicită și văduvă, nu vei vedea oare pe cea care a acum e mireasă? Cum înțelegi cuvântul: *Iar fiii celei lepădate sunt mai mulți decât cei ai celei ce are bărbat* [*Is* 54, 9]? Dacă nu vezi înțelesul Scripturilor, de ce îți mai obosești ochii citindu-le? Cunoști liliacul; neputând îndura razele lumi-

noase ale soarelui, el fuge de zi, dar iese să zboare în vremea nopții, căci se aseamănă nopții. Tot așa și tu, dacă nu poți simți lumina ascunsă a Scripturilor, lasă osteneala citirii lor. Ceasul nopții e ca ziua pentru lilieci, iar vițelul făcut de meșteșugari e pentru tine Dumnezeul de care se vorbește la proroci. Închină-te lui sau Celui pe care-L vestesc profeții tăi, sau metalului turnat de părinții tăi [*Iș* 32, 1–4]. Iosua, fiul lui Navi, a spus: *Alegeți astăzi pe cel pe care îl veți cinsti: pe Dumnezeu sau pe idoli* [*Ios* 24, 15], și inima ta a ales dumnezeii lor. Ai drept scripturi și proroci nebunia păgânilor, iar drept cântece sfinte dănțuirile lor [*Iș* 32, 6. 17–19]! Ceea ce noi am lepădat v-am dat vouă, și ceea ce voi ați disprețuit am primit noi. Chiar dacă Împărăția cerurilor nu ne-a fost făgăduită tuturor, gheena va fi de ajuns să vă cuprindă pe toți!

30. Dumnezeule, Dumnezeule, pentru ce M-ai părăsit? [*Mt* 27, 46]. Domnul a fost victima morții. Ea L-a făcut să tacă până când a fost urcat pe cruce, dar Domnul a biruit moartea prin strigătul cel mare pe care l-a scos după ce a fost urcat pe cruce. Și în vreme ce moartea Îl lega pe Hristos de cruce, toți cei ce au fost legați în iad au fost izbăviți prin legăturile Lui. Domnul nostru întreba aievea: *Eli, Eli, lama sabahtani?* Dar cei ce-L batjocoreau spuneau mințind: *Să vedem dacă vine Ilie să-L izbăvească!* [*Mc* 15, 36]. Și-au bătut joc de întâiul Său strigăt zicând: cum se face că Ilie nu L-a izbăvit? A strigat a doua oară, și morții L-au auzit și I-au răspuns [*Mt* 27, 50–53]; arăta astfel că dacă morții lipsiți de auz L-au auzit, cu atât mai mult trebuiau să-L audă cei vii? Dar de ce morții I-au răspuns atunci când striga spre Tatăl Său? Tatăl voia să arate prin morții care-L auziseră ca să-i învețe pe cei vii și să-i convingă să-L asculte prin ascultarea morților. Ei se depărtaseră de adevăr la întâiul Său strigăt, dar al doilea Său strigăt i-a adus înapoi cu putere. Întâiul Său strigăt iscase rânjetul gurii lor și batjocura cuvintelor lor, dar cel de al doilea a născut „vaiul" în gura lor și i-a făcut să se lovească în piept [*Lc* 23, 48]. Întâiul Său strigăt fiind întors în batjocură, cel de-al doilea a

trebuit să se răzbune pe vrăjmașii Săi. Credeau că Ilie va veni la ei, precum este scris [*Mal* 3, 23], dar își băteau joc de eventuala venire a acestuia la Domnul. Și, totuși, profeții ce preziseseră deznădejdea lor și nimicirea cetății lor, arătau spre nenorocirea lor că Ilie nu va veni la ei.

31. Domnul nostru îi mustra pe cei ce țintuiseră mâinile Sale cu piroane punându-le înainte tina pe care o făcuse cu mâinile Sale spre a deschide ochii orbilor [*In* 9, 6, 11–15]; căci mâinile Sale, care puteau deschide ochii orbilor ca să vadă, i-ar fi putut desigur orbi pe cei ce-L răstigneau, ca să nu-L vadă. Și apele întărite, pe care le *legase* și supusese sub picioarele Sale, îi mustrau și învinuiau pe cei ce legaseră picioarele Sale cu lanțuri grele; căci picioarele ce putuseră merge pe spinarea apelor fără să se scufunde [*Mt* 14, 25–31] ar fi putut călca spinările vrăjmașilor ca să nu-L răstignească.

32. Cum spânzuraseră de lemn trupul ce cuprindea comoara vieții păgânilor, El privea pământul păgânilor ce primiseră aceste comori. Încă Iosif spusese: *Duceți de aici oasele mele* [*Fc* 50, 25], căci atâta vreme cât această sfântă comoară rămânea în acest pământ necurat, Dumnezeu a avut milostivire de el. De aceea, iudeii s-au întors înapoi din pământul Babilonului. Dacă așa au stat lucrurile cu drepții, cu atât mai mult cu Domnul lor! Au fost țintuite în piroane mâinile care ne izbăvesc din legăturile morți, mâinile care au zdrobit legăturile noastre și i-au legat pe cei ce ne legau. Lucru minunat ca morții să omoare un om viu și victima să învie morții! Au îndrăznit să înalțe nebunia lor spre cer, atunci când El a cutezat să coboare până la pământ măreția Sa. Pe El, cel mort, moartea L-a răpit, L-a ridicat și pus în mormânt. Iar El a înviat și a jefuit peștera robiei Sale. Moartea L-a furat, L-a ridicat și pus în mormânt în timpul somnului Său. Dar El, trezindu-se și ridicându-se, a furat-o pe cea care L-a furat. Iată crucea care răstignește pe cei ce răstigniseră pe Domnul nostru, iată robul ce duce în robie pe cei ce Îl robiseră pe El Însuși. Prin moartea Ta crucea s-a făcut izvor de viață pentru viața

noastră muritoare, iar cei ce vor bea din el vor bea rod asemenea băuturii tale. Aproape fără să bage de seamă, moartea s-a slujit de însuşi trupul Domnului ca să guste şi să mistuie viaţa ascunsă în trupul Său muritor. Ceea ce, flămândă, se grăbise să înghită, a fost silită să dea înapoi în grabă. Moartea intrase prin urechea Evei; de aceea viaţa a intrat prin urechea Mariei. Omul îşi făcuse datoriile lui prin lemnul pomului; iar când Domnul a venit le-a plătit prin lemnul crucii.

33. Iudeii au încercat să tăgăduiască minunile Lui una după alta: *A deschis ochii orbului. Şi n-ar fi putut face să nu mai moară?* [*In* 11, 37]. Iar după ce l-a înviat pe Lazăr, au spus: *Pe acesta l-a înviat, iar pe Sine Însuşi nu poate să se învie* [*Mt* 27, 42]. Au încercat să tăgăduiască minunea dintâi, dar Domnul a făcut o minune încă şi mai mare; în loc de un orb, un mort de patru zile, şi pentru acest mort însuşi a scos din morminte mulţimile morţilor. Bătându-şi joc de cea de a doua minune — de ce nu poate face aceasta? —, ei dădeau mărturie de întâia minune pe care o făcuse: *El, Care a deschis ochii orbului... pe alţii i-a înviat!...* Domnul nostru a luat îndoit zălog asupra lor: cel dintâi dezvăluia batjocura lor ascunsă — *nu poate face* aceasta! — iar cel de-al doilea îi făcea să mărturisească că ar fi putut-o face — *pe alţii i-a mântuit, dar pe Sine Însuşi nu poate să se mântuiască.* Batjocorindu-L, Îl slăveau. Deşi încercaseră să dovedească neputinţa Lui prin aceea că nu se dădea jos de pe cruce, mărturiseau că a dat viaţă spunând că *pe alţii i-a înviat.* Trupul mort al lui Elisei a înviat un mort, preînchipuind pe Cel care prin moartea Sa a deschis mormintele şi a scos afară morţii care i-au mustrat pe omorâtorii Săi.

34. Înseşi osemintele lui Elisei îşi băteau joc de ei în batjocorirea Domnului nostru: *Pe alţii i-a mântuit, dar pe Sine Însuşi nu poate să se mântuiască!*, fiindcă aceste oseminte au înviat pe alţii, dar n-au înviat ele însele. Dacă n-au vrut să învie, e pentru că nu erau cu adevărat moarte; altfel n-ar fi putut învia pe alţii. Înviind morţii, ele n-aveau

nevoie nici de viaţa, nici de odihna celor vii; cum altfel ar fi dorit viaţa însoţită de tot felul de rele? Dacă trupul unui mort, deşi fără iubire, nici luciditate, a atins osemintele lui Elisei şi a primit o viaţă nouă care a biruit moartea, cu cât mai mult vor primi credincioşii de la trupul Fiului viaţa cea veşnică? Cel care a poruncit morţii să dea viaţă ar fi putut porunci crucii să-L libereze ea însăşi. Şi, ca să ia potrivnicilor putinţa oricărui răspuns, a poruncit pietrelor şi ele s-au despicat la moartea Sa şi n-a împiedicat drepţii să iasă din iad la glasul Său. Deprindea iadul cu glasul Său, ca să-l pregătească să-l audă în ziua de apoi, când glasul acesta va goli iadul.

35. Crezând că puteau acoperi cu necinste din pricina neputinţei Fiului trupul pe care Acesta îl îmbrăcase, iudeii se asemănau fariseilor care credeau că pot dispreţui şi batjocori chivotul din pricina aparentei neputinţe a lui Dumnezeu [*1 Rg* 4–7]. Dacă filistenii au suferit în schimb răzbunarea lui Dumnezeu, cu atât mai mult o vor suferi cei ce L-au răstignit pe Fiul lui Dumnezeu! Fiindcă rănile filistenilor s-au tămăduit iar ei au rămas în ţara lor. Dar pentru cei tăiaţi-împrejur (la trup iar nu la duh) durerile se înnoiesc din zi în zi, căci n-au fost lăsaţi în cetatea lor [Ierusalim] şi nu mai pot intra în ea. Dacă din pricina trupului pe care l-au omorât şi îngropat suntem plini de ocări, aceste ocări se întorc spre ruşinea lor, fiindcă trupul acesta a înviat, s-a înălţat la cer şi a şezut la dreapta lui Dumnezeu. Moise însă a zdrobit tablele pe care le gravase Dumnezeu, pe care scrisese Legea sfântă [*Iş* 32; *Dt* 9] şi pentru care s-a făcut slăvitul Chivot; rămăşiţele lor n-au fost adunate, iar părţile lor, la fel de necesare una alteia ca şi părţile trupului, n-au mai fost în închegate şi nimic din ceea ce se dă chiar şi trupului păcătoşilor nu le-a fost dat: nici viaţă nici înnoire. Şi ca să nu se spună: nimeni niciodată n-a fost sfânt din pântecele maicii sale, iată că Ieremia respinge dinainte această pretenţie: *Înainte de a fi plămădit în sânul maicii tale, te-am cunoscut şi înainte de a fi ieşit din mărunţaiele ei te-am sfinţit* [*Ir* 1, 5].

36. Şi dacă îşi bat joc de crucea Sa, încă şi mai mult îi vor mustra şerpii pustiei, căci prin şarpele blestemat au fost tămăduiţi credincioşii [*Nm* 21, 4–9]; or iudeii au îndrăznit să dea crucii un nume blestemat [*Dt* 21, 23; *Ga* 3, 13]. Au cinstit berbecul prins în mărăcine [*Fc* 22, 9–13], căci Mielul cel adevărat cu luminata Sa cruce dă mărturie de aceasta, El Care, în locul lui Isaac cel legat, a izbăvit lumea cea legată. Poporul fiind blestemat, Dumnezeu l-a izbăvit printr-un blestemat, în vreme ce neamurile au fost tămăduite de cel ce dă viaţă tuturor. Au fost pradă blestemului şarpelui înălţat mai presus de ei de Moise, şi aşa au cinstit şi s-au închinat şarpelui de aramă, care în locul trupului putea pierde sufletele. Cine nu voia să se uite la acest şarpe îi suferea prăpădul. Nu erau vrednici să privească spre Dumnezeu, se uitau la şarpele asemenea lor, şi erau izbăviţi. Ştiind Dumnezeu că poporul acesta va respinge pe Fiul Său, i-a povăţuit prin şarpe, ca să ruşineze pe cei ce-L vor răstigni, fiindcă cinsteau o preînchipuire a Mântuitorului nostru.

37. Locaşul cel sfânt a fost ars, iar templul nimicit [*4 Rg* 25, 9] ca un simbol al Domnului, fiindcă trupul Domnului se aseamănă templului [*In* 2, 19–21], iar babilonienii se aseamănă celor care l-au răstignit. Dacă spui că Dumnezeu a făcut aşa din pricina păcatelor lor, atunci cu ce au păcătuit templul şi altarul, Daniel şi tovarăşii săi? Iar dacă pentru a răsplăti dreptatea s-a întâmplat aceasta — căci darurile făgăduite au fost rodul acestor necazuri —, dreptatea şi-a primit răsplata prin trupul care urcat pe cruce, aşa cum odinioară a primit-o prin templul care a fost nimicit. *A fost mângâiat în slujitorii lui*, spune Scriptura [*Ps* 135, 14].

38. Întâia pricină pentru a lăuda pe Ziditorul, e că a făcut toate, iar a doua e că S-a descoperit pe Sine Însuşi prin lucrările Sale. Aşa cum a cunoscut lucrurile Sale, a vrut ca şi ele să-L cunoască pe El. Numele Dumnezeirii a ţâşnit, a ieşti de la El, a venit şi s-a odihnit peste Moise [*Iş* 3–4], ca egiptenii să cunoască pe Dumnezeul a toate. Cuvântul a ieşit de la El şi a venit să locuiască în trup, ca toate făpturile să cunoască pe Părintele a toate. Prin numele dumnezeiesc

se vestea dumnezeirea Fiului, iar prin numele Fiului s-a arătat paternitatea lui Dumnezeu. Egiptenii nu l-au ascultat pe Moise, iar toiagul său i-a pedepsit; dar crucea i-a mântuit pe cei ce au crezut în Fiul. Prin toiagul lui Moise, preînchipuire a crucii, neamurile au făcut cunoştinţă dinainte cu crucea; egiptenii prin semnul celor zece plăgi, iar amaleciţii prin luptă [*Iş* 7–12; 17]. Din pricina neştiinţei lor, n-au fost conduşi mai întâi decât printr-o preînchipuire a crucii; dar când însăşi crucea s-a arătat peste ei, au fost luminaţi şi formaţi de învăţătura primită; Dumnezeu îl cinstea şi atrăgea pe Israel prin taina crucii. Dar când s-a arătat Cel pe care îl cinstiseră prin semnele Sale, au făcut din El semnul tuturor ticăloşiilor, scuturând şi dând din picioare. Crescut, înfăşat şi cocoloşit din copilărie în desfătări şi plăceri, Israel, în ciuda icoanelor crucii, *s-a îngrăşat şi umplut de grăsime* [*Dt* 32, 15], aşa încât, în cele din urmă, robia l-a închis între neamuri: *Cel dezmierdat din copilărie va ajunge în robie* [*Pr* 29, 21].

39. Adevăratul chip înfăţişat de aceste preînchipuiri a venit la ei, dar trăsăturile sale adevărate le-au scăpat, deşi multă vreme numeroase prefigurări i-au pregătit pentru aceasta; n-au recunoscut trupul a cărui umbră i-a acoperit în pustie. Lemnul, chipul crucii, le-a îndulcit apele [*Iş* 15, 22–25], iar şarpele, semn al lui, i-a izbăvit de rănile şerpilor [*Nm* 21, 6–9], în vreme ce sâmbăta şi tăierea-împrejur, care nici una nu-i putea mântui, erau osândite. Totuşi, ei s-au întors de la faţa Celui al cărui chip era neîncetat închipuit înaintea lor. Faţa Lui li s-a părut străină din pricina strălucirilor neşterse ale adevăratei frumuseţi în care strălucea. Toţi proroci nu arătaseră decât o asemănare nedesăvârşită a frumuseţii Sale; chipul toiagului lui Moise nu se ridica la înfăţişarea crucii, iar frumuseţea lemnului ce îndulcea apele nu se ridica la frumuseţea celui ce a îndulcit neamurile. Pretutindeni unde trecea chipul Fiului, făpturile se cutremurau şi se clătinau: marea înaintea toiagului, muşcăturile şarpelui înaintea şarpelui de aramă, amărăciunea apelor în faţa lemnului.

Dar acolo unde s-a arătat Adevărul însuşi, de îndată erau acoperiţi de reproşuri toţi cei acoperiţi de greşeli. El este izvorul ce dă fără pizmă fericire celor ce beau din el fără să se pizmuiască unii pe alţii. Apele au ieşit şi s-au revărsat în toate părţile, ca nimeni să nu pizmuiască partea vecinului său.

Moartea lui Iisus (XXI, 1–19)

1. *În mâinile Tale îmi dau duhul Meu* [*Lc* 23, 46]. Umanitatea Sa a dat înapoi Dumnezeirea Lui, pentru că Acesta o părăsise şi o lăsase în pătimirea sa. Dar nu s-a despărţit cu totul de ea, ci puterea lui Dumnezeu a ascuns-o de Cel ce murea şi de ucigaşii săi. Dacă ea s-ar fi descoperit, Cel ce murea nu s-ar fi temut, şi ucigaşii săi nu l-ar fi putut omorî. Însă Dumnezeirea veghea asupra umanităţii, ca ea să piară; cea care veghea îşi dădea seama, nu însă cea care era vegheată. Mai apoi Dumnezeirea S-a arătat tuturor; a arătat morţii că nu fusese lăsat singur în iad [*Ps* 16, 10; *FA* 2, 27; 13, 35] şi ucigaşilor că nu-şi puteau duce la capăt lucrul lor: paza mormântului şi păstrarea mortului în el. Domnul a întărit prin fapte dorinţa făcută muritorilor; a arătat încheindu-şi lucrul Său că umanitatea Sa putea suferi, fiindcă murise, şi chiar cei ce muriseră puteau avea viaţă din nou. A înviat umanitatea Sa şi credinţa s-a întărit în cei ce-L ascultau; dar vrăjmaşul a ştiut că a fost osândit atunci când *soarele s-a întunecat şi catapeteasma templului s-a rupt* [*Lc* 23, 44–45; *Mt* 27, 51], când străjerii au amuţit, mormintele s-au deschis şi morţii au înviat.

2. Dumnezeu S-a născut unit cu firea omenească; nu persoana Sa s-a născut, ci firea unită cu Ea, şi a cărei lege era să se nască după trup. I-a fost cu neputinţă să se nască şi să moară altfel decât alcătuită din aceleaşi mădulare ca şi noi. Aşadar, după rânduiala lucrurilor şi-a dus Domnul trupul Său de la poarta sânului mamei la poarta mormântului. Născându-Se, a deschis sânul încuiat; iar înviind, a deschis mormântul pecetluit şi păzit. Între naştere şi înviere

a aşezat crucea, aşa ca cei ce se nasc din pântece şi călătoresc spre moarte să întâlnească mai întâi crucea, pomul vieţii. Să-i adune rodul şi să-l strângă în trupul lor, ca, atunci când moartea îi va fi adunat pe toţi la sânul său, să-l rupă şi să iasă din el. Deci, dacă la moartea Domnului Dumnezeirea nu se găsea împreună cu umanitatea, aceasta nu înseamnă că a vrut să fie separată de ea, ci pentru că moartea n-ar fi putut să se apropie de locul unde era viaţa care omoară moartea. Dar la naşterea Sa, Dumnezeirea se afla împreună cu umanitatea, fiindcă naşterea şi dumnezeirea nu sunt incompatibile. Naşterea e începutul tuturor făpturilor, ea le uneşte, iar făptura participă la puterea Făcătorului ei. Dar moartea e nimicirea a tot ce este, în vreme ce Dumnezeu e fiinţa ce rămâne; de aceea El nu poate fi în moarte. Nu pentru a învăţa ceva a venit la noi, ci ca să umple lipsurile noastre prin plinătatea Sa.

3. Prin firea Sa trupul a pătimit împreună cu sufletul, fiindcă sufletul simte durerea. Aşadar, umanitatea Lui a pătimit din pricina trupului Său şi a simţit durerile din pricina sufletului: *Duhul va veni şi Puterea Sa va adumbri* [*Lc* 1, 35]. Şi acelaşi trup s-a făcut pâine a vieţii şi hrană credincioşilor: *Duhul va veni, ca şi Puterea Celui Preaînalt; căci cel ce se va naşte din tine Fiul lui Dumnezeu se va chema* [*ibid.*]; Scriptura spune aceasta despre trupul născut din Fecioară. Dar cei ce pretind că trupul Domnului nostru n-a fost decât o închipuire, ca acela al îngerilor ce au mâncat în sălaşul lui Avraam [*Fc* 18, 1–18], sunt combătuţi de Scriptură, căci aceasta nu spune că aceşti îngeri au fost chinuiţi, omorâţi şi răstigniţi, fiindcă schimbarea lor nu privea decât înfăţişarea lor; ei nu erau cu adevărat trupeşti, ci luaseră forme folositoare celor ce îi vedeau. Ca să nu fie crezut asemenea lor, Domnul nostru S-a născut, cu ieşirea sa din pântece vrând să scoată din cugete gândul unei simple asemănări. Dacă Fiul ar fi fost Dumnezeu străin, soarele nu s-ar fi întunecat [*Lc* 23, 45] când Domnul a fost înălţat pe cruce, ci Făcătorul ar fi revărsat o lumină încă şi mai puternică, fiindcă vrăjmaşul Său ar fi fost sus-

tras vederii sale; ar fi făcut să se înalțe lumina Sa asupra iudeilor ce făceau voia Lui și ar fi îmbrăcat cu văl de slavă templul curățit de tristele întinări ale vrăjmașului său și scăpat de disprețuitorul legii. Dacă se pretinde că Tatăl Dumnezeului străin a adus întunericul, s-ar putea obiecta că acesta nu este stăpânirea lui și, dacă ar fi, nu l-ar fi putut aduce, mai întâi pentru că e binefăcător, iar mai apoi pentru că Domnul a zis: *Iartă-le, pentru că nu știu ce fac* [*Lc* 23, 34]. El a înlocuit soarele prin întuneric, ca aceia ce nu L-au cunoscut și L-au răstignit și mergeau în lumină să-L recunoască poate atunci când i-a învăluit întunericul.

4. Iar catapeteasma s-a rupt [*Mc* 15, 38], Domnul arătând prin aceasta că a luat de la ei Împărăția ca să o dea poporului ce aduce roada ei [*Mt* 21, 43]. Sau prin catapeteasma ruptă însemna că templul va fi nimicit fiindcă Duhul Său a ieșit din el. Arhiereul rupându-și pe nedrept cămașa, Duhul a rupt catapeteasma, ca să vestească printr-o lucrare a făpturilor nerușinarea trufiei iudeilor. Arhiereul își rupse însemnul preoției sale lepădându-l departe de el; iar Domnul a rupt vălul, după care a ieșit și a retras toate bogățiile duhovnicești ale poporului iudeu. Sau, așa cum acest templu, în care Iuda și-a aruncat aurul său [*Mt* 27, 5], a fost nimicit și lepădat, tot așa Domnul a rupt catapeteasma porții prin care intrase Iuda. Sau a sfâșiat vălul pentru că îl dezbrăcaseră pe Domnul de veșmintele Sale; fiindcă inima de piatră se sparge [*Mt* 27, 51], în vreme ce inimile iudeilor nu s-au căit.

5. Dumnezeu i-a biruit pe egipteni în luna lui Nisan și i-a luminat pe evrei prin stâlpul de foc tot în luna lui Nisan. *Soarele s-a întunecat* peste ei, pentru că poporul răsplătise cele potrivnice [rele pentru bine]. Duhul a despicat catapeteasma așa cum Dumnezeu despicase marea, pentru că Împăratul slavei fusese lepădat și răstignit pe Golgota. Dar nu prin dreptatea sa a rupt poporul vălul. Și făpturile au luat parte la pătimirea Domnului; soarele și-a ascuns fața să nu-L vadă răstignit; și-a retras lumina în sine însuși să moară împreună cu Domnul; *s-a întunecat* vreme de

trei ceasuri, apoi a strălucit din nou, vestind astfel că Domnul său va ieși din iad a treia zi. *Iar munții s-au cutremurat, mormintele s-au deschis și catapeteasma s-a rupt* [*Mt* 27, 51–52], în chip de tânguire pentru nimicirea apropiată a templului. Sau — altă tâlcuire — gura făpturilor a aclamat și îndreptățit pe Domnul pentru că gura omului Îl osândise. Iudeii au tăcut, iar pietrele au strigat, așa cum spusese El [*Lc* 19, 40]. Catapeteasma a despicat urechile lor despicate și a dat Domnului slava pe care i-o refuzaseră.

6. Sau Duhul, văzând pe Fiul spânzurat și gol, a rupt vălul ce îi slujea drept veșmânt de cinste. Sau semnele, văzând mielul pe care îl însemnaseră atât de adeseori, au rupt vălul și au ieșit în întâmpinarea lui. Sau, duhul profeției ce sălășluia în templu și coborâse aici pentru a prezice venirea Lui la oameni a zburat numaidecât ca să vestească în înălțimi că Domnul urca la cer. *Și mormintele s-au deschis* pentru a arăta că Domnul ar fi putut despica și zdrobi lemnul crucii; dar nu l-a despicat nici nu l-a zdrobit, fiindcă trebuia să se slujească de el pentru a despica împărăția lui Israel și a zdrobi păcatul în mijlocul neamurilor [păgâne]. Duhul a despicat vălul în locul lemnului crucii; și, pentru a dovedi că ieșise din templu, a chemat ca martori ai ieșirii Sale pe drepții ce ieșiseră din morminte [*Mt* 27, 52–53]; aceste două ieșiri, a lui Hristos și a drepților, se vesteau una pe alta. Și pentru că împărăția și preoția erau unse și sfințite în Duhul, Duhul, izvorul acestor două slujiri, a ieșit din templu ducându-le de aici pentru a face cunoscut că El este Cel ce le-a făcut să înceteze. Chiar dacă știm că trebuie să ne tăiem degetul cel mic de la mână pentru a vindeca trupul nostru care fără aceasta s-ar destrăma cu totul, noi nu vrem să o facem; dar Dumnezeu știa că oamenii vor fi mântuiți prin omorârea Fiului Său, și aceasta nu L-a oprit.

7. Avraam avea mulți slujitori; de ce Dumnezeu nu îi spune să jertfească pe unul din ei? Pentru că iubirea lui Avraam n-ar fi fost descoperită de un slujitor; pentru aceasta era nevoie de însuși fiul său. Erau mulți slujitori ai

lui Dumnezeu, dar El nu și-a arătat dragostea Sa față de făpturi prin nici unul dintre ei, ci prin Fiul Său, prin Care s-a vestit iubirea Sa pentru noi: *Atât de mult a iubit Dumnezeu lumea că pe Unul Fiul Său L-a dat* [*In* 3, 16].

8. Și cei apropiați ai lui Iisus stăteau deoparte [*Lc* 23, 49], ca să se împlinească cuvântul psalmistului: *Cei aproape ai mei departe au stat* [*Ps* 38, 12]. Înaintea sâmbetei l-au omorât, în vremea morții; și înaintea sâmbetei l-au îngropat, fără să fi fost vreme pentru tânguire; fiindcă sâmbăta e sfârșitul durerilor și, cât timp durează, acea întristare trebuie să rămână ascunsă, căci ea nu primește nici durere, nici stricăciune.

9. Taina lemnului și a mielului a început să se preînchipuie odată cu Avraam; căci în jertfa lui Isaac, un berbec s-a prins în chip de simbol în pom [*Fc* 22, 1–13]; iar Iacob arată lemnul înrudit cu apa [*Fc* 30, 37–42]. Astfel lemnul se face vrednic să poarte pe Domnul, din care nici un os n-a fost zdrobit [*In* 19, 33–36]. Roadele pământului se nasc din lemnul pomului, iar comorile mării sunt purtate de lemnul corăbiei; la fel stau lucrurile și cu sufletul care are nevoie de trup, instrumentul său. Domnul a fost azvârlit pradă furiei oamenilor dezlănțuiți; a păstrat tăcerea ca un mut [*Mt* 26, 63; *In* 19, 9] și i-a ajutat pe oameni să urce spre înălțimi prin iscusința Sa.

10. Iar unul din soldați L-a izbit cu sulița [*In* 19, 34]. Domnul a cinstit pe prietenii Săi prin propria Sa necinstire și a adus asupra lor oprobiile celor ce Îl acopereau cu ele, pentru ca vrăjmașii să cunoască dreptatea Lui, iar prietenii Săi bunătatea Lui. Izvorul de sânge țâșnit din coasta Sa arată sângele pe care l-a luat asupra sa Israel [*Mt* 27, 25], și apa alerga să-l curățească. Înfățișarea sângelui mugea împotriva ucigașilor Domnului, iar taina apei arăta că prietenii săi erau curățiți. Acest lucru s-a întâmplat ca să știe că după moartea Sa va fi iarăși viu. Cu cât Îi înmulțeau durerile, cu atât se descopereau comorile ascunse în El. Bogățiile cerești prisoseau în fiecare din mădularele Lui, iar când nimicitorii s-au apropiat de ele, acestea au curs

din belșug ca să îmbogățească pe prieteni și să-i învinuiască pe ucigașii Săi. Am alergat spre toate mădularele Tale, am luat toate darurile cu putință și, mulțumită coastei străpunse de suliță, am intrat în raiul ocrotit de suliță. Să intrăm prin coasta străpunsă, căci din pricina coastei luate din bărbat am fost dezbrăcați de făgăduință. Foc al poftei a ars în Adam din pricina coastei sale. De aceea a fost străpunsă coasta celui de al doilea Adam și din ea a ieșit un râu menit să stingă focul întâiului Adam.

11. Sângele cuprinde viața [*Lv* 17, 11]; harul l-a făcut să țâșnească ca taină a vieții pentru cel ce își meritase după dreptate moartea. Mijlocitorul cel rău a aprins focul împotriva oamenilor, dar Mijlocitorul cel bun a făcut să curgă peste ei ape răcoritoare. Nimeni nu e mai rău decât cel care l-a înșelat pe Adam cel nevinovat și nimeni nu se aseamănă acestui viclean afară de cel ce l-a străpuns pe Domnul nostru după moartea Lui. Dar răutatea prin care a biruit demonul a fost biruită ea însăși. *Și a ieșit sânge*, care ne-a izbăvit din robie, *și apă* [*In* 19, 34] ca să spele și curețe de reaua robie pe oricine vine la sângele mântuitor. *Și a ieșit sânge și apă*, adică însăși Biserica zidită pe Hristos, așa cum mireasa lui Adam a fost scoasă din coasta lui. Coasta lui Adam e mireasa lui, iar sângele Domnului nostru e Biserica Lui. Moartea a ieșit din coasta lui Adam, iar viața din coasta Domnului nostru. Măslinul închipuie bine taina lui Hristos, căci din el iese lapte pentru prunci, apă pentru tineri și untdelemn pentru bolnavi. Tot așa și Hristos, Măslinul, a dat prin moartea Sa apă, sânge și untdelemn.

12. Pizma l-a prigonit pe David și invidia pe Fiul lui Adam. Adam a fost închis în adâncul peșterilor, iar Fiul lui David în iad. Lumea credea că David era vinovat și Fiul lui David biruit, dar Saul era vinovat și el a fost mustrat; iar moartea a fost biruită și doborâtă la pământ. David a strigat: *Unde este lancea ta, rege?* [*1 Rg* 26, 16]. Iar Fiul lui David: *Unde este, moarte, biruința ta?* [*1 Co* 15, 55]. Saul și-a aruncat lancea împotriva lui David și, chiar dacă nu l-a atins, zidul a fost martor al loviturii sale [*1 Rg* 18, 10–11];

tot așa prigonitorii au lovit cu lancea pe Fiul lui David și, deși puterea Lui n-a fost rănită, trupul Său era mărturie a loviturii lor. Dar n-a fost atins, iar Fiul lui David n-a suferit vătămare. Zidul, lancea și peștera îl mustră pe Saul; trupul, crucea și mormântul îi mustră pe evrei.

13. Rana făcută lui Hristos s-a închis în aceeași zi. Vinerea care a înfipt piroane în trupul lui Hristos i le-a scos în iad. Între cei vii a fost străpunsă coasta Lui, și între cei morți Hristos a vindecat-o. Dar rana închisă cum de se deschide zece zile mai târziu, fiindcă degete de om s-au vârât în ea [*In* 20, 24–29]?

14. Brațele lui Moise erau întinse, și Dumnezeu le-a întins până la robirea cu totul a vrăjmașilor lui Israel [*Iș* 7, 8–16]. Dar iudeii au întins brațele Fiului lui Dumnezeu pe cruce inversând întinderea binefăcătoare a brațelor lui Moise; și Dumnezeu le-a dat inversul întinderii binefăcătoare a brațelor Fiului Său; au căzut ca să nu se mai ridice niciodată. La fel s-a întâmplat cu neamurile [păgâne] care au crezut în brațele Sale întinse; experiența efectelor întinderii brațelor lui Moise le înfricoșase; de aceea au acționat față de Dumnezeu invers decât iudeii, și au avut o soartă inversă. El a murit pe cruce ca să se împlinească Scriptura: *Ca un miel spre junghiere s-a dus și ca o oaie înaintea celui ce o tunde* [*Is* 53, 7]. A omorî mai întâi și a tunde mai apoi e un lucru potrivnic rânduielii lucrurilor. Dar lucrul a fost spus despre Domnul, fiindcă întâi a fost omorât de sentința ieșită din gura judecătorului, iar mai apoi L-au dus și întins pe cruce; întins astfel deasupra pământului, era ca oaia înaintea celui ce o tunde.

15. Se mai poate spune că murit pe cruce ca să arate taina morții Sale ce învie toți morții, căci la răstignirea Sa era înălțat pe cruce ca piatra de pe pieptul arhiereului [*Iș* 28, 15–30]. Ierusalimul e mijlocul pământului, fiindcă Dumnezeu Cel drept a așezat aici Legea Sa, care strălucește până la marginile lumii [*Iș* 38, 12]. În bunătatea Sa, El a ridicat aici și crucea Sa, ca ea să-și întindă brațele peste lumea întreagă și să îmbrățișeze toate sufletele pământului.

16. Iisus a murit pentru lume, ca nimeni să nu mai viețuiască pentru lume, și a viețuit în trup ca un răstignit, ca nimeni să nu mai viețuiască în el în desfrânare. A murit pentru lumea noastră în însuși trupul nostru, ca noi să viețuim în lumea Sa pentru El în însuși trupul nostru. A omorât viața trupului, ca noi să nu viețuim în trup în chip trupesc. S-a făcut învățător nu prin durerile altora, ci prin propriile sale pătimiri. Și a gustat El Însuși amărăciunea, căci ne-a tâlcuit că nu ne facem ucenici ai Lui prin cuvinte, ci prin suferință [*Mt* 20, 20–28].

17. Două botezuri au fost în Domnul nostru, Care curăță pe toți oamenii: botezul apei și botezul crucii; botezul pătimirii a făcut cunoscut botezul apei. Fiindcă pocăința e ca răstignirea păcătoșilor înșiși, întrucât străpunge în taină mădularele lor, ca ei să nu cedeze poftei; lucru pe care Ioan îl prezise înaintea Domnului nostru [*Mt* 3, 1–12]. Așadar, cele două botezuri sunt necesare drepților și păcătoșilor; dacă n-ar fi decât unul, singur n-ar putea da viață. Dacă spui că e prigoană pe față, îți voi răspunde că e și o prigoană ascunsă. Anchetatorii prigonesc credința ta, mărturisește deci pe Domnul nostru fără ca anchetatorii să te împiedice; fiindcă persecuția regilor nu e atât de rea ca cea a anchetatorilor; unghiile ascuțite de fier nu sunt atât de cumplite ca ereziile, nici torturile ca interogatoriile, nici smulgerea pielii ca șicanele, nici decapitarea ca îndoielile minții. Te persecută ura? arată iubire; te persecută pizma? arată blândețe; te persecută pofta? fii cu desăvârșire înfrânat. Dacă te prigonește nedreptatea, arată dreptatea; dacă te prigonește banul, mărturisește pe Domnul nostru, Domnul a toate. Toți acești prigonitori persecutau pe mărturisitori în timp de pace; și pentru că s-au distins în luptă cu acești persecutori ascunși au fost încununați pe față de persecutori. Deprinde-te împotriva celor ce nu se văd, ca să te poți împotrivi celor ce se văd. Dacă prigonitorii care sunt în tine au pus stăpânire pe tine, cum vei putea birui pe cei din afară?

18. Rușinea crucii a fost mai mare decât veacurile și popoarele. Dacă moartea lui Adam a osândit toate neamurile la moarte, cine s-ar putea împotrivi atotputerniciei grelei ocări făcute măreției Domnului? Dreptatea și mila s-au despărțit în acel ceas, căci, fără aceasta, nimeni n-ar fi putut îndura asprimea dreptății. Cine s-ar fi putut îndura de noi în afara milostivirii dumnezeiești; milostivirea s-a îndurat de noi pe când spânzura pe cruce și, spre cinstea dreptății Sale, a acoperit de mustrări pe înțelepți, chemând în schimb pe neștiutori, *căci nu știu ce fac* [*Lc* 23, 34]. Dreptatea Sa sta mărturie și ne-a învinuit în pilda viei: *Lucrătorii viei au recunoscut pe moștenitorul viei* [*Mt* 21, 38]. Nu când moștenitorul a fost la ei, ci pe când era încă departe de ei s-au gândit să-l omoare, ca să dobândească moștenirea.

19. Dreptatea Sa ar putea fi atacată, iar milostivirea Sa hulită spunându-se: de ce a venit, fiindcă ei trebuiau să nu-L cunoască? La ce le-a slujit, fiindcă nu L-au înțeles? Dreptatea Lui ne învață de ce s-a ascuns poporului Său și S-a descoperit neamurilor [păgâne]. Dreptatea a prevenit orice atac arătând că neamurile l-au cunoscut. Și ca să fie lăudată milostivirea Sa din pricina iertării păcatelor neamurilor și a izbăvirii lor, spune că iudeii nu l-au cunoscut.

Mormântul lui Iisus și paza mormântului (XXI, 20–21)

20. Eva o închipuiește pe Maria, iar Iosif pe un alt Iosif. Căci cel ce a *cerut trupul Domnului* [*Mt* 27, 58] se numea Iosif. Întâiul Iosif *a fost drept pentru că n-a vădit-o pe Maria* [*Mt* 1, 19], iar celălalt *a fost drept, fiindcă nu s-a rânduit printre defăimătorii Lui* [*Lc* 23, 51]; e limpede astfel că Domnul, încredințat întâiului Iosif la nașterea Lui, i-a dat celuilalt Iosif să-L îngroape după moartea Sa, ca să fie pe deplin cinstit numele de Iosif, care, ca și la nașterea Sa în peșteră, a purtat de grijă de punerea Lui în mormânt.

21. Iar faptul că *au pecetlui mormântul Său* [*Mt* 27, 60] L-a avantajat pe Hristos și s-a întors împotriva lor, ca și în cazul lui Daniel și al lui Lazăr [*Dn* 6, 18; *In* 11, 38]; ca în

cazul lui Daniel, fiindcă atunci regele și însoțitorii lui văzând pecetea pusă pe groapă au știut ce putere îl slobozise pe cel ce era în groapă; și ca în cazul lui Lazăr, fiindcă atunci când vrăjmașii lui Hristos au văzut pecetea pusă pe intrarea mormântului, le-a fost vădit că aici era o putere pentru care toate sunt ușoare. El și-a scos trupul din mormânt deși acesta era pecetluit, și pecetea mormântului dădea mărturie pentru pecetea fecioriei celei ce purtase trupul Său. Căci pe când fecioria Maicii Sale era pecetluită, Fiul lui Dumnezeu a ieșit viu din pântecele ei, întâi-născut aici ca pretutindeni. *S-a prăvălit o piatră la intrarea mormântului* [*Mt* 27, 60], deci o piatră pe altă piatră, căci această piatră păzea *piatra pe care n-o băgaseră în seamă ziditorii* [*Ps* 118, 22; *Mt* 21, 42]. Această piatră, ridicată de mâini omenești, trebuia să păzească piatra tăiată fără *ajutor de mâini* omenești [*Dn* 2, 34–35]; această piatră pe care *s-a așezat îngerul* [*Mt* 28, 2] trebuia să păzească piatra pe care *Iacob o pusese sub capul său* [*Fc* 28, 18]; această piatră pecetluită de un sigiliu trebuia să păzească piatra al cărei sigiliu păzește credincioșii. Poarta vieții iese deci prin poarta morții. *Aceasta este poarta Domnului, căci drepții vor intra prin dânsa* [*Ps* 118, 20]. Când a fost încuiată, i-a izbăvit pe cei încuiați; prin moartea ei s-au făcut vii morții [*Mt* 27, 52–53]; prin glasul ei au strigat cei tăcuți; prin învierea ei s-a cutremurat pământul [*Mt* 27, 51. 54]; iar ieșirea ei din mormânt a adus neamurile [păgâne] în Biserică [*Mt* 27, 54].

Învierea (XXI, 22–33)

22. Maria a ajuns înaintea celorlalți la mormânt [*In* 20, 1], dar El înviase deja; nimeni n-a băgat de seamă ceasul învierii, dar Maria a vestit-o ucenicilor [*In* 20, 17–18]; căci nu se cuvenea să se fixeze o oră pentru învierea Celui nemuritor. Pentru a explica de ce n-au fost întregi cele trei zile, unii spun: Iuda sugrumându-se [*Mt* 27, 6], mulți se luau de Domnul obiectând: de ce, în loc să piardă două vieți, nu l-a înviat pe Iuda împreună cu Sine? Pentru a de-

părta acest gând ar fi înviat El înainte de sorocul fixat. Mai spun și că ucenicii fugiseră; Simon, căpetenia lor, se lepădase de Domnul cu jurământ [*Mt* 26, 72], cu atât mai mult cei mai prejos decât el au putut face asemenea! De aceea a întărit mai întâi sufletul lor slab, de frică să nu se răvășească; fiindcă ei înșiși, fiii dreptei sale, nu nădăjduiau deloc că aveau să iasă din iad. De aceea înțelepciunea Lui s-a grăbit să-i mângâie, ceea ce nimeni nu făcuse până atunci. Sau din ziua în care a fost răstignit și S-a pogorât la iad până în ziua învierii Sale inclusiv, se socotesc bine trei zile. Sau încă se poate socoti că cele trei zile sunt întregi din ziua din care le-a dat Trupul și Sângele Său.

23. Dacă și-a lăsat veșmintele în mormânt [*Lc* 24, 12; *In* 20, 5–8] e pentru ca Adam să poată intra gol în rai, așa cum a fost înainte de cădere [*Fc* 2, 25]; căci fiind îmbrăcat pentru a ieși din el, trebuia să se dezbrace pentru a intra din nou în el. Sau încă, și-a lăsat veșmintele pentru a însemna taina învierii morților, căci așa cum a înviat în slavă și fără veșminte, și noi vom învia cu faptele noastre și fără veșminte.

24. Cu bani au convins străjile să spună: *Ucenicii Lui L-au furat pe când dormeam* [*Mt* 28, 12–13]. Glasul nu-i învățase oare că Domnul i-a scos pe morți din fudul iadului [*Mt* 27, 50–54]? Dar Hristos n-a avut nevoie de niște hoți ca martori ai învierii Sale. El a închis în acest chip gura demonilor, căci mincinoșii nu cred adevărul. Să ne explice iudeii cum ar fi vieţuit oamenii dacă Adam n-ar fi păcătuit. Tot așa, dacă nu l-ar fi omorât pe Mesia, Dumnezeu ar fi putut da viață poporului și neamurilor printr-un alt mijloc.

25. Adam murind din pricina păcatului, trebuia ca Acela care a ridicat păcatul să ia asupra sa și moartea. Scris este despre Adam: *În ziua în care vei mânca, vei muri* [*Fc* 2, 17], dar el n-a murit în ziua în care a mâncat; a fost dezbrăcat numai de slava sa, ca zălog al morții, a fost izgonit din rai și chinuit de gândul morții. Dar noi mâncăm viața care e în Hristos; Trupul Său înlocuiește roadele pomului, iar altarul Său grădina Edenului; Sângele Său nevinovat ne

curăță de blestem, și așteptăm viața viitoare întru nădejdea învierii [*Rm* 8, 23–25]; umblăm deja într-o viață nouă [*Rm* 6, 4], căci trupul lui Hristos și altarul Său sunt zălog pentru noi.

26. A spus: *Nu te atinge de Mine* [*In* 20, 17], mai întâi pentru că trupul Său era un rod timpuriu al iadului, rod pe care Domnul nostru ca Arhiereu îl ferea cu grijă de atingerea oricărei mâini omenești ca să-l aducă singurei mâini în stare să primească un asemenea dar și să-i plătească prețul. În al doilea rând, n-a vrut să fie atins ca să arate că trupul Său era deja slăvit și preamărit. A arătat astfel că, atâta vreme cât fusese slujitor, toți oamenii aveau putere asupra trupului Său, fiindcă vameșii și păcătoșii veneau să se atingă de El [*Lc* 15, 1–2]. Dar odată făcut Domn, frica pe care o insufla era frica de Dumnezeu. Regii înșiși și mai-marii pământului ne conving de aceasta, fiindcă cei care îi văd se tem să-i atingă. Domnul nostru a vrut să nu fie atins și ca să arate vrăjmașilor Săi că nu mai au puterea de a-L prinde. Dar prietenii Săi au prin iubire și frică un mijloc să ajungă la El. Mâncând Trupul Său tainic Îl supun încă oarecum pătimirii; ca să-i învețe pe cei ce-L mănâncă să osândească trupul lor la pătimire împreună cu al Său, ca să-L bucure prin pătimirea lor cum ne-a bucurat El prin pătimirea Sa. Unii mai spun că Domnul n-a vrut să fie atins pentru că Maria n-a primit taina Trupului și Sângelui Său; arătând prin aceasta că nu numai dușmanii nu se puteau apropia de taina Sa — precum Iscarioteanul —, dar nici măcar aceia dintre prietenii Săi — care ca Maria — n-au fost însemnați cu pecetea Lui. Domnul nu i-a dat Mariei puterea de a atinge acest trup pe care Eva, întinzându-și brațele, l-a supus morții și l-a încununat cu tot felul de dureri, ci a rezervat acest privilegiu brațului care l-a făcut să șadă de-a dreapta Sa [*Ps* 110, 1], și mâinii care l-a încununat cu tot felul de desfătări după Înălțarea Sa.

27. Maria se îndoise, căci auzind că ar fi înviat, venise și, după ce L-a văzut, Îi spune, luându-L drept grădinar: *Oare tu l-ai luat?* [*In* 20, 15]. Și, pentru că se îndoise, spre a-i

arăta că înviase cu adevărat, i-a spus: *Mă duc la Tatăl* [*In* 20, 17]. Poate că L-a atins înainte să urce la Tatăl; dar, pentru îndoiala ei, i-a spus: *Până nu mă urc la Tatăl Meu, să nu te atingi de Mine.* Acest cuvânt seamănă cu altul: *Prin inima ta va trece sabie* [*Lc* 2, 35], adică o tăgăduire*. N-a împiedicat-o ca să-L atingă, pentru că se îndoise de învierea Sa, dar Toma s-a atins de El [*In* 20, 24–29], el care se îndoise totuşi. Să explicăm aceasta: aşa cum prezisese pătimirea şi învierea Sa înainte de împlinirea lor, a vrut şi aici să prezică înălţarea Sa. Spunând: *Nu te atinge de Mine*, i-a poruncit Mariei să-L vestească: *Mergi şi spune fraţilor Mei: mă duc la Tatăl Meu şi Tatăl vostru, la Dumnezeul Meu şi Dumnezeul vostru. Nu te atinge de Mine, căci încă nu M-am suit la Tatăl Meu* [*In* 20, 17]. Înainte de înălţarea Sa, a binecuvântat pâinea pentru Cleopa, a mâncat cu ucenicii Săi şi i-a arătat coasta Sa lui Toma; de ce a împiedicat-o pe Maria să se atingă de El? Poate pentru că a încredinţat-o lui Ioan: *Femeie, iată fiul tău* [*In* 19, 26]. Însă cum Maria a fost de faţă la întâia minune [*In* 2, 1–11], la fel tot ea a avut şi pârga ieşirii din iad. Şi astfel, chiar dacă nu s-a atins de El, a fost mângâiată.

28. Nu m-am suit încă la Tatăl Meu. Acest cuvânt e îndreptat împotriva cuvântului Mariei. El o învăţase, ca şi pe Apostoli, că Se va înălţa la cer, că va veni în trup la sfârşitul de pe urmă şi că îi va da răsplata făgăduită. Recunoscându-l pe neaşteptate, ea s-a dus cu mintea la venirea din urmă şi a crezut că a ajuns în Împărăţia cerurilor. De aceea El i-a spus: *Nu M-am suit încă la Tatăl Meu.* Fiu nou, întâi-născut din iad, în care au pierit popoarele, veacurile şi generaţiile, El a arătat prin aceste cuvinte că învierea Sa nu aducea *pe părinţi la fiii lor, nici pe fii spre părinţii lor* [*Lc* 1, 17], ci că toţi se vor învrednici să urce la adevăratul Părinte, la Tatăl Cel milostiv.

29. Mă duc la Tatăl Meu şi Tatăl vostru, la Dumnezeu Meu şi Dumnezeu vostru. Dacă înţelegem acest lucru aşa

* Efrem identifică pe Maria Magdalena cu Maria, Mama lui Iisus.

cum este scris, Tatăl Însuşi era în ceruri şi nu pe pământ; dacă ar fi fost pe pământ, de ce Fiul s-ar fi dus spre El în ceruri? Aşa cum Fiul nu era în ceruri, Tatăl nu era pe pământ. Fiindcă spune: *Vin la Tine, Tată* [*In* 17, 11], iar nu: Dumnezeul Meu. Când vorbea cu El, Îl numea: *Tatăl Meu*, ca să arate că venea de la El. Iar când a trimis-o pe Maria la ucenici spunând: *Mă duc la El*, L-a numit *Dumnezeul Meu*, ca să arate că era asemenea Lui. A mai spus: *Nu sunt singur, căci Tatăl Meu e cu Mine* [*In* 16, 32]; *Eu sunt în Tatăl Meu şi Tatăl în Mine* [*In* 14, 11]; şi iarăşi: *Noi una suntem* [*In* 10, 30]. *Mă duc la Tatăl Meu şi Tatăl vostru, la Dumnezeul Meu şi Dumnezeul vostru.* N-a spus: la Tatăl nostru şi Dumnezeul nostru, ci *Tatăl Meu* şi apoi *Tatăl vostru*; şi *Dumnezeul Meu* şi apoi *Dumnezeul vostru.* Dacă n-ar fi făcut nici o deosebire, ar fi lăsat loc obiecţiilor lor: Tatăl Meu şi Tatăl vostru, Dumnezeul Meu şi Dumnezeul vostru se referă la umanitatea Lui. Căci trupul Său se duce, iar nu Cuvântul lui Dumnezeu. Spune de asemenea *Tatăl vostru*, pentru că erau oameni. Tot ca din partea umanităţii a spus: *Tatăl nostru Care eşti în ceruri* [*Mt* 6, 9].

30. Domnul nostru i-a spus lui Simon: *Vino după Mine* [*In* 21, 19], vorbindu-i astfel despre moartea sa. *Acesta s-a întors, şi văzând pe celălalt ucenic, i-a zis lui Iisus: Dar cu acesta ce va fi, Doamne? Iar El i-a zis: Ce ai tu?* [*In* 21, 20–21]. Simon voia numai să ceară de la Domnul să-i îngăduie acestui ucenic să vină împreună cu el. Drept răspuns, Domnul nostru l-a învăţat că avea putere asupra morţii, ca şi Tatăl Său. El spune: *„dacă vreau*; dar n-a vrut, ca biruinţa morţii Sale să-i încununeze pe toţi în chip felurit.

31. Domnul a dat untdelemn ucenicilor drept simbol al numelui Său*, arătând prin aceasta că Se făcuse tuturor toate [*1 Co* 9, 22]. Deşi unul, a dat lumina tuturor făcliilor şi a alungat întunericul şi lucrurile lui.

32. Datoria noastră întrecea toate, până într-acolo încât nici prorocii, nici preoţii, nici dreptii, nici împăraţii nu au

* Hristos, Mesia = Unsul.

putut fi de ajuns să o plătească. Când a venit Fiul Domnului a toate, în ciuda atotputerniciei Sale, n-a plătit datoria noastră nici în sânul maicii Sale, nici prin naşterea Sa, nici prin botezul Său, ci predându-se crucii şi gustând moartea. Astfel moartea Sa a plătit datoria pe care toate făpturile nu erau în stare să o plătească.

33. Zălogul vieţii fiind luat printre oamenii supuşi morţii, moartea însăşi a fost luată de la firea asupra căreia stăpânea [*Rm* 5, 14], şi a făcut-o să şadă de-a dreapta sa, ca ostatic răpit făpturilor de jos. El le-a trimis un zălog sigur, ivit din propria Sa fire, Duhul Mângâietorul, zălogul vieţii. Dacă am fost izbăviţi din robia păcatului, am fost oare izbăviţi printr-o slugă? Nicidecum, căci slugile nu slobozesc alte slugi. Bagă de seamă la două lucruri minunate. Cine a împărţit limbile? Tatăl. Cei a căror limbă a fost amestecată erau păcătoşi sau drepţi? Păcătoşi. Iar Duhul, când a fost trimis, la cine a venit? La Apostoli. Erau aceştia drepţi? Da, desigur. Deci Tatăl a împărţit limbile păcătoşilor, iar Duhul pe cele ale drepţilor şi Apostolilor? Lucrarea Duhului e aşadar mai mare şi mai aleasă decât a Tatălui.

Domnul a înălţat trupul nostru împreună cu El, ca să fie ocrotitorul neamului Său şi prin el făpturile de jos să fie recunoscute la curtea împăratului ceresc, fiindcă Dumnezeirea însăşi se pogorâse până la noi prin trupul nostru.

Imnele lui Mar Efrem la Postul celor patruzeci de zile

(*De Ieiunio*)

1

1: Hristos, Adam şi postul; *2–3:* postul curăţă ochiul sufletului pentru vederea lui Dumnezeu; *4:* postul şi ispitirile Mântuitorului; *5:* postul face văzut duşmanul cel nevăzut; *6–7:* postul drept şi Scriptura; *8:* postul lui Hristos; *9–11:* eforturile lui Satana de a perverti postul nostru; *12:* postul fără de lege al iudeilor; *13:* rugăciune finală

PE MELODIA: *Acesta este Nisanul* cel binecuvântat*

REFREN: *Binecuvântat fie Împăratul Care a împodobit Sfânta Biserică cu postul, rugăciunea şi privegherea!*

1. Acesta este postul Celui Întâi-Născut, începutul slăvitei Sale isprăvi. Să ne bucurăm de venirea lui! Căci prin post a biruit Cel ce putea birui prin orice altceva. Ne-a arătat puterea ascunsă în postul ce biruie toate. Căci prin el a biruit ca om pe cel ce a biruit prin rod pe Adam, înghiţindu-l lacom. Binecuvântat fie Cel Întâi-Născut, Care a pus de jur-împrejurul slăbiciunii noastre marele meterez al postului!

2. Acesta este postul cel înălţător pe care l-a făcut să strălucească Cel Întâi-Născut, spre a-i înălţa pe cei smeriţi. Pentru cel iscusit postul e pricină de bucurie, căci vede cât de mult se înalţă. Postul curăţeşte în taină sufletul, ca să vadă pe Dumnezeu şi prin vederea Lui să se înalţe. Căci povara pământului îl împinge spre pământ. Binecuvântat fie Cel ce ne-a dat postirile, curate aripi, cu care să zburăm spre El!

---

* Luna primăverii (martie–aprilie) în calendarul ebraic şi siriac.

3. Strălucitor este postul și folositor pentru cel ce se curăță prin el, ca să vadă pe Dumnezeu. Căci nu poate cel tulburat de ceva să vadă pe Cel curat. Dar cine a dobândit ochi curat, Îl poate vedea, pe cât ne este dat să-L vedem. În loc să limpezim vinurile să ne limpezim mintea, ca să-L putem vedea pe Cel curat, Care prin post a biruit pe cel rău care tulbură toate.

4. Iată postul prin care cel lacom izgonește popoarele pe vârful muntelui [ispitirilor lui Hristos]. Căci Cel îmbrăcat cu postul a biruit pe cel lacom ce se îmbrăcase odinioară în mâncarea strămoșilor. Domnul celor ce biruie ne-a dat armele Lui și S-a urcat la ceruri ca să Se facă privitorul luptei noastre. Cine nu va zori spre arma cu care a biruit Dumnezeu! Căci e rușine, fraților, să cădem cu arma care a biruit El și face să biruiască întreaga zidire!

5. Nevăzut e vrăjmașul, deci să ne curățim mintea, ca el să vadă că noi l-am văzut. Căci celor pe care-i vede că nu l-au văzut, acelora le poate răpi ușor sufletul. Când însă sufletul se dedă postului, atunci postirea îl scapă de vrăjmași și îl dă înapoi postitorului. În valurile lui se curățește ochiul cel nevăzut, ca să vadă de unde vin săgețile ascuțite ascunse pentru cei ce văd.

6. Iată postul, povățuitorul care-i învață pe atleți cum să lupte. Veniți la el și învățați lupta cea iscusită! Ne poruncește să postim cu gura, dar și cu inima. Să nu ne înfrânăm doar de la pâine, cugetând gânduri în care se ascunde veninul morții! Să mulțumim prin post Celui Întâi-Născut, Care ne-a dat să cugetăm la cuvântul vieții!

7. Cărțile [Scripturii] să ne fie o oglindă în care să vedem postul nostru! Căci Scripturile deosebesc între post și post, între rugăciune și rugăciune. Aleg un post, și leapădă altul, făgăduiesc unor postitori împăcarea iar altora mânia [lui Dumnezeu]. Este o rugăciune care e păcat și o rugăciune care e leac de viață. Fie ca Domnul nostru să Se bucure de

postul nostru, fraților, așa cum S-a bucurat de propriul Său post.

8. Căci n-a fost necurat în Cel Sfânt postul prin care smerindu-Se a strălucit. Dar un amestec străin poate face ca, deși curat, postul să ajungă necurat. Uită-te la fire! Oare poamele plăcute nu se întinează când ajung într-un loc necurat? Mintea noastră se scârbește de ele, chiar dacă sunt spălate mult. Binecuvântat fie Cel curat, Care a primit roadele curățite, pe care i le-au dat toți cei ce se căiesc!

9. Gunoi a amestecat tulburătorul în limpezimea noastră, ca să facă urâte înaintea lui Dumnezeu pârga noastră, rugăciunea și postul nostru. Prin pizma sa, el poate face urâtă jertfa noastră. Lepădați din postul vostru înșelăciunea voastră, depărtați din psalmii voștri zeflemeaua voastră, curățiți-vă glasurile, gura voastră de minciună! Cel Întâi-Născut S-a milostivit dându-ne puterea de a dezrădăcina din mintea noastră mărăcinele cel nevăzut.

10. Nu vă încredeți, voi cei simpli, în vicleanul care amăgește pe cei ce postesc! Căci atunci când vede că cineva se înfrânează de la pâine, pe acela îl satură cu mânie. Pe cine îl vede stând la rugăciune, aceluia îi insuflă alte gânduri smulgând în ascuns de la inima sa rugăciunea gurii sale. Doamne al nostru, dă-ne ochi ca să vedem cum fură de la noi cu amăgire adevărul!

11. Veniți, adunați-vă fraților, să petrecem în post și să ne minunăm cât de rău e cel rău! El dă și ia. Prin darul său ne face săraci. Și nu se îmbogățește cu darurile noastre. Adevărul, pe care-l fură de la noi, nu-i folosește la nimic, și amăgirea pe care ne-o dă nu lucrează nimic. Se aseamănă desfrânatei, tovarășa lui, și care nu ne e de folos nici nouă nici lui. Judecă, Doamne, între noi și el! Căci prin Tine a judecat și Solomon între cele două desfrânate [*3 Rg* 3, 16–28].

12. Să căutăm cu postul turma adevărului și prin el să mergem pe calea sălașurilor [mântuirii]! Căci în ziua pos-

tului său poporul cel orb zorea pe calea mândriei şi a rătăcirii. Cu postul în gură şi idolul în inimă; cu rugăciunea pe buze şi vrăjitoria în cuget; cu măruntaiele lipsite de pâine, dar pline de minciună; cu mâinile spălate zilnic, dar sângele care le acoperă în ascuns strigă împotriva lor [*Fc* 4, 10].

13. Fericit cel ce a răbdat, a îndurat şi a biruit, şi al cărui cap a fost cinstit de cunună şi care cu gura deschisă ca un stăpân şi-a putut cere plata sa! Nu se aseamănă mie, celui prea neputincios ca să postesc, prea slab ca să priveghez, şi cel dintâi ca să mă dau bătut. Vrăjmaşul meu e foarte iscusit: de îndată ce m-a biruit, mă lasă să mă ridic, doar ca să mă doboare iarăşi. Oceanule al milei, dă-mi mână plină de milostivire, ca să-mi şterg zapisul datoriei!

2

1: Isaia împotriva postului iudeilor; *2:* fiicele lui Cain şi fiii lui Set; *3:* stricăciunea păcatului; *4:* biruinţa lui Hristos asupra păcatului

PE ACEEAŞI MELODIE

REFREN: *Binecuvântat fie Cel Întâi-Născut, Care ne-a dat postul care face să înceteze izvorul poftelor!*

1. Iscusitul în cuvânt Isaia s-a făcut vestitor ca să mustre pe cei ce postesc: „Strigă cu glas mare şi vesteşte!" [*Is* 58, 1 sq]. Căci urechea poporului s-a închis şi nu le e deschisă decât pentru sunetul argintului. Nu posti înghiţind în acelaşi timp pe orfan; nu te înveşmânta în pânză de sac, răpind în acelaşi timp hainele văduvei; nu-ţi pleca grumazul, punând în acelaşi timp jugul pe oamenii liberi! Postul care apasă şi oprimă arată în nesaţul său că cinsteşte în ascuns idoli.

2. Şi Cain şi-a împodobit fiicele ca pe nişte flori pentru fiii lui Dumnezeu [*Fc* 6, 2]. Doi dintre fiii lui Cain au născocit, precum stă scris, muzica şi instrumentele. Tulbalcain a făcut frumoase chimvale [*Fc* 4, 22], Iubal a construit preafrumoase harfe [*Fc* 4, 21]. Dar le lovea mâna stângă, răpind prin aceasta partea mâinii drepte*. Feciorii lui Set

* În gândirea simbolică efremiană (cf. *Crucifix. 7*, 12) mâna stângă simbolizează împărăţia lui Satana, păcatul, idolatria, iadul, iar mâna dreaptă lumea divină, unitatea sa, paradisul, Hristos, învierea şi viaţa (cf. *Eccl. 24*).

au făcut ticăloşii şi au căzut, pierzându-şi renumele cu fiicele oamenilor [*Fc* 6, 2].

3. Cine ar putea înfăţişa fie şi numai puţin păcatul, mărimea şi alcătuirea lui? El a ciopârţit poporul cu limbile sale nenumărate, amare şi aducătoare de moarte. Fiarele văilor l-au dispreţuit; cu fiarele pe care le-a văzut Daniel [*Dn* 7] el a făcut mare pustiirea păgânătăţii. În toate cele patru zări s-a revărsat; numai înaltul cerului a rămas la adăpost de vătămările lui.

*4**. Numai Unul s-a făcut uşor şi a dobândit în luptă o strălucită biruinţă. Păcatul a fost ruşinat şi s-a îndurerat văzând că El a rămas curat şi că întinarea lui nu-L putea atinge. Căci el rănea când cu ghearele când cu colţii săi; toate trupurile au fost atinse de suflarea gurii sale. Cel uşor s-a sălăşluit însă în cele îngreunate şi le-a luat asupra Sa. Binecuvântat fie Cel care S-a îmbrăcat în Adam şi cu lemnul crucii l-a mutat dintr-o săritură în rai!

* Strofa 4 e păstrată într-un manuscris liturgic ulterior.

3

1–4: căderea în păcat a strămoşilor, mâncare din pomul cunoştinţei; *5:* postul criminal în care a fost ucis Nabot; *6:* mântuirea sufletului prin Întruparea şi Crucea lui Hristos

PE ACEEAŞI MELODIE

1. Cine a privit şi a văzut pe Adam şi Eva şi pe şarpele viclean care, cu amăgirea în inimă şi cu pacea pe buze, se sârguia să-i linguşească? Adam era neştiutor şi Eva era naivă. Pomul înflorea şi rodul lui strălucea; mare a fost păcatul, sfântă şi puternică dreptatea [*Fc* 3, 1–6]. Binecuvântat fie Cel care a amestecat valul milostivirii în judecata Sa cea dreaptă şi s-a îndurat de cei vinovaţi!

2. Cine ar putea suferi înfăţişarea celor doi dintr-odată dezbrăcaţi şi coborâţi din înalt? Cel rău stătea privind cu bucurie; Cel Bun vedea şi urmărea din ochi. Cine n-ar fi plâns văzând pe marele Adam umilit şi ruşinat cosându-şi frunzele pentru a-şi acoperi goliciunea [*Fc* 3, 7]? Binecuvântat fie Cel ce S-a milostivit de el în frunzele lui şi a trimis veşmânt de slavă pentru goliciunea sa.

3. Cine ar putea tâlcui pomul care i-a tulburat pe iscoditori? Căci este o ţintă ascunsă care, nevăzută pentru ochi, istoveşte arcaşii; pom al cunoştinţei este precum şi al neştiinţei: pricină a cunoştinţei prin care omul a cunoscut care a fost darul pe care l-a pierdut, şi care pedeapsa venită pentru aceasta. Binecuvântat fie rodul care a amestecat cunoştinţa pomului vieţii în cei muritori!

4. Şarpele a privit şi a văzut porumbiţa [Eva] în rai...* căci o poftea... S-a prefăcut în porumbiţă... el, şarpele, cel cu totul blestemat. A luat din ea, ca şi aceasta să ia din el. S-a îmbrăcat în culorile ei ca şi ea să se îmbrace în urâciunea lui. A cântat pentru ea un cântec vesel, ca să rătăcească jelind. Binecuvântat fie glasul Tatălui, Care S-a pogorât, a mângâiat şi a nimicit întristarea maicii noastre!

5. Să nu fie postul nostru ospăţ pentru cel rău, prin aceea că ne muşcăm semenii! Căci s-a rânduit post şi Nabot a fost ucis cu pietre [*3 Rg* 21, 9–13]. Cel rău s-a bucurat de postul lor. O, postitorii aceştia! În loc de pâine au mâncat carne de om şi în postul lor au lins sânge. Pentru că au mâncat carne de om, au ajuns hrană câinilor [*3 Rg* 21, 23–24]. Binecuvântat fie Cel ce Şi-a dat trupul Său gurii noastre înfuriate, ca să înceteze a mai muşca!

6. Cel milostiv a privit, a văzut sufletul în adânc şi a găsit o cale ca să-l scoată de acolo. Măcar că un singur semn al Său ar fi fost în stare să-l scape de acolo, El a întipărit iubirea Sa peste lucrul Său: S-a înverşunat în firea omenească, a dobândit neştiinţa ei, pentru ca să o ducă la ştiinţă. A cântat la harfa Sa cântări smerit, ca ea să vină la înălţare; a ridicat crucea Sa în înalt, ca fiii Evei să se poată înălţa spre cele cereşti!

* Părţi ilizibile în manuscris.

4

1: postul vindecă rănile sufletului: Moise; *2:* îmbogăţeşte sufletul: Adam; *3:* hrăneşte mintea; *4:* întăreşte în lupta împotriva plăcerilor: Eva; *5:* face biruitori pe tinerii din Babilon; *6:* haina căinţei şi haina slavei; *7–8:* Estera şi Mardoheu; *9:* cei trei tineri în cuptor; *10:* Ninive; *11–12:* Moise şi Ilie. Calea postului pentru fiecare pe măsura lui

PE ACEEAŞI MELODIE

1. Acesta este postul tămăduitor. Să iubim ajutorul său şi să ne bucurăm de leacurile lui! Postul a coborât [prin Moise] de pe Muntele Sinai spre tabăra lovită de mânia lui Dumnezeu, şi a tămăduit durerile ascunse ale sufletului, şi a legat rănile cele grele ale minţii. Postul a împiedicat căderea poporului în pustie. Laudă să aducem Celui milostiv! Fiindcă postul cel bun s-a făcut leac pentru noi.

REFREN: *Laudă Celui Întâi-Născut, a Cărui turmă îşi găseşte zăbava în cărţi, binecuvântate păşuni!*

2. Iată postul care îmbogăţeşte! Să scoatem din comorile lui şi să ne îmbogăţim prin prisosul lui! La început Adam şi-a agonisit vătămare prin mâncare şi a sărăcit. Dar pe noi ne îmbogăţeşte postul, care plăteşte datoriile lui Adam; sărăceşte pântecele, dar umple vistieria sufletului cu neguţătoria vieţii. Laudă să aducem Celui Întâi-Născut! Căci postirea cea bună e cingătoare pentru noi cei neputincioşi.

3. Iată postul care ne face liberi! Căci el eliberează pe cei ce mănâncă de sub jugul poftei. Fiindcă domnia pântecelui

e istovitoare și chinuitoare și nu se potrivește cu libertatea. Ia pântecului slujirea lui și slujește duhului cu cuvintele vieții! Atunci pântecul tău va fi plin de învățătură, hrana sufletului. Laudă Celui Întâi-Născut, a Cărui turmă își găsește zăbava în cărți, binecuvântate pășuni!

4. Iată postul care ne oțelește! El ne cheamă pe noi, cei molatici, să ne înălțăm și să biruim. Pânza de sac e armura sa, asemenea unei platoșe, și smerenia asemenea armelor. El îmbracă călcâiul moale în deprinderile tăriei, ca să strivească și să zdrobească plăcerile molatice, șerpi nevăzuți. Binecuvântat fie Cel ce a dat Evei postul, ca să biruie șarpele și pofta!

5. Iată postul care biruiește! Căci el îi dezobișnuiește de pâine pe copii și pe tineri, [care se fac] rușine celui rău! Căci și fetele încep să lupte cu el. Iată postul poartă cununi nevăzute, se înalță și le împarte cetei postitorilor. Iată cel rău se tânguiește la vederea taberei celor curați. Laudă să aducem Celui Întâi-Născut, Care postul a biruit și i-a făcut biruitori și pe atleții Săi!

6. Iată postul care împodobește! El ne cheamă pe noi, cei urâți, ca să ne dea podoaba sa. Lacrimile sale curg pentru a curăți întinarea noastră și a înălbi petele noastre. În pânza lui de sac e ascuns veșmântul slavei, și din cenușa sa adie mireasma vieții. Veniți, voi cei urâți, împodobiți-vă cu podoaba lui care nu costă nimic! Binecuvântat fie Cel ce ne-a chemat și ne-a invitat la praznicul cel curat și înalt a frumoasei postiri!

7. Disprețuiți în postire, voi mândre femei, podoaba și luxul ce înflorește ca o floare. Estera avea podoabă împărătească. Dar văzând că era pământească, a zorit spre post [*Est* 4, 16]. Și postul a coborât și i-a dat frumusețe cerească și strălucire duhovnicească. A intrat împreună cu el și a cerut de la împăratul viața celor hărăziți morții. Binecuvântat fie Împăratul Care a împodobit Sfânta Biserică cu post, rugăciune și priveghere!

8. Să nu ne rușinăm de pânza de sac nici de cei ce o poartă! căci este armă biruitoare. Cel înveșmântat în ea îndură încercarea smereniei care biruie toate. Pânza de sac l-a plecat pe trufașul Haman înaintea celui smerit. Postul a adus cu gura lacomă [a lui Haman] rugămințile pentru postitorul cel mut [*Est* 6, 7 sq]. Binecuvântat fie Cel ce ne-a dat postul, care a luptat cu Haman cu propria sa gură împotriva lui însuși!

9. Disprețuiți și voi, tineri, podoaba trupului în vremea postului vostru! Căci cei trei tineri în Babilon s-ar fi putut înveșmânta în toată podoaba. Pentru că urau aurul cel mincinos i-a azvârlit ca pe aur în uriașul cuptor, iar postitorii au strălucit în cuptor ca aurul lămurit [*Dn* 3, 8–30]. Binecuvântat fie Cel ce ne-a dat postul care depărtează din mințile noastre rugina celui lacom!

10. Iată postul care veselește! Căci el poate birui prin convingere sila. Iona a strigat cu glas mare ca înaintea unui tribunal și a osândit cetatea Ninive. Ninive a ales postul care știe scăparea. Avocatul cel viclean a intrat, a grăit și a biruit lăsându-l mut pe Iona, și a desființat judecata împăratului [*Iona* 3]. Laudă Celui milostiv Care a făcut ca gura nevăzută [a postului] să se roage pentru cei ce se căiesc!

11. Iată Domnul nostru Cel binecuvântat, Moise și Ilie au croit calea postului. Și însemnând și rânduind calea pentru cei slabi, zoreau ei înșiși pe ea peste măsură, căci o putere mai presus de fire era în ei. Căci nu pâinea și hrana firească îi ținea pe ei. Cel viteaz se avânta pe cale și în sălașurile ei. Laudă să aducem în post Celui milostiv Care ne-a dat nouă, celor neputincioși, arma Lui!

12. Ce scuză îl poate dezvinovăți pe cel supus pântecului său! Căci postul unei zile e drum scurt; dar plata sa este mare. Dacă cei viteji merg pe calea postului săptămâni, iar cei de mijloc câte o jumătate de săptămână, atunci nici cei neputincioși să nu se cruțe de scurtul lor drum. Laudă să aducem Celui Întâi-Născut, Care vrea să-l mântuiască pe fiecare după măsura lui!

5

1: postul ca pregătire a comunității Bisericii pentru botezul catehumenilor de Paște; *2:* Adam, Hristos și postul; *3:* postul în lupta cu cel rău; *4–5:* vrăjmașul, dezbinarea și înțelegerea în Biserică; *6–10:* polemică împotriva iudeilor care L-au răstignit de Paște pe Hristos

PE ACEEAȘI MELODIE

1. Iată se înalță vremea încordată a postului, ce se face călăuză miresei Împăratului, ca mândru însoțită să vină ea la praznicul celor îmbrăcați în alb, în care să strălucească botezată. Cununile ei să fie buna nevoință, iar podoaba ei postul! Să vină în strigăte de Osana! Înaintea ei să strălucească candele cu untdelemn necontenit. Binecuvântat fie Cel ce a trimis și-a condus în triumf mireasa Celui Întâi-Născut, ca ea să vină în cămara de nuntă a luminii!

REFREN: *Laudă Fiului, Care a împodobit Biserica Sa cea Sfântă cu post, rugăciune și priveghere!*

2. Iată postul care de curaj! El adună tabăra sa, ca să lupte cu cel lacom, care prin mâncare a biruit pe atletul a cărui putere a fost istovită de mâncare. Și-a încercat ispita asupra celui dintâi, ca să biruie pe Cel din urmă. Și s-a apropiat de El ca să-L ispitească. Dar mireasma postului său l-a izbit pe cel lacom și el s-a tulburat. Binecuvântat fie Cel bun, Care ne-a dat postul, care ne face să biruim izvorul poftelor!

3. Iată arcul celui rău s-a înălțat în lupte! Fiecare să se înarmeze. Platoșa duhovnicească poate primi vârful săgeților sale ascuțite. Frică mare e dacă cineva e lovit de ele; căci un foc rămâne în cel rănit în acest chip. Căci arsura acelui dulce foc e plăcută. Binecuvântat fie Cel bun, care ne-a dat postul, care poate stinge cărbunii săgeților lui!

4. Cel neputincios nu poate covârși libertatea a cărei armă e propria ei voință. Cel dezbinat nu poate birui înțelegerea făcută sigură de unirea ei. Cei uniți în înțelegere sunt asemenea mării năprasnice. Cine se unește e puternic; cine se dezbină e înfrânt. Dacă înțelegerea se destramă, unirea e înghițită și nimicită. Binecuvântat fie Cel ce a adunat popoarele dezbinate, ca ele să se facă un popor neîmpărțit!

5. Binecuvântat fie Cel ce ne-a dat o pildă; privind la ea, ni se face o oglindă pentru înțelegerea noastră nevăzută. Să scrutăm, fraților, simbolurile văzute! Să privim cheagul! Dacă e vârât în laptele moale, moliciunea acestuia nu se mai scurge; căci se întărește, legat de o putere care-l strânge. Binecuvântat Cel ce ne-a dat iubirea care amestecă o putere nevăzută în neputința noastră!

6. Veniți să cugetăm în post la ce au făcut nebunii în vremea postului lor! Cumplit lucru e să aducem în gura și în urechea noastră batjocorirea Celui sfânt, căci pe Domnul Paștelui L-au omorât de Paște. Pe Domnul praznicului L-au junghiat de praznic. Pe Dumnezeu L-au spânzurat de lemn; L-au înălțat pe el furioși. Gura care a strigat: „Răstignește-L!" s-a înălțat să citească de Paște cărțile sfinte.

7. Citeau de Paște cum au junghiat mielul în Egipt. Popor orb! Citea fără să înțeleagă și tâlcuia fără să bage de seamă. Citeau în Scripturi și L-au spânzurat de lemn. Străpungând și frigând mielul, au răstignit și înălțat Mielul cel adevărat. Mielul fript și mâncat în tăcere a fost martor că Mielul răstignit era împlinirea.

8. Cei orbi L-au răstignit [pe Domnul], fiindcă era îmbătați, tulburați și nebuni de pizmă. L-au defăimat pe Cel Întâi-Născut că încălca Legea. Dar prin faptele lor au îm-

plinit și desființat Legea. Însăși gura lor îi învinuia. Mâna a scris vina și gura o tăgăduia. Au încălcat, nebunii, cele scrise în citirile Paștelui și s-au grăbit să ia înapoi cele încălcate.

9. Între răstignitorii văzuți stătea nevăzută o ceată duhovnicească. Cei răi l-au înconjurat pe Cel Întâi-Născut cu batjocurile lor, iar prorocii cu cărțile lor. Moise stătea cu mâinile întinse și cu toiagul pe piept [*Iș* 17, 8–16]. O minune pe vârful muntelui: mâini întinse și un toiag înălțat. Ca și pe Golgota! Un martor venit dintre ei strigă împotriva lor: această preînchipuire l-a biruit pe Amalec!

10. Legământul lui Moise e asemenea unei oglinzi: privea pe Domnul nostru. Și oricine avea pricepere, privea într-aici și într-acolo, și acolo vedea preînchipuirea în glas, iar aici privea adevărul împlinit aievea. O, adevărul care strigă și orbilor: aici sunt! Orbii s-au atins de El și au văzut; cei ce vedeau s-au atins de El și au orbit [*In* 9, 41], fiindcă au răstignit Lumina.

6

Imn acrostih (cu literele numelui lui Efrem). *1–3:* post și Scriptură; *4–8:* vindecarea lui Bartimeu și deschiderea ochilor: pedeapsă pentru Adam, dar pentru creștini binecuvântare spre vederea bogăției Scripturii

TOT LA POST
PE MELODIA: *Tu, Doamne, ai scris*

1. Adunați-vă și faceți-vă negustători în vremea postului! Căci Scripturile sunt vistieria Dumnezeirii, și cu sfânta cheie a glasului se deschid înaintea celor ce le ascultă. Binecuvântat Împăratul Care și-a deschis vistieria Sa nevoiașilor!

2. În ele [Scripturi] se găsesc veșmintele pentru cei chemați la nuntă. În ele se găsesc pânza de sac și lacrimile pentru toți cei ce se căiesc. În ele se găsesc și armele pentru atleți. În ele se cuprinde orice bogăție. Binecuvântat Cel ce a gătit pentru toți toate ajutoarele!

3. Deschideți-o de aceea, fraților, și luați din ea cu înțelegere! Căci e o vistierie pentru toți oamenii. Fiecare are cheia sa asemenea unui vistiernic. Cine nu se va îmbogăți! Binecuvântat Cel ce a desființat pretextele lenevirii noastre!

4. Mare e darul aruncat înaintea orbirii noastre. Chiar dacă fiecare din noi are doi ochi, puțini sunt cei ce au văzut acest dar, ce anume e și de la cine vine. Milostivește-te, Doamne, de orbii care văd numai aurul!

5. Iisuse, care ai deschis ochii lui Bartimeu [*Mt* 10, 46–58], i-ai deschis pe ei care orbiseră, fără ca el să fi vrut aceasta.

Deschide, Doamne, ochii pe care i-am făcut orbi de bunăvoie, ca bunătatea să sporească. Tina pe care ai luat-o, Doamne [*In* 9, 6], a învățat că ești Fiul Ziditorului nostru.

6. Cine e asemenea Ție, care cinstești fața noastră! Pe pământ ai scuipat iar nu în față, ca să cinstești chipul nostru. Dar pe noi, Doamne, scuipă-ne în față și deschide ochii pe care i-a închis libertatea noastră! Binecuvântat fie Cel ce a dat ochiul minții, pe care noi l-am orbit.

7. Cine nu se va minuna de deschiderea ochilor lui Adam! Căci lui Adam deschiderea ochilor i-a adus o mare vătămare [*Fc* 3, 7]. Nouă însă deschiderea ochilor ne e de mare folos; căci cel rău i-a închis. Binecuvântat fie Cel ce a închis și a deschis ochii noștri spre a veni în ajutorul nostru!

8. Cine nu va blestema pe vrăjmașul care ne-a dus în pierzanie! Cu viclenie a deschis el ochii lui Adam, iar el și-a văzut rușinea [*Fc* 3, 7]. Nouă însă ne-a închis ochii cu amăgire, ca să nu vedem marea noastră goliciune. Blestemă-l, Doamne, mai mult decât toate, ca să fii binecuvântat mai presus de toate!

7

1: postul curăță sufletul; *2:* exemplul păsării; *3–5: Daniel* 1; *6–9:* cei trei tineri în cuptor; *10–11:* cel de-al patrulea în cuptorul de foc; *12–13:* focul slujește postitorului Ilie; *14–15:* de ce Daniel n-a fost aruncat în cuptor

TOT LA POST
PE MELODIA: *Dumnezeu în milostivirea Sa*

1. Iată postul nostru binecuvântat! Să zorim cu bucurie în întâmpinarea lui! Căci este comoară deschisă pentru cei înțelegători. Hrănire a minții pentru cei pricepuți, hrană duhovnicească pentru cei înțelepți. Prin el strălucește încă și mai mult sufletul înțelegător și mintea înțeleaptă care se uită la strămoși. Căci postul îi dă arma lui Moise și Ilie.

REFREN: *Fericiți voi, care ați biruit în postul vostru!*

2. Încercați pe pasăre carnea [și urmările ei]! Dacă a mâncat multă carne îngreunându-se, aripile îi înțepenesc și se îngreunează, și nu mai poate zbura ca înainte. Dacă a fost lacom, vulturul care zboară mai sus decât toți nu se mai poate avânta spre înalt ca înainte. Dacă până și vulturul cel ușor e îngreunat de carne, cu cât mai mult nu se va îngreuna omul cel greu, atunci când mănâncă carne!

3. Daniel și însoțitorii săi se împlineau și erau frumoși, fiindcă mâncau legume în Babilon [*Dn* 1, 11–16]. Tinerii lor tovarăși se îmbuibau în desfătările regelui muritor, căpetenia celor de-a stânga. El voia să pună pe foc prin vinul

său inima și cugetul fiilor de-a dreapta. Prin post însă tinerii și-au păzit gura de masa împărătească.

4. Inima tinerilor care se hrăneau [de la masa împăratului] li se umfla de învățătură. Și când au fost puși la încercare [*Dn* 1, 18 sq], nu s-au putut asemăna cu cei ce posteau. Împovărați de hrană, au pierdut întrecerea; căci tinerii postitori i-au biruit degrabă. Postul și legumele au biruit desfătările și delicateturile împărătești.

5. Daniel și însoțitorii său urau vinul care pe nesimțite tulbură pe cei curați. Multă înțelegere au ei care nu-l iubesc. Tocită însă e priceperea celor ce s-au deprins cu el. Cedrii Sionului au băut apă și au propășit. În umbra lor locuia poporul în Babilon. Duhul Sfânt a venit și S-a lăsat pe ramurile lor, asemenea porumbelului pe măslini [*Fc* 8, 11].

6. Și vița din Egipt [*Ps* 80, 9–12] și-a întins ramurile peste împărați și preoți. Scriptura îi aseamănă cu cedrul care ținea butucul viei. Vița care ieșise din Egipt a înăbușit-o Babilonul cu umbra păgânătății sale. Acolo tovarășii lui Daniel s-au făcut cedri. În Babilon au ținut ei butucul viei, asemenea lui Moise și Aaron în Egipt.

7. Dar Babilonul a pizmuit cedrii ce țineau vița căzută. I-a aruncat în foc, ca să-i ardă. Or ei înverzeau și se întindeau din mijlocul flăcării. Fiindcă au urât băutura amețitoare, au biruit focul. Fiindcă au iubit postul, au dobândit tărie. O rouă s-a revărsat în cuptorul de foc asupra postitorilor care se dezobișnuiseră de vin.

8. Focul s-a apropiat și a adulmecat carnea curată a postitorilor. Mireasma tăriei postului lor l-a izbit, și trupurile lor au scăpat de lăcomia focului. Acesta a postit în fața postitorilor și în rouă și-a găsit bucuria sa [*Dn* 3, 22]. Pe mâncători i-a mâncat, iar pe postitori i-a ocrotit. Postind împreună cu Daniel, fiarele sălbatice s-au hrănit cu cei lacomi [*Dn* 6, 17–25].

9. Fericiții tineri urau și disprețuiau masa împăratului și desfătările ei. Focul n-a atins trupurile lor, fiindcă nu se atinseseră de delicateturile împăratului. Ei urau până și pâinea și mâncau doar legume, prefăcându-și astfel firea lor. Așa că și focul și-a prefăcut firea, și în locul lor i-a mistuit pe cei ce stăteau în afară.

10. Trei au fost azvârliți în foc. Dar s-au înmulțit și s-au făcut patru în sânul său [*Dn* 3, 24–25]. Și focul i-a mistuit pe cei mulți. Cei puțini s-au înmulțit în mijlocul lăcomiei lui. Biruită a fost lăcomia focului celui nemilos, care nicicând nu dă înapoi cu dobândă lucrurile care le împrumută; căci acum a dat înapoi și cele împrumutate și dobânda.

11. Flacăra s-a asemănat țarinii lucrate și gătite pentru sămânță. De șapte ori a fost ațâțată flacăra [*Dn* 3, 19], și repetat a fost lucrată ca pentru sămânță. Au fost semănați în ea cei ce mâncaseră legume în postul lor. Și fiindcă postiseră cu legume, s-au înmulțit ca sămânța în foc, prin care cei mulți s-au făcut puțini.

12. Și focul pe care-l coborâse din cer Ilie i-a nimicit pe cei mulți în vârful muntelui [*4 Rg* 1, 9]. Postitorul l-a făcut să coboare la porunca sa, iar pe mâncători și lacomi i-a mistuit. Focul a fost răzbunarea batjocoririi postitorului. Coborându-se, [Ilie] i-a omorât pe prorocii cei lacomi, care pentru pântecele lor fuseseră cumpărați să-i abată de la adevăr pe cei simpli.

13. Prorocii s-au lăsat cumpărați cu prețul mâncării; mincinoșii s-au lăsat mituiți de către lăcomia lor. Se îmbrăcau în nume adevărate și vindeau adevărul pentru pâinea cea de toate zilele. Cel cu gura plină vestește cu gură plină. Fericit postitorul, a cărui gură nu se lasă cumpărată! Temeți-vă, fraților, de pântece, ca domnia lui să nu câștige putere peste voi!

14. Dacă Daniel ar fi fost azvârlit împreună cu cei trei tovarăși ai săi în cuptor, atunci el ar fi fost cel de-al patrulea

ce se vedea aruncat în foc; tiranul însă credea că el era strălucirea dumnezeului său [*Dn* 3, 25]. Căci dăduse în chip mincinos lui Daniel numele idolului său [*Dn* 2, 26]. Fiindcă nu voia să necinstească pe dumnezeul său*, a făcut să fie slăvit adevărul.

15. Rătăcirii înfrânte, pe de-o parte, Dumnezeu nu i-a îngăduit să biruie, pe de altă parte. Căci dacă lumea şi-ar fi închipuit că strălucirea idolului l-a izbăvit pe Daniel, atunci rătăcirea înfrântă ar fi putut birui din nou: fiind ruşinată în statuie, dar biruitoare în cuptor. Adevărul şi-a bătut însă joc de ea, tăindu-i din toate părţile pricinile ei.

* Aruncând în foc pe Daniel (Belşaţar), care purta numele său.

8

1: cei trei tineri în cuptor; *2–3:* caldeii Babilonului biruiţi de mezi; *4–5:* Daniel şi mâna ce scria pe zid la ospăţul lui Belşaţar; *6–7:* Daniel în groapa cu lei

PE ACEEAŞI MELODIE

1. O, păcat care ai aţâţat cuptorul, ca să nimiceşti în el adevărul! N-ai ştiut că era cuptorul de încercare în care avea să se slăvească frumuseţea adevărului. Focul i-a îmbrăţişat pe vestitorii lui şi i-a făcut cunoscuţi. Căci în afara lui [cuptorului] următorii păcatului au fost făcuţi cenuşă şi cărbune, dar adevărul a strălucit în cei trei ieşind frumos din ei ca aurul.

REFREN: *Binecuvântat Cel ce a biruit prin tineri în Babilon!*

2. Desfiinţată a fost idolatria şi stăpânirea împăratului ce se înălţa pe sine însuşi. Căci Media, maica neştiutorilor, a biruit Babilonul, maica caldeilor [*Dn* 6, 1]. Mezii cei simpli şi necioplţi i-au biruit pe ghicitorii, vrăjitorii şi sorţii caldeilor. Copiii Babilonului au fost umiliţi: una şi aceeaşi moarte i-a dus pe toţi.

3. Ruşinată foarte a fost ştiinţa caldeilor, care n-a simţit dinainte moartea celor iubiţi ai ei. Înşelată şi ruşinată a fost în mânie magia, care nu s-a putut apăra pe ea însăşi. Şi care i-a făcut pe toţi împăraţii să bea paharul mâniei [*Ir* 51, 7]. Drojdia acestui pahar i-a rămas pentru sine, căci acesteia, care a dat de băut celor dintâi, i-a rămas doar drojdia celor din urmă.

4. Postitorul [Daniel] a citit şi a tâlcuit osânda ce fusese scrisă pentru caldei [*Dn* 5, 17]. Pe piatra zidului a scris-o degetul ceresc [*Dn* 5, 5]. În ghicitură a scris-o, ca să fie tâlcuită. Oaspeţii care au văzut scrierea s-au minunat şi s-au tulburat la citirea ei; căci citeau fără să înţeleagă. Ruşinaţi au fost lacomii şi înţelepţii; căci venind postitorul a citit-o şi tâlcuit-o [*Dn* 5, 13–28].

5. Era un ospăţ la care lua parte şi Legiunea [demonilor]. Cu libaţiile lui se veselea Satana. Se grăbea şi plutea deasupra paharelor lor care povesteau despre o blestemăţie. Atunci mâna ivită a tulburat adunările lor şi a răsturnat paharele lor. Postitorul, care nu stătea cu ei la masă, a intrat şi a făcut să se clatine prin citire cununile lor.

6. Postitorul doririlor [*Dn* 9, 23], care nu fusese azvârlit în cuptorul de foc, a fost aruncat în groapă [*Dn* 6, 17], ca adevărul să biruiască din toate părţile; ca să iasă la lumină că Dumnezeu e mai presus de toate şi în toate. Căci nimicit fiind idolul şi numele său, cei lacomi l-au azvârlit pe postitor fiarelor, pentru ca în groapă ca şi în cuptor să fie slăvit Mântuitorul celor slăviţi.

7. Postitorul a fost azvârlit fiarelor şi mireasma postirii lui s-a revărsat în groapă. Murmurul tăcut al rugăciunii a biruit mugetul înfricoşător al leilor. Suspinul cererii lui a făcut nelucrător mugetul lor. Glasul celui smerit a slăbit leii cei tari. Ruşinate au fost fiarele de postul şi smerenia lui Daniel!

9

1–2: postul lui Daniel şi al tovarăşilor lui; *3–5:* postul bătrânului Daniel; *6–9:* despre numele Daniel şi Misael; *10–13:* Daniel şi tovarăşii lui scapă prin post pe cei rătăciţi

PE ACEEAŞI MELODIE

1. Două frumuseţi a dat postul, căci a împodobit trup şi suflet. A dat sufletului slavă înaintea îngerilor [veghetorilor] şi a dat trupului strălucire înaintea pământenilor. Prin foame a veştejit frumuseţea celor frumoşi; măcar că prin post tinerii s-au împlinit şi s-au făcut mai frumoşi. Ei priveau la Moise care în postul său a pogorât de pe munte şi strălucirea sa scânteia [*Iş* 34, 40].

REFREN: *Laudă Ţie, căci prin postul Tău i-ai făcut să strălucească!*

2. Tot ce se face în bucuria inimii e bucurie chiar dacă e purtarea unei poveri. Dar tot ce se face în întristare e amărăciune, chiar dacă e mâncatul de miere. Printr-un post vesel inima străluceşte; când duhul saltă, culoarea feţei se înteţeşte. Se veseleau tinerii în postiri care făcea să strălucească culoarea feţei lor.

3. Daniel a găsit postul pe gustul său, aşa cum lacomul se deprinde cu gustul ospeţelor, şi merge încăpăţânat pe această cale din înfrângere în înfrângere. Căci obişnuinţa nu se poate dezobişnui de la sine. Înţărcat o singură dată, copilul uită prin dezobişnuinţă laptele mamei. E lucru de

mirare că Daniel nu s-a putut dezobișnui nici la bătrânețe de postul tinereții.

4. Căci postul lui Daniel tânjea după mai mult post, ca setea aprinsă de vin. El își aducea aminte de post și întinerea, și trei săptămâni una după alta postea [*In* 10, 1–2]. Frumusețea bătrânului se veștejea, dar el era bine plăcut prin postul său. De aceea Gabriel l-a numit „om al dorirîlor" [*Dn* 9, 23], ca să dea de știre că bătrânețea sa era dorită prin post așa cum tinerețea sa fusese prin postul legumelor.

5. Săptămâni întregi a îndurat postul bătrânul, când pentru tineri până și o singură zi e anevoioasă. A îngenuncheat și a purtat cele trei poveri ca un negustător cu bogăția pe umerii săi. A disprețuit plăcerile pâinii [*Dn* 10, 3], care plac cel mai mult. De aceea s-a făcut dorit de cei din înălțime. Căci făpturile cerești l-au dorit, pentru că urâse dorirîle celor pământești.

6. Curate erau numele ca și trupurile acelor tineri, cărora li s-au dat nume [noi] [*Dn* 1, 7]. Numele păgâne au fost legate de numele lor sfinte și vrednice de cinstire. Căci numele Daniel înseamnă „judecata lui Dumnezeu". Înaintea acestui nume s-a înfricoșat Babilonul de frică să nu fie judecat. Dar Dumnezeu l-a judecat și a dat împărăția lui mezilor și perșilor [*Dn* 5, 28].

7. Cu viclenie a închis păcatul acea slavă înfricoșătoare a puterii ce odihnea asupra [numelui] lui Daniel într-un nume de idol neputincios, ca idolul să fie mai tare decât Dumnezeu Cel biruitor. Deși oprimat însă acel mare nume și-a arătat tăria sa: l-a silit pe cel ce a luat prizonieri să se arunce la pământ în fața prizonierului, ba chiar să-i aducă, ca preot, tămâie [*Dn* 2, 46].

8. Căci în chip simbolic a dat [Dumnezeu] numele „El", Nume vrednic de închinare, lui Dani-el. Iar el a cerut ca acesta să fie închinat din nou la Babilon, ca să-și arate

strălucirea înaintea prigonitorilor lui. Dar fiindcă împăratul Babilonului credea că arsese cu foc locașul cel sfânt și nimicise pe închinătorii lui, a trebuit să se închine în propria sa țară prizonierului asupra căruia odihnea Numele Celui închinat.

9. Un alt nume vrednic de închinat „El" l-a dat simbolic lui Isael. Cu viclenie a uneltit păcatul împotriva Numelui cel vrednic de închinare, încercând să facă să cadă cu fața la pământ și să se închine înaintea statuii. Dar Isael privea la numele ce-i fusese dat. Cum să se închine Numelui cel vrednic de închinare înaintea unei statui? Și fiindcă ei [tinerii] nu s-au închinat înaintea statuii rătăcirii, cei rătăciți s-au închinat împreună cu el adevărului.

10. Dar să lăsăm acum deoparte numele date în chip simbolic postitorilor! Căci nu este vreme să povestim despre numele lor. E vremea să vorbim despre legumele ce alcătuiau mâncarea lor. Să privim postul lor, care li s-a făcut cheie și a deschis pentru ei marea vistierie a Duhului Sfânt. A deschis-o și a scos de aici descoperirea visului, tâlcuirea și explicarea lui [*Dn* 4, 1–24].

11. Satana e dezbinat în împărăția sa [*Mt* 14, 26]. El a început să-și învinuiască proprii săi tovarăși; mincinosul și-a osândit proprii săi prieteni. Păcatul e dezbinat în proprii săi slujitori, rătăcirea și știința s-au întrecut în luptă. Dar rătăcirea a fost doborâtă cu rușine de înțelepți. Iar adevărul a fost încununat de tineri și el i-a încununat pe ei.

12. Iată cei ce jeleau Sionul au izbăvit și au scăpat cu legumele lor de îmbuibații Babilonului. S-a ridicat sabia să-i omoare pe cei înțelepți [*Dn* 2, 12], dar a fost tocită de postul însoțitorilor lui Anania. Postitorii s-au milostivit de slujitorii pântecelui. Căci omenească era rătăcirea care se prăvălea asupra propriilor ei vestitori. Fiindcă rătăcirea nu băga de seamă că se lupta cu proprii săi oameni.

13. Arioh a ieşit furios [*Dn* 2, 14] şi ţapii şi caprele negre s-au risipit. Cuprinse de spaimă au fost cetele celor de-a stânga. Căci este o mamă a cărei iubire e nestatornică. Mieii de-a dreapta au împiedicat-o alergând osânda mâniei, îmbrăcând degrabă postul, arma celor biruitori, a lui Moise şi Ilie, care cu rugăciunile lor închideau şi deschideau cerul.

10

1–2: Moise fuge de masa lui Faraon şi alege postul pe munte; *3–6:* Moise cel postitor şi viţelul poporului desfrânat; *7–10:* mana şi poporul murmurător; *11:* măreţia postului

PE ACEEAŞI MELODIE

1. Obiceiurile Egiptului le-a lepădat cel ce crescuse la sânul fiicei lui Faraon. Ea l-a răsfăţat cu desfătări împărăteşti, înota în lapte şi miere. Dar el a lăsat pe fiica împăratului care îl scosese [din Nil] [*Iş* 2, 10], şi a iubit pe fiica lui Iacob, care în nebunia ei îşi bătuse joc de el. A urât şi a lepădat comorile [fiicei împăratului], fiindcă simţise comoara care-i face bogaţi pe toţi.

REFREN: *Fericiţi voi, postitorilor biruitori!*

2. Masa plină a fiicei lui Faraon a dispreţuit-o Moise, căpetenia postitorilor. El a lepădat de la sine luxul din palatul împărătesc şi tânjea după postul de la munte. A postit şi a strălucit [*Iş* 34, 29], s-a rugat şi a biruit. S-a urcat având culoarea obişnuită a feţei, şi a coborât având o altă culoare. A urcat având culoare pământească, a pogorât învăluit în culoare cerească.

3. Iată Nisanul postirii pe vârfului muntelui! Moise a urcat, s-a hrănit şi îngrăşat. Căci pentru el postul s-a făcut ospăţ, iar rugăciunea izvor de apă vie. Fiindcă era sfinţit, postul său a fost ispăşitor. Când a coborât, a văzut viţelul ce stătea în mijlocul poporului [*Iş* 32, 19]. Şi taurul muncitor s-a aprins împotriva viţelului trândav al păcatului.

4. În timp ce Moise se ruga pe munte, poporul cel orb se desfăta. Moise ținea post ispășitor, iar poporul se ospăta păgânește. Moise era împreună cu Cel Preaînalt, iar poporul împreună cu vițelul. În Moise era Duhul, în popor legiunea [de demoni]. Postul s-a făcut leac pentru cei rătăciți, ce se hrăniseră cu vițelul.

5. Vițelul turnat și nemișcat a adus nenorocire în tabără. Căci cu nevăzutul corn al păgânătății i-a străpuns și omorât în ascuns pe închinătorii săi. Cu sabia i-a străpuns Moise pe închinătorii lui [*Iș* 32, 25–28] ca să învețe în trupul lor despre moartea sufletelor. Prin sabie au văzut ei vițelul. Printr-un lucru văzut le-a arătat el cele nevăzute.

6. Leacurile egiptenilor erau minunate, meșteșugarii de acolo erau iscusiți. Dar Moise a disprețuit comoara leacurilor. Căci nu de suferință trupească, ci de una sufletească era vorba. S-a urcat pe muntele Sinai, muntele lui Dumnezeu. Acolo a rămas îndelung și a strâns aducând cu sine jos ierburile duhovnicești care tămăduiesc în chip nevăzut sufletele.

7. Urâtul obicei al lacomului e o boală ce strică gustul. Această obișnuință strică în gura lui dulceața mâncărurilor simple. Lăcomia ajunsă obișnuință mănâncă murmurând și bea bombănind. Bolnav este cel nerăbdător. Nevoia sa nu poate fi potolită, fiindcă e flămând după lucruri noi.

8. Priviți poporul ce mânca murmurând mana cea cerească! Culoare ei era cea a berilului [*Nm* 11, 7], iar gustul său cel al fagurului de miere [*Iș* 16, 31]. Cu multe asemănări închipuiește [Scriptura] acea mană, pentru a înfățișa frumusețile ei urechii celor ce o ascultă. Prin gustul unor lucruri văzute ea ne-a vestit gustul celor ascunse.

9. Ea a asemănat-o berilului ca să ne învețe că prin culoare ei se întrecea cu lumina. A numit-o „coriandru" pentru a ne da de știre că parfumul și gustul ei pier în văzduh [evaporându-se]. A asemănat-o cu untdelemnul și mierea,

ca prin untdelemn să ne învețe că e izvor al creșterii, iar prin miere să știi că e izvor al întregii dulcețe.

10. Această mană, învăluită în astfel de culori, miresme și gust, o mâncau ei cu nerăbdare ca niște bolnavi, lacomi, bolnavi de poftele lor. Ierburi amare și azime au mâncat [*Iș* 12, 8], ca să-și aducă aminte de ea. Cârtițele pământului au mâncat mana cea cerească murmurând, obișnuiți cum erau cu cepele Egiptului [*Nm* 11, 4–6].

11. Cine va înțelege așadar postitorul, care cu bunăvoie își înțarcă gura sa! Flămânzește și vede mâncarea fără să o dorească, însetează și vede băutura fără să o poftească. Căci deși ar putea mânca, îl bucură postul; deși ar putea bea, îl răcorește setea. Binecuvântat să fie de toți Cel ce răsplătește tuturor și-i va bucura la masa Împărăției Sale!

Sfârșitul celor zece imne la Postul celor patruzeci de zile

Apendice la Imnele la Post

1

1–2: armele postului şi Hristos; *3–4* şi *7:* Hristos şi Adam, pomul oprit şi postul; *5–6:* Satana şi ispitirea lui Iisus; *8–9:* postul şi pătimirile trupului; *10–11:* efectele postului; *12:* rugăciune

ALT (IMN)
PE MELODIA: *Aceasta este luna*

REFREN: *Binecuvântat Cel ce ne-a dat armele să luptăm cu Satana!*

1. Binecuvântat fie Fiul Împăratului Care ne-a dat armele să luptăm cu Satana, care l-a pizmuit pe Adam şi a urât copiii lui. Cu postul să luptăm împotriva lui, ca să-l biruim în puterea Celui Întâi-Născut!

2. Armă e postul care întoarce săgeţile împotriva celui rău. Prin el Hristos, Căpetenia celor ce biruiesc, a biruit pe Satana în luptă dreaptă, nu cu violenţă, ca un Dumnezeu.

3. [A biruit] cu trupul în care Adam a fost înfrânt în Eden prin înşelăciunea şarpelui, care prin mâncare l-a amăgit întru început. De aceea, fiind Dumnezeu, S-a făcut om, iar cu postul s-a luptat şi a biruit pe cel rău.

4. Fiindcă s-a smerit şi s-a făcut om pentru oameni, a postit ca un om, deşi era Dumnezeu, şi a biruit pe cel rău prin postire curată făcându-se pildă căreia să i se asemene toţi cei stăruitori.

5. Nu cu Dumnezeu Cel puternic s-a luptat blestematul, ci ca şi cu un om simplu s-a luptat, fiindcă altfel s-ar fi temut, neştiind cum să scape din lupta cu El.

6. L-a văzut doar ca un om, de aceea a îndrăznit să se lupte cu El, măcar că nu era sigur care avea să fie sfârșitul luptei pentru cel rău. A îndrăznit, dar a fost înfrânt și umilit.

7. Cu arma cu care a căzut Adam în Eden cu aceasta a biruit Domnul nostru. Adam a căzut prin dorirea rodului, iar prin postirea ce se ține departe de mâncare a biruit Hristos pe cel rău care amăgește prin mâncare.

8. Prin post și priveghere își pierde trupul cerbicia sa și odată cu ea toate patimile sale ce aburesc în trup ca fumul. Prin postire ele sunt domolite, liniștite și făcute să înceteze.

9. Asemenea vreascurilor care sporesc focul și flacăra, așa se aprinde și trupul ca fumul de la hrană și băutură. Patimile lui îl năpădesc și îi tulbură mintea cu duhoarea lor.

10. Să iubim, fraților, postul, care aduce roade! Căci prin el mintea și sufletul se luminează și gândurile se curățesc, și tot prin el pot și imboldurile cele bune să miște inima.

11. Bun este postul pentru cel care-l iubește cu înțelegere. Căci prin el se întăresc frumusețile sufletului, sporesc bogățiile trupului, și toți oamenii sunt chemați de el în cămara de nuntă a vieții.

12. Dă-ne nouă, Bunule, curăția inimii prin postire curată și limpezește gândurile inimii, cu care deopotrivă suflet și trup în același avânt să-Ți mulțumească Ție, Doamne, pentru darurile Tale!

2

1–8: exemple biblice de putere a postului: Daniel în groapa cu lei, Estera și Mardoheu; *9–10:* cei trei tineri în cuptor și al patrulea: treimea ființei postitorului și Duhul Sfânt, Mângâietorul; *11–12:* unitatea dintre minte, suflet, trup și desăvârșirea ei prin post; *13:* postitorul și pasărea

ALT (IMN)
PE MELODIA: *Cea mai curată dintre fecioare*

REFREN: *Laudă Ție, Doamne, căci prin postirea Ta au strălucit vitejii.*

1. Postul a fost arma biruitoare cu care au strălucit dintotdeauna vitejii: în cuptor s-a arătat minunea lui, în groapa cu lei biruința sa. Leii și flăcările i s-au supus. Și cine va putea spune toate acestea [cu vrednicie]?

2. Un singur postitor a fost azvârlit din pizmă în groapa cu fiare sălbatice [*Dn* 6, 17], și din pricina postirii lui s-au înfricoșat leii plecându-și capetele înaintea lui, ca să sărute cu dragoste picioarele sale.

3. Leii puternici, nimicitori, care fug după pradă, au învățat să postească în groapa postitorului. Și ca niște ucenici sârguincioși și-au cinstit învățătorul pentru deprinderile lui.

4. Fiarele au învățat postirea ca să osândească pe cei lacomi. Căci dacă leii au postit împreună cu Daniel, cum trebuie să cinstească cei înțelegători postul lui Hristos!

5. Tânăra Estera a postit și l-a spânzurat de lemn pe Haman, ca postitorii să învețe că postul poate doborî chiar

și puterea tiranilor. Fie ca toți oamenii să zorească spre el cu iubire!

6. Daniel, Estera și Mardoheu i-au învățat pe babilonieni postul, smerind prin postirea lor înălțimea celor puternici și făcându-se pilde frumoase tuturor generațiilor și neamurilor.

7. Prin el a fost biruit focul, iar flăcările și-au ascuns fața, ca și leii și ticălosul Haman. Înalte puteri au fost umilite, ca să se bucure de post toți cei ce-l iubesc pe el.

8. Cuptorul, groapa cu lei și cămara de nuntă a tinerei fete s-au făcut cădelnițe minunate de bună mireasmă. De aici au biruit postitorii și armele lor biruie și acum în lume.

9. Trei [tineri] stăteau în cuptor, căci întreită e plinătatea ființei omenești: duh și suflet, și trupul al treilea. Iar când postitorul se ostenește e trimis la el ca ajutor și al patrulea.

10. Privește cum lumea e un cuptor și poftele ei se aseamănă focului! Ele nu-i pot birui pe cei trei când aceștia sunt una, și la cel viteaz e trimis ca al patrulea, Mângâietorul.

11. Sus, postitorule, adună-te din rătăcire și din toate sfâșierile și ună în întregime înăuntru și în afară să fie, trupul, sufletul și duhul tău, ca bunătatea Domnului să te ajute!

12. Dă trupului înfrânare și sufletului iubire de cele înalte, fă-ți duhul smerit în fapte bune, ca să placi întru totul lui Dumnezeu. Și atunci va fi trimis la tine, care ai ajuns întreg, Mântuitorul.

13. Cu puțin hrană saltă în înaltul văzduhului pasărea, iar aripile ei nu se îngreunează, fiindcă hrana nu o trage în jos. Mănâncă puțin, postitorule, ca să poți zbura fără osteneală spre cer!

3

1–2: introducere; *3–7:* postul nu e de ajuns pentru zidirea templului lui Dumnezeu, e nevoie și de smerenie și iubirea aproapelui; *8–10:* primejdia postului: mândria, avertismentul Apostolului Pavel

ALT (IMN)
PE MELODIA: *Edessa Mesopotamiei*

REFREN: *Binecuvântat fie Cel ce ne-a dat armele să biruim pe Satana!*

1. Să ne mărturisim Domnului ca El să ne deschidă gura să lăudăm și dorim ceata postitorilor și să mustrăm ceata celor lacomi.

2. Despre post, fraților, am vorbit cuvinte de laudă și le-am slăvit după puteri, ca să trezesc râvna celor lacomi și nesățioși, să se facă postitori.

3. Nu se zidește casa dintr-un singur material. Din feluri te materiale se face podoaba palatului, ca el să fie pentru cel care și-l zidește loc de odihnă și desfătare.

4. Tot așa și postitorul nu se desăvârșește numai prin postire. Pe lângă postire e nevoie și de alte podoabe, ca Iisus să-și afle plăcerea și să se sălășluiască în el.

5. Fericit cel care prin frumusețea purtărilor sale s-a făcut sălășluire curată Tatălui și Celui Unul-Născut, ca să primească în sufletul său pe Dumnezeu ca într-un templu.

6. Învață, postitorule, să zidești cu înțelepciune lăcașul cel sfânt al sufletului tău, cu înțelegere și pricepere. Căci așa te poți face sălaș ca să locuiască în tine.

7. Plăcută foarte e postirea Celui ce pe toate le încearcă, atunci când în ea se găsește smerenia sufletului și iubire pentru Domnul nostru și pentru toți oamenii.

8. Păzește-te, postitorule, să nu te răpească cel rău pe calea celor mândri și să facă deșarte ostenelile tale. Căci așa obișnuiește vicleanul să strice postitorii.

9. Să nu te amăgească atunci când postești ca să te înalți peste fratele tău care mănâncă. Teme-te de Pavel care pentru aceasta te mustră și învinuiește!

10. „Cine nu mănâncă să nu judece pe cel ce mănâncă!" [*Rm* 14, 3]. Vezi, postitorule, că nu ți s-a dat porunca să judeci, ci să arăți în tine însuți asemănarea lui Dumnezeu.

4

1–2: postul liber și cel silit; *3:* adevăratul post e abținerea de la rău; *4–5:* plata postitorului și pedeapsa îmbuibatului

ALT (IMN)
PE MELODIA PARADISULUI

REFREN: *Binecuvântat Cel ce ne-a dat postul ca să luptăm cu cel rău!*

1. Cine iubește postirea de bunăvoie nu poate trăi fără ceea ce iubește. Cine postește de silă și pentru a se arăta [oamenilor] aceluia postul îi este potrivnic și îl chinuie, fiindcă nu iubește postirea în inima sa și nu poate simți mireasma lui.

2. Cine iubește postul cu adevărat, poate ține post chiar și atunci când mănâncă. Cine postește însă numai în afară sau se arată silit că postește, nu încetează să mănânce chiar și atunci când postește. Postul de bunăvoie e primit și dăinuie.

3. Postul nu stă în înfrânarea de la pâine. Adevăratul post e postul de la rău, ca ei să se înfrâneze în același timp de la pâine și de la dreptate. Să nu înmulțească păcatele în postirile lor. Căci pe Nabot l-au omorât cei nedrepți în post [*3 Rg* 21, 11–13] împlinindu-și în numele postului voia poftelor lor.

4. Căci dacă omul mănâncă și se hrănește potrivit firii, mâncând cu măsură, nu păcătuiește în aceasta. A mânca

ţine de fire, a posti ţine de libertate. În postire se găseşte răcorire şi osteneală. În mâncarea oarbă e osteneală fără răcorire, iar în postirea înţelegătoare osteneală şi răsplată.

5. Să nu ne legăm, fraţilor, cu plăcerea mâncării, ca să nu fim lipsiţi, fraţilor, de câştigul postirii. Plata postirii e pusă deoparte, iar osânda celui lacom a fost scrisă, căci în amândouă lumile va fi pedepsit. Fiindcă cel lacom a fost aici rob pântecelui prin pofta sa, iar în lumea aceea va fi rob mustrărilor conştiinţei lui.

Sfârşitul Imnelor la Post

Imnele Azimelor ale fericitului Mar Efrem

(*De Azymis*)

1

Prima parte a unui imn în acrostih alfabetic (alef–thet). *1–2:* cu toată nerecunoştinţa oamenilor, Hristos îi ridică, prin pogorârea Sa, la stare îngerească; *3–4:* mântuirea ca desăvârşire; *5–8:* Hristos înaintea judecăţii, osândit şi răstignit în locul lui Adam şi al oamenilor; *9–10:* Adam şi Hristos cuprind în ei întreaga umanitate; *11–13:* înfrângerea şi biruinţa lui Hristos; *14–17:* în Hristos se arată înţelepciunea, adevărul şi bunătatea lui Dumnezeu; *18–19:* Hristos şi iudeii

PE MELODIA: *Cel îndelung-răbdător*

1. Învăţătorul tuturor a venit în iubirea sa la cei neînţelegători, dar ei au stăruit în neînţelegerea lor. Şi când au fost avertizaţi, au respins fără înţelegere pe Cel ce este comoara înţelegerilor.

REFREN: *Laudă Celui ce Te-a trimis!*

2. Mult mă minunez de milostivirea Ta pe care ai revărsat-o peste cei răi. Căci Tu sărăceşti slava Ta, ca să îmbogăţeşti sărăcia noastră [*2 Co* 8, 9], ca prin comorile date nouă să ne facem tovarăşi ai îngerilor.

3. Desăvârşit era în bunătatea Sa; răsplătea şi învăţa. Chinuitul pe care l-a tămăduit a învăţat prin tămăduirea sa. Cel ce învăţa a primit plată; căci a învăţat fiind tămăduit.

4. A desăvârşit pe oameni prin tot ce a îndurat. Era lovit şi învăţa; suferea şi făgăduia; a fost prins ca o oaie, ca să întărească făgăduinţele Sale.

5. Cel ce judecă judecătorii, a fost judecat și interogat în locul celui ce păcătuise [Adam]. Căci în locul celor nedrepți a fost interogat cel drept. Laudă fie Celui ce Te-a trimis!

6. Cel bun a păşit înainte şi a fost judecat din iubire pentru cei răi. Şi iată un lucru uimitor: căci l-au osândit pentru ei înşişi; l-au răstignit cu mâinile lor pentru nelegiuirea lor.

7. Căci S-a dat pe Sine pentru ei, pentru ca să aibă viaţă prin moartea Sa. Ca și mielul în Egipt care izbăvea ca preînchipuire a Domnului său, a fost junghiat și așa a izbăvit în iubirea Sa pe cei ce l-au omorât.

8. Pentru că Adam greşise şi păcătuise în rai, în locul desfătărilor, Cel drept a fost biciuit pentru el în tribunal, în locul supliciilor.

9. Căci Cel bun a venit să desăvârşească dreptii ce purtaseră preînchipuirea Lui. El Însuși a desăvârșit prin plinătatea Sa în trupul Său pe fraţii Săi ca mădulare ale Sale.

10. Şi așa cum Adam a omorât în trupul său pe cei vii, în același chip, prin trupul care desăvârșește toate, drepții au găsit desăvârșirea, iar păcătoșii milostivirea.

11. Biruitorul a pogorât ca să fie biruit, dar nu de Satana, căci pe acesta l-a biruit și l-a înecat [*Mc* 5, 13]. A fost biruit de cei ce L-au răstignit. A biruit prin dreptatea Lui și a fost biruit de bunătatea Sa.

12. A biruit pe cel puternic [*Mt* 12, 29] și a fost biruit de cei slabi. Aceştia L-au răstignit, fiindcă El Însuşi li S-a predat. A fost biruit ca să biruiască. A biruit în încercările sale, a fost biruit de milostivirea sa.

13. A biruit pe Satana când acesta L-a provocat în pustie. A fost biruit de Satana, atunci când a fost răstignit în pământ locuit. Fiind omorât, l-a omorât pe el, ca să biruie cu înfrângerea Sa.

14. Adevărul care a desăvârșit toate a grăit cu pruncii, a întrebat pe cei simpli, a discutat cu cărturarii, a dat înțelegere tuturor semănând în toți adevărul.

15. Înțelepciunea lui Dumnezeu s-a pogorât în pământul celor nebuni [*1 Co* 1, 21]. Le-a dat înțelepciune prin învățătura Sa și lumină prin propovăduirea ei. Iar drept răsplată pentru binefacerile Lui i s-au dat palme.

16. În bunătatea Sa Cel bun S-a pogorât la cei răi. A plătit ceea ce nu datora, și i s-a dat înapoi ceea ce nu împrumutase. În amândouă i s-a arătat nerecunoștință: atât prin ceea ce i s-a luat, cât și prin ceea ce i s-a răsplătit.

17. Cel bun a luat și a lăsat să i se ia. O minune în amândouă acestea: căci lăsându-ne să luăm adevărul, a luat de la noi păcatul nostru. Săracii au luat bogăția Lui și L-au lăsat să poarte păcatul lor.

18. Cel bun a îndrăgit pe cei ce L-au răstignit în pruncii lor pe care i-a luat în brațe și i-a binecuvântat [*Mc* 10, 16]. Unul din ei [Iuda] i-a închipuit însă pe toți: căci sărutându-L cu gura tâlharului L-au muşcat.

19. Rătăcirea acestui popor șade încă nădăjduind și așteptând după jertfe. Dar e o fărădelege a mai aduce jertfe după Mielul lui Dumnezeu.

2

A doua parte a imnului alfabetic (yod–e) început cu Imnul 1 (partea a trei, pe–taw lipsește). *1:* Cel Întrupat își ascunde știința dumnezeiască învățând; *2–6:* preoți și jertfe din Vechiul Testament și Hristos, arhiereu și jertfă; *7–8:* Euharistia, împlinire a jertfei lui Melchisedec; *9–16:* tăgăduirea lui Hristos de către iudei

DESPRE ACEEAȘI TEMĂ PE ACEEAȘI MELODIE

1. El este Ştiutorul care a hotărât să-şi ascundă ştiinţa în Sine Însuşi şi i-a întrebat pe cei rătăciţi: „A cui fiu este Hristosul [Mesia]?" [*Mt* 12, 42]. El însă i-a întrebat despre Sine Însuşi, ca să-şi facă cunoscută Dumnezeirea Sa.

REFREN: *Binecuvântat Cel ce s-a jertfit pentru noi!*

2. Mielul cel adevărat a ştiut că preoţii şi leviţii se făcuseră necuraţi. Pentru că nu-L mai mulţumeau, El Însuşi S-a făcut preot şi arhiereu pentru trupul Său.

3. Preoţii poporului au junghiat Arhiereul, căci Arhiereul nostru s-a făcut animal de jertfă. Prin jertfa Sa a pus capăt jertfelor. Şi pretutindeni a revărsat binefacerile Sale.

4. Preoţii, care erau mai de preţ decât animalele, junghiau şi aduceau jertfă animale. Iar preotul era sfinţit de un miel nesfânt.

5. Nu este miel mai înalt decât Mielul din înălţime. Fiindcă preoţii erau pământeşti, Mielul a venit din cer. El Însuşi s-a făcut pentru Sine Însuşi jertfă şi jertfitor.

6. Pentru că preoţii cu întinările lor nu erau vrednici să jertfească Mielul cel neîntinat, El Însuşi S-a făcut jertfă de ispăşire împăcând cele de sus şi cele de jos cu Sângele Său care împacă toate [*Col* 1, 20].

7. Cu mâinile Sale a rupt pâinea închipuind simbolic jertfa Trupului Său. Cu mâinile Sale a amestecat paharul, închipuind simbolic jertfa Sângelui Său. Pe Sine Însuşi s-a jertfit şi s-a adus, Arhiereul ispăşirii noastre.

8. S-a îmbrăcat în preoţia lui Melchisedec, preînchipuirea Lui care nu aducea jertfe, ci pâine şi vin, desfiinţând astfel preoţia ce se sârguia în libaţii.

9. Împăratul din casa lui David a fost defăimat de slujitorii săi nebuni. Ieşiţi din minţi ei înşişi, Îl ţineau pe El drept nebun. Lepădându-l însă, îi dădeau de ştire că ei înşişi erau ieşiţi din minţi şi rătăciţi, fiindcă defăimau pe Împăratul lor.

10. Împărăţia casei lui David zorea cu veselie în întâmpinarea Fiului lui David. L-au văzut şi s-au luminat [*In* 8, 50]. Iar Sionul a primit vestea cea bună, l-a văzut şi s-a întunecat de frumuseţea Lui care luminează toate.

11. „Proroc" numea poporul [*Mt* 16, 14] pe Domnul profeţilor. Cinstirea lor e o ocară. Mai apoi L-au socotit nebun. Cinstirea lor era doar părelnică, iar ocara lor lucru adevărat.

12. Dacă ar fi fost însă un proroc, ar fi fost un tovarăş al profeţilor şi ar fi trimis spre un altul mai mare decât El. El însă este Domnul profeţilor, ai Cărui slujitori au vestit cu glas mare despre El.

13. Nădejde venise pentru popor. Dar poporul a nimicit nădejdea sa zvârlind-o neamurilor [păgânilor] şi lipsindu-se de nădejde. Neamurile [păgânii] s-au grăbit să îmbrace haina nădejdii pe care a dezbrăcat-o acela [Israel].

14. Cine nu se va mira că, văzând nădejdea după care tânjiseră prorocii să o vadă [*Mt* 13, 17], nebunii s-au grăbit să o ocărască [zicându-i]: pentru ce a venit în zilele lor?

15. De aceea a venit în zilele lor ca să fie mântuiți dacă Îl primesc, iar dacă se leapădă de El, să știe cât de nebuni sunt disprețuind Lumina lor.

16. Cu anevoie poate cel nerecunoscător să înțeleagă că e nerecunoscător. Întrucât nu simte răutatea lui, câtă vreme nu suferă el însuși nedreptate, va afla din nedreptatea suferită de el însuși gustul răutății sale.

3*

1–4: îndemn la contemplarea mielului pascal, a preînchipuirii și împlinirii ei; *5–19:* paralelă între efectele simple ale mielului pascal și efectele duble ale Mielului adevărat

IARĂȘI LA AZIME
PE MELODIA: *Adunați-vă să prăznuim în luna lui Nisan*

1. În Egipt a fost omorât mielul de Paște, iar în Sion a fost înjunghiat Mielul cel adevărat.

REFREN: *Laudă Fiului, Domnului preînchipuirilor, Care a împlinit toate preînchipuirile prin răstignirea Sa!*

2. Să privim la cei doi miei, fraților, și să vedem dacă sunt asemănători sau străini unul altuia!

3. Să cântărim și să comparăm isprăvile mielului preînchipuirii și ale Mielului celui adevărat!

4. Și să vedem în preînchipuire o umbră, iar în adevăr împlinirea!

5. Ascultați simbolurile simple ale acelui miel de Paște, și îndoitele isprăvi vitejești ale Celui ce este Paștele nostru!

6. Prin mielul de Paște s-a făcut din Egipt poporului ieșire fără întoarcere.

---

* O traducere și analiză detaliată a acestui imn la S. BROCK, „The Poetic Artistry of St Ephrem", *Parole d'Orient* VI–VII (1975–1976), p. 21–28.

7. Prin Mielul cel adevărat se face însă din rătăcire pentru neamuri o ieşire fără întoarcere.

8. Din iad chiar se face prin Mielul vieţii o ieşire pentru morţi ca din Egipt.

9. Două lucruri închipuie Egiptul, făcându-se oglindă atât pentru iad, cât şi pentru rătăcire.

10. Lăcomia Egiptului a învăţat prin mielul de Paşte să dea înapoi împotriva obiceiului său.

11. Lăcomia iadului a fost silită de Mielul vieţii să scuipe şi să dea afară împotriva firii lui.

12. Rătăcirea cea lacomă a fost silită de Mielul cel adevărat să azvârle, să slobozească şi să dea afară din sine înseşi neamurile mântuite.

13. Prin mielul de Paşte, Faraon a dat înapoi poporul pe care-l ţinea ca şi moartea.

14. Prin Mielul vieţii, moartea i-a dat înapoi pe dreptii care au ieşit afară din mormintele lor [*Mt* 27, 52].

15. Prin Mielul cel adevărat, Satana a slobozit neamurile pe care le ţinea ca un Faraon.

16. Faraon era îndoită preînchipuire, fiind pildă atât a morţii, cât şi a lui Satana.

17. Zdrobit a fost Egiptul de mielul de Paşte, şi înaintea evreilor s-a deschis cale.

18. Prin Mielul cel adevărat, Satana, cel ce aşezase piedici în toate căile, a eliberat din nou calea adevărului.

19. Mielul vieţii a croit pentru cei îngropaţi cale afară din groapă prin glasul pe care l-a făcut să răsune [*In* 5, 28–29; *Mt* 27–50 par.].

4

1–6: Hristos, Mielul adevărat biruie iadul şi rătăcirea, moartea şi pe Satana; *7–9:* a făcut aceasta pe cruce, chiar dacă împlinirea vine abia mai târziu; *10–19:* Egiptul, Faraon şi mielul pascal; rătăcirea, iadul, Satana, moartea şi Mielul adevărat; *20–25:* împlinirea prefigurărilor vechi-testamentare combate pe iudei şi marcioniţi; *26–28:* doxologie finală

DESPRE ACEEAŞI TEMĂ PE ACEEAŞI MELODIE

1. Ascultaţi preînchipuirea văzută în Egipt şi ascultaţi despre lucrul văzut şi nevăzut din Sion.

REFREN: *Laudă Fiului Care prin răstignirea Sa a împlinit toate preînchipuirile arătate de slujitorii Săi!*

2. Domnul nostru şi-a bătut joc de iad şi de rătăcire. El a biruit deopotrivă pe Satana şi moartea.

3. Căci rătăcirea a străpuns-o Domnul nostru străpungând iadul, învăţându-ne prin cele văzute pe cele nevăzute.

4. Aşa cum a străpuns în chip văzut iadul, aşa a străpuns în chip nevăzut rătăcirea.

5. Aşa cum a biruit moartea văzută, aşa a înfrânt în chip nevăzut pe Satana.

6. Mulţi au văzut mormintele care s-au deschis [*Mt* 27, 51–53], dar că Satana a fost biruit n-au văzut.

7. Prin cele apropiate a arătat cele nevăzute şi depărtate.

8. Deşi moartea i se va supune abia la sfârşit [*1 Co* 15, 26], Cel ce face vii toate a omorât-o încă din Vinerea Mare.

9. Satana a fost batjocorit abia odată cu căinţa neamurilor [păgânilor]. Dar încă din Vinerea Mare l-a înecat pe el Biruitorul a toate.

10. Egiptul s-a înfricoşat de mielul de Paşte, căci mielul omorât a omorât pe cei întâi-născuţi ai săi.

11. Rătăcirea s-a înfricoşat când a văzut Mielul cel adevărat dezgolind înşelăciunile sale.

12. Iadul l-a auzit şi el şi inima sa au crăpat la auzul glasului viu care învia pe morţii săi.

13. Mielul de Paşte a biruit Egiptul, Mielul cel adevărat a biruit rătăcirea şi iadul.

14. Străpuns fiind iadul văzut, a fost străpunsă rătăcirea ca între ele să se convingă că amândouă au fost biruite.

15. Pentru mielul de Paşte s-a tânguit Faraon, jelind pe întâi-născutul său, căpetenia fiilor săi [*Iş* 12, 29–30].

16. Pentru Mielul cel adevărat s-a tânguit cel rău, fiindcă a fost răscumpărat Adam, căpetenia celor păcătoşi.

17. Pentru Mielul vieţii s-a tânguit moartea, fiindcă a fost înviat Adam, întâi-născutul ei dintr-un început.

18. În moartea sa văzută [Mielul] l-a străpuns pe Satana, ca atât ea, cât şi el să dea mărturie că Unul singur i-a biruit.

19. Iată lucrurile cele simple din mielul preînchipuirii şi isprăvile îndoite din Mielul cel adevărat!

20. Ruşinat să fie poporul pe care nu l-au putut convinge nenumăraţii trimişi iviţi în mijlocul său.

21. Căci nu l-au convins închipuirile Paştelui său închipuite şi întipărite în Mielul nostru de Paşte.

22. Ruşinaţi sunt şi ereticii, pentru care Fiul e un [Dumnezeu] străin*, căci iată Legea poartă toate asemănările Sale.

23. Prorocii poartă ca nişte slujitori icoanele lui Hristos Cel ce a venit să stăpânească toate.

24. Natura şi Scriptura poartă împreună simbolurile Divinităţii şi umanităţii Sale.

25. Ruşinat să fie deci poporul, căci legământul său s-a făcut oglindă pentru legământul nostru.

26. Laudă Ţie, Doamne al Paştelui nostru, căci Paştele din Egipt a vestit taina Ta!

27. Laudă Ţie, Doamne al prorocilor, căci prorocii au vestit preînchipuirea Ta!

28. Mulţumire fie adusă Ţie, Doamne al naturii, căci întreaga fire se închină cu totul Ţie!

---

* Marcioniţii, pentru care Dumnezeul iubirii şi milei revelat în Noul Testament e „străin" faţă de Dumnezeul legii, dreptăţii şi creaţiei din Vechiul Testament.

5

1–3: adevăratul Miel pascal e unul singur; *4–5:* El l-a biruit pe Satana; *6–14:* preoţii (prin soldaţi) L-au îmbrăcat pe Hristos în purpură, ca să obţină condamnarea Lui, dar au vestit dubla Sa demnitate împărătească; *15–18:* Paştele vechi şi nou; *19–23:* realizarea prefigurării şi desăvârşirea ei definitivă în cer

PE ACEEAŞI MELODIE

1. Cu sângele Său Mielul lui Dumnezeu a scos neamurile din rătăcire ca din Egipt.

REFREN: *Laudă Fiului Care cu sângele Său ne-a izbăvit aşa cum preînchipuirea sa i-a izbăvit pe fiii lui Iacob.*

2. Mulţi miei au fost înjunghiaţi, dar prin unul singur a fost biruit Egiptul.

3. Mieii se aduceau jertfă de praznic, dar prin unul singur a fost biruită rătăcirea.

4. Samuel a jertfit un miel de lapte, prin care a biruit vitejii şi oştirea filistenilor [*1 Rg* 7, 9–14].

5. Prin Miel, Fiul lui David, a fost doborât cel rău plin de putere, nevăzutul Goliat.

6. Şi atunci preoţii au luat din locaşul cel sfânt vălul din purpură curată al altarului înveşmântându-L în el*.

* Ca şi în *Crucifix.* 4, 2–3, Efrem se faci aici ecoul tradiţiei apocrife potrivit căreia purpura (*Mt* 27, 28 par.) în care soldaţii l-au îmbrăcat pe Hristos era vălul catapetesmei Templului (*Nm* 4, 14) dat

7. Căci aşa cum L-au defăimat pentru banul dajdiei zicând: „El este Cel ce opreşte pe oricine să dea" [*Lc* 23, 2],

8. aşa L-au defăimat şi cu veşmântul Său, ca purpura pe care a purtat-o să vorbească cu glas tare împotriva Lui.

9. Se temeau că ar putea scăpa de moarte, şi de aceea L-au îmbrăcat în purpură ca să-L omoare*.

10. Împăraţii pământului dăduseră purpura Macabeilor [lui Ionatan, *1 Mac* 10, 62; 14, 43] şi lui Simon, care erau arhierei [*1 Mac* 11, 27; 14, 47].

11. Au luat-o însă de la ei şi L-au îmbrăcat cu ea pe Fiul Împăratului prorocind astfel despre El asemenea lui Caiafa [*In* 11, 49–52].

12. L-au îmbrăcat cu demnitate împărătească pe Fiul lui David, făcându-L Împărat fără să vrea.

13. Vrând să-i smulgă vrednicia împărătească, i-au dat însă o alta.

14. Căci El este Împăratul împăraţilor [*Ap* 17, 14] şi dăruitorul cununilor. Toate demnităţile împărăteşti se adună în jurul Lui.

15. La praznicul acela sângele mielului de Paşte stropea toate porţile [*Iş* 12, 22–23].

16. La praznicul acesta sângele Mielului celui adevărat s-a amestecat în mijlocul ucenicilor.

17. La praznicul acela un miel trecător a dat poporului izbăvire trecătoare.

18. La praznicul acesta Mielul adevărului a învăţat adevărul şi a pus pe fugă rătăcirea.

de preoţi soldaţilor în scopul de a accentua şi mai mult acuza că Iisus s-a făcut rege.

* Înveşmântat în purpură, Hristos putea fi acuzat atât de uzurpare, cât şi de atingerea interzisă a vălului sfânt al altarului (*Nm* 4, 15–20).

19. Mielul preînchipuirii a trecut, pentru că a venit împlinirea şi preînchipuirile au amuţit.

20. Dar realitatea Mielului celui adevărat nu piere. Căci cine este mai mare decât El ca să-L facă să treacă?

21. Căci care miel ar putea să-l desfiinţeze pe Mielul lui Dumnezeu, Care a desfiinţat preînchipuirile?

22. Împlinirea a venit şi a îmbrăcat haina simbolurilor pe care Duhul Sfânt o ţesuse pentru El.

23. Preînchipuirea a fost în Egipt, adevărul e în Biserică, pecetluirea răsplătirii va fi în Împărăţia [cerurilor].

6

1–3: de la prefigurare la adevăr, de la simbol la realitate, la Cina cea de Taină; *4–7:* azima şi pâinea euharistică; *8–9:* Abel şi Hristos în foişorul Cinei; *10–14:* prefigurările şi Hristos în foişorul Cinei şi pe cruce

PE ACEEAŞI MELODIE

1. Între miel şi Mielul stăteau ucenicii. Ei au mâncat atât mielul de Paşte, cât şi Mielul cel adevărat.

REFREN: *Laudă Ţie, Împărate, Hristoase! Căci prin sângele Tău s-a mântuit Biserica Ta cea sfântă!*

2. Apostolii stăteau la mijloc între preînchipuire şi adevăr. Ei au văzut pierind prefigurarea şi începând adevărul.

3. Fericiţi sunt ei, înaintea cărora s-a petrecut împlinirea preînchipuirilor şi începutul adevărului.

4. Domnul nostru a mâncat Paştele cu ucenicii Săi, dar prin Pâinea pe care a frânt-o a desfiinţat azimele.

5. Pâinea Celui ce face vii toate a dat viaţă neamurilor, pe când cei ce mâncau azimele au murit.

6. Biserica ne-a dat Pâinea cea vie în locul azimelor pe care le-a dat Egiptul.

7. Maria ne-a dat Pâinea înviorării în locul pâinii istovirii pe care a dat-o Eva.

8. Abel s-a făcut miel şi a jertfit un miel*. Cine a mai văzut ca un miel să jertfească alt miel?

9. Mielul lui Dumnezeu a mâncat miel [de Paşte]. Cine a mai văzut ca un Miel să mănânce un alt miel?

10. Mielul cel adevărat a mâncat mielul de Paşte, preînchipuirea grăbindu-se să intre în măruntaiele adevărului.

11. Căci toate preînchipuirile sălăşluiau în Sfânta Sfintelor aşteptând pe Cel ce împlineşte toate.

12. Văzând venind pe Mielul cel adevărat, preînchipuirile au sfâşiat catapeteasma [*Mt* 27, 52] şi au ieşit în întâmpinarea Lui.

13. Toate au fost întemeiate şi aşezate trainic în El. Căci toate au vestit pretutindeni numai despre El.

14. În El s-au împlinit preînchipuirile şi figurile, după cum a întărit El Însuşi zicând: „Iată, s-au săvârşit toate!" [*In* 19, 30].

* Aluzie la uciderea lui Abel de Cain (*Fc* 4, 8) şi la jertfa adusă de el lui Dumnezeu din „întâi-născuţii" turmei sale (*Fc* 4, 4).

8

2–6: pierirea egiptenilor şi mântuirea iudeilor în Marea Roşie; *7–13:* minunile lui Moise s-au făcut numai prin simbolurile Fiului

PE ACEEAŞI MELODIE

1. ...* au plătit întreaga datorie.

2. La praznicul acesta marea s-a făcut strângător drept de dări pentru poporul căruia i se făcuse nedreptate.

3. Căci marea a cerut preţ de răscumpărare pentru Iosif, înecându-i pe egiptenii care i-au refuzat mulţumirea datorată [*Iş* 1, 8–14].

4. În luna florilor, marea s-a făcut cursă şi refugiu eliberând şi omorând.

5. La praznicul acela, oile au ieşit din adâncurile mării iar lupii s-au cufundat în ele.

6. La praznicul acesta, lupii [iudeii] s-au năpustit împotriva Păstorului tuturor ce se făcuse Miel.

7. La praznicul acela, Moise a cântat cântare nouă la ţărmul mării [*Iş* 15, 1–8].

8. Între mare şi uscat, Moise a cântat despre cei înecaţi în mare şi despre cei izbăviţi pe uscat.

* Lacună în manuscris. *Imnul 7* şi începutul *Imnului 8* lipsesc din unicul manuscris păstrat.

9. Moise care strălucea [de lumina cerească] [*Iş* 34, 29–35] s-a făcut mare prin sânge[le mielului de Paşte], şi El, care era Dumnezeu, a izbândit prin toiag [*Iş* 4, 16–17].

10. Prin simbolurile Fiului a biruit Moise făcându-se slava fiilor poporului.

11. Făptura s-a supus ca un rob lui Moise, semenul ei, din pricina însemnelor Domnului.

12. Marea s-a supus ca o roabă robului Moise din pricina toiagului Fiului Împăratului.

13. Făptura supusă ascultă de semenii ei din pricina însemnelor lui Dumnezeu.

14. Oamenii înşişi ascultă de cel ce a dobândit puterea împărătească.

15. Firea însăşi ne învaţă astfel că odată cu semnul vredniciei împărăteşti vine şi puterea.

16. În luna florilor, râul Iordanului şi-a despărţit valurile în faţa semnului Stăpânului său [*Ios* 3, 15–17; 4, 19].

17. La vremea florilor, au răsunat glasurile [trâmbiţelor] şi zidurile s-au prăbuşit înaintea lui Iosua [*Ios* 6, 10–11, 20].

9

1–2: cântarea de laudă a lui Miriam; *3–17:* bucuria copiilor eliberaţi; *18–25:* mielul pascal cel închis, pruncul Moise închis şi Hristos Mielul cel închis

PE ACEEAŞI MELODIE

1. În luna florilor au răsunat cântecele tamburinelor lui Miriam înaintea poporului.

REFREN: *Laudă Celui Întâi-Născut Care prin răstignirea Sa a adus toate neamurile la Cel ce L-a trimis pe El!*

2. Marea mugea împotriva egiptenilor, iar tamburinele veseleau pe fiii lui Iacob.

3. [Strofă ilizibilă.]

[*4.* La praznicul acesta s-au bucurat pruncii scăpaţi de râul care îneacă pruncii.

5. La praznicul acesta s-au bucurat fii şi părinţi, căci Faraon nu mai este.][*]

6. În luna lui Nisan femeile evreice şi-au adus pe faţă copiii la ţărmul mării[**].

[*] Textul ilizibil din unicul manuscris reconstituit plecând de la imnografia conservată de tradiţia liturgică siriacă actuală; cf. J. GRIBOMONT, „La tradition liturgique des hymnes pascales de Saint Éphrem", *Parole d'Orient* IV (1973), p. 191–246.

[**] Fără să se mai teamă că Faraon îi va îneca în ea.

7. Pierit-a frica de la copii, căci au văzut înecându-se în ea pe cei ce voiau să-i înece.

8. Ascunşi erau copiii în cămări, aşa cum Moise a fost ascuns ca prunc neînţărcat.

9. În luna lui Nisan au ţâşnit florile ascunse în tulpini şi copiii ascunşi au ieşit din cămările lor.

10. La praznicul acesta au săltat împreună copiii şi florile lăudând frumuseţea Domnului.

11. Bobocii crinilor purtau florile, iar pântecele femeilor purtau pruncii.

12. Cei robiţi în Egipt se temeau să strige cu glas tare; îşi coborau glasul şi-şi îndoiau spinările.

13. Dar în această lună Nisan vorbăreaţă şi născătoare de cântări, chiar şi pruncii au încetat să se teamă.

14–15. [Strofe ilizibile în manuscris.]

16. ... spaima din pustie, păsărelele ciripeau, fiindcă vulturii au pierit.

17. Pruncul căruia îi place să se joace pe uliţă s-a aruncat la pământ şi s-a ascuns dinaintea ucigaşilor.

18. Prin mielul de Paşte pruncii au ieşit afară şi ca nişte miei închişi săreau în libertate.

19. Mielul închis, pe care l-a închis Moise [*Iş* 12, 6], a slobozit miei prizonieri ce fuseseră închişi.

20. Căci şi Moise, prunc închis, s-a făcut slobozitor al copiilor închişi.

21. Prin el şi prin Moise, amândoi închişi, turma cu miei a ajuns la ţintă [în pământul făgăduinţei].

22. Cei doi închişi erau preînchipuirea Mielului închis
Care a izbăvit neamurile.

23. Din ţarc era adus mielul de Paşte [spre înjunghiere], şi din închisoare a fost adus Mielul cel adevărat [la răstignire].

24. Mielul preînchipuirii era fără meteahnă [*Iş* 12, 5], iar Mielul cel adevărat era fără prihană [*1 Ptr* 1, 19].

25. Stropirea cu sângele [mielului] curat ispăşise poporul, iar stropirea cu sângele unui nevinovat a înălbit neamurile.

12*

1–5: Paștele, desființarea datoriei obștești și sfârșitul simbolurilor; *6–10:* demascarea lui Iuda Iscarioteanul; *11–12:* lovirea peste obraz și osândirea Celui ce îndreptează pe toți

(PE ACEEAȘI MELODIE)

1. De praznicul acesta ștearsă a fost datoria obștească de Domnul nostru cel obștesc.

2. De praznicul acesta a deșertat Domnul nostru comorile pline de preînchipuirile morții Sale.

3. De praznicul acesta a desființat Domnul nostru preînchipuirile ce istoviseră să-L vestească.

4. De praznicul acesta Mielul cel adevărat a desființat mielul de Paște care-și încheiase alergarea.

5. Domnul nostru a mânca Paștele și și-a frânt Trupul. Cel ce l-a mâncat S-a făcut mâncare.

6. Praznicul acesta este cuptorul cel nevăzut care a scos la iveală arama Iscarioteanului.

7. Praznicul acesta l-a scos afară și l-a alungat din mijlocul celor adevărați ca pe un mincinos.

8. De praznicul acesta a fost vândut Stăpânul a toate de un om de nimic.

* *Imnele 10* și *11* lipsesc din unicul manuscris păstrat.

9. Astăzi a vândut tâlharul ca pe un rob pe Slobozitorul tuturor.

10. Astăzi a sărutat mincinosul gura cea adevărată care a învățat adevărul.

11. De praznicul acesta a fost lovit peste obraz Cel ce a izvorât apă din falcă [de măgar, *Jd* 15, 19].

12. De praznicul acesta a stat la judecată Cel Întâi-Născut Care îndreptează pe toți, și a tăcut pentru a fi osândit.

13

Antinomiile suferinței și morții divino-umane ale lui Hristos. *2–5:* legat înaintea judecătorilor; *6:* Iuda; *7:* Irod; *8:* crucea și carul lui Dumnezeu; *9–10:* sete și fiere; *11:* Pilat; *12–13:* scuiparea; *14–24:* îngeri, făptura, Duhul Sfânt, fiicele Sionului și răstignirea; *25–28:* divinitatea lui Hristos în pătimirea și îngroparea Sa

PE ACEEAȘI MELODIE

1. Veniți, fraților, să prăznuim în luna lui Nisan praznicul isprăvilor Mielului celui adevărat!

REFREN: *Obștea noastră să mulțumească Mielului de Paște care în luna lui Nisan a junghiat lupii cei lacomi!*

2. Legat a fost în casa lui Ana [*In* 18, 12–13. 24] și ascunsă a rămas în El puterea ce se descoperise în mijlocul cuptorului [*Dn* 3].

3. Mut a rămas în fața judecății și ascunse au rămas în El cuvintele înțelepciunii care biruie toate.

4. Amuțit-a întru sine tunetul glasului Său care pe muntele Sinai înfricoșase poporul [*Iș* 20, 18–19].

5. Legat L-au adus și nelucrătoare a fost în El puterea ce ține în mâini toate făpturile.

6. Iuda L-a sărutat și mut a rămas Cel ce închisese gura demonului ce striga [*Mc* 5, 5].

7. Irod L-a întrebat și disprețuit [*Lc* 23, 9–11], iar El a tăcut deși în El sălășluiau toate limbile.

8. Condus a fost în căruța crucii, deși în chip nevăzut mergea pe carul heruvimilor [*Iz* 1].

9. Oțet I s-a dat, deși în El era ascunsă dulceața prin care se îndulcesc amărăciunile.

10. Însetând, a cerut apă [*In* 19, 28] deși în El era ascuns izvorul vieții, care dă viață tuturor.

11. Pilat s-a spălat curățindu-și mâinile [*Mt* 27, 24] ca vinovat să rămână poporul ce și-a întinat mâinile.

12. Tina făcută din scuipatul Său a deschis ochii orbului [*In* 9, 6] ca să ridice împotriva poporului învinuirea: de ce L-au batjocorit?

13. Scuipări a primit Stăpânul a toate [*Mt* 26, 67; 27, 30], la a Cărui strălucire nu cutează a privi serafimii.

14. Heruvimii și serafimii și-au ascuns fețele când a fost necinstit, fiindcă se temeau de vederea Lui.

15. Când a fost batjocorit, tremura Mihail; uluit, uimit și fără glas era și Gabriel.

16. Pentru că zidirea n-avea nici un văl care să-i ascundă fața ca și cu o haină,

17. s-a întins peste tot întunericul, ca să nu vadă ca odinioară Sem și Iafet rușinea curatului ei Stăpân [*Fc* 9, 20–23].

18. Când a strigat cu glas mare [*Mt* 27, 50], a strigat tare, răspunzând la glasul Său Duhul în templu.

19. Cum a auzit că a strigat plecându-și capul [*In* 19, 30], a sfâșiat catapeteasma [*Mc* 15, 38] înfricoșată*.

20. În haină de doliu s-a înveșmântat făptura și s-a încins cu întuneric din pricina Fiului Stăpânului ei.

---

* În siriacă Duhul (*Ruha*) e de gen feminin.

21. Slava dumnezeiască* din templu a rupt catapeteasma ca pe o haină a ei din pricina Celui iubit al ei.

22. Făptura a îmbrăcat haină de doliu, a întins-o peste toate şi capul şi-a plecat,

23. ca să ruşineze pe fiicele Sionului, al căror cap a rămas neacoperit, şi ale căror mâini erau întinate cu sângele Moştenitorului [*Mt* 21, 38].

24. Cerul s-a veselit la botezul Său, dar s-a întunecat şi înnegurat la pătimirea Sa.

25. El Însuşi şi-a ascuns slava, de aceea defăimarea s-a putut apropia de Cel cinstit de toate.

26. Marea Roşie, văzându-L, s-a uscat de îndată. Cum a putut scuipatul să se atingă de faţa Sa?

27. Stătea la judecată şi în El era ascunsă judecata înfricoşătoare ca va să vină.

28. Cu cunună de spini a fost încununat, de cei ce L-au răstignit, Cel ce va veni întru slavă în mijlocul îngerilor.

29. Cu cunună de spini a fost încununat şi a rămas ascunsă în El puterea ce alcătuieşte şi desface toate.

30. În mormânt a fost pus şi a amuţit în el glasul care frânge până şi stânca cea mai tare.

31. Plâns a fost şi aşezat în groapă, deşi în El era ascunsă puterea ce înviase oasele din vale [*Iz* 37, 1–14].

32. În fâşii a fost legat ca un mort, deşi în El era glasul care-l chemase afară pe Lazăr cel legat în fâşii [*In* 11, 43–44].

* *Shekhinah*, identificată aici cu Duhul (*Ruha*).

14

1–12: Hristos şi păcătoasa; ungerea Mariei; Ioan rezemat la pieptul Domnului; lauda fecioriei care afla taina vânării; *13–24:* bucăţica muiată a lui Iuda la Cina de Taină; separarea de bunăvoie a vânzătorului; Euharistia

IARĂŞI PE ACEEAŞI MELODIE

1. Femeia la ospăţ a sărutat picioarele Sale [*Lc* 7, 38] ale Domnului curăţiei [dumnezeieşti].

REFREN: *Laudă lui Hristos Care până la moarte a venit ca prin moartea Sa să dea viaţă copiilor lui Adam!*

2. Păcătoasa s-a atins de Cel ce răscumpără toate şi a Cărui gură s-a făcut isop care înalbeşte păcatele.

3. [Fariseul] cel vrednic de mustrare l-a dojenit: „Nu o cunoaşte" [*Lc* 7, 39], deşi în El e ascunsă toată ştiinţa.

4. Maria L-a uns [*In* 12, 3], deşi heruvimului nu-i este îngăduit să se atingă de capul Său*.

5. De pieptul Său s-a rezemat şi Ioan [*In* 13, 25], pentru că El i-a cinstit pe pământeni mai presus de îngeri.

6. A arătat prin aceasta cât de mult îl iubise pe Adam, pe când era încă curat şi feciorelnic, ca Ioan.

7. A arătat cât de iubiţi sunt cei feciorelnici care sunt sfinţi ca Ioan.

* Urmând *Diatessaron*-ul, Efrem armonizează cele două versiuni ale ungerii din Betania: *Mt* 26, 6 sq şi *In* 12.

8. Căci în acel unul singur pe care îl iubea a dat chezășie prin care arăta că-i va iubi pe toți cei feciorelnici.

9. Iscarioteanul a murmurat împotriva fericitei vorbind în numele săracilor el, tâlharul [*In* 12, 5].

10. Domnul nostru a auzit aceasta și nu l-a dat în vileag, deși e cuptorul de încercare în care se arată toate.

11. Taina rămasă ascunsă ucenicilor, a descoperit-o lui Ioan ca unui prieten preaiubit.

12. Fecioria s-a apropiat de Cel sfânt, arătând că sfințenia e inițiată în taina Sa.

13. A muiat pâinea [*In* 13, 26] și a dat-o tâlharului. Și acesta s-a descoperit pe sine însuși fără ca cineva să-l silească.

14. Căci Cel bun a așteptat cu răbdare ca nelegiuitul să se învinuiască pe sine însuși.

15. A înmuiat pâinea și a dat celui mort în chip nevăzut o pâine din care a spălat [prin înmuiere] leacul vieții.

16. Cel ce le face vii pe toate a rostit binecuvântarea peste hrană și ea s-a făcut leac de viață pentru cei ce mănâncă din ea.

17. Dar blestematul, al doilea șarpe, a primit pâinea spălată de orice binecuvântare.

18. A primit pâinea și s-a despărțit de ucenici. El însuși s-a despărțit fără ca cineva să-l alunge [*In* 13, 30].

19. Nu l-a depărtat Domnul, ca nimeni să nu spună că sila l-a izgonit, iar nu voia sa [liberă].

20. Nechemat l-a tras la Sine Domnul. Iar când s-a despărțit și a plecat, nu Domnul l-a izgonit.

21. Lucru bun a fost că L-a ales, și lucru rău că s-a lepădat pe sine însuși.

22. Iar când lupul ascuns s-a despărțit pe sine și a ieșit din mijlocul turmei celor Doisprezece,

23. Mielul cel adevărat s-a sculat și și-a frânt Trupul Său pentru oile ce mâncaseră mielul de Paște.

24. Atunci s-a desființat preînchipuirea ce zorise din Egipt și până atunci.

15

1–8: toată puterea făpturile — Sinaiul, cerurile, heruvimii, templul şi norul — vine de la Dumnezeu; *9–13:* apostoli, profeţi, regi şi preoţi şi-au împlinit misiunea numai prin harul lui Dumnezeu; *14:* marea care L-a purtat pe Hristos; *15–17:* rezumat; *18–31:* antinomiile divino-umanităţii în economia mântuirii realizată de Hristos

PE ACEEAŞI MELODIE

1. Dumnezeul Care a pogorât pe Muntele Sinai a purtat muntele cu puterea care iese din El.

REFREN: *Laudă Fiului Care ne-a izbăvit cu sângele Său aşa cum preînchipuirea i-a izbăvit pe fiii lui Iacob!*

2. S-a topit muntele înaintea Lui, căci numai puterea Ziditorului îl ţinea.

3. Căci prin puterea care vine de la Ziditorul Îi pot sluji făpturile.

4. Cerurile poartă slava Sa prin puterea Lui. El le poartă şi ele Îl poartă.

5. El dă putere şi heruvimilor, al căror car Îl poartă fiindcă El le dă putere.

6. A locuit şi în templu, fiindcă în mila Lui a vrut să fie de faţă acolo pentru cei ce-L caută.

7. Ca oricine Îl caută să nu rătăcească, de aceea S-a sălăşluit în templu, măcar că e pretutindenea.

8. De la El a primit norul în care locuia puterea care făcea din el cămara Sa de nuntă.

9. În culorile Sale au putut picta pescarii apostoli icoana tainelor Lui.

10. Numai prin El i-au zugrăvit ca nişte pictori prorocii icoana, căci El îi învaţa cui Se aseamănă.

11. În culorile Sale au putut picta frumuseţea Lui şi au văzut cum se aseamănă întru totul Tatălui.

12. Prin puterea venită de la El ţineau împăraţii locul împărăţiei Sale, până ce va veni.

13. Prin ispăşirea venită de la El puteau preoţii ispăşi păcatul prin preînchipuirea jertfei Sale.

14. Prin puterea venită de la El L-a purtat marea, căci altfel n-ar fi fost în stare să poarte povara Lui.

15. Nu ţine piept făptura Făcătorului; căci dacă ar putea, ar fi asemenea Lui.

16. Universul nu-L cuprinde pe Stăpânul universului; căci dacă ar putea, ar fi asemenea Lui.

17. Slabă e făptura în faţa Făcătorului. Prin puterea care vine de la El ascultă ea de El.

18. Înaintea Lui se topea Muntele Sinai. Minune e cum L-a purtat crucea.

19. N-a putut să-L poarte muntele de piatră. Şi cum L-a purtat asinul făcut din carne [*Mt* 21, 2]?

20. Soarele ce luminează toate L-a văzut şi s-a întunecat. Şi cum L-a putut privi în faţă poporul cel întunecat?

21. Frigurile L-au văzut şi au dat înapoi [*Mt* 8, 14–15]. Şi cum s-a putut Sionul răzvrăti împotriva Lui?

22. Smochinul care L-a văzut s-a uscat de îndată [*Mt* 21, 19]. Şi cum nu s-a uscat mâna care L-a lovit?

23. Demonii și porcii s-au aruncat în mare [*Mc* 5, 11–13]. Și cum L-au răstignit Caiafa și tovarășii lui?

24. Puternica legiune striga înaintea Lui [*Mc* 5, 6–9]. Și cum L-a putut lovi slujitorul cel rău?

25. Mâna cea uscată a întins-o cu un cuvânt [*Mt* 12, 9–13], ca să rușineze mâna care L-a lovit.

26. I-a dat lui Simon năvod ca unul ce era ceresc. A cerut și a mâncat din el ca unul pământesc [*In* 21, 4–13].

27. L-a înviat pe Lazăr ca un Dumnezeu [*In* 11, 43–44]. Și a întrebat după mormântul său ca un om [*In* 11, 34].

28. A izgonit demonii ca un Dumnezeu ce se milostivește de toți, și a întrebat despre copil ca un om ce trebuie să afle abia [de la alții] toate [*Mc* 9, 21].

29. A descoperit ucenicilor Săi cele ascunse, și îi întreba învățând [de la ei] cele vădite.

30. L-a ales pe Iuda ca un neștiutor, și l-a plâns ca un atotștiutor [*Mt* 26, 24].

31. Maria a revărsat peste capul Său untdelemn și darul ce venea de la el s-a întors înapoi la El.

16

1–3: voința lui Dumnezeu, cauza creației; *4–10:* voința divină a lui Hristos, cauza pogorârilor Sale omenești în pântecele Mariei, în iad; prins de iudei, îi doboară la pământ; aruncat de pe munte la Nazaret zboară; *11–16:* zborul Său, model pentru cei înviați; carul lui Ilie; *17–21:* voința tăcută a lui Dumnezeu; *22–32:* vânzătorul și Dumnezeirea lui Hristos; pedeapsa lui Iuda, crucea; *33–35:* toate cele date lui Hristos erau ale Sale

IARĂȘI PE ACEEAȘI MELODIE

1. Cel Întâi-Născut a vrut și așa l-a închis micul mormânt. Și nimic n-a rămas neîmplinit din ceea ce voia.

REFREN: *Laudă Făcătorului a toate, Care din dragoste pentru noi a supus lemnului [crucii] marea Sa putere!*

2. Orice ar voi, e cu neputință ca voia Sa să se abată de la ceea ce voiește.

3. A voit și s-a ivit universul. Căci fiindcă a voit, s-au ivit făpturile.

4. A voit, și așa L-a cuprins sânul iadului. Și tot fiindcă a voit, L-a cuprins și sânul Mariei.

5. Fiindcă a voit, L-a înghițit moartea cea lacomă. L-a înghițit și L-a scuipat din nou afară, fiindcă El a voit aceasta.

6. Și-a ascuns viața; de aceea L-a putut înghiți pe El, Cel viu, moartea cea lipsită de viață.

7. Mireasma vieții Sale s-a revărsat în iad. Acesta a scuipat-o și a aruncat-o afară, fiindcă n-a putut-o suporta.

8. A vrut şi aşa au pus mâna pe El străjerii. A ascuns în Sine Însuşi puterea Sa, de aceea L-au putut prinde.

9. Căci numai ce a scos o suflare a puterii Sale, şi toţi străjerii au căzut în genunchi prăvălindu-se la pământ [*In* 18, 6].

10. Şi când a fost aruncat din vârful muntelui [*Lc* 4, 29], n-a suferit nici o vătămare, fiindcă n-a vrut să sufere vătămare.

11. Când a fost aruncat [din munte], a zburat* arătându-le cum vor fi răpite trupurile [în văzduh] la sfârşitul lumii [*1 Tes* 4, 17].

12. A făcut din văzduh căruţă, iar trupul Său s-a făcut vizitiu.

13. Căci văzduhul va fi ca un car făcând pe cei drepţi să zboare în întâmpinarea Domnului lor.

14. Un car a coborât asupra lui Ilie [*4 Rg* 2, 11] coborându-se fără vizitiu.

15. Telegari vorbitori erau înhămaţi la el, şi erau pentru ei înşişi proprii lor vizitii.

16. Căci şi la carul heruvimilor [*Iz* 1] vizitiu e Tăcerea ascunsă.

17. Voinţa fără cuvânt a Celui ce tace conduce atât carul, cât şi făpturile.

18. Căci liniştit şi tăcut e Făcătorul a toate, şi cu voia Sa mută cârmuieşte universul.

19. Tunete ies din tăcerea Lui şi fulgere năprasnice din liniştea Lui.

* După *Diatessaron* (cf. Efrem, *Com. Diatess.* XVIII, 20), evreii din Nazaret L-au aruncat (*Lc* 4, 29) aievea pe Iisus de pe munte, dar, atunci când L-au aruncat, Acesta ar fi zburat în aer uşor până a atins pământul.

20. Rămânând El Însuşi netulburat, zguduie făpturile. Cu un singur semn paşnic istoveşte zidirea.

21. El a vrut şi s-a făcut cum a vrut. Şi face mereu ce vrea.

22. Loveşte pământul cu toiagul gurii Sale şi cu răsuflarea buzelor Lui omoară pe cei nelegiuiţi [*Is* 11, 4].

23. Nelegiuitul Iscariotean L-a sărutat. Şi fiindcă nu a vrut, nu l-a omorât suflarea gurii Sale.

24. E o minune că ţărâna a putut săruta focul. Focul şi-a domolit vâlvătaia şi nu i-a făcut nici un rău;

25. i-a arătat blândeţe, dar el şi-a făcut singur laţul.

26. Mâinile care au luat preţul vânzării Stăpânului şi-au întins ele însele funia spânzurătorii.

27. Reci ca ale unui spânzurat s-au făcut buzele ce sărutaseră cărbunii aprinşi [*Is* 6, 6].

28. Fiindcă lăcomia domnea în trupul său, măruntaiele sale au crăpat de poftă [*FA* 1, 18].

29. Laţul l-a spânzurat în văzduh, fiindcă L-a vândut pe Hristos ce zburase prin văzduh.

30. Spânzurat între cer şi pământ, fiindcă trădase atât pe Cel ceresc, cât şi pe cel pământesc.

31. L-a vândut pe Fiul cel ceresc şi a omorât trupul cel pământesc.

32. A râs cerul de cel ce L-a vândut pe Domnul său şi a râs pământul de cel ce L-a omorât pe Împăratul său.

33. Prin puterea care vine din El l-a purtat lemnul [crucii], şi lemnul nu a ars, deşi purta focul.

34. Din cele ale Sale I-au dat cei care I-au dat, din comoara Sa au primit cei care primesc.

35. Din mirul pe care El l-a făcut a luat Iosif şi L-a uns, şi în grădina Lui L-au îngropat cei care L-au înmormântat [*In* 19, 38–41].

17

1–8: Israel a luat din Egipt aluatul păgânătăţii, al cărui gust nici azimele, nici mana nu l-au făcut să-l uite; *9–14:* pâinea duhovnicească a Euharistiei, trupul duhovnicesc al lui Hristos îi înalţă pe creştini în Rai; *15–17:* exemplul lui Ilie

PE ACEEAŞI MELODIE

1. Luna lui Nisan, care înnoieşte toate cele verzi, n-a putut înnoi poporul cel îmbătrânit.

REFREN: *Binecuvântat Cel ce a lepădat poporul şi azima lui, fiindcă mâinile sale erau întinate cu sângele cel preascump!*

2. Când a ieşit, poporul purta frământătura păgânătăţii împreună cu azimele [*Iş* 12, 15].

3. Căci Moise în Egipt nu-i îngăduise să frământe dospitură împreună cu azima [*Iş* 12, 13].

4. Prin aceasta le-a dat învăţătură să nu ascundă dospitura Egiptului în cugetul lor.

5. Azima e o preînchipuire a Pâinii vieţii. Bătrânii au mâncat taină nouă [*1 Co* 10, 3].

6. Moise a descoperit preînchipuirea Celui ce înnoieşte toate. Şi a dat-o lacomilor care cereau carne [*Nm* 11, 4].

7. Carnea pământului i-a îngreunat şi cugetul lor a înclinat spre poftă.

8. Mană cerească au mâncat cei pământeşti [*Nm* 16, 33–34] şi s-au făcut pulberea pământului pentru păcatele lor [*Evr* 3, 17].

9. Pâinea duhovnicească zbura cu uşurinţă, şi neamurile [păgâne] au zburat după ea aşezându-se în Rai.

10. Prin Unul singur care a intrat [în Rai] au intrat toţi. Căci prin Adam care a ieşit din el toţi au ieşit de aici.

11. Fiindcă al doilea Adam [*1 Co* 15, 47] e un stârv care vine de aici, în jurul Lui s-au adunat vulturii cei flămânzi [*Mt* 24, 28].

12. Prin Pâinea duhovnicească oricine se face vultur ce ajunge în Rai.

13. Cine a mâncat Pâinea cea vie a Fiului, acela va şi zbura pe nori în întâmpinarea Lui [*1 Tes* 4, 17].

14. Firea azimei e grea, simbol al faptului că poporul [iudeu] nu poate zbura.

15. Dintr-un blid şi un ulcior s-a hrănit Ilie [*3 Rg* 17, 14]: simbol al uşurimii, căci a zburat în văzduh [*4 Rg* 2, 11].

16. Nu o fiică a lui Iacob a dat această preînchipuire, căci Ilie a fost hrănit de o fiică a neamurilor [păgâne].

17. Dacă preînchipuirea pâinii Sale l-a făcut [pe Ilie] să zboare în acest chip, cu cât mai mult ea însăşi face neamurile să zboare spre Eden!

18

1–7: neamurile păgâne devenite creştine nu mai au nevoie în Nisan de azimele iudeilor, căci nu mâncarea înnoieşte; exemplul boului şi asinului; *8–10:* şarpele şi iudeii; *11–17:* împotriva azimelor pe care iudeii vor să le impună creştinilor; înmuind-o în apă, Hristos i-a luat puterea şi ea s-a făcut din leac otravă

PE ACEEAŞI MELODIE

1. De Paşte neamurile au mâncat dospitură, şi prin mâncarea cea veche cugetul lor s-a înnoit.

REFREN: *Mulţumire aduceţi Fiului Care ne-a dat Trupul Său în locul azimei pe care a dat-o poporului!*

2. Nu mâncarea trebuie să-l înnoiască pe om, inima sa trebuie să se înnoiască.

3. Căci în luna lui Nisan paşte păşune nouă şi taurul care împunge sălbatic.

4. Şi poporul [Israel] a mâncat azima străpungând în acelaşi timp cu sulița pe Fiul în luna lui Nisan [*In* 19, 34].

5. Păşunea nouă îngraşă şi asinul sălbatic. Asemenea lui, poporul s-a îngrăşat şi a dat cu piciorul [*Dt* 32, 15].

6. Deci dacă numai hrana cea nouă foloseşte, atunci dobitocul e mai bun decât poporul acesta.

7. E mai bun decât poporul, fiindcă prin pilda lui a fost mustrat acesta că nu-şi cunoaşte stăpânul nici măcar cât animalul [*Is* 1, 3].

8. Şi şarpele năpârleşte şi se înnoieşte; pe cât îşi schimbă înfăţişarea în afară, pe atât îmbătrâneşte înăuntru.

9. Tot aşa şi poporul [Israel] îşi schimbă în afară veşmântul, dar în inima sa locuieşte veninul aducător de moarte.

10. Căci se aseamănă şarpelui dintru început, care prin viclenia sa ne-a dat rodul cel aducător de moarte.

11. Căci el [poporul] ne-a dat din azimele sale, ca ele să se facă în noi otravă aducătoare de moarte.

12. Vai poporului îmbătrânit, care cu azima sa îi învecheşte pe cei noi ca şi cu o dospitură!

13. Vai azimei, care îi trage puţin câte puţin pe cei ce o mănâncă spre cei necredincioşi.

14. În azima cea nouă el amestecă şi dă vechea frământătură a necredinţei.

15. Taina Fiului a amestecat-o Moise în azima aceea ca un leac de viaţă.

16. [Hristos] a spălat azima de leacul vieţii şi i-a dat-o lui Iuda ca otravă aducătoare de moarte.

17. Otrava aducătoare de moarte a Iscarioteanului o primeşte aşadar oricine mănâncă din această azimă.

19

1–4: la Cină, Hristos a desființat nu numai mielul pascal, dar și azimele; *5–10:* pentru unii creștini azimele mai sunt încă o atracție; mierea lui Samson și azima Sarrei; *11–28:* polemică virulentă împotriva azimelor și a iudeilor care au mânjit-o cu fărădelegile lor

IARĂȘI PE ACEEAȘI MELODIE

1. Mielul cel adevărat s-a sculat și și-a frânt Trupul Său pentru ucenicii ce mâncaseră mielul Paștelui.

REFREN: *Laudă lui Hristos, prin al Cărui trup azima poporului s-a desființat împreună cu poporul.*

2. A junghiat mielul de Paște și l-a mâncat, și și-a frânt Trupul Său. A dat la o parte umbra și a arătat adevărul.

3. A mâncat azima, și în azimă Trupul Său mi s-a făcut adevărata Azimă.

4. Atunci a luat sfârșit preînchipuirea ce zorise din zilele lui Moise și până atunci.

5. Dar poporul cel ticălos, care vrea moartea noastră, ne amăgește și ne dă moartea prin hrana sa.

6. Amăgitor a fost pomul pe care l-a văzut Eva [*Fc* 3, 6]. Amăgitoare ca el sunt și azimele.

7. Din acel pom amăgitor a venit moartea văzută. În azima frumoasă stă moartea nevăzută.

8. Deși leul mort era necurat, amărăciunea sa a dat dulceață [*Jd* 14, 5–18].

9. În leul amar era miere bună. În azima cea dulce e venin aducător de moarte.

10. Îngerii au dorit azima pe care a copt-o Sarra [*Fc* 18, 6] din pricina preînchipuirii sale.

11. Scârbiți-vă, fraților, de azimă, în care zace prefigurarea Iscarioteanului!

12. Fugiți, fraților, de azime, căci duhoarea locuiește în curăția ei.

13. Căci numele împuțit de care scria Moise [*Iș* 16, 19–20], sălășluiește în curăția acestei azime.

14. Usturoi și ceapă voia poporul [*Nm* 11, 5]. Azima sa pute în toată hrana lui.

15. De la corbi necurați a primit Ilie pâinile [*3 Rg* 17, 2–6], știind că acestea erau curate.

16. Fraților, nu primiți azima de la poporul ale cărui mâini sunt mânjite de sânge,

17. de frică ca să nu se lipească de această azimă ceva din mânjirea de care sunt pline mâinile sale.

18. Deși carnea e curată, nimeni nu mănâncă din cea jertfită [idolilor], căci e întinată.

19. Cu cât mai necurată, de aceea, e această azimă, pe care au copt-o mâinile care au omorât pe Fiul.

20. O mână mânjită de sângele animalelor e prea murdară pentru a primi de la ea hrană,

21. de aceea oare cine o va primi din mâna cea cu totul mânjită de sângele profeților?

22. Să nu mâncăm, fraților, împreună cu leacul vieții azima poporului ca pe o otravă aducătoare de moarte.

23. Căci Sângele lui Hristos e amestecat şi sălăşluieşte în azima poporului şi în jertfa noastră.

24. Cine Îl primeşte în jertfa noastră, acela a luat leacul vieţii. Cine l-a mâncat împreună cu poporul acela a primit otravă aducătoare de moarte.

25. Căci sângele acela, despre care au strigat să fie asupra lor [*Mt* 27, 25], l-au amestecat în praznicele lor şi în sâmbetele lor.

26. Şi cine se alătură praznicelor lor e atins şi de stropirea cu sânge.

27. Poporul care nu mănâncă porc e un porc care face să ţâşnească mult sânge.

28. Fugiţi şi depărtaţi-vă de el, căci iată se scutură, ca să nu vă întineze stropirea sângelui!

20

1–7: mâinile lui Hristos pironite de cruce n-au legat puterea Sa dumnezeiască, căci nici pentru învierea lui Lazăr n-a avut nevoie de mâini; *8–11:* puterea biruitoare a mâinilor întinse ale lui Moise; *12–15:* voinţa şi cuvântul lui Hristos; *16–21:* bunătatea şi dreptate lui Dumnezeu în Hristos

PE ACEEAŞI MELODIE

1. Veniţi, fraţilor, să ascultăm cum Fiul Celui nevăzut şi-a arătat văzut trupul şi şi-a ascuns puterea Sa!

REFREN: *Laudă lui Hristos, pe Care la acest praznic poporul cel nelegiuit cu piroane L-a ţintuit!*

2. Deşi mâinile Sale erau pironite, a deschis mormintele. Căci voia Sa e o putere liberă.

3. N-a fost legată odată cu mâinile şi puterea Lui. Legate au fost mâinile Sale, dar liberă a rămas puterea Lui.

4. Trupul Său a fost pironit cu totul de lemn. Dar cu totul liberă era puterea Lui.

5. Puterea Sa n-a fost supusă prin legarea mâinilor. Căci prin voia Sa lucrează Biruitorul a toate.

6. Chiar şi atunci când mâinile Domnului nostru erau libere, nu mâinile Sale l-au purtat pe cel mort, făcându-l să iasă afară [din mormânt] [*In* 11, 43–44].

7. Puterea Sa nevăzută a intrat şi a purtat pe mortul legat în feşe care a ieşit din mormânt.

8. Şi la Moise, care a biruit prin întinderea mâinilor lui [*Iş* 17, 11], a învins şi a biruit preînchipuirea din mâinile sale.

9. Căci, cum ar fi putut să biruie de atât de departe puterea braţelor?

10. O putere nevăzută a dat biruinţă acelor braţe. Ea locuia în braţe ca să închipuiască prefigurări.

11. Aşadar prorocul a biruit prin preînchipuirile Fiului. Cu atât mai mult va fi lucrător fără mâini Cel Întâi-Născut!

12. Voia Fiului, iată comoara Sa. Oriunde voieşte scoate din ea bogăţiile Sale.

13. Cuvântul Său e comoara comorilor. Acolo unde îl deschide, îmbogăţeşte făpturile.

14. Darul Său e izvorul bunătăţilor. Şi atunci când se revarsă, saltă făpturile.

15. Voia Sa e cheia cea mare cu care se deschid comorile milostivirii.

16. Bunătatea Sa e milostivă; poartă leacuri ca o doică.

17. Dreptatea Sa e plină de înţelegere; poartă înfricoşările ca o povăţuitoare.

18. Mâna bunătăţii Sale e blândă pentru toţi; leagă toate rănile ca o mamă.

19. Mâna dreptăţii Sale e aspră pentru toţi; taie toate rănile ca un doctor*.

20. Dreptatea Sa şi-a tras mâna înapoi în vremea când a venit El la oameni.

21. Nimeni n-a strigat din pricina dreptăţii Lui, afară de Satana, potrivnicul.

* Strofele 16–19 pot fi o polemică aluzivă la adresa marcioniţilor care distingeau între un Dumnezeu al dreptăţii (Vechiul Testament) şi un Dumnezeu al iubirii (Noul Testament).

21

Polemică împotriva iudeilor: *1–3* şi *8–9:* ei celebrează Paştele pretutindeni, în ciuda prescripţiilor Legii, *4–7:* deşi Moise a legat praznicul şi jertfele lui de Templu; *10–13:* la Babilon Daniel a postit în luna Nisan; *17:* alte două exemple biblice din *Am* şi *Dt; 25:* răspândirea universală a Paştelui creştin

PE ACEEAŞI MELODIE

1. Iată că din Paştele despre care s-a poruncit să se facă în toată curăţia [*Nm* 9, 6–14] mănâncă şi desfrânata.

REFREN: *Laudă Celui care cu Sângele Său izbăveşte neamurile, în vreme ce preînchipuirea izbăvea doar poporul acela!*

2. Praznicul despre care s-a poruncit să se facă în Sion îl găsim săvârşit acum pretutindeni, ca şi cum această [poruncă] n-ar fi nimic.

3. Căci Moise n-a îngăduit poporului să serbeze praznicul oriunde ar merge.

4. Fiindcă Moise a legat praznicul de jertfă, iar jertfa a legat-o de Sfânta Sfintelor [*Dt* 16, 5–6].

5. Jertfa legată de praznic nu îngăduie ca acesta să se facă pretutindeni.

6. Şi nu e cu putinţă ca jertfa să aibă loc pretutindeni, întrucât a fost legată de altarul locaşului sfânt.

7. Praznicul nu avea loc fără jertfă, iar jertfa nu era adusă fără locaşul cel sfânt.

8. Dacă nici în pământul său nu-i era îngăduit [poporului Israel] să serbeze praznicul în afara Sionului,

9. cum serbează el astăzi praznicul printre neamuri, pretutindeni, unde vrea el?

10. În Babilon, Daniel n-a serbat praznicul. N-a îndrăznit să-l prăznuiască ca cei mincinoşi.

11. Daniel ştia că praznicul care se face unde nu e îngăduit e un praznic necurat.

12. În luna lui Nisan, în luna praznicului, Daniel a postit timp de trei săptămâni [*Dn* 10, 2–4].

13. El n-a mâncat, cum însuşi spune, carne în vremea postului său. N-a mâncat deci nici mielul de Paşte.

14. O singură dată pe an făcea Moise sfinţirea cu jertfe şi libaţii pentru cortul cel trecător [*Nm* 7, 1–3].

15. A trebuit ca Moise să jertfească în pustie, ca să înveţe cum este legea jertfei.

16. A jertfit şi n-a jertfit ca să înveţe amândouă lucrurile, ca nimeni să nu jertfească unde vrea el.

17. Că poporul nu jertfea în pustie, că el nu făcea aceasta, vesteşte cu glas mare prorocul:

18. „Adusu-Mi-aţi vreo jertfă sau prinos timp de patruzeci de zile?" [*Am* 5, 25].

19. Şi dacă cineva ar vrea să destrame iarăşi cuvântul adevărului, e legat de un altul pe care l-a rostit Moise:

20. „Nimeni să nu facă în pământul acesta cum se face aici în pustie!

21. În locul unde va sălăşlui Domnul tău, acolo ţi se va îngădui să jertfeşti" [*Dt* 12, 8. 11].

22. Numai în Ierusalim a fost îngăduit [poporului] să săvârşească praznice şi jertfe.

23. În smochin Domnul nostru ne-a dat o pildă despre [cetatea] aceasta: fiindcă ea a lipsit pământul de jertfele sale [*Lc* 13, 6–9].

24. Căci în loc de jertfa a tot felul de dobitoace, ce se jertfeau numai în Ierusalim,

25. se aduce acum jertfă vie pe întregul pământ Trupul Cel viu.

Sfârşitul celor douăzeci şi unu de imne la Azime
ale fericitului Mar Efrem

Imnele Răstignirii

(*De Crucifixione*)

1

1: intrarea lui Iisus în Ierusalim şi ieşirea lui Israel din Egipt; *2–3:* fiica Sionului îşi respinge Mirele; *4–5:* şi-şi imită mama care desfrânase cu viţelul de aur; *6–8:* fiica Sionului şi Irodiada; *9–10:* cei doi luminători pe Golgota; *11:* fiica Sionului cheamă în ajutor pe Cezarul şi pe Baraba; *12–14:* fiica Sionului şi cei doi tâlhari; *15:* zădărnicia atacurilor împotriva lui Dumnezeu; *16–18:* prin Întrupare Dumnezeu a venit în întâmpinarea slăbiciunilor fiicei Sionului

ÎNTÂIUL IMN LA RĂSTIGNIRE
PE MELODIA: *Dumnezeu în milostivirea Sa*

1. O, Domnule al lui David, care ai încălecat pe mânzul asinei şi ai venit la fiica Sionului [*Za* 9, 9; *Mt* 21, 4], mândru alai mergea înaintea Mirelui, căci din toate părţile răsuna Osana. Orbii îşi dobândeau înaintea Lui lumina [ochilor], ologii ţopăiau şi dănţuiau. Alaiul fiicei Sionului în pământ locuit a întrecut alaiul care a fost pentru fiica Sarrei la ieşirea sa din Egipt.

REFREN: *Binecuvântat fie Cel Întâi-Născut, Care a răbdat toate!*

2. Praznicul şi luna lui Nisan, cei doi fraţi, veseli vestitori de veşti bune, se grăbeau să vestească atât fiicei, cât şi maicii: „Iată mirele la uşă. Veniţi în întâmpinarea lui!" [*Mt* 25, 6]. Ea L-a văzut, dar nu i-a plăcut. S-a înfuriat, fiindcă era Cel curat. A tremurat, fiindcă era Mântuitorul; s-a minunat, fiindcă era Cel smerit. De aceea a umbrit slăvitele Sale fapte, amestecându-le pe cele puternice cu cele umile.

3. Între slăvitele frumuseți care nu i-au plăcut, o chinuia îndeosebi curăția Lui. Căci ca și maica sa se obișnuise cu desfrânarea. În viclenie însă o întrecea pe maica sa. Știa că nu e decât un mijloc care să biruie curăția Lui: să spună că e un străin. Cu viclenie îl defăima pe Mirele ei, ca să slujească desfrânărilor.

4. În gura ei e mustrarea maicii sale care cu viclenie turnase vițelul. Căci simțindu-se mânată de iubirea ascunsă pentru el, dar neputându-l cuceri pe față, a intrat în vistieria vicleniilor ei, de unde a ales și scos mijlocul care i se potrivea: înșelându-l pe Moise, a făcut idolul turnat, spre rușinea ei.

5. Tot așa și fiica, după chipul acelei mame, viclene și uneltitoare, l-a prins pe mirele ei ca pe un străin și pe logodnicul ei ca pe un adulter. A strigat și l-a învinuit ca stăpâna lui Iosif, care striga răsturnând adevărul împotriva acelui sfânt [*Fc* 39, 13–15]. Și [amândoi] drepții au fost covârșiți de glasurile ce strigau răsucind adevărul.

6. L-a dus la locul de judecată ca să-L omoare acolo și să-și facă plăcerea. A pus pe seama unui nevinovat [Pilat] neînfrânarea stării lui Irod. Și a strigat înaintea porții lui, ca să prindă pe oamenii stării ei. Ca o femeie cuminte a căutat scăpare la Cezarul [*Lc* 23, 2], ca să omoare și să desfrâneze, și să le facă amândouă aceste lucruri unul prin celălalt.

7. Rușinea ei a sporit înaintea neamurilor [păgâne]. Căci căpetenia păgânilor [Pilat] și-a spălat mâinile [*Mt* 27, 24]. Fiindcă a văzut că ascunsese două curse: una ca să omoare, iar alta ca să prindă. Ca o a doua Irodiadă [*Mt* 14 par.] l-a pândit pe Pilat, ca și el să-și întineze mâinile asemenea lui Irod. Dar el și-a spălat mâinile de sângele pe care desfrânata l-a făcut să casă asupra ei, ca și fiica ei [fiica Irodiadei].

8. Necurate sunt fiicele întunericului, ale căror fapte iubesc întunecimea: aceea [Irodiada] a văzut făclia [Ioan

Botezătorul] care o dădea în vileag, și fiica a slujit maicii drept cursă. A suflat și a stins făclia [capul Botezătorului] pe care a purtat-o triumfătoare. Degetele ei s-au făcut sfeșnic, fără ca ea să bage de seamă. A înălțat făclia la ospăț și aceasta le-a dat în vileag [încă] și mai mult.

9. Cealaltă însă [fiica Sionului], care a văzut că soarele alunga întunericul de care avea nevoie, că el înfășura și risipea întunecimea, care se întinsese și acoperea nelegiuirile sale, s-a rușinat de lucrurile ei ascunse ce veneau la lumină. Vrând să stingă lumina prin lemn[ul crucii], a înălțat-o pe lemn, ca razele ei să se reverse peste toți oamenii [*In* 3, 14; 8, 28; 12, 23; *Mt* 5, 15 par.; *Mc* 14, 22; *Lc* 8, 27].

10. Soarele a văzut și el celălalt Soare, Cel puternic, ce strălucea pe Golgota și, lovit de razele lui, s-a ascuns, ca soarele văzut să-L arate pe Cel nevăzut. A dat-o în vileag încă și mai mult pe desfrânata, care-și lovea pieptul cu mâinile și avea gura plină de vaiuri. Tremura, întrucât cele ascunse ale ei erau dezvăluite de lumina înălțată [pe cruce].

11. Nerușinata s-a lipit de Cezarul, l-a chemat pe numele său [*In* 19, 12], dar acesta nu a ascultat-o. S-a acoperit cu numele celui străin și a lepădat de la sine numele sfântului Mesia. Văzând că era disprețuită de căpeteniile păgânilor, a poftit pe tâlharul [Baraba] cel cu totul înrudit cu ea, care purta toată asemănarea ei întru totul întipărită în el.

12. Tâlharii [Baraba și poporul iudeu] se văd unii pe alții și se salută, iubirea lor fierbe și se revarsă de la unii la alții. Acela scotea sabia împotriva negustătorului, iar aceasta împotriva tuturor drepților. Acela jefuia în prostia sa ca un om simplu, aceasta, iscusită, jefuia în templul său. Cu lungi rugăciuni se îmbrăca [*Mc* 12, 40] și răpea haina de pe oricine era îmbrăcat în ea.

13. Tâlharul cel simplu, ca un învățăcel, jefuia împreună cu tinerii de o seamă cu el. Ea însă, învățătorul tâlharilor, strălucea foarte prin postiri întunecate. Postind înghițea

pe văduve și pe orfani [*Mc* 12, 40]. Cu viclenie dădea milostenie săracilor, ca să se facă un laț cu care să poată prindă pe cei săraci și comorile lor.

14. A zorit să-l omoare în public pe Mirele ei. S-a grăbit să îmbrățișeze în public tâlharul. Nerușinarea ei a întrecut-o pe cea a animalelor, întrucât nu s-a rușinat să omoare și să desfrâneze în public. S-a asemănat mamei sale, care înaintea celor șaptezeci de bătrâni [*Iș* 24, 1] L-a tăgăduit pe Cel Preaînalt și sub stâlpul de nor făcea pe față necurățiile sale [*Iș* 24 și 32].

15. Dar nici pe când mama ei își ieșise din minți în pustie, mâna ei n-atingea pe Cel sfânt. Căci prea scurte erau brațele ei ca să ajungă la El. Ca să ajungă la El, și-a întins hulele sale. Desfrânata nu era nici la înălțimea firii, nici a locului Său. Căci locul Său e înalt și firea Sa e curată. Înălțimea Sa nu poate fi luată cu asalt și El Însuși nu poate fi nici atins, nici cuprins.

16. Idol văzut dorea ochiul ei în locul Slavei ascunse, tainice și nevăzute. Dumnezeu a văzut slăbiciunea ei, că iubea mai mult cele văzute decât cele nevăzute. Și i-a dat ceea ce dorea, trimițând pe [Fiul] Cel iubit al Său. El a venit și S-a îmbrăcat în trup, ca ea să-L poată vedea limpede și să schimbe [idolii] cei văzuți cu Cel nevăzut Care în iubirea Sa S-a făcut văzut.

17. Dar nebunei i-au plăcut cei străini. Înaintea sa bărbatul ei e urât întru toate. În iubirea Sa Mirele ei o primește. Dar pentru acea vestită ticăloasă adevărul era urât în tot chipul: era înalt și ea nu L-a dorit; S-a făcut mic și nu L-a iubit; era nevăzut și L-a schimbat; era văzut și L-a defăimat și omorât.

2

1: Hristos Mielul a junghiat mielul și a chemat pe Moise și proroci; *2–6:* explicare mesianică a detaliilor gătirii și mâncării mielului pascal; *7–9:* Hristos Mielul s-a preînchipuit și lui Avraam și în Abel; 10: prefigurările morții și mântuirii Domnului se găsesc în toate generațiile

AL DOILEA IMN LA RĂSTIGNIRE
PE MELODIA: *Omorâți au fost copiii*

1. O, Miel nevăzut Care a junghiat mielul văzut în Egipt. El a dat toiagul lui Moise, ca el să ducă la păscut bătrâna turmă. Bătrânul ducea la păscut bătrâna turmă, și Mielul îi ducea la păscut pe amândoi. Mielul îl ducea să pască și păștea el însuși; El e Păstorul turmei sale. Căci aceasta îl scotea la păscut și El o păștea.

REFREN: *Binecuvântat Mielul Care-și păștea turma Sa!*

2. În casa lui Ietro Moise junghiase multe oi și miei. Și deși învățase, nu știa cum să junghie singurul miel. Mielul nostru l-a învățat cum să alcătuiască preînchipuirea lui. Jertfa l-a învățat pe jertfitor cum să-l frigă și să-l mănânce, cum să junghie și cum să stropească. Binecuvântat Cel ce i-a învățat pe cei ce Îl mâncau!

3. Mielul cel nou l-a învățat pe păstorul care îmbătrânise cu turma cum să închipuie preînchipuirea Lui cu mielul turmei, chipul Său. Ierburi amare i-a poruncit să ia [*Iș* 12, 80], ca jeluirea sa să intre în cei ce-l mănâncă. Mielul i-a oprit pe cei ce junghiau să zdrobească în el vreun os

[*Iş* 12, 46], căci El îi leagă pe cei zdrobiţi [*Ps* 147, 3]. Mulţumită fie adusă Domnului, Care leagă toate [rănile]!

4. Mielul l-a învăţat pe Moise să nu fie fiert în apă [*Iş* 12, 46]. Căci friptura e o preînchipuire a lemnului [crucii] Sale şi coacerea e o preînchipuire a pâinii Sale. Celor ce îl mâncau le-a mai poruncit să nu lase nimic din el [*Iş* 12, 9], ca să nu fie disprețuit, ca hrana noastră simplă şi trecătoare, căci s-a făcut sfânt ca leac al vieţii. Binecuvântat fie Mielul care şi-a făcut sfântă preînchipuirea Sa!

5. Mielul a poruncit ca preînchipuirea Sa să se mănânce cu azime [*Iş* 12, 8], pâine nouă şi carne nouă, ca să alcătuiască preînchipuirea noutăţii Sale. Fiindcă frământătura veche a Evei, care învecheşte toate, se răspândise, toate s-au făcut vechi şi stricate. Dar prin azima care a înnoit toate, s-a făcut nelucrătoare frământătura ce învechea toate. Binecuvântată fie Pâinea care a înnoit toate!

6. Încă o poruncă a dat Mielul cel adevărat pentru mielul trecător al preînchipuirii: ca nimeni să nu mănânce şezând preînchipuirea Trupului Său sfânt [*Iş* 12, 11]. Căci cine va vrea să mănânce şezând în faţa Celui înaintea Căruia serafimii se cutremură şi-şi ascund feţele? Temeţi-vă şi sfinţiţi-vă cei care-L primiţi! Binecuvântat fie Cel ce a arătat sfânta Sa preînchipuire!

7. Veniţi, vedeţi Mielul cel viu care şi-a ales păstorii şi junghietorii, care l-a făcut pe Avraam să ia cuţitul să omoare mielul [*Fc* 22, 13], preînchipuirea Sa. Omorând preînchipuirea Sa, a scăpat preînchipuirea Lui. A scăpat mielul [Isaac] şi a omorât berbecul. Prin preînchipuirea Lui a scăpat preînchipuirea Sa, ca El Însuşi să se facă sfârşitul preînchipuirilor. Binecuvântat fie Cel ce a venit şi preînchipuirile le-a împlinit!

8. Mielul dintru început şi-a ales întâiul păstor [Abel], Cel Întâi-Născut şi-a ales un întâi-născut [al morţii], a turnat din el asemănările lui şi a întipărit în el din chipurile

lui. A întins peste el şi asemănarea omorârii Lui. Fiind în acelaşi timp păstor şi jertfă, Abel a închipuit în el însuşi Păstorul şi Jertfa noastră, păstoria şi jertfa Lui. Slavă Ţie, Celui ce îţi închipui preînchipuirile Tale!

9. Pe Abel l-a învăţat Mielul nostru să se facă mai întâi nevinovat el însuşi, ca un miel să jertfească un alt miel; apoi să se jertfească pe sine însuşi şi abia apoi să jertfească un alt miel. Mare a fost minunea care s-a petrecut acolo: căci miel a fost cel ce jertfea [Abel], miel a fost cel ce s-a jertfit şi Miel a fost Cel ce a primit. Mulţumită fie adusă Mielului lui Dumnezeu!

10. În fiecare generaţie era omorât un întâi-născut dintre drepţii Lui ca preînchipuire a morţii Lui. Mielul era în proroci ca vestitor al citirilor ce vorbesc despre El. Deşi departe, ceea ce va fi e deja aproape. Încă dinainte slujitorii Săi erau deja îmbrăcaţi în numele ce urmează faptelor lor, ca generaţiile să citească măcar unele din numele lor. Binecuvântat fie Cel pe Care L-au vestit prorocii Săi!

3

1–2: Cina cea de Taină; *3–6:* măreția foișorului Cinei în care s-a încheiat Noul Legământ; *7–8:* spălarea picioarelor; *9–10:* jertfa euharistică; *11:* împlinirea Paștelui vechi; *12:* foișorul Cinei, întâia biserică cu întâiul altar; *13–16:* ucenicii; Ioan; descoperirea și separarea vânzătorului; *17–19:* cuvântul lui Iisus despre pungă și iubire

PE MELODIA: *Fericită ești Efrata*

1. În ziua a paisprezecea se jertfea mielul de Paște „între sori"* precum este scris [*Lv* 23, 5 și *Iș* 12, 6; 30, 8], arătând dinainte că avea să fie un apus [de soare] pentru el**. Fiindcă așa s-a prorocit ceasul junghierii Mielului celui adevărat. Ceasul Său ne învață cât era de desăvârșit: în ziua a cincisprezecea fost-a junghiat*** când cele două stele [cf. *Iș* 12, 6] erau în faza plină.

REFREN: *Binecuvântat Cel pe care-L vestesc preînchipuirile Sale!*

2. Fericită ești și tu, seară din urmă, căci în tine s-a împlinit seara Egiptului. Întru tine Domnul nostru a mâncat micul Paște făcându-Și El Însuși Paștele cel mare. Paștele

* Expresie din Biblia siriacă (*Peshitta*) care se face ecoul *targum*-urilor aramaice la aceste pasaje; sensul e: „între apusul soarelui și răsăritul lunii", cum explică chiar comentariul Sfântului Efrem la *Ieșire* (conservat în armeană).

** Anticipare a întunecării soarelui la moartea lui Hristos.

*** Singurul pasaj din opera efremiană în care apare cronologia „sinoptică" a Pătimirii. Eroare de copist sau interpolare ulterioară.

s-a amestecat cu Paște, praznicul s-a unit cu Praznic. Un Paște trecător și altul netrecător, preînchipuire și împlinire.

3. Fericit ești tu, locule, căci în tine s-a înălțat cumpăna adevărului întinsă spre amândouă părțile. Două Paște au fost și doi miei, două popoare și două legi. Poporul era ca și Paștele său, miel trecător. Și ca și vremea lui [a mielului] a trecut și a pierit [și poporul]. Mântuirea neamurilor e adevăr care nu piere, căci ea este Mielul care nu trece.

4. Fericit ești tu, [locule], căci doi ucenici au fost trimiși; și ei au venit și te-au pregătit pentru cina Sa [*Mc* 14, 13]. Dispreţuite au ajuns templul pe care l-a zidit Solomon și palatul lui Irod. Curăția Și-a ales-o El, și în tine a văzut-o. Sfințenia a ales-o și în tine a găsit-o. Credinței tale a dat prisosul binecuvântării Sale, plata slujirii tale.

5. Fericit ești tu, locule al Celui drept, căci în tine Și-a frânt Trupul Său Domnul nostru. Micul loc s-a făcut oglindă pentru întreaga zidire pe care El o umplea. Mic legământ a fost dat prin Moise din muntele cel slăvit. Dar Legământul cel mare a ieșit dintr-un mic sălaș și a umplut [tot] pământul.

6. Toate cele făcute de Moise au fost slabe, numai asemănări. Se cuvenea de aceea ca ele să crească, ca să nu fie nesocotite, până ce avea să vină împlinirea lor. Se cuvenea însă măreției Mântuitorului nostru să se facă mică, căci firea Sa cea slăvită nu e cu putință să fie văzută de făpturile Sale fără veșmântul slăbiciunii.

7. Întru tine l-a văzut [pe Domnul] și Avraam când a venit cu un viţel pentru îngeri [*Fc* 18, 8]. Serafimii s-au cutremurat văzând cum Fiul și-a încins mijlocul cu ştergarul și a spălat picioarele în lighean, chiar și murdăria tâlharului care avea să-l vândă. Orice gură e prea mică și orice limbă prea slabă ca să ajungă la capătul descoperirilor Lui.

8. Domnul nostru a curățit trupurile fraților într-un lighean, simbolul înțelegerii. În chip simbolic a fost tăiat

atunci și mădularul care s-a tăiat și predat pe sine însuși. În sânul apei [Botezului] [Hristos] ne-a alcătuit din nou să nu fim mădulare împărțite care se sfădesc între ele, fără să-și dea seama că se luptă cu iubirea lor [Hristos].

9. Fericit ești, locule, căci micimea ta a fost așezată înaintea întregii zidiri. Întreaga zidire e plină de ce s-a săvârșit întru tine, și e prea mică pentru a cuprinde acest lucru. Fericit sălașul tău, în care s-a frânt Pâinea din spicul cel binecuvântat [Maria]. În tine a fost tescuit strugurele cel din Maria, paharul mântuirii.

10. Fericit ești, locule, căci nimeni n-a văzut, nici nu va vedea ce ai văzut tu: Domnul nostru ajuns Altar adevărat, Arhiereu, Pâine și Pahar al mântuirii cuprinzând toate numai în Sine. Căci nu e cu putință ca altcineva să cuprindă altar și miel, jertfă și jertfitor, preot și prinos.

11. Fericit ești, locule, căci în tine mielul de Paște a întâlnit Mielul cel adevărat. Preînchipuirea ostenită a intrat aici și și-a aflat odihna ajungând la țelul ei. Fericit sălașul tău în care s-a săvârșit Paștele ce nu cunoaște asemănare. Mielul cel trecător a luat puterea sa ca să o dea Mielului lui Dumnezeu.

12. Fericit ești, locule, căci niciodată nu s-a așternut între regi o masă ca a ta, nici măcar în cortul Sfintei Sfintelor, în care erau puse pâinile aducerii înainte [*Iș* 25, 30]. Căci în tine s-a frânt întâia dată Pâinea a cărei Biserică te-ai făcut. Întâiul dintre altare, ajuns așa prin jertfa Sa, întru tine s-a arătat întâia dată.

13. Fericit ești, locule, căci cununa fraților înconjura în cerc întru tine pe Fiul. Unul era floarea cea aleasă, feciorelnică [Ioan], care din pricina miresmei sale s-a putut rezema la pieptul Său [*In* 13, 23]. Toți erau flori slăvite, însă floarea feciorelnică a fost cea dorită, în timp ce neghina împuțită [Iuda] a ieșit din locul acela și odată cu el duhoarea ei.

14. În tine, locule, s-a închipuit și despărțirea cea nouă, ce va veni [*Mt* 25, 32–33]. Căci fiul întunericului [Iuda] a

plecat în noapte și a îmbrăcat veșmântul întunecimii înrudite cu el. Țapul cel negru s-a ridicat și a ieșit, cap al țapilor și nu s-a mai întors. La judecată semenii săi, țapii, vor fi despărțiți de mieii luminii [*Mt* 25, 32].

15. În tine s-a dezvăluit taina ascunsă prin pâinea văzută pe care i-a dat-o. El i-a ascuns-o, ca să arate cât de mult îl iubea, și i-a făcut-o cunoscută, ca să știe că îl cunoștea. A ascuns-o și l-a făcut să creadă că nu băgase de seamă. L-a învinuit reproșându-i marea nerecunoștință. O, Cel blând, care nu i-a spus: „Tu ești", ci: „Tu zici" [*Mt* 26, 5].

16. În tine, locule, s-a ivit și uimirea între ucenici pentru ceea ce auzeau. Niciodată durerile n-au cuprins o femeie în chinurile nașterii cum i-a cuprins jalea aici pe cei doisprezece. Voiau să tacă, dar nu puteau; voiau să vorbească și se temeau. Oaia [Ioan] a făcut semn Mielului: „Învață-ne! Cine s-a făcut lup?"

17. „Luați pungă" [*Lc* 22, 36], a zis El; fiindcă luase deja chipul morților nemișcați din iad. Arăta că va fi omorât ca un om și că nu-i va mai putea hrăni, deși e Hrănitorul. După care însă va învia din nou, ca ei să învețe că El este cel ce dă hrană la tot trupul. Mort a încetat să mai lucreze, dar înviat i-a hrănit din nou [*Lc* 24, 30], ca să-i învețe că a murit și a înviat.

18. Fericit ești, locule, căci întru tine a fost tâlcuit prin numele săbiilor [*Lc* 22, 37] numele dreptății. Cu sabia care a tăiat urechea [slugii] [*Mt* 26, 51] a desființat legea ce nesocotea cuvintele Sale. Dar Cel milostiv a venit și a tămăduit-o, iar sabiei i-a îngăduit să intre din nou în teacă: simbol al legii celei aspre stăvilite prin arătarea Celui blând.

19. „Luați săbii!", a zis [*Lc* 22, 36], ca ei să învețe că nici măcar toiagul nu trebuie să-l ridicăm cu furie. Căci iată a tras înapoi sabia lui Simon. Prin sabie a tăiat furia sabiei. A vorbit de legiuni de îngeri [*Mt* 26, 53] vrând să arate că n-avea nevoie de oameni... [lacună în manuscris].

4

Explicaţie simbolică a detaliilor Pătimirii. *1:* lovitura peste obraz; *2–5:* cununa de spini şi mantia de purpură; *6–8:* predarea judecătorului păgân, apelul la Cezarul; *9–11:* biciuirea la stâlp; *12–15:* catapeteasma ruptă, cutremurul, soarele şi luna la răstignire; *16–18:* mormântul nou; îngerul care a răsturnat piatra; cei trei îngeri; giulgiurile; ungerea cu miresme

TOT LA RĂSTIGNIRE
PE MELODIA: *Mireasa Împăratului*

1. Fraţii mei, robul a dat o palmă peste obrazul Domnului [*In* 18, 22] Care slobozeşte robii. O, Cel blând, Care a vrut să slobozească şi pe robul care L-a lovit! Durere a simţit Domnul robului blestemat pentru că L-a pălmuit şi n-a primit slobozenia Sa. Căci pe obrazul său primeşte robul eliberat slobozenia lui. Iar aici a fost lovit Cel ce eliberează toate.

REFREN: *Cerul şi pământul şi toate câte sunt în ele sunt prea mici ca să-Ţi mulţumească pentru aceasta!*

2. Ţipând nebuneşte [preoţii] L-au îmbrăcat, făcându-L împărat prin haina împărătească*. Bătându-şi joc de Domnul lor ca de un nebun, I se închinau făţarnic. Prin cununa de spini pe care I-au pus-o pe cap arătau şi dădeau mărturie că a desfiinţat blestemul lui Adam. Căci ori de câte ori

* Efrem atribuire iudeilor ceea ce *Mt* 27, 28 sq spune despre soldaţii romani.

au vrut să facă mincinoase cuvintele Lui, mincinoşii au încununat adevărul Său.

3. [În templu] au intrat şi au scos afară, precum am auzit, vălul altarului*. Au căutat adânc după o pricină de învinuire. Pentru ca să pună pe el însemnul împărăţiei, au intrat şi au dezgolit sfântul altar, şi l-au îmbrăcat în vălul lui ca El să moară**. Odată cu vălul locaşului cel sfânt El primea şi împărăţia, aşa cum David odinioară a îmbrăcat efodul [*2 Rg* 6, 14].

4. Omul simplu ce se atingea de altar şi de vasele lui trebuia să moară [*Nm* 4, 15–20]. „După legea noastră, spuneau ei, e vinovat de moarte" [*In* 19, 7]. Şi ca să nu fie judecaţi de împărăţia [romanilor] care îi supusese, nu le-au explicat pricina pentru care Îl îmbrăcaseră aşa, căci se temeau. L-au învinuit cu viclenie, fiindcă se temeau.

5. Căci două curse voiau să-i pună Celui ce cercetează toate. Au pus peste El cu viclenie însemnul împărăţiei şi L-au îmbrăcat cu haina Slavei [dumnezeieşti], ca fie dintr-o pricină, fie din alta să fie predat morţii. Dar ei, care voiau să-L lege în chip îndoit, de două ori au fost însă legaţi de El, luându-le şi împărăţia şi preoţia.

6. L-au predat judecătorului [Pilat] fără să bage de seamă că se osândeau pe ei înşişi. Prin glasul [lui Iisus] care a sfâşiat-o [*Mt* 27, 50–51] catapeteasma arăta pustiirea cea din urmă***. Biruind pe Biruitorul, au fost biruiţi cu totul. Vina lor a fost pricina pustiirii. Căci cine a mai văzut un stăpân, al cărui rob şade la judecată să-l osândească şi care

* Efrem se face aici, ca şi în *Azym. 5*, 6, ecoul tradiţiei apocrife potrivit căreia preoţii iudei au dat soldaţilor romani purpura în care aceştia l-au îmbrăcat pe Iisus, luând în acest scop purpura care alcătuia vălul catapetesmei templului.

** Din două motive: pentru că s-a atins de un obiect sfânt, care înveşmânta locul prezenţei lui Dumnezeu şi pentru a uzurpat un însemn imperial.

*** Distrugerea Ierusalimului de către romani în anul 70.

a scris, a afișat [*In* 19, 19–21] și a vestit prin aceasta Împărăția sa?

7. Însuși Cezarul, pe care l-au ales învinuitorii, a nimicit sălașurile lor. Și judecătorul la care au apelat ca să li-l predea nu s-a lăsat mituit, dreptul l-a declarat nevinovat pe Cel nevinovat și s-a făcut învinuitorul cărturarilor. Cu apă și-a spălat mâinile [*Mt* 27, 24] de sângele cel viu cu care fiii lui Cain au întinat poporul lor.

8. O generație după alta s-au angajat și s-au pus chezași, căci se temeau să nu se simtă că învinuirea era dictată de furie. Și cum erau dezbinați, nici o generație n-a vrut ca alta să scape [*Mt* 27, 25]. Se aseamănă ucigașilor judecați și osândiți, care nu vor ca tovarășii lor să scape.

9. Strigând împotriva Lui și biciuindu-L, n-au băgat de seamă că El ispășea pedeapsa moștenitorului [Adam] care a fost amăgit și a păcătuit în Eden. O, Doamne, Care Te-ai milostivit de robul Tău, ca să nu fie biciuit, și L-ai întins pe Fiul Tău să fie biciuit în locul lui! Cerul și pământul și toate câte sunt în ele sunt prea mici ca să-Ți mulțumească.

10. Iar stâlpul biciuirii unde L-au adus arată chipul căderii poporului. Căci n-a fost ca la Samson, care a răsturnat stâlpii de care a fost legat [*Jd* 16, 25–31]. Domnul lui Samson însuși e Stâlpul cel adevărat al orașului sfânt. Acesta l-a lăsat, iar el a căzut. Caldeii îl nimiciseră, dar a fost zidit din nou. Dar pentru că au tăgăduit stâlpul, a fost nimicit pentru totdeauna*.

11. Biciuindu-L cu bice de fier, închipuiau în suferința Lui o preînchipuire a suferințelor lor. Căci El i-a tăiat de la Sine și le-a luat împărăția, preoția și prorocia smulgând cele trei coaste și gura fiarei sălbatice [*Dn* 7, 5]. A zdrobit coarnele ei [*Dn* 7, 7], a smuls și a aruncat coasta ei. I-a luat puterea și a fost zdrobită.

* Aluzie la încercare evreilor sub Iulian Apostatul (361–363) de a-și reconstrui Templul din Ierusalim.

12. Catapeteasma ruptă [*Mt* 27, 51 par.] strigă de durere împotriva lăcașului cel sfânt, se tânguie fiindcă are să fie nimicit și pustiit. Arhiereul vremelnic și-a rupt cămașa, preînchipuind preoția pe care venea să o îmbrace adevăratul Arhiereu. Lăcașul cel sfânt și-a sfâșiat vălul său, preînchipuind pe Cel ce lua în slujba Sa altarul lăcașului sfânt.

13. Cutremurându-se [*Mt* 27, 51], pământul arăta nimicirea sălașurilor lor și clătinarea picioarelor lor arăta că pământul avea să-i izgonească aruncându-i în toate cele patru zări și risipindu-i în mânia Sa. Poporul a fost risipit, ca să se adune neamurile [păgâne]. Templul a fost nimicit, iar lăcașul nostru sfânt s-a zidit.

14. Chiar și soarele, luminătorul oamenilor, s-a stins el însuși [*Mt* 27, 45]. A luat și a întins înaintea feței sale acoperământul întunericului, ca să nu vadă rușinea Soarelui dreptății, în a Cărui lumină strălucesc îngerii în înălțime. Zidirea s-a clătinat, cerul s-a plecat, iadul a vărsat și a scuipat morții afară.

15. Și luminătorii I-au slujit în ziua Pătimirii. Erau în faza lor plină, preînchipuind plinătatea ce nu cunoaște micșorare. Soarele era simbolul slavei Lui, luna era simbolul umanității Sale; și amândouă L-au vestit. Dimineața luna, văzând soarele, mergea în întâmpinarea Lui, icoană a turmei Sale ce venea spre El.

16. Și mormântul în care L-au pus a fost nou [*Mt* 27, 60], preînchipuire a neamurilor [păgâne] care au fost botezate, spălate, curățite și înnoite, amestecând în trupurile lor Trupul și Sângele, chipuri ale morții Împăratului. Iar a treia zi a înviat și a lăsat mormântul: în noi moartea Sa e viața de veci.

17. Piatra mormântului, pe care a răsturnat-o îngerul de sus [*Mt* 28, 2], se aseamănă robului care deschide ușa cu teamă în fața stăpânului său. Trei îngeri au fost văzuți la

mormânt*, vestind că va învia a treia zi. Maria** care L-a văzut e icoana Bisericii, care vede de pe acum semnul venirii Sale celei de a doua.

18. Giulgiurile Sale [*In* 20, 7] vestesc vieţuirea Sa, care a strălucit luminos. Căci întunericul nu L-a putut cuprinde [*In* 1, 5]. Giulgiurile au rămas în mormânt, nu şi trupul, ca trupul Său să vestească învierea trupurilor. Ungerea trupului Său e chipul cuvântului adevărului, căci acesta fereşte [de stricăciune] viaţa sufletelor.

* Îngerul din *Mt* 28, 2 (şi *Mc* 16, 4) împreună cu cei doi îngeri din *Lc* 24, 4 şi *In* 20, 12.

** Maria, Maica Domnului.

5

Alte detalii ale istoriei Pătimirii explicate simbolic. *1:* crucea şi carul lui Dumnezeu; *2:* întunericul şi căderea lui Adam; *3:* crucea şi desfiinţarea răstignirii; *4–16:* hainele lui Hristos, cămaşa, cei doi tâlhari, buretele, oţetul, fierea, trestia, interpretate împotriva iudeilor; *17–18:* crucea de pe înălţimea Golgotei şi îngroparea; Azima şi obiceiul eliberării atestă jertfa morţii lui Hristos

PE ACEEAŞI MELODIE

1. Ruşinaţi au fost răstignitorii, care L-au făcut să urce în carul slăvitului şi în simboluri învăluitului lemn [al crucii] pe Cel ce adeseori şi-a făcut îngeri slăviţi din strălucirea luminii [*Ps* 103, 4] şi căruţe din raze, asemenea carului încins cu fulgere al heruvimilor [*Iz* 1]. Binecuvântat Cel ce a înjugat la el heruvimii şi serafimii ţinând hăţurile în mâna voii Sale!

REFREN: *Ţie, Doamne, Ţi se cuvine laudă, şi prin Tine Celui ce Te-a trimis, de la mieii care au biruit prin crucea Ta!*

2. Şi această zi [de vineri] şi amurgul ei sunt mare simbol şi prefigurare minunată. E ziua în al cărei amurg a fost osândit Adam: simbol mare! căci soarele s-a plecat şi lumina s-a stins, depărtându-se de Adam, iar el a fost îngropat în întuneric. A rămas în întuneric, după care lumina s-a întors. Ziua care s-a întunecat a început să licărească [din nou] tâlcuind preînchipuirea.

3. Să ne întoarcem iarăşi la faptul că L-au făcut să urce în [carul] lemnului [crucii]: acest lemn e obârşia îndurării.

Căci prin răstignirea Sa a desființat răstignirea, ca făcătorii de rele să nu mai fie răstigniți*. O, tu, Cel blând, căci până și cei blestemați poartă binecuvântarea Ta. Prin răstignirea Sa a desființat idolii poporului, precum și crucile din neamurile [păgâne].

4. Înveșmântându-L în furia lor [în purpură] și împărțindu-și veșmintele Lui [*Mt* 27, 35 par.], cărturarii cei trufași se învinuiau pe ei înșiși. Căci era ca și cum n-ar fi auzit niciodată de psalmul pe care adevăratul Cărturar îl tâlcuia prin hainele Sale [*Ps* 22, 19]. Pe acest Cărturar bogățiile Sale Îl așteptau să vină tainele ca să tâlcuiască cele ascunse.

5. O, tăiații-împrejur, care nu s-au rușinat să batjocorească pe Domnul celor tăiați-împrejur! Dacă n-ar fi fost tăiat-împrejur, ar fi fost o pricină să fie dat morții [*Fc* 17, 14]. Dar El a venit să împlinească toate; a împlinit Legea, dar poporul nu. Poruncile au fost împlinite, dar cei mândrii [iudeii] s-au vărsat pierind [ca apa]. Fiindcă au disprețuit pe Cel tăiat-împrejur spânzurându-L în pământul lor, și pământul păgânilor a disprețuit pe cei tăiați-împrejur care au fost lepădați.

6. Cămașa sa pe care n-au rupt-o [*In* 19, 23–24] e un simbol mare. Apostolii au întins-o în lume fără să o sfâșie. Celelalte haine, care au fost împărțite, arată împărțirile și dezbinările ivite în turma lor. Simbolul cămășii e lauda drept-credincioșilor, dar creștinii dezbinați sunt învinuiți de veșmintele Lui.

7. Când în furia lor L-au așezat între tâlhari [*Mt* 27, 28 par.], se vădeau de fapt pe ei înșiși. Căci tâlharul de-a stânga e simbolul lor, întru care au fost lepădați. Căci El a ales neamurile [păgâne] care s-au grăbit să alerge spre crucea Lui, asemenea celuilalt tâlhar care L-a jefuit pe

* Aluzie în desființarea pedepsei cu răstignirea de către Constantin cel Mare.

Domnul nostru. Domnul și-a deschis înaintea lui comoara Sa, iar el, jefuind-o, a scos din ea făgăduințele [*Lc* 23, 43].

8. Iar când își clătinau capetele înaintea Lui și râdeau de El [*Mt* 27, 39 par.], n-au înțeles că avea să le plece capul între neamuri [păgâni]. Cinsteau împăratul păgân în nădejdea că se vor înălța prin el. Dar prin acesta capul lor s-a cufundat încă și mai adânc. Plecarea capului lor aici e un zălog că își vor coborî din nou capul la a doua Lui venire.

9. Podgorenii au cules viile, au tescuit și I-au dat să bea rodul amar al viței, al vieți Egiptului [*Ps* 80, 9] care a tăiat mlădițele casei lui Avraam și a altoit în tulpinile lor altoiul amar al sodomenilor. Un mic vlăstar a odrăslit și a răsărit [*Is* 11, 1]. Și iată că strugurii lui umbresc tot pământul.

10. Buretele cu fiere [*Mt* 27, 48] vestește cancerul sufletului lor. Că și rătăcirea e subțire și pătrunzătoare. Cărțile minciunii scuipă din toate rândurile lor moartea iar scrierile lor sunt scrise cu venin. Dat fiind că Domnul nostru n-a gustat oțetul din burete*, de ce să gustăm noi veninul ereticilor!

11. Trestia în care I-au întins buretele [*Mt* 27, 48] e un simbol al ereziilor. Căci cu trestia scriu ei veninul aducător de moarte. Vedeți ce a scris trestia lui Mani, a cărui carte s-a făcut vas plin de otravă ascunsă. Sau trestia lui Bardaisan, tovarășul lui Marcion. Prin cărțile lor ne întind otrava.

12. Dar trestia pe care I-au pus-o în mână [*Mt* 27, 29] e potrivnică celeilalte trestii. Căci pe aceasta o țineau în mâini cărturarii, dar pe cea dintâi o ținea în mâini Adevărul, care a osândit și a lepădat neamul cel desfrânat. Cu limba lui David și-a scris trestia Mântuitorului nostru făgăduințele Sale fiicei împăratului [*Ps* 45].

* Afirmație contrazisă de *In* 19, 30, dar confirmată de *Mt* 27, 34 și *Mc* 15, 23 (unde nu e vorba de burete).

13. Lovindu-L cu trestia [*Mt* 27, 30], au fost loviți de brațul împăraților. Căci împărații au scris [porunci] și i-au dus în robie și au pus dări grele poporului, despre care stă scris că nu va intra în pământul său [*Ps* 94, 11; *Evr* 3, 11]. Iar când a intrat, o mână nevăzută a venit și l-a lovit. Și eu l-am lovit cu trestia fiindcă scriu ca să aduc aminte defăimările sale.

14. În locul singurei trestii cu care L-au lovit, au primit loviturile trestiilor scriitorilor. Căci în toate limbile se scriu nelegiuirile lor. Unul scrie un tratat, altul o cercetare, unul o explicare, altul un discurs împotriva lor. Pădure de trestii sunt cărțile acestor scriitori; cu cărțile lor ei lovesc pe răstignitori.

15. S-au înfuriat, au spumegat și au scuipat în față pe Cel sfânt [*Mt* 26, 67 par.], arătând prin aceasta că El a spălat rușinea de pe fața strămoșilor. Când șarpele, tovarășul lor, a spumegat și a uns-o pe Eva cu veninul gurii sale, atunci smochinul s-a milostivit și le-a dat frunzele sale [*Fc* 3, 7]. Dar Sionul L-a dezbrăcat pe Cel ce îmbracă toate.

16. Lucrurile urâte care au fost amestecate: oțet, fiere și mirodenii, închipuiesc și ne arată simbolul învățăturilor mincinoase*. Fariseii sunt simbolul amărăciunii fierii, căci sunt stricați și amestecați. Dar pentru că ființa tuturor rătăcirilor e doar una, Domnul nostru n-a gustat nicidecum din simbolurile lor. Dar nebunii s-au strâns să lingă veninul fierii lor.

17. Și junghiindu-L după obiceiul lor, au arătat nebunii că era Mielul cel adevărat. Înălțându-L pe Golgota, au dat mărturie de înălțimea Domnului înălțimilor. Pogorându-L și îngropându-L, mormântul Său a dat mărturie că e și Domn al adâncului. Prin ei înșiși le-a dat adevărul Său ce îndulcește toate. Întinându-și mâinile, au gustat adevărul Său.

* Ale lui Marcion, Bardaisan și Mani.

18. Azima lor e apoi mărturie că au părăsit pământul lor și s-au depărtat de el. S-au făcut amari asemenea ierburilor amare pe care le mănâncă dinții lor. În praznicul în care eliberau un om [*Mt* 27, 15 par.], au omorât un om. Obiceiul lor arăta că era Mielul cel adevărat: niciodată nu omorâseră un om de praznic. Cel pe care L-au junghiat odată cu mieii e așadar jertfă.

6

1–5: cele trei ceasuri de întuneric și apoi de lumină de la răstignire fac o zi; comparație cu minunea opririi soarelui de Iosua; *6–11:* simbolul celor trei ceasuri prisositoare ale anului; *12:* lipsa câte unei jumătăți de zi pe lună; *13–15:* explicarea simbolismului acesta al lunii și soarelui; *16:* din nou despre minunea opririi soarelui de Iosua; *17–18:* calendar solar și lunar; *19:* ceasul Învierii; *20:* rugăciunea lui Efrem

PE ACEEAȘI MELODIE

1. Trei zile se numără pentru Hristos ca și pentru Iona [*Mt* 12, 40]. Iată ziua de vineri, a cărei lumină a apus departe de popor. Cealaltă zi e sâmbăta, simbolul odihnei care a adus odihna morții. Cel care S-a întunecat și a strălucit a făcut apoi o [altă] zi din răstimpul în care a întunecat soarele*.

REFREN: *Slavă Ție, Domnul nostru, căci cei doi luminători vestesc prefigurările crucii Tale!*

2. O timp atât de scurt, dar a cărui putere e mai mare decât anii! Căci în el și-a predat Cel Slăvit duhul Său Tatălui [*In* 19, 30]: întuneric s-a făcut în el, lumină s-a făcut în el, cutremur s-a făcut în el, sfâșiere s-a făcut în el: toate acestea s-au făcut în [acest răstimp]. Dintr-o singură zi Iisus a făcut două așa cum Iosua făcuse din două zile una [*Ios* 10, 12–14].

* Efrem numără ca a treia zi ceasurile 6–9 ale zilei de vineri în care soarele s-a întunecat (o noapte) și ceasurile 10–12 ale zilei de vineri în care soarele a reapărut (o zi).

3. Și în acea slăvită prefigurare, pe care Iosua a gătit-o Domnului numelui său, ziua a fost împărțită și unită, a fost una și două în același timp: prin răsărit și apus a fost doar o singură zi, prin măsura somnului două zile, îndoită și totuși una. Și Vinerea mare a fost o singură zi prin măsura somnului, dar două prin despărțirea făcută de semnul minunat arătat în ea [întunecarea soarelui].

4. Primiți dar, cei ce ascultați, cuvintele mele despre socoteala celor trei zile. Iată ziua de vineri și seara ei cea mare, sâmbăta și seara sa și, afară de aceasta, celălalt răstimp cu apusul și răsăritul luminii, și care s-a făcut o zi. Seara acestei alte zile arată că învierea va fi desăvârșirea zilei de vineri.

5. Să fie pus deoparte răstimpul în care lumina s-a întunecat și iarăși a strălucit. Privește-l deosebi ca pe o zi! În locul ceasurilor [zilei] el a așezat ceasurile de pe urmă ale serii, și așa a fost împlinită vinerea neîncheiată: trei ceasuri de întuneric și trei de lumină, o noapte și o zi dau o nouă zi.

6. O, preînchipuire care vestești simbolic dinainte cele trei ceasuri prisositoare! Tot la patru ani se adună o întreagă zi*. Simbol mare! El prefigura cele trei ceasuri în care avea să domnească întunericul la moartea Sa. Domnul luminătorilor a înscris în lumină simbolurile Lui și soarele L-a vestit mai dinainte.

7. Cele trei ceasuri prisositoare nu umpleau nici o lipsă; sunt ceasuri care se revarsă dincolo de măsură. Nu sunt nici o îndreptare, nici o reașezare, ci mai degrabă o tulburare, căci aceste trei ceasuri tulbură anul. Ele au fost așezate numai pentru ca să vestească cele trei ceasuri de întuneric la vremea răstignirii.

8. Sunt învățați care spun că prin aceasta e împlinită lipsa lunii. Dar să ne întrebăm: de ce lipsește lunii jumătate de

* Cum arată strofa 11, e vorba de o zi în sens restrâns, de fapt un interval de 12 ore (3×4, nu 6×4 ore).

zi*? Și acest lucru e o tulburare a lunilor. Slavă Ție, Lumina noastră! Căci pe Tine Te închipuie luminătorii, soarele și luna cu simbolurile lor.

9. Soarele Te-a vestit mai întâi prin cele trei ceasuri prisositoare. Sunt ceasuri pe care numai mintea le poate socoti în numărul ceasurilor anului. Pentru ochi sunt ascunse: prefigurare a zilei aceleia în care soarele și-a ascuns lumina ca să vestească prin cele văzute tainele Sale.

10. Și ceasurile în care s-a făcut întuneric n-au putut fi deosebite cu ochii. Ele au putut fi cuprinse doar cu mintea, cu ajutorul ceasului de apă. Simbolul se asemăna realității, amândouă fiind ascunse. Cele trei ceasuri ascunse au urmat, au îmbrăcat și au împlinit de cele trei ceasuri ascunse.

11. Pentru că am spus „trei" și „trei", să nu înțelegi „șase". Căci numai trei ceasuri prisositoare sunt în fiecare an, și în anul acela în cele trei ceasuri s-a făcut întuneric. Învăța că de aceea au și fost făcute la început. Simbolul trecea și umbla pretutindeni, iar când și-a găsit Stăpânul, a pătimit împreună cu El.

12. O, slăvite Iisuse! Și luna Te vestește pe Tine. Căci în fiecare lună lipsește măsurii sale o jumătate de zi. Și cu cât prisosește măsura deplină a ceasurilor anului, pe atât lipsește măsurii lunilor. Crucea pe care s-a urcat e jugul carului său, la care a înhămat soarele și luna.

13. Căci luminătorii slujesc Stăpânului tuturor luminătorilor; soarele și luna, închinate odinioară [de oameni]**, sunt acum roabe Fiului Celui singur vrednic de închinare. Soarele prin cele trei ceasuri, iar luna prin cele șase. Îl poartă înjugate de către cele două simboluri. În soare și în

* Și aici e vorba de zi în sens restrâns (un interval de 12 ore), deci de cele 6 ore care lipsesc lunii în fiecare lună.

** Polemică probabil contra concepțiilor maniheilor despre cele două astre.

lună Iisus și-a închipuit simbolurile Sale, ca prin ele să vestească taina venirii Sale.

14. Dar de ce s-a întâmplat această prisosire în măsura soarelui, și de ce măsura lunii a fost nedesăvârșită și micșorată? Soarele care-și revarsă și dăruie plinătatea lui e simbolul darului Dumnezeirii Sale. Luna e simbolul trupului Său; îmbrăcându-se în el, Cel desăvârșit a desăvârșit măsura ei nedesăvârșită.

15. Soarele a vestit cele trei ceasuri, ceasuri de lumină asemenea Domnului său, iar luna a vestit cele trei ceasuri de întuneric asemenea lui Adam. Cu cele trei ceasuri care erau simbolul bunătății [dumnezeiești]*, iată [împreună] nouă ceasuri vestesc cele două: vremea Fiului, Care la ceasul al nouălea și-a dat cu glas tare duhul Său Tatălui [*Mt* 27, 45–50; *In* 19, 30].

16. Prin Iosua, fiul lui Nun, ziua s-a făcut îndoită și a fost mai lungă decât toate zilele, ca simbol al poporului pe care l-a înălțat mai presus decât toate neamurile. Prin Domnul nostru Iisus o zi s-a făcut mai mică decât toate zilele ca simbol al poporului care a fost disprețuit de toți. Acolo soarele s-a întărit, după cum s-a întărit și poporul, aici poporul s-a întunecat asemenea soarelui.

17. Întărește-mă, Doamne, să scriu și într-alt chip despre cele ale lunii! 11 zile lipsesc anului ei din cele 356 de zile care fac numărul deplin al anului soarelui. Ceea ce am grăit și grăiesc să fie Ție, Doamne, spre laudă, iar mie spre ispășire, prin milostivirea Ta!

18. Moise a unit și a amestecat calendarul anului cu socoteala lunii. El a rânduit, a alcătuit și așezat calendarul anului. Anul lui Noe avea două calendare, după cei doi luminători. Iscusitul cărturar [Moise] a făcut din ele unul singur. Doamne, fă ca să fiu pentru Tine un cărturar al

* După strofa 14, cele trei ceasuri prisositoare ale anului.

tainelor Tale, ca Tu să tâlcuieşti prin robul Tău asemănările Tale!

19. Dă-mi, Doamne, să vorbesc despre sorocul cel mai ascuns dintre toate! Îndrăzneala iubirii vine din iubire. Dacă ascuns este ceasul slăvitei Învierii Tale, spaimă mare e a ne apropia de naşterea Ta [veşnică]*. Dar poate că în ceasul al şaselea al acelei nopţi binecuvântate a înviat Domnul şi Dumnezeu nostru.

20. Iată, Doamne, foamea mea a strâns fărâmiturile simbolurilor cu tâlcuirile lor. Limba dreptilor e gata să tâlcuiască simbolurile bogăţiei Tale. Închinu-mă Ţie, Doamne! Fie ca şi de la robul Tău să urce către Tine, Doamne, darul cuvintelor mele. Pomeneşte-mă şi pe mine împreună cu tâlharul, ca în umbra lui să intru şi eu în Împărăţia Ta!

* Remarcă polemică la adresa arienilor care negau naşterea veşnică a Fiului din Tatăl.

7

1–3: Nisan, luna Pătimirii şi Învierii lui Hristos; *4–6:* soarele şi luna la moartea Domnului; *7–10:* cele patru puncte cardinale cinstesc fiecare cu ale sale pe Domnul; *11:* lor li se adaugă înălţimea şi adâncul; *12:* numerele 6 şi 100 şi simbolismul lor

TOT LA RĂSTIGNIRE
PE MELODIA: *Ceata cea cerească*

1. Luna lui Nisan să-I împletească cu florile sale frumoasă cunună! El a întins iarbă mulţimilor: şi ele au mâncat şi s-au săturat [*In* 6, 10]. O, minune! Săturare [duhovnicească] s-a adăugat săturării [trupeşti]. Luna văzută a lui Nisan a împodobit şi slăvit Nisanul cel nevăzut: minuni şi flori s-au amestecat, crinii strălucitori ai câmpului [*Mt* 6, 28] şi învăţăturile slăvite ale Domnului nostru.

REFREN: *Mielul se junghia şi mânca în luna lui Nisan, Mielul lui Dumnezeu e viu şi dă viaţă!*

2. Început-a luna lui Nisan cea care pecetluieşte şi desăvârşeşte. Cu florile sale încununat-a ea poporul nevrednic, care a mâncat, a cinstit şi a înălţat mielul cel trecător. În loc de ierburi amare au rătăcit culegând spini, ca să batjocorească Mielul cel adevărat şi să încununeze în râs pe Împăratul şi să ucidă cu fărădelege pe Cel drept.

3. Moise să-ţi aducă cununa celor drepţi. Căci el ţi-a împletit cunună din oasele sfinţilor adunaţi [*Iş* 13, 19?]. În tunetul glasului tău s-au desfăcut florile. În luna lui Nisan

s-a făcut primăvară în iad. Fața morților a strălucit, oasele lor uscate s-au veselit, frumusețea lor stinsă a strălucit.

4. În întuneric te-a împodobit soarele cu frumoasă cunună. Intrând întru sine a împletit-o și în trei ore a sfârșit-o, ca să încununeze cele trei zile ale morții Tale. El vestea prin aceasta că lupta cu moartea, ca prin cruce să biruie fiecare asupra morții. A luat asupra Sa [crucea] și a biruit prin ea asupra ei, ca Goliat care a pierit ucis de propria lui sabie [*1 Rg* 17, 51].

5. Soarele vestea despre El că e nevăzut și văzut, că trupul Său s-a îmbrăcat în pătimire, dar Firea Sa a rămas nepătimitoare. Prin taina trupului Său a pătimit iar prin taina puterii Lui a strălucit. O, soare văzut, care jelea pe Cel nevăzut! O, luminător ce s-a întunecat din pricina Luminii! Dar a fost mângâiat și s-a înălțat și ne-a mângâiat, căci din mormântul Său El S-a sculat pentru Biserica Sa.

6. Soarele s-a ascuns în înălțime, luna în adânc, și din toate părțile dreptii fugeau, căutau și găseau scăpare. Îngerilor le-a vestit soarele, iar celor îngropați luna că cei ticăloși L-au omorât cu viclenie pe Domnul lor. Soarele a strălucit ca îngerii ce au fost trimiși, luna a urcat împreună cu morții cei înviați, iar în mijloc răstignitorii se înăbușeau.

7. Fie ca răsăritul să-i aducă cu dreapta sa cunună. Din simbolurile și prefigurările arcei să i-o împletească! De pe muntele Kardu [Ararat] și-a cules el florile, din ținutul lui Noe și Sem și al celui ce este cap lumii [Adam], al lui Avraam, slăvitul, al binecuvântaților magi și al stelei, și al raiului, slăvitul său vecin.

8. Apusul să-i aducă două cununi strălucite, a căror mireasmă se revarsă în toate părțile. Apusul în care au apus stelele gemene, cei doi Apostoli, care strălucesc din mormintele lor purpurea raze neînserate. Căci Simon a întrecut soarele, iar Apostolul [Pavel] a covârșit luna.

9. Ținutul din miazăzi să-i aducă cunună din Faran [Sinai, *Dt* 32, 2]! El a încolțit și înflorit flori evreiești și legea cea înfricoșătoare, pe care nimeni n-a împlinit-o vreodată. Aceasta e cununa Domnului nostru care a împlinit-o până la capăt. Îmbătrânind, ea a tăcut și s-a odihnit. Doar ca mărturie mai este citită, și ca o bătrână istovită se odihnește.

10. Din pricina asprimii sale ținutul din miazănoapte nu cunoaște flori, ci doar zăpadă și gheață și vijelii năprasnice. Păgânătatea elină o închipuie vântul de miază noapte. Dar iată că și el aduce prin flori noi cunună Soarelui milostivirii care l-a făcut roditor. Iată că încolțesc și în el osemintele mucenicilor și florile strălucitoare ale fecioarelor.

11. Înaltul și adâncul Te încununează pe Tine, Doamne. Iată cele șase zări* îți aduc cununile lor, fiindcă în ziua a șasea ți-au împletit cunună de spini. Pe Tine să Te încununeze și prin Tine pe Părintele Tău! Trupul lui Adam care a biruit prin Tine, mare a fost rușinea lui când a fost biruit, dar cu cununi de biruință ai acoperit înfrângerea lui.

12. Din toate zările mulțumită fie adusă Celui ce S-a născut în mileniul al șaselea. Numărul „șase" e desăvârșit, fără lipsă. Iar numărul „o sută" e o cunună în mâna dreaptă**. Ca niște cununi aduce dreapta noastră imne. Prin simbolul lor să ne izbăvești de partea stângă și prin preînchipuirea lor călăuzește-ne de-a dreapta, în care stă împletit [cunună] numărul „o sută"!

---

* Aluzie polemică la doctrina bardaisanită privitoare la entitățile preexistente.

** Aluzie la calendarul digital din Antichitate, când până la 99 se număra cu degetele mâinii stângi, iar de la 100 încolo se trecea la mâna dreaptă; cf. P.H. POIRIER, „L'Évangile de Vérité, Éphrem le Syrien et le comput digital", *Revue d'Études Augustiniennes* 25 (1979), p. 27–34.

8

1–2: Ghetsimani; *3–4:* trestia batjocurii; *5:* Golgota; *6–7:* tăbliţa de pe cruce; *8–9:* cei doi tâlhari; *10:* Golgota, Hristos Judecătorul şi Biserica; *11:* Iosif; *12–13:* mormântul din grădină; *14:* moartea şi păcatul; *15:* Betania, locul Înălţării; *16:* Betleem, Nazaret, Betania

PE MELODIA: *Fericită eşti Efrata*

1. Fericit eşti, locule, care te-ai învrednicit de sudoarea Fiului care a căzut peste tine [*Lc* 22, 44]! În pământ a amestecat sudoarea Sa, ca să depărteze sudoarea lui Adam care ostenea pe pământ [*Fc* 3, 19]. Fericit pământul, pe care l-a înmiresmat cu sudoarea Lui; bolnav fiind, a fost tămăduit fiindcă sudoarea Lui a căzut peste el. Cine a mai văzut un bolnav să fie tămăduit prin sudoare străină*?

REFREN: *Laudă Celui ce Te-a trimis!*

2. Fericit eşti, locule! Căci ai bucurat Edenul prin rugăciunile tale. Căci în acela s-a dezbinat voinţa lui Adam împotriva Ziditorului său, fiindcă a mâncat în ascuns. [Iisus] a intrat în grădină rugându-se în ea şi din nou s-a făcut una prin rugăciunile Lui voinţa dezbinată în grădină. Spus-a: „Nu voia Mea să se facă, ci voia Va" [*Lc* 22, 42]!

3. Fericită eşti şi tu, trestie a ocării [*Mt* 27, 29]! Căci de tine s-a atins mâna Împăratului nostru. În chip simbolic

* În Antichitate se credea că transpiraţia bolnavului are efect curativ.

i-au pus-o în mână nebunii, căci El a scris ca Judecător cu ea lepădarea lor. Vai Sionului şi Ierusalimului care L-au înfuriat, ca să pustiască cetăţile sale. Strigând au cerut [de la Pilat] pe tâlharul [Baraba]. Iar Împăratul, pe Care L-au ocărât, a rostit osânda, a scris-o şi a îngăduit să fie pustiite fără milă.

4. Trestie i-au pus în mână spre ocară, iar El a făcut din ei trestie frântă [*4 Rg* 8, 21]. Nimeni să nu se sprijine în această trestie, a cărei putere a fost frântă, dar al cărei ghimpe e ascuţit [*ibid.*, cf. *Is* 36, 6]. David a scris despre un „toiag drept" [*Ps* 45, 7] ca să ruşineze poporul care L-a ocărât cu trestia. David a scris despre un „toiag de fier" [*Ps* 2, 9] şi I l-a pus în mână ca să zdrobească pe răstignitorii Săi.

5. Fericită eşti, Golgota! Cerul pizmuieşte micimea ta. Căci împăcarea noastră nu s-a făcut pe când Domnul nostru era ascuns sus, în cer. Pe tine s-a plătit datoria noastră. Pe tine a deschis tâlharul Edenul să intre înăuntru [*Lc* 23, 43]. Cerul n-a putut fi scăparea noastră. Cel răstignit m-a izbăvit pe tine.

6. Fericită eşti, tăbliţă [*Mt* 27, 37 par.]! Ca pe icoana unui împărat te-au făcut şi te-au ţintuit împreună cu El. Împăratul purta culorile morţii, iar tăbliţa, chipul Său, culoarea împăraţilor. Nu porţi chipul său din afară, căci ai fost îmbrăcată în asemănarea ascunsă a Împăratului Care S-a răstignit ca tu să vesteşti prin cele văzute frumuseţea Lui ascunsă.

7. Şi pe tine, tăbliţă, te-a scris [Pilat] dreptul cel dintre neamuri [păgâni] pentru toate neamurile [păgâne]. Semnele ei mute s-au făcut proroci vorbind despre Fiul din mijlocul neamurilor [păgâne]. În vreme ce răstignitorii au înfăşurat şi aşezat deoparte sulurile profeţilor, profeţia neamurilor a strigat cu glas mare: scriptura ei e desfăcută, glasul ei mărturiseşte că poporul a omorât pe Domnul său.

8. Fericit eşti şi tu, tâlharule [*Mt* 27, 38 par.]! Căci în moartea ta te-a întâmpinat Viaţa. Ai fost prăvălit, ca să fii

aruncat dintr-un rău în altul, dar Domnul nostru te-a luat și te-a așezat în Eden. Limba noastră nu poate vorbi despre tine [cu vrednicie]. Fiindcă Iuda L-a vândut cu viclenie [pe Domnul], Simon L-a tăgăduit și ucenicii au fugit și s-au ascuns; tu însă L-ai vestit.

9. În chip simbolic a fost răstignit între tâlhari, căci unul L-a ocărât iar celălalt L-a mărturisit, simbol care vestește că astăzi poporul [Israel] Îl batjocorește dar neamurile [păgâne] Îl mărturisesc. În tăcere L-a disprețuit tăgăduitorul, simbolul lor, căci iată sunt disprețuiți în lume. Iar [tâlharului] celui credincios i-a făcut parte de cinste prin cuvântul Său, și iată că următorii săi sunt cinstiți.

10. Crucea i-au ridicat-o și au așezat-o la înălțime, dar ei au coborât și au stat sub ea. S-au făcut astfel un simbol pentru Cel ce va ședea pe scaunul de judecată și îi va face așternut picioarelor Sale [*Ps* 110, 1]. Golgota e oglinda Bisericii Lui, pe care a așezat-o și zidit-o pe înălțimea Adevărului său. Și astăzi Biserica e întemeiată tot pe Golgota.

11. Fericit ești și tu, cel care porți același nume cu dreptul Iosif [*Mt* 27, 56–60 par.]. Căci tu ai învelit și îngropat mort pe Cel viu, tu ai închis ochiul adormit al Celui ce veghează, care a adormit somnul morții și a jefuit iadul. Vai morții! căci veghea sa a cufundat-o în somn adânc Veghetorul care a adormit ca să o amăgească. Cea care ne-a jefuit pe noi e jefuită; cea care ne ținea prinși e prinsă. Să ne veselim și să râdem de ea!

12. Fericit ești și tu, mormântule unic! Căci Lumina Unului-Născut a răsărit întru tine. În tine a fost biruită trufașa moarte; căci întru tine mortul cel viu a izgonit moartea. Fericit pântecele tău, căci în el a fost închisă gura nesățioasă și atoateînghițitoare. Îngerii încununează porțile tale cu strălucire, plini de bucurie pentru învierea noastră.

13. Mormântul și grădina Lui sunt simbolul Edenului unde Adam a murit de moarte nevăzută. A fugit și s-a

ascuns printre pomi, intrând și ascunzându-se între ei ca într-un mormânt. Cel viu, Care a fost îngropat și a înviat în grădină, l-a sculat pe cel ce căzuse în grădină. Din mormântul grădinii l-a dus întru slavă în cămara de nuntă din grădină.

14. Unde ești tu, șarpe lacom, tovarăș al tâlharului care l-ai omorât pe Adam? Cel rău l-a omorât prin viclenie închizând gura lui și înmulțind stârvurile pentru moartea cea lacomă. Vai vouă, amândurora! Căci ați fost biruiți de Unul singur. Legați fiind unul de altul, ați pierit împreună. Eva e în grădină, Adam în rai, iar voi în chinuri.

15. Fericită ești și tu, Betanie [*Lc* 24, 50]! Căci muntele arcei [Ararat] și Sinaiul te-au pizmuit. Fiindcă nu de pe ele a urcat la cer Domnul înălțimilor, ci dintru tine. Fericite țarinile tale, ce au fost binecuvântate prin Înălțarea Sa. Căci tu ai văzut slăvitul car, norul [*FA* 1, 9] ce și-a plecat înălțimea în fața Celui smerit care domnește în cele de sus și în cele de jos.

16. Fericiți, fără nici o pizmă, sunteți voi, cele trei, căci vă asemănați Celui „al treilea"* al Tatălui. Nașterea Sa a fost în Betleem, șederea Sa în Nazaret, în Betania înălțarea Sa. În ele a început și s-a săvârșit calea Sa. Și înălțându-Se [*In* 12, 32] a lăsat în urma Sa frământătura Lui pe care a ascuns-o în popor. Iată a fost spânzurat [pe lemnul crucii — *Ga* 3, 13] și a tras la Sine fără osteneală toate neamurile. Laudă Celui ce L-a trimis!

---

* Aluzie al cărei sens exact ne scapă astăzi.

9

1: Simon şi crucea; *2:* crucea şi sulița heruvimului

PE ACEEAŞI MELODIE

1. Fericit eşti şi tu Simone, care ai purtat crucea cea vie în urma Împăratului nostru! Mândri sunt cei care poartă semnele împăraților, deşi împăraţii pier împreună cu semnele lor. Fericite braţele tale, ce s-au înălțat ridicând crucea ce s-a pogorât şi ți-a dat viață. Povara ei te-a purtat în pământul vieții şi te-a trecut într-acolo, căci ea e corabia împărăției.

REFREN: *Binecuvântat Cel ce S-a răstignit pentru noi!*

2. Fericit eşti lemnule viu [al crucii]! Căci te-ai făcut sulițã nevăzută pentru moarte. Căci cu sulița care a lovit pe Fiul a omorât El moartea, fiind străpuns de ea. Sulița Lui a depărtat sulița [de la intrarea Edenului]*, căci iertarea sa a rupt zapisul datoriei noastre [*Col* 2, 14]. Raiul se veseleşte, căci cei izgoniți din el se întorc înapoi şi cei surghiuniți la sălaşul lor.

3. Pentru tine s-au îndulcit în chip simbolic apele cele amare [*Iş* 15, 23]. Prin tine se îndulcesc cei amari. Căci nu pot... [restul s-a pierdut].

---

* Sabia din *Fc* 3, 24 devine aici sulițã. Potrivit unei vechi tradiții siriace care desemna cu acelaşi cuvânt sabia din *Fc* 3, 24, sulița din *Lc* 2, 35 şi cea din *In* 19, 34. Cf. R. MURRAY, „The Lance which Reopened Paradise: a Mysterious Reading in the Early Syriac Fathers", *Orientalia Christiana Periodica* 39 (1973), p. 224–234.

Imnele Învierii

(*De Resurrectione*)

1

Imn acrostih despre Hristos şi mântuirea Sa fără un mers evident al ideilor. Strofele încep cu literele numelui lui Efrem. Strofele *18–19*, care se abat de la această regulă, nu sunt deci autentice.

1. [Pentru noi a venit mielul din casa lui David. Pentru noi a venit din Avraam preot şi arhiereu. Pentru noi S-a făcut Miel]*, pentru noi S-a făcut Arhiereu. Trupul Său s-a făcut jertfă iar Sângele Său stropire. Binecuvântată fie plinătatea Ta.

REFREN: *Binecuvântată fie înălţarea Lui!*

2. Pogorât-a fugind Păstorul tuturor căutând pe Adam, oaia cea pierdută. A luat-o pe umeri [*Lc* 15, 5] şi a urcat aducând-o Stăpânului turmei. Binecuvântată fie pogorârea Sa!

3. Stropit-a rouă şi ploaie făcătoare de viaţă peste Maria, pământul cel însetat. Şi ca un grăunte de grâu a căzut în iad, înălţându-se ca spic şi pâine nouă. Binecuvântat fie zborul Lui!

4. Cunoştinţa Sa a smuls rătăcirea de la omenirea căzută în pierzanie. Prin ea s-a tulburat şi clătinat cel rău. Peste neamuri şi-a revărsat toată înţelepciunea Sa. Binecuvântat fie izvorul ei!

---

* Pasajul în paranteze, absent din unicul manuscris din pricina unei lacune, a fost reconstituit plecând de la imnografia conservată în tradiţia liturgică siriacă.

5. Din înălțime S-a pogorât la noi Puterea [dumnezeiască] și din sânul Maicii ne-a strălucit Nădejdea. Din mormânt a răsărit Viața și pentru noi a șezut Împăratul de-a dreapta. Binecuvântată fie măreția Lui!

6. Din înălțime s-a revărsat ca un râu, și din Maria a ieșit ca o rădăcină. De pe lemnul crucii a căzut ca un rod și ca o pârgă a urcat înapoi la cer. Binecuvântată fie voia Ta!

7. Cuvântul Tatălui a ieșit din sânul Său și a îmbrăcat trup din alt sân. Dintr-un sân în alt sân a trecut și a umplut sânurile feciorelnice. Binecuvântat Cel ce S-a sălășluit întru noi!

8. Din înălțime S-a pogorât ca Domn, din pântece a ieșit ca un rob. Moartea a căzut în genunchi înaintea Sa și în învierea Lui i S-a închinat viața. Binecuvântată fie izbânda Sa!

9. Maria L-a purtat ca prunc, preotul [Simeon] L-a purtat ca ofrandă [*Lc* 2, 28], crucea L-a purtat ca pe un osândit la moarte, cerul L-a purtat ca un Dumnezeu. Laudă fie adusă Tatălui Său!

10. Pretutindeni revărsa și făcea tămăduiri și făgăduințe. Cei simpli zoreau spre tămăduirile Lui. Cei înțelepți spre făgăduințele Lui. Binecuvântată fie descoperirea Lui!

11. Din gura peștelui a dat bunul făcut cu întipărire trecătoare și din metal vremelnic [*Mt* 17, 27]. Din gura Sa a dat întipărirea cea nouă a Legământului celui Nou. Binecuvântat fie dăruitorul Lui!

12. De la Dumnezeu vine Dumnezeirea Lui și de la cei muritori umanitatea Lui; de la Melchisedec preoția Sa, iar de la casa lui David împărăția Sa. Binecuvântat fie amestecul lor întru El!

13. La nuntă a fost printre oaspeți [*In* 2, 2], în ispită printre postitori, în luptă printre veghetori, iar în templu a fost învățător. Binecuvântată fie învățătura Sa!

14. Pe cei necurați nu-i disprețuia, iar de cei păcătoși nu se scârbea. De cei desăvârșiți se bucura foarte, iar pe cei simpli îi întâmpina cu bucurie. Binecuvântată fie învățătura Lui!

15. Picioarele nu și le-a oprit înaintea bolnavilor, iar cuvintele nu le-a oprit înaintea nebunilor. Pogorârea Sa a fost până la cei pământești iar înălțarea Sa până la cele cerești. Binecuvântat fie Cel ce L-a trimis!

16. Nașterea Sa e pentru noi curăție, iar botezul Său pentru noi ispășire; moartea Lui pentru noi e viață și înălțarea Sa pentru noi ridicare. Cât de mult trebuie să-I fim mulțumitori!

17. Cei neînfrânați Îl socoteau mâncăcios [*Mt* 11, 19], cei înțelepți, hrănitor. Cei bețivani Îl socoteau băutor, cei înțelepți, Cel care adapă toate. Binecuvântată fie pronia Lui!

18. Caiafa a socotit necurată zămislirea Sa, iar Gabriel a lăudat nașterea Lui. Mincinoșii au defăimat înălțarea Sa, iar ucenicii s-au mirat de ridicarea Lui. Binecuvântată fie despărțirea Sa!

19. Pentru Născătorul Lui nașterea Sa e adevărată, pentru iscoditori [arieni] nașterea Sa e cu neputință. Cele cerești au adevărul curat, cei pământești sfădirile și rătăcirea. Pecetluită este iscodirea Lui*.

20. De cel rău a fost ispitit, de popor luat la întrebări, de Irod cercetat. Prin tăcere i-a mustrat pe cei ce voiau să-L iscodească. Binecuvântată fie nașterea Lui!

21. În râu a fost socotit cu cei botezați. Pe mare a fost numărat cu cei ce dormeau [*Mt* 8, 24 par.]. Ca un osândit la moarte a fost spânzurat de lemn. Ca un stârv a fost pus în mormânt. Binecuvântată fie smerenia Lui!

---

* Polemică antiariană: Efrem reproșează arienilor scrutarea rațională a naturii divine.

22. Cine e pentru noi, Doamne, asemenea Ţie? Puternice, Care Te-ai micşorat, Veghetorule, Care ai adormit. Neprihănitule, Care ai fost botezat, Viule, Care ai murit, Împărate, Care ai fost batjocorit, ca să dai tuturor cinste! Lăudată fie cinstirea Ta!

2

1–2: imnele de Paşte ale lui Efrem cântate de copii, fecioare şi asceţi; *3:* participarea naturii la celebrarea Bisericii; *4:* comparaţie cu arca lui Noe; *5–6:* ofranda lui Efrem: imnele sale; *7:* comparaţie cu intrarea lui Iisus în Ierusalim; *8–9:* ofranda diferitelor cinuri ale comunităţii; *10:* participarea sfinţilor; *11:* cununa lui Hristos sunt virtuţile creştinilor; *12:* rugăciune pentru pace

PE MELODIA: *Omorâţi fost-au pruncii*

1. Car s-a făcut pentru mine legea Ta care mi-au făcut cunoscut Raiul. Cheie s-a făcut pentru mine crucea Ta care a deschis raiul. Din grădina desfătărilor am cules, din rai am strâns şi am adus roze şi flori vorbitoare. Iată-le risipite de praznicul Tău peste oameni în imne! Binecuvântat fie Cel ce a încununat şi a fost încununat!

2. Iată praznicul vesel, în întregime e gură şi limbă! Cei feciorelnici şi fecioarele se fac aici trâmbiţe şi corni, fetele şi băieţii harfe şi chitare. Cânt peste cânt se înalţă în zbor făcându-i pe toţi să urce până la cer lăudând pe Domnul slavei. Binecuvântat fie Cel prin care muţii tună!

3. Tună pământul dedesubt şi cerul deasupra. Luna lui Nisan amestecă cânturi cu cânturi, cereşti şi pământeşti. Cânturile Bisericii se amestecă cu tunetele Dumnezeirii, scânteierea lumânărilor se amestecă razele fulgerelor, cu ploaia se amestecă prohodul pătimirii şi cu păşunea încolţită postul Paştelui.

4. Așa săltau în arcă glasurile din toate gurile. În afară valurile cele înfricoșătoare, înăuntru glasurile cele plăcute. Două câte două cântau în ea împreună limbile în curăție, preînchipuind prăznuirea noastră, în care cei feciorelnici și fecioarele cântă cu sfințenie lauda Domnului arcei.

5. De praznicul acesta, unde fiecare își aduce ofrandă faptele sale cele bune, durere mi s-a făcut, Doamne, să văd că stau înainte ca un sărman. Dar roua Ta îmi înmoaie cugetul care mi se face un al doilea Nisan. Ofrandele mele sunt florile lui. Iată-le împletite cunună și atârnate de ușa urechilor mele. Binecuvântat fie norul care s-a scurs peste mine!

6. Cine a văzut vreodată flori strânse din cărți ca de pe niște coline. Cu ele și-au umplut fecioarele sânurile dalbe ale cugetului lor. Iată glasul a revărsat ca soarele flori asupra mulțimilor! Flori sfinte sunt. Primiți-le cu simțurile voastre așa cum a primit Domnul ungerea Mariei [*In* 12, 3]! Binecuvântat Cel ce ai fost încununat de slujitoarele Tale!

7. Iată, flori vorbitoare au așternut pruncii înaintea Domnului nostru. Asinul a fost încununat cu ele, calea era plină de ele. Laude au revărsat peste El ca niște flori și cântări ca niște crini. Și astăzi, în mijlocul praznicului, ceata pruncilor așterne înaintea Ta, Doamne, imne ca niște flori. Binecuvântat fie Cel ce a fost lăudat de prunci!

8. Iată urechile noastre sunt ca o scoică plină de cânturile pruncilor; pline sunt urechile noastre de cântările fecioarelor. Fiecare să adune toate florile și să amestece în ele flori care cresc în pământul lor, ca pentru acest mare praznic să împletim cunună măreață. Binecuvântat fie Cel ce ne-a chemat la împletirea ei!

9. Păstorul cel mare [episcopul] să împletească ca pe niște flori tâlcuirile sale, preoții faptele lor cele bune, diaconii citirile lor, tinerii laudele lor, pruncii psalmii lor, fecioarele imnele lor, căpeteniile faptele lor, poporul cel simplu viața lui. Binecuvântat Cel ce a înmulțit pentru noi faptele Sale cele bune!

10. Să chemăm și strălucitii viteji: mucenicii, apostolii și prorocii, căci înflorirea lor se aseamănă: strălucitoare sunt florile lor și bogate rozele lor; dulce e mireasma crinilor lor. Din Eden își culeg și aduc frumoasele flori spre încununarea frumosului nostru praznic. Ție se cuvine lauda fericiților!

11. Cununile împăraților s-au făcut sărace în fața bogăției cununii Tale, în care s-a împletit curăția, în care strălucește biruitor credința, în care luminează smerenia, în care e amestecată fecioria, în care strălucește biruitor iubirea cea mare. Desăvârșită e frumusețea cununilor Tale, mare Împărat al florilor! Binecuvântat e Cel ce ne-a făcut să o împletim!

12. Primește, Doamne, ofranda noastră și dă-ne în schimb mântuirea. Împacă ogoarele pustiite, lucrează țarinele pustiite, zidește bisericile arse, ca, atunci când vine marea pace*, să-Ți împletim cunună mare din flori și cununi din toate părțile, cu care să încununăm pe Domnul păcii. Binecuvântat fie Cel ce a lucrat și poate încă lucra!

* Aluzie la numeroasele devastări ale ținutului Nisibis în războaiele romano-persane.

3

1: Nisan, luna ieşirii din Egipt; *2–3:* adulterul fiicei lui Avraam în pustie; *4–7:* intrarea lui Iisus în Nisan; fiica Sarrei respinge Mirele; iar locul ei e ocupat de Biserică; *8–9:* Nisan şi sfârşitul preoţiei Vechiului Testament; *10–11:* Nisan şi învierea morţilor; *12–13:* Nisan şi Eva; *14:* Nisan, mijlocul lunilor; *15–16:* Ierusalimul şi Biserica; *17:* Evanghelia umple pământul

PE ACEEAŞI MELODIE

1. Nisan*, biruitoarea lună trimisă de Cel biruitor, a strălucit şi a biruit în Egipt, a izbăvit şi a scos afară mireasa Împăratului. Înaintea ei a făcut să şiroiască cu valurile lui pământul pe care l-a aşternut şi umplut de flori. Făclia fulgerelor scânteia, veselia tunetelor răsuna. Munţii dănţuiau înaintea ei [*Ps* 114, 4]. Binecuvântat fie Cel Preaînalt, Care i-a însoţit cu alai pe înjosiţi!

2. Nuntă curată s-a făcut în pustie şi cămară de nuntă a fost pe Sinai. Cel Sfânt a pogorât, S-a logodit şi însoţit cu fiica lui Avraam [poporul iudeu], prietenul său. Dar lucru cumplit s-a petrecut numaidecât, căci mireasa a făcut desfrânare în cămara sa de nuntă. Mirele urca spre mireasă, şi străinul a intrat în cămara de nuntă. Ea a urât pe Împăratul şi a iubit viţelul. Binecuvântat fie Cel curat Care i-a dat carte de despărţire.

* Cf. G. ROUWHORST, „L'évocation du mois de Nissan dans les hymnes «sur la résurrection» d'Éphrem de Nisibe", în *IV Symposium Syriacum* (*OCA* 229), Roma, 1987, p. 105–110.

3. În pustie a făcut desfrânare şi în pustie şi-a găsit groapa. Căci Cel curat nu a dus-o printre neamurile [păgâne] ca să nu fie batjocorit de ea. În locul ei a crescut-o pe fiica ei căreia i-a dat podoaba maicii sale. I-a atras luare-aminte la necurăţia sa şi i-a făgăduit, dacă se va ţine curată, să-i dea drept Mire pe Fiul Împăratului. Binecuvântat Cel care şi-a luat Mireasă Biserica neamurilor [păgâne]!

4. Nisanul cel vesel a fost trimis la fiică*, precum odinioară la maică**, să încununeze pe această fiică a Sarrei. Şi a ieşit în întâmpinarea Fiului Împăratului. Mare alai a făcut înaintea Mirelui, ca mireasa să se bucure de Mirele ei. Ologii săreau ca şi cerbii [*Is* 35, 6], ochii orbi străluceau ca nişte făclii [*Mt* 21, 14], aclamând cu ramuri în mâini [*Mt* 27, 51]. Binecuvântat fie Cel ce a ruşinat-o pe cea care a făcut adulter!

5. Fiica Sarrei L-a văzut pe Fiul Împăratului. A văzut că era înfrânat şi s-a întunecat. A văzut că era curat şi s-a îmbolnăvit, fiindcă se obişnuise cu desfrânaţii. A învinuit, ca să nu fie învinuită; a pus în seama Lui lucruri rele, ca El să o lase. Ieşită din minţi, n-a ştiut că era Mirele ei sfânt. Binecuvântat fie Cel ce a îndurat desfrânarea ei!

6. Nisan, lună dreaptă, i-a luat podoaba lipsind-o de ea. În ea se îmbrăcase în podoabă, în ea s-a dezbrăcat de ea. [Luna lui Nisan] a rupt şi a sfâşiat catapeteasma [*Mt* 27, 51 par.], haina cea sfântă pe care o purta, şi care ascundea odoarele locaşului sfânt. I-a răpit şi i-a luat prăznuirile ei, i-a luat [Paştele], praznicul de căpetenie de care atârnă toate praznicele. Binecuvântat fie Cel ce a lăsat-o pentru totdeauna!

7. Fiul Împăratului, văzând fărădelegea ei, s-a dus şi şi-a luat mireasă Biserica neamurilor [păgâne]. Fiindcă pusese

* Poporul iudeu în timpul lui Hristos.

** Poporul iudeu în timpul ieşirii din Egipt şi al Legământului de pe Sinai.

deja la încercare iubirea şi credincioşia ei, a unit-o cu El şi S-a unit cu ea, ca niciodată să nu poată fi între ei despărţire. Iat-o aşezată pe scaun în palatul împărătesc, îmbrăcată în podoaba împărătească [*Ps* 45, 10–16]. Îi slujeşte luna lui Nisan, împodobită şi acoperită de flori. Slavă Ţie, Domnule al lunii Nisan!

8. În luna lui Nisan florile străpung mugurii şi petalele lor ies la lumină. Îşi lasă mugurii şi se fac cununi pentru alţii. Asemenea lunii Nisan e şi praznicul din Nisan: în el şi-a rupt arhiereul sânul [*Mt* 26, 65 par.] din care a fugit preoţia; l-a lăsat gol în urmă zorind spre Mântuitorul nostru. Binecuvântat fie Cel drept, care a cerut înapoi cele ale Sale!

9. În luna lui Nisan, văzând cum arhiereului Caiafa i-a fost smulsă arhieria şi a fost dezbrăcat de preoţie, Duhul Însuşi a rupt catapeteasma [*Mt* 27, 51], a ieşit [din templu] şi împreună cu El au ieşit toate. Văzând că nu mai era preot care să slujească în el, locaşul cel sfânt s-a mutat acolo unde se slujea. Binecuvântat fie Cel ce a făcut să strălucească slujirea Lui!

10. Acoperământul cel gros al întunericului s-a rupt cu totul în luna lui Nisan. Fulgerele zboară în întuneric, lumina lor o sfâşie. Praznicul serbat în luna lui Nisan a rupt prin glasul său mormintele. Moartea care omoară toate a auzit glasul care face vii toate, a adormit şi şi-a dat toate comorile sale. Slavă Ţie, Fiului Celui ce toate le face vii!

11. În această zi mielul preînchipuirii, care a pierit, a deschis Egiptul. În junghierea sa şi-a arătat puterea sa; căci mort fiind, a izbăvit pe cei vii. Tot aşa Cel Întâi-Născut a zdrobit în ziua morţii Sale zăvorul iadului, ca pe cel al Egiptului. Morţii au ieşit [*Mt* 27, 53] şi au vestit puterea Mielului care prin moartea Sa i-a scos afară din iad. Slavă Ţie Celui ce îi izbăveşti pe cei ai Tăi!

12. Luna lui Nisan uşurează povara ce apasă greu asupra făpturilor. Ridică povara de pe munţi şi acoperămintele de

pe izvoare. Căci prin căldura sa topeşte zăpada şi gheaţa râurilor. Pacea sa răcoreşte izvoarele, croieşte neguţătorului cale spre bogăţie în valurile [mării]. Slavă, Doamne, purtării Tale de grijă!

13. Frigul cel aspru, care biciuie toate, precum şi arşiţa apăsătoare care chinuie toate, le biruie blândul Nisan. El domoleşte văzduhul cu blândeţea sa. Îmbracă pomii goi, făcându-se un simbol al părintelui orfanilor. Goliciunea pământului o îmbracă, aşa cum Domnul său a acoperit şi îmbrăcat goliciunea Evei în Eden. Binecuvântat Cel ce a acoperit goliciunea noastră!

14. O, Nisan, biruitoare lună! Toate zilele fac cerc în jurul tău, toate lunile te înconjură de-a dreapta şi de-a stânga, cu o jumătate a lunii de o parte, şi cealaltă de cealaltă parte. În faţa ei, de cealaltă departe, se ţine Tişri [octombrie–noiembrie], luna bogăţiei care îi aduce ofrandă. Binecuvântată fie puterea ce rânduieşte toate!

15. Strigat-a prorocul: „Lărgi-voi sânul tău, cea stearpă, ca să cuprindă pruncii tăi" [*Is* 54, 1–3]. Căci Ierusalimul omora pe cei netăiaţi-împrejur, iar Biserica dă viaţă şi celor tăiaţi-împrejur. Ea îi convinge pe cei trupeşti să renască duhovniceşte. Aceştia se bucură de naşterea trupească şi se mândresc cu laptele pruncilor; aşteaptă moştenirea pământului [făgăduinţei]. Binecuvântat fie Cel ce a dat făgăduinţa Sa neamurilor [păgâne]!

16. Micul sân al fiicei Sionului s-a osândit pe sine însuşi ca unul vremelnic. Era de ajuns pentru un mic popor să-şi facă în el praznicul său. Căci numai în Ierusalim s-a poruncit ca poporul să-şi aducă jertfele sale [*Dt* 12, 5]. Dar cum ar fi putut veni toate popoarele din toate colţurile lumii să-şi aducă acolo jertfele lor? Binecuvântat fie Cel ce frânge Trupul Său pretutindeni!

17. Piatra pe care a văzut-o Daniel [*Dn* 2, 35] a umplut tot pământul. Norul pe care l-a văzut Ilie [*3 Rg* 18, 44] s-a

întins făcându-se preînchipuire a Evangheliei ce s-a întins şi răspândit la toate neamurile. El a făcut să ploaie ploi bogate şi picăturile ce au putut potoli setea neamurilor. Binecuvântat fie Cel căruia i se aduce slujire pretutindeni!

4

1–3: Nisan, luna primăverii, şi prăznuirea Paştelui; *4–5:* Nisan şi pământul, mama lui Adam; *6–7:* Nisan, albinele şi Biserica; *8–9:* Nisan şi Hristos descătuşează lanţurile; *10–14:* Nisan, luna zămislirii, morţii şi învierii lui Iisus; *15:* Nisan dă înapoi lui Hristos prefigurările sale

PE MELODIA: *Acesta e praznicul Celui Întâi-Născut*

1. Revarsă peste noi, binecuvântate Doamne, din bogăţia Ta în luna ce pe toate bogate le face! În luna lui Nisan darul Tău s-a întins peste toate. În ea s-au îmbogăţit şi s-au împodobit munţii cu verdeaţă, ogoarele cu sămânţă, marea cu câştig, pământul cu turme, cerul cu stele vesele şi văile cu flori. Nisan e podoaba pământului şi praznicul lunii Nisan e podoaba Bisericii sfinte.

2. Acest Nisan vorbitor m-a sfătuit să îndrăznesc să cer spunând: Doamne, dacă gurile închise ale târâtoarelor aducătoare de moarte se deschid graţie lunii Nisan — el deschide gura blestematului şarpe, care pe toţi i-a înşelat şi i-a omorât —, deschide, Doamne, în mila Ta gura slujitorului Tău şi fă-o harfă a adevărului! Ca să cânte o dulce melodie în stare să umple cu binecuvântatul Adevăr pe toţi cei ce-l ascultă!

3. Dacă însă văzduhul însuşi vorbeşte adăugând la toate vocile şi tunetele lui Nisan, cu cât mai mult nu v-a sălta Biserica celor înzestraţi cu darul vorbirii în ziua prăznuirii ce vorbeşte despre Paştele Tău! Ca o chitară v-a răsuna la

marele Tău praznic ce însoțește celălalt praznic în care îngerii săltau în Betleem. Să împletească Biserica în Nisan cununa laudei pe care îngerii au împletit-o în luna Kanon [decembrie–ianuarie]*!

4. Iată luna lui Nisan țese și îmbracă pământul. Făptura se acoperă cu un veșmânt multicolor. E haina florilor și mantia bobocilor. Maica lui Adam [pământul] se acoperă de praznicul lui Nisan într-o haină nețesută de mâini omenești. Se bucură că Domnul ei a pogorât ca să ridice pe fiul ei [Adam]. Două praznice pentru pământ și două nunți deodată: cea a Domnului și cea a fiului Său [Adam].

5. Ca sânul și pântecele mamei e pământul pentru toate cele vii, și ca un acoperământ pentru cei morți. O, pământule, care îmbraci pe toți cei goi, dar pe care nimeni nu-l poate acoperi! Luna lui Nisan îmbracă goliciunea lui și acoperă rușinea lui ca pe Noe cel dezgolit. Pe strămoșul tuturor l-au acoperit cu o haină cei doi frați [*Fc* 9, 23]. Iar pământul, maica tuturor, l-a acoperit cu mantie de flori singură luna lui Nisan.

6. În luna florilor ies afară pline de hărnicie și albinele înaripate. Priviți această cea mai firavă dintre toate viețuitoarele și sârguiți-vă după pilda ei! Căci e îmbrăcată în simboluri și poartă preînchipuiri. Fiindcă din toate florile strânge cele de folos. Comoara ei ascunsă e disprețuită, dar atunci când e deschisă e o minune a vedea cum a lucrat-o, zidit-o și umplut-o. Binecuvântat fie Creatorul ei!

7. Dulceața e risipită, și gura acestei preacurate făpturi o adună. Ea e oglinda Bisericii care adună din Scripturi dulceața Duhului Sfânt. În pustie sinagoga aduna mana și o aduna cu lăcomie și cuget neînțelegător. Veniți, adunați iubirea curată în locul manei celei ademenitoare. Căci mana

* În această lună Biserica veche celebra, pe 6 ianuarie, sărbătoarea Epifaniei sau Arătării Domnului (Nașterea și Boboteaza unite într-o singură prăznuire).

putrezea dacă era ținută peste noapte [*Iș* 16, 20]. Dar iubirea e cu atât mai dulce atunci când rămâne.

8. Luna lui Nisan rupe frigul iernii, ghimpele cel amar. Un simbol al iubirii e luna lui Nisan, biruind cu căldura ei răceala de gheață. Iată, saltă picioarele încătușate de iarnă, dezlegate sunt mâinile legate de nelucrare, hărnicia iese să împodobească pământul. Să vadă sufletul aceasta și să sârguiască ca în locul pământului să se împodobească pe sine însuși.

9. Lăudată e luna lui Nisan ca una ce slobozește toate. Slobozește neguțătorii, prizonieri ai iernii. Luna lui Nisan îi dezleagă la venirea ei, iar ei ies veseli afară, ca și Domnul ei, Care în Nisan a dezlegat pe cei încătușați în iad, iar ei și-au desfăcut mormintele [*Mt* 27, 52–53]. Omul liber, care s-a înlănțuit pe sine însuși, să se desfacă singur [din cătușe]! Căci cine îl va dezlega pe cel a cărui înlănțuire stă în voia sa proprie?

10. În tine, blândule Nisan, Cel Preaînalt a îmblânzit tunetul pentru urechile noastre. În luna lui Nisan Domnul tunetului și-a îmblânzit puterea în milostivirea Sa, a pogorât și S-a sălășluit în pântecele Mariei*. În luna lui Nisan s-a întărit iarăși, a dezlegat pântecele iadului și a urcat înapoi. În luna lui Nisan a intrat din nou, Și-a îmblânzit glasul și i-a convins pe cei ce auziseră de Învierea Sa dar se îndoiau încă [*In* 20, 19–28].

11. Acest slăvit Nisan deschide toate comorile și aduce la lumină toate bogățiile...** În el comoara adâncurilor pământului a dat înapoi Trupul ce dă viață tuturor.

12. Înmiresmatul Nisan s-a făcut cățuie de tămâie binemirositoare revărsându-și toate miresmele sale. Dumnezeu S-a pogorât ca să umble pe pământ. Luna lui Nisan L-a

* După Efrem, zămislirea Domnului a avut loc pe 10 Nisan.
** Lacună în manuscris.

văzut și a strălucit ca un arhiereu. A dus înaintea Lui jertfa fumului. Mireasma jertfelor a vestit: iată Arhiereul a pogorât din cer pentru noi; jertfa Sa e iubirea adevărată, căţuia Sa e milostivirea, isopul Său ştergerea păcatelor.

13. În luna lui Nisan [de Buna Vestire] S-a pogorât Domnul nostru din cer şi L-a primit Maria. Tot în Nisan a înviat şi a urcat. Şi iarăşi Maria L-a văzut. Ea L-a simţit când cobora. Şi tot ea cea dintâi L-a văzut la învierea Sa*. Acesta e tâlcul numelui Maria: că a văzut înaltul şi adâncul. Fericită eşti tu, lună a lui Nisan, fiindcă ai văzut zămislirea, moartea şi învierea Domnului tău!

14. În luna lui Nisan Cel ales S-a îmbrăcat în milă, a pornit şi a coborât din cer. În luna lui Nisan a fost încununat de mulţimea izbânzilor Sale. A urcat din adânc. Şi morţii cei înviaţi Ţi-au împletit cunună. Ucenicii mângâiaţi Ţi-au împletit cunună. Iar îngerii, minunându-se de lupta Ta, Ţi-au împletit şi ei cunună. În locul cununii de spin Îţi împletesc cunună de slavă toate făpturile.

15. Ca un econom al preînchipuirilor se grăbea luna lui Nisan spre Domnul nostru la venirea Lui. Căci Moise încredinţase preînchipuiri ascunse lunii lui Nisan în Egipt. Nisan şi-a adus preînchipuirile sale... Fericită eşti tu, lună a lui Nisan, care ai văzut amândouă Paştile vesele: cel al lui Moise şi cel al Domnului nostru!

* Efrem identifică pe Maria din *In* 20, 1 cu Maica Domnului.

5

Fragment al unui imn pierdut odată cu sfârşitul mutilat al unicului manuscris. *1–3:* rugăciunea lui Efrem pentru a putea slăvi cum se cuvinte Învierea în imne; *4:* Nisan care aduce la viaţă toate

PE ACEEAŞI MELODIE

1. În această lună a revărsărilor, darul Tău s-a revărsat fără pizmă peste toate. Stropii de ploaie al lui Nisan au fost covârşiţi, Doamne, de bunătăţile Tale revărsate peste fiecare. Până la spini s-au pogorât în mila sa darul Tău. Dacă neghina a crescut şi s-a împodobit răsplătind în tăcere bunătatea Ta, nu opri, Doamne, darul Tău de la cel ce însetează să Te laude în cânt.

2. Chiar şi pârâiele uscate le-a umplut sprintenul Nisan spre a se bea din ele. Umple, Doamne, în Nisan şi râul uscat al cugetului nostru cu valurile bunătăţii Tale, căci aceasta atârnă cu totul de darul Tău. Şi dacă nu se revarsă, ca să tămăduiască făpturile Tale, ele se îmbolnăvesc...

3. ... Căci niciodată soarele n-a încetat să răsară peste cei răi [*Mt* 5, 45] ca prin răsăritul său văzut să cunoaştem răsăritul ascuns în iubirea Lui. Revărsând peste cei răi un soare ce revine mereu ne arată că niciodată nu-şi va retrage milostivirea de la cei nerecunoscători.

4. După singurătatea iernii celei surde şi mute iată tună acum luna lui Nisan. E vraja care îmblânzeşte toate: îmblânzeşte marea cu murmurul vâslelor şi al corăbierilor;

îmblânzește pustia cu murmurul turmelor, iar văzduhul cu glasul păsărilor. În luna lui Nisan s-a îmblânzit și liniștea de moarte a iadului când a simțit că a intrat în el glasul cel viu... [restul s-a pierdut].

Cuprins

O teologie poetică a misterului pascal (diac. Ioan I. Ică jr) 5

*

MELITON DIN SARDES, Despre Paște 31

AFRAHAT PERSUL, Omilia XII: Despre Paște 47

*

SFÂNTUL EFREM SIRIANUL

Din Comentariul la Evanghelie (*Diatessaron*): despre ispitirile, Pătimirea și Învierea Domnului ... 59

Imnele Postului celor patruzeci de zile
(*De Ieiunio*)

1. Postul adevărat și Hristos, Adam și Satana 107
2. Isaia despre post; păcatul și biruința lui Hristos . 111
3. Cădere și mântuire 113
4. Roadele postului. Estera și cei trei tineri 115
5. Armele postului; Satana și dezbinarea; iudeii și mielul pascal 118
6. Post și citirea Scripturii; deschiderea ochilor 121

7. Pilda celor trei tineri în cuptor și a lui Ilie 123
8. Daniel și mâna care scria pe zid; Daniel în groapa cu lei 127
9. Daniel și tovarășii săi și postul 129
10. Moise și postul 133

Apendice

1. Hristos și Adam și postul 137
2. Daniel în groapa cu lei, cei trei tineri în cuptor .. 139
3. Postul și celelalte virtuți 141
4. Postul de bunăvoie și postul silit 143

Imnele Azimelor
(*De Azymis*)

1. Adam, Hristos și Patima Sa 147
2. Hristos Preot jertfitor și Miel jertfit 150
3. Simbolul Mielului pascal 153
4. Continuare 155
5. Paștele vechi și nou 158
6. Trecerea de la simbol la realitate în Cina de Taină 161
8. Ieșirea din Egipt 163
9. Ieșirea din Egipt 165
12. Paștele, Iuda și lovitura peste obraz 168
13. Pătimirile și moartea Dumnezeului-om 170
14. Hristos; păcătoasa; Ioan la pieptul Domnului; îmbucătura muiată a lui Iuda 173
15. Atotputernicia lui Hristos și Pătimirea Sa 176
16. Voința divină a lui Hristos și smerirea Lui 179
17. Azima și Euharistia 182
18. Polemică împotriva azimelor 184
19. Continuare 186
20. Mâinile lui Hristos pironite pe cruce; voința și cuvântul lui Hristos 189
21. Polemică împotriva iudeilor pentru că săvârșesc Paștele pretutindeni 191

Imnele Răstignirii
(*De Crucifixione*)

1. Necredincioșia fiicei Sionului 197
2. Hristos Mielul Pascal; tâlcuirea pregătirii și mâncării Lui 201
3. Cina de Taină și foișorul ei 204
4. Tâlcuire simbolică a detaliilor Pătimirii 208
5. Continuare 213
6. Cele trei ceasuri de întuneric 218
7. Luna Nisan, soarele, luna și corpurile cerești laudă pe Domnul 223
8. Tâlcuire simbolică a altor detalii ale Pătimirii ... 226
9. Crucea; Petru și heruvimul 230

Imnele Învierii
(*De Resurrectione*)

1. Hristos și mântuirea 233
2. Imnele lui Efrem la praznic 237
3. Luna lui Nisan, luna praznicului 240
4. Continuare 245
5. Rugăciune și despre luna Nissan [fragment] 249

Volumul de față își propune să ofere într-o versiune românească preliminară cele patru cicluri de imne liturgice închinate de Sfântul Efrem Sirianul — „harfa Duhului", cel mai mare poet al Bisericii vechi — pregătirii și celebrării misterului pascal: Imnele Postului Mare, Azimelor, Răstignirii și Învierii.

Imnele pascale efremiene circumscriu meditativ principalele teme legate de cele trei Paști: Paștele Vechiului Testament (junghierea și mâncarea mielului pascal, eliberarea poporului din Egipt și trecerea prin Marea Roșie ca triumf al mielului), Pătimirea lui Hristos (de la Cina cea de Taină, trecând prin Răstignire și Înviere până la Înălțare) și Paștele Bisericii. Există pentru Sfântul Efrem o strictă corespondență între elementele principale ale Paștelui Vechiului Testament și cele ale Paștelui lui Hristos: Euharistia, Răstignirea și Pogorârea biruitoare a lui Hristos la iad sunt văzute ca realizarea (împlinire și desființare totodată) a prefigurărilor lor vechi-testamentare în mâncarea mielului pascal, junghierea lui și triumful său în ieșirea evreilor din Egipt.

Drama istorică și tipologică a Pătimirii se finalizează în Euharistia și Liturghia Bisericii, evocate pe larg în Imnele Învierii ca o celebrare paradiziacă.

Prin profunda lor teologie exprimată printr-o poetică simbolică sobră, Imnele pascale efremiene constituie fără nici o îndoială una din cele mai importante meditații asupra misterului pascal din istoria creștinătății.

„Laudă Celui Întâi-Născut, a Cărui turmă
își găsește zăbava în cărți, binecuvântate pășuni!"

ISBN 978-973-7859-56-3

9 789737 859563